

הישיבה הארבע-מאות וחמישים-ותשע של הכנסת האחת-עשרה

יום רביעי, כ"ח בתמוז התשמ"ח (13 ביולי 1988)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:02

א. שאילתות בעל-פה

להתכנסות בעניין זה — הוא אלוף פיקוד המרכז, עמרם מצנע. אני מצטער על כך שתמיד קורה דבר דומה, והטענות מופנות לקצינים, במקרה זה לאלוף פיקוד המרכז. זאת אף-על-פי שדווקא הערכתו, לפי מיטב הבנתי, היא המבטאת את המציאות כפי שהיא, וחבל ששר הביטחון איננו בודק את עצמו.

להערכתו, מאז 9 בדצמבר 1987 צריך היה שר הביטחון להתפטר כבר חמש פעמים. בפעם הראשונה צריך היה יצחק רבין להתפטר כאשר פרצה האינתיפאדה בלי שהוא ראה זאת. בפעם השנייה צריך היה יצחק רבין להתפטר, כאשר לא חזר מיד מארצות-הברית אלא המשיך במסעו שם כאילו לא קרה דבר ודבר איננו קורה. בפעם השלישית הוא צריך היה להתפטר, כאשר כבר ראה את האינתיפאדה, אבל לא ידע ולא הבין מה הוא רואה. בפעם הרביעית הוא צריך היה להתפטר כאשר האמין, והוא עודנו מאמין בכך, כי בכוח הזרוע אפשר לדכא התקוממות עממית. ובפעם החמישית צריך היה יצחק רבין להתפטר כאשר ניבא, שהאינתיפאדה דועכת, מתעייפת, נחלשת, ולא ידע מה ניבא.

ועכשיו בא אלוף פיקוד המרכז ואומר, שהאינתיפאדה תימשך שנים, והוא, למרבה הצער, צודק, לכן, שאלתי היא: מתי, אדוני שר הביטחון, תמצה עם עצמך את דין האחריות המיניסטריאלית, ומתי תגיע שעת התפטרותך?

היו"ר ש' הלל:

תודה לחבר הכנסת שריד. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת גרשון שפט, במסגרת של דקה אחת.

גרשון שפט (התחיה):

אבקש לשאול את שר הביטחון, מה הוא עושה כדי למנוע התבטאויות של קצינים בכירים בעניינים פוליטיים, ומה הוא עושה למניעתה של התארגנות כגון ההתארגנות שראינו, של קצינים שרצו להשפיע בענייניו של נחמיה דגן, קצין חינוך ראשי? האם שר הביטחון נוקט באמת את הצעדים המתאימים כדי למנוע תופעות כאלה בצבא?

היו"ר ש' הלל:

תודה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת תופיק טובי, במסגרת של דקה אחת.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

כבוד השר, ההערכה של המקור הבכיר בצה"ל, גם אם אתה חולק עליה, מוכחת בחיים. האינתיפאדה תימשך שנים, וככל שידכא הצבא יותר את ההמונים, כן תגבר ההתקוממות.

האם הערכה כנונה זו, שהגיעו אליה רשויות הצבא אחר שבעה חודשי אינתיפאדה, אינה סותרת את כל תחזיותיך ואת תחזיות ראש הממשלה ומבליטה את האסון הטמון בדרך הסירוב לפתוח במשאומותן לשלום, כפי שמציע אש"ף, כדי להפסיק את שפיכות הדמים ולהגיע לשלום?

היו"ר ש' הלל:

אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת.

הסעיף הראשון על סדר-היום: שאילתות בעל-פה. אני מבקש מחבר הכנסת יוסי שריד להציג את השאילתא שלו לשר הביטחון.

בהודמנות זו אני רוצה לשבח את חבר הכנסת יוסי שריד ואת חברי הכנסת האחרים שגמרו את הצום שלהם וחזרו לפעילות מלאה. אני מקווה שבראות כולם טובה.

445. דברי גורם ביטחוני בכיר בעניין האינתיפאדה

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני היושב-ראש, אבקש את תגובתו של השר על הערכת גורם ביטחוני בכיר, שהתפרסמה ברבים, ולפיה תימשך האינתיפאדה שנים.

היו"ר ש' הלל:

תודה. אדוני השר, בבקשה.

שר הביטחון י' רבין:

אם כוונת השואל לאירועים בשטחים ולהתייחסות המקור הבכיר בתדרוך הרקע, ברצוני להבהיר: הרבנים, כפי שהתפרסמו בחלק מאמצעי התקשורת, אינם — אני מדגיש: אינם — היום, הם אינם מבטאים את מדיניות הממשלה, את מדיניות משרד הביטחון ואת מדיניות המטכ"ל, וגם אין אלה הדברים המדויקים שנאמרו על-ידי הקצין הבכיר. זאת אני אומר על-פי שיחתי עם אדם זה ועל-פי בדיקת הסטנוגרמה.

המדיניות, וזו המדיניות הידועה לכל הגורמים במערכת הביטחון, היא, שמוטל על צה"ל להביא לרגיעה, להביא לידי צמצום משמעותי של הפעילות האלימה המתבצעת בשטחי יהודה, שומרון ועזה. כזכור, גם לפני 9 בדצמבר 1987 היתה בשטחים פעילות אלימה בממדים שונים בתחום הטרור, ביירי אכנים, בוריקת בקבוקי תבערה.

מה שאמר אותו מקור בכיר הוא, שגם אם נביא לירידה בפעילות האלימה, אפילו אל מתחת לרמה שהיתה לפני 9 בדצמבר, אלה שחוללו ומעוניינים להמשיך לחולל את האירועים האלימים בשטחים ימשיכו בוודאי לכנותה בשם שהם קוראים לה: "אינתיפאדה".

בכל מקרה, המשימה של צה"ל היא להביא לרגיעה, לעשות זאת בזמן הקצר ביותר האפשרי, וכדיעה שהדבר יכול להימשך זמן, ולהיערך בהתאם.

היו"ר ש' הלל:

תודה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת יוסי שריד.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, קודם כל אני צריך לומר, שהמקור הביטחוני הבכיר — זה איננו סוד ביטחוני, ואין שום סיבה

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אבל התוכן ענייני.

שר הביטחון י' רבין:
עכשיו — לשאלתו של חבר הכנסת שפט. יש נוהג של אישור לקצונה בכירה להופיע הופעות פומביות. אני רואה חשיבות, במיוחד בנסיבות הקיימות, שמדי פעם, ביום חיל, ביום זרוע, בעקבות אירועים, ידברו הקצינים הבכירים בנושאים שעליהם הם מופקדים, תוך שמירת תחומים בין הנושאים הצבאיים לבין הנושאים המדיניים, שעליהם אין הם מופקדים, יבהירו דברים וייתנו את ההסברים לאירועים כפי שהם מתרחשים, להתפתחויות ולכל מה שקשור בכך. כמובן, לעתים יכולה להיות פה ושם תקלה, ויש מערכת — שר הביטחון, הרמטכ"ל וגורמים אחרים בתוך המערכת — הרואה להעיר על כך.

לשאלה המשלימה של חבר הכנסת תופיק טובי — אני רוצה להבהיר: מדינת ישראל נולדה במלחמה, התנסתה במלחמות, עמדה מול פעילות טרור, ועומדת גם היום בפני אלימות. שתכליתה היא השגת מטרות מדיניות מרחיקות לכת, העוללות לפגוע בעחידה של מדינת ישראל ובביטחונה. כשם שאנחנו מאמינים שהשגת שלום בגבולנו המזרחי, פתרון הבעיה הפלשתינית וקביעת מעמד הקבע של שטחי יהודה, שומרון ועזה יכולים להיות מושגים רק במשא"ומתן מדיני, באותה מידה אנחנו משוכנעים, ואני, כשר הביטחון, משוכנע, שלנוכח אלימות שתכליתה השגת מטרות מדיניות מרחיקות לכת, העוללות לפגוע בישראל, צריך להשיב בכוך במסגרת התוק. את זאת נעשה אם יירדש לזה זמן קצר או ארוך, ואני מאמין שנשיג את המטרה, וישראל לא תאלץ לפעול מדינית תחת לחץ של אלימות, טרור או מלחמות.

גרשון שפט (התחיה):
אדוני שר הביטחון, לא ענית לי על ההתארגנות —

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
הוא שאל על נחמיה דגן.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

שר הביטחון י' רבין:

אינני עוסק פה במינוי קצינים ובצורת המינוי. יש תהליכים קבועים בצבא, יש מינויים מאושרים על-ידי הרמטכ"ל בלבד, יש מינויים, מתת-אלוף ומעלה — — —

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
זה מה שהוא שאל.

גרשון שפט (התחיה):
שאלתי על ההתארגנות — — —

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
האינתיפאדה הפרטית של — — —

שר הביטחון י' רבין:

יש מינויים הטעונים אישורו של שר הביטחון. לי לא ידוע על ההתארגנות, אלי לא היתה כל פנייה בנוגע להתארגנות, ולא אקבל כל פנייה של ההתארגנות בקשר למינויים בצבא.

היו"ר ש' הלל:

תודה לשר הביטחון. אני מזמין את חבר הכנסת יצחק ארצי להפנות שאלתא בעל-פה לשר הביטחון.

מתי תסיק הממשלה את המסקנה המתבקשת דווקא מהערכת המקור הבכיר בצה"ל, שהמוצא הנכון היחיד הוא פתיחת דף חדש וישיבה עם נציגי העם הפלשתיני כדי להגיע להסדר ולשלום לטובת שני העמים? מתי תגיעו למסקנה הזאת?

היו"ר ש' הלל:

תודה. אדוני השר, בבקשה.

שר הביטחון י' רבין:

אדוני היושב-ראש, חברי הבנסת, אשר לשאלותיו של חבר הכנסת שריד — לא ביקשתי את אמנו של חבר הכנסת שריד, לא קיבלתי אותו, ודבריו אינם ראויים לתשובה.

אשר לשאלת חבר הכנסת שפט — — —

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
תתרגלו. מה יש?

היו"ר ש' הלל:

אני לא התערבתי לא בסגנונו של השואל ולא בסגנונו של המשיב.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
ואני מציע שתענה לעניין.

שר הביטחון י' רבין:

חבר הכנסת וירשובסקי, לא תלמד אותי איך להשיב.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני לא רוצה ללמד אותך, אבל — — —

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
לא מפרעים לשר הביטחון.

היו"ר ש' הלל:

סליחה, חבר הכנסת וירשובסקי, אין קריאות ביניים בשאלות.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני יודע, אבל יש מצבים חריגים. אם על שאלות מסוג זה

אומר שר הביטחון שאין תשובה — — —

שר הביטחון י' רבין:

אם יש לו או אין לו אמן ב', זה לא מעניין אותי בכלל.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
הוא לא שאל אותך שאלות של הערכה, הוא שאל על — — —

שר הביטחון י' רבין:

הוא לא שאל אותי לגופם של דברים. הוא שאל אותי שאלה אישית. דעתו בנדון אינה מעסיקה אותי כלל.

היו"ר ש' הלל:

חבר הכנסת וירשובסקי, די, ניצלת את הזמן יפה מאוד.

אדוני השר, בבקשה.

שר הביטחון י' רבין:

אני רוצה להבהיר לחבר הכנסת וירשובסקי: אילו היתה השאלה עניינית, היה מקום לשאלה שלך. מאחר שהשאלה היא של הכעת אמן או אי-אמן, דעתו של שריד עלי אינה מעניינת אותי כלל.

446. מהן היתר לנאום בטקס הצהרת אמונים של צנחנים

יצחק ארצי (שנינו — תנועת המרכז):

אדוני שר הביטחון, אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בצעתי יוצא דופן התירו גורמי צה"ל למיליוני האמריקני ג'ק מונדלק לנאום ליד הכותל המערבי בטקס השבעת צנחנים.

רצוני לשאול: מה ייחודו של מרג'ק מונדלק, שמחיריו לו לנאום בפני לוחמים, ומה היו השיקולים שהנחו את הגורמים הצבאיים שאישרו זאת? תודה.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

ומה הסכום שהוא תרם בשביל — — —

עוזי לנדאו (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' הלל:

שאלו את שר הביטחון ולא אתכם.

בבקשה, אדוני שר הביטחון.

שר הביטחון י' רבין:

ביום חמישי, 7 ביולי 1987, התקיים טקס השבעה מסורתית של הצנחנים ליד הכותל המערבי, והאישיות הצבאית המרכזית היחידה בטקס היתה קצין חיל רגלים וצנחנים ראשי. בטקס הזה נכחו אנשי עמותת "שראל", עמותה המביאה, המעודדת גורמים שונים, יהודים ולא-יהודים, בארצות-הברית לבוא להתגורר לשרת ביחידות צה"ל — לא לשרת, לסייע כחזזוקה, בארגון. במסגרת פעילותה של עמותת "שראל" זה שנים לא מעטות הגיעו לארץ מאות רבות של יהודים ולא-יהודים וניתנה להם האפשרות לבקר בארץ, להכיר את הארץ ולסייע בתחזוקת ציודו של צבא-הגנה לישראל. כפי שאמרתי, הם נכחו בטקס.

בסיום הטקס הצבאי התקיים טקס שני, ולטקס זה לא היה הצבא אחראי, טקס של עמותת "שראל", שהחיללים אכן נשארו להיות נוכחים בו, ושם דיברו האישים שעמותת "שראל" קבעה שידברו, ולנו לא היה כל קשר לקביעת זהות המדבר שם.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
זה לא נכון.

היו"ר ש' הלל:

תודה לשר הביטחון.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
הם נשארו בפקודה — — —

היו"ר ש' הלל:

חבר הכנסת יוסי שריד, אי-אפשר כך. עכשיו רשות הדיבור נתונה לשר הביטחון.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

חבר הכנסת יוסי שריד, מה קרה אם הם נשארו בפקודה?

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אתה קורא את דברי ההבל שהוא כותב?

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

אכל שר הביטחון השיב לך.

היו"ר ש' הלל:

חבר הכנסת שריד, נא לא לחטוף את זכותו של חבר הכנסת ארצי לשאול את שר הביטחון שאלה נוספת.

יצחק ארצי (שנינו — תנועת המרכז):

אדוני שר הביטחון, אני מתייחס במלוא הרצינות והאמון להסברך, כי אני ואבוי לנו אם לא נתייחס במלוא האמון להסברך בכל נושא. אני לא הייתי במקום. קראתי את הידיעה בעיתון בוקר מכובד במדינת ישראל. ציפיתי שאם העניינים אינם כפי שהוצגו, תבוא ביום ראשון הכחשה ותבהיר את העניין. אבל, העיתון הזה כותב על טקס שבו מדבר יהודי — כל הכבוד לעמותה, אבל מדובר באדם קונטרוברסלי, מורו, שפרסם ביום שישי מודעה על עמוד שלם ובה הוא מציע, למשל, שאם פותחים 20 מסעדות של "מקדונלד" במוסקבה, האמריקנים יבקשו תמורת הפתיחה יציאת יהודים מרוסיה. הוא מסיים בכך שהוא מצפה למיליון מבתים, כאשר ככל מכתב יש שיק של 40 שקל, ועוד דברים כהנה וכהנה.

האם זה האדם אשר צריך לדבר בטקס בכותל המערבי, ואין דואגים שתהיה הפרדה בין טקס שהוא מלא משמעות לצנחנים ולצה"ל לבין אותו טקס של מתנדבים, שאיני רוצה להתייחס לחוכנו ולסגנונו, ודאי שאין מקום לשניהם יחד.

אני שואל את שר הביטחון: האם אתה סבור, שהיה מקום להצמיד בזמן ובמקום את שני הטקסים האלה, כדי ליצור אותה אי-הבהנה, אם אכן היתה זו אי-הבהנה? תודה.

היו"ר ש' הלל:

תודה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אלעזר גרנות במסגרת של דקה אחת.

אלעזר גרנות (מפ"ם):

אני מבקש ההבהרה מוחלטת בשאלה האם החיילים נשארו במקום בפקודה. על זה אני מבקש הסבר. איני רוצה להוסיף דבר על התופעה המוזרה הזאת, שבעלי ממון ומיליונרים, בין שהם יורדים ובין שאינם יורדים, מקבלים מעמד מיוחד ויוצרים כאן נורמות המעוותות את חיינו בחחומים שונים.

היו"ר ש' הלל:

תודה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת דב שילנסקי במסגרת של דקה.

דב שילנסקי (הליכוד):

לפני ששמעתי את השאלה הנוספת של חבר הכנסת ארצי הסכמתי לעיקרון, כי אני מתנגד לכך שאנחנו רוקדים יותר מדי מסכים לגבירים. במקרה הזה התרשמתי בחומרה יתירה מכך שנתנו לאיזה גביר, שנותן כסף, "כיבוד" במסדר צבאי מלא. אבל אחרי הדברים של חבר הכנסת ארצי אני מבין שההתנגדות היא לא לעיקרון, כפי שאני מתנגד לו ביחס לחנופה לגבירים, אלא לאיש, שדעותיו אינן מוצאות חן בעיני חבר הכנסת ארצי. לכן אין לי הערה נוספת. רציתי רק להוסיף זאת. תודה.

היו"ר ש' הלל:

טוב. בלי סימן שאלה.

אדוני השר, בבקשה.

שר הביטחון י' רבין:

אשר לשאלה הנוספת של חבר הכנסת ארצי, אני חוזר ואומר: היתה הפרדה מוחלטת בין הטקס הצבאי שהאישיות המרכזית בו היתה קצין צנחנים ראשי, לבין החלק השני, שהאחריות לו היתה של עמותת "שראל". איש מאתנו לא ידע את מי הם יביאו בחור דובר בטקס. לא בדקתי זאת. לא הרמטכ"ל ולא איש אחר ידע מי יהיה הדובר מטעם עמותת "שראל". אני לא מתערכים בהחלטה של עמותת "שראל" את מי להביא.

למעט החלק האחרון שאמרתיו בתשובתי לחבר הכנסת גרנות — בעתיד ייבדק, כשחיללים נוכחים, מה היא התוכנית של עמותת "ישראל".

היור"ר ש' הלל:

תודה לשר הביטחון.

לגבי השאלה של חבר הכנסת גרנות: אכן, הובהר שהחיללים קיבלו הוראה להישאר, מתוך הנחה שיש בכך סיוע לעמותת "ישראל". ייתכן שהיתה טעות מצדם של אלה שהחליטו להשאיר את החיללים, שלא בדקו מי יהיה הדובר. לגבי הערת חבר הכנסת שילנסקי, אין לי מה להוסיף.

ב. שאלות ותשובות

4325. איי-הסגרת מחבל מקנדה לישראל

חבר הכנסת ג' שפט שאל את שר המשפטים ביום כ"ה באייר התשמ"ח (12 במאי 1988):

המחבל מחמוד מוחמד עיסא מוחמד השתתף בהתקפה הרצחנית על מטוס "אל על" באתונה ב-1968, ושוחרר בעסקת חליפין.

הוא התגלה בקנדה, משם גורש, והוחזר לקנדה.

כרצוני לשאול:

מדוע אין מדינת ישראל מבקשת את הסגרתו כדי להעמידו למשפט?

תשובת שר המשפטים א' שריר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

פרקליטות המדינה אינה יכולה לבקש את הסגרתו של מחמוד עיסא מקנדה מנימוקים אלה:

1. אין להעמיד אדם לדין לאחר תום תקופת ההתיישנות, ובמקרה זה עברה תקופה זו — 20 שנה — לפי סעיף 9א(1) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב]. התשמ"ב — 1982: ב. בהתאם לאמנה שבין ישראל לקנדה, להלן האמנה, לא מסגירים אדם אם חלה התיישנות בארץ המבקשת או המתבקשת — סעיף 14 לאמנה.

2. אין האמנה מאפשרת הסגרה אם האדם נשפט במדינה אחרת, הורשע, ריצה את עונשו — סעיף 14 לאמנה. במקרה זה האיש נידון, ריצה חלק מעונשו וקיבל תנינה עקב עסקת חליפין. הפסיקה רואה הליך כזה כריצוי העונש.

כל אחת מהסיבות הנ"ל דיה כדי לסכל בקשת הסגרה.

3. סיבה נוספת, אם כי משנית, היא שהראיות להרשעתו נמצאות ביוון.

היור"ר ש' הלל:

אבקש ממכבוד השר להשיב על שאלתא 4353 מאת חבר הכנסת ורדיגר, שכבר סיים את הצום שלו ומשתתף אתנו כהלכה. אני מקדם אותו בברכה.

4353. סגירת תיק חקירה של מיסיונרים

חבר הכנסת א' ורדיגר שאל את שר המשפטים ביום ג' בסיוון התשמ"ח (19 במאי 1988):

בעיתון "ערכ שבת" מיום י"ט באייר התשמ"ח (6 במאי 1988) התפרסמה ידיעה מטעם ארגון "יד לאחים", כי תיק חקירה נגד זוג מיסיונרים, דייוויד וליסה לודן — מראשי "הקהילה המשיחית אסף" בנחניה — נסגר בהוראת היועץ המשפטי לממשלה.

כרצוני לשאול:

1. האם ידוע לכבודו על סגירת תיק החקירה הנ"ל?

היור"ר ש' הלל:

אנחנו עוברים עתה לשאלות רגילות. אני ממכבד להזמין את כבוד שר המשפטים להשיב על שאלות.

3173. איי-קציבת עונשו של דוד בן-שימול

חבר הכנסת מ' כהנא שאל את שר המשפטים ביום ז' בניסן התשמ"ז (6 באפריל 1987):

לאסירים הנקראים ה"מחתרת" נקצבו עונשים ממאסר עולם ל-24 שנות מאסר, ונגדו זה — לדוד בן-שימול לא נקצב עונש דומה.

אודה לך אם תשיב לי:

מה הוא ההבדל בין דוד בן-שימול לבין שלושת עצורי ה"מחתרת"?

תשובת שר המשפטים א' שריר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

אין הבדל. עונשו של בן-שימול נקצב אף הוא — 22 שנה.

4248. העמדת מפירי החוק בבית-גין לדין

חברת הכנסת ג' כהן שאלה את שר המשפטים ביום י"ג באדר התשמ"ח (2 במרס 1988):

כרצוני לשאול:

1. האם הועמד לדין משהו ממפירי החוק בבית-גין בקיץ 1987?

2. אם כן — באיזה אישום הואשם?

3. האם המשפט מתנהל בפני בית-משפט שלום או בפני בית-משפט מחוזי?

4. האם המדינה ביקשה מעצר עד תום ההליכים?

5. אם שוחרר מישהו, באילו תנאים שוחרר?

6. האם הוטלו עונשים, ומה הם?

תשובת שר המשפטים א' שריר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

החשודים בהפרת סדר בבית-גין שוחררו בזמנם כערוכה על-ידי בית-המשפט, בהסכמת משטרת ישראל.

פרקליטת המחוז, שאליה הועבר חומר החקירה, החזירה אותו למשטרת ישראל לצורך גביית ראיות נוספות על האירוע ועל זיהוי החשודים.

בימים הקרובים יוגשו לבית-המשפט המחוזי בחיפה כתבי אישום נגד שבעה נאשמים.

הנאשמים יואשמו בעבירות של תקיפת שוטרים בנסיבות מחמירות, גרימת חזק כדור, הצתה, הכשלת שוטרים במילוי תפקידם והפרעה לעובדי ציבור במילוי תפקידם.

חומר נגד חשודים נוספים נמצא כטיפול בפרקליטות.

2. הדבר הוא בסמכות היועץ המשפטי לממשלה, והוא שקל את החומר היטב בטרם הגיע להחלטתו.

4355. מועד שמיעת ערעורו של ג'ון דמיאניוק על גורדינו חבר הכנסת ד' מגן שאל את שר המשפטים ביום ג' בסיוון התשמ"ח (19 במאי 1988):
ברצוני לשאול:

מדוע יישמע ערעורו של ג'ון דמיאניוק בבית-המשפט העליון רק בחודש דצמבר 1988, ולא לפני כן?

תשובת שר המשפטים א' שריר:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בית-המשפט העליון הציע לדון בערעורו של איוון (ג'ון) דמיאניוק בחודש אוגוסט 1988, במהלך פגרת בתי-המשפט הצדדים, וכייתוד הסניגוריה, טענו כי לא יוכלו להיערך לשמיעת הערעור במועד זה. מסיבה זו, ובהתחשב בצוות החגים ובאילוצים אחרים, החליט כבוד נשיא בית-המשפט העליון לקבוע שמיעת הערעור בתחילת חודש דצמבר 1988.

4462. הרפורמה בבתי-המשפט

חבר הכנסת ש' יריש שאל את שר המשפטים ביום י"ט בתמוז התשמ"ח (4 ביולי 1988):
בעקבות ההחלטה להגשים את הרפורמה בבתי-המשפט נתגלחה מחלוקת בין השופטים.

ברצוני לשאול:

1. כיצד יישב שר המשפטים את המחלוקת?

2. האם עדיין עומד משרד המשפטים על ביצוע הרפורמה לאחר?

תשובת שר המשפטים א' שריר:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הושגה הסכמה בין נשיא בית-המשפט העליון לכינוי, ולפיה הסדר הקבע, דהיינו מבנה של שלוש ערכאות — ייקבע בחוק וייכנס לתוקפו לאחר תקופת ביניים שבה יפעלו מחלוקת ערעור ליד בתי-המשפט המחוזיים.

2. משרד המשפטים, בהסכמת נשיא בית-המשפט העליון, נחוש בדעתו להפעיל את הרפורמה בהקדם.

היו"ר ש' הלל:

אבקש מכבוד שר החירות להשיב על שאלות.

4291. "מסע צלב" במסגרת חגיגות ה-40 למדינה

חבר הכנסת א"י שפירא שאל את שר החירות ביום י"ט באדר התשמ"ח (8 במרס 1988):

בעיתון "המודיע" מיום ג' באדר התשמ"ח (21 בפברואר 1988) פורסם, כי 4,000 תיירים מיסיונרים יגיעו ארצה לחגיגות ה-40 למדינה, וכי הם מתכננים "מסע צלב" של פעילות, כשבראשם ראשי כתות וקהילות משיחיות. בין היתר, הם יקיימו למחרת חג הפסח קונגרס "ציוני-נוצרי", ביוזמת "השגרירות הנוצרית הבין-לאומית", בהשתתפות אנשי ממשל בכירים.

ברצוני לשאול:

1. האם נכונה הידיעה כי מתארגן "מסע צלב מחודש" של תיירים נוצרים, שיבואו לארץ למטרות מיסיונריות?

2. אם הידיעה נכונה, האם תיעשה פעולה למנוע מהמיסיונרים לפעול להמרת דת?

2. האם ידוע לכבודו כי העבירה והחלונה נגד הנ"ל היא בנין הונאה ועבירות על "חוק המיסיון", האוסר מתן טובות הנאה תמורת המרת דת?

3. מה הם הנימוקים לסגירת התיק הנ"ל?

שר המשפטים א' שריר:
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, גם אני מקדם בברכה את חבר הכנסת אברהם ורדיגר.

1. כן.

2. התשובה היא חיובית.

3. התיק נסגר מחוסר ראיות, לפי החלטת היועץ המשפטי לממשלה.

היו"ר ש' הלל:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אברהם ורדיגר.

אברהם ורדיגר (מורשה-פא):

אדוני השר, מוזה הדבר, שכל התלונות על מקרים של פעילות מיסיונרית, אשר מוגשות לך או למשרה או ליועץ המשפטי לממשלה, התשובה עליהן היא תמיד כעין מתחמקת. אין הוכחות, או תשובה אחרת. הלוא ברור וידוע שפעולות מיסיונריות מתקיימות כל השנים בריש גלי. מדוע עוד לא היה מקרה אחד של העמדה לדין בהתאם לחוק הקיים?

היו"ר ש' הלל:

תודה. אדוני השר, בבקשה.

שר המשפטים א' שריר:

אינני יכול לקבל את הטענות שיש כאן התחמקות מהעמדה לדין. אנשים שעוברים עבירה ויש לנו ראיות — כמדינת חוק מסודרת הם מועמדים לדין ועומדים בפני בית-משפט מוסמך.

לגבי שאלה כוללנית שכזאת אין בידי נתונים. אני מוכן לבדוק במשרד ולראות אם אכן כך הוא הדבר, שבכל המקרים של הגשת תלונות בעבר לא נמצאו ראיות מספיקות כדי להעמיד לדין את החשודים. אני מוכן להמציא תשובה לחבר הכנסת ורדיגר, ברשותך, אדוני היושב-ראש, במישרין.

היו"ר ש' הלל:

אני מניח שחבר הכנסת ורדיגר ככל זאת לא רוצה שיעמידו אנשים לדין ללא ראיות. זה סביר.

4354. סגירת תיק חקירה של מיסיונר

חבר הכנסת מ' פרוש שאל את שר המשפטים ביום ג' בסיוון התשמ"ח (19 במאי 1988):

בעיתונות פורסם כימים אלה, כי היועץ המשפטי לממשלה החליט, כי "אין אשמה פלילית" בתלונה שהוגשה למשרה נגד המיסיונר לודן, ולכן הוא הורה לסגור את התיק.

מכיוון שהתלונה התייחסה למעשה שהוא עבירה מסוג פשע, כמוגדר בסעיף 174 לחוק העונשין, התשל"ז — 1977, ברצוני לשאול:

1. על סמך מה החליט היועץ המשפטי לממשלה לסגור את התיק?

2. האם תורה לשקול מחדש הגשת כתב אישום?

תשובת שר המשפטים א' שריר:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. היועץ המשפטי לממשלה החליט לסגור את תיק החקירה משום שלא נמצאו ראיות להגשת כתב אישום.

שהקופות בבתי-המלון ייתנו קבלות בשקלים ובעברית ואחר כך יתרגמו זאת לדולרים למי שמשלם בדולרים, וללא להיפך?

שר התיירות א' שריר:

אדוני היושב-ראש, לגבי הטעון של המושבה האמריקנית, איני יכול להשיב, זה בתחום המדיני.

אשר לחשדות כלפי חבר הכנסת שילנסקי, אני לא מתאר לעצמי שמי שמכיר את חבר הכנסת שילנסקי יטיל בו דופי וחשד שכזה.

דב שילנסקי (הליכוד):

חס וחלילה, אבל עלול להיווצר רושם.

שר התיירות א' שריר:

עם זאת, אני אעביר להתאחדות בתי-המלון את ההערה הזאת, ונבחן אם אכן ניתן לשנות את מבנה הקבלות.

דב שילנסקי (הליכוד):

תודה רבה.

4428. הסדרי התשלומים כאחרי התיירות השונים

חבר הכנסת י' גיל שאל את שר התיירות ביום א' בתמוז התשמ"ח (16 ביוני 1988):

בנושאים רבים מצאו הרשויות דרך לתיאומים ביניהן, כדי למנוע סבל מן האורח. כך למשל, הוסדרו נושאי החנייה, ורשות עירונית אחת מכבדת את כרטיסי החנייה של רעותה.

על-פי המידע בידי, לא כך הדבר במערכת היחסים שבין רשות הגנים הלאומיים לחברה להגנת הטבע בכל הנוגע להסדרי תשלומים לביקור באתרים.

ברצוני לשאול:

האם שקל משרד התיירות תיאום בין שתי רשויות אלה כדי למנוע סבל מיותר מן התיירים הפוקדים את ארצנו?

תשובת שר התיירות א' שריר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. הסדרי התשלום של שתי הרשויות עם סוכני הנסיעות הם על בסיס של התקשרות ישירה בין הסוכן לרשויות.

ב. לתיירים בודדים מוצע כרטיס משולב של רשות הגנים הלאומיים.

ג. כשר התיירות אני חוזר ודורש העברת האחריות לרשות הגנים הלאומיים ולרשות שמורות הטבע למשרד התיירות, למען ייעול השירות לתייר ושיפורו.

4429. נוהגי התשלומים החלים על תיירים יחידים

חבר הכנסת י' גיל שאל את שר התיירות ביום א' בתמוז התשמ"ח (16 ביוני 1988):

על-פי מידע שיש בידי, מוטלות על התייר היחיד בישראל הכבדות ועמלות מיותרות, שאינן מוסיפות לנו כבוד.

נוהג הקיים הוא, כי תייר יחיד, המבקש להצטרף לטיול מאורגן, נדרש במלון ומשלם כעבור כך, כמו כן, עליו לשלם במישרין למארגן הטיול, נוסף על כך, כדי לשלם בדולרים, ללא תוספת של 15% מע"מ, עליו להצטייד בדרכונו. אם הוא חושש מאובדן הדרכון בדרך זו או אחרת ומפקידו בכספת המלון, אין הוא זכאי לשלם את המחיר הנקוב בדולרים.

ברצוני לשאול:

1. האם ער משרד התיירות לנושא זה?

3. האם תבקש משרים ומאשי ציבור להימנע מלהשתתף בכינוסים המאורגנים על-ידם, לכל יתפרש הדבר כעידוד המיסיון על-ידי השלטון במדינה?

4. האם ניתן לפעול להבא למניעת חירות של גורמים מיסיונריים, אשר כוונתם האמיתית ברורה, בהתאם להצהרותיהם, ללכוד אנשים ברשתם ולהביא להמרת דתם?

תשובת שר התיירות א' שריר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לא ידוע לנו על "מסע צלב", ידוע לנו על ביקורי צליינים נוצרים תומכי ישראל לרגל אירועי שנת ה-40.

2. אכיפת החוק בנושא מניעת מיסיונריות איננה בסמכות משרד התיירות.

3. לאור האמור בתשובה מס' 1 — התשובה שלילית.

4. הסמכות להגביל כניסת מבקרים לישראל היא של משרד הפנים.

4432. נוהלי הרישום בקבלות הניתנות בבתי-מלון

חבר הכנסת ד' שילנסקי שאל את שר התיירות ביום ג' בסיוון התשמ"ח (19 במאי 1988):

ביום ו', 6 במאי 1988, אכלתי במלון "שלום" בירושלים, שילמתי בקופת המלון 17.60 ש"ח וקיבלתי קבלה על סכום הנקוב בדולרים של ארצות-הברית. ביקשתי קבלה על התשלום בשקלים ישראלים, אך נאמר לי כי המכונה שלהם, כבכתי-מלון אחרים, מותאמת רק לדולרים (וכדי לרצות אותי הוסיפו את הסך 17.60 ש"ח בכתיב-יד).

ברצוני לשאול:

1. האם תופעה זו מוכרת לך?

2. האם אין פגם כתופעה כנ"ל?

3. מה ברעתך לעשות לשינוי המצב?

שר התיירות א' שריר:

1. מכונות הרישום בקופות במלונות הן בדולרים, בשל מבנה המערכת החשבונאית של המלונות, וזאת על-מנת להקל על התייר להבין את פירוט החשבון.

2. ניתן למלונות היתר להציג מחירים במטבע-חורף, בתנאי שיצוינו לצדם המחירים בשקלים.

3. הסברים והנחיות בהתאם נמסרו בעבר למלונות ויימסרו שוב. תינתן הוראה למבקרי משרד התיירות לוודא בביקורת את הביצוע.

היור"ר ש' הלל:

תודה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת שילנסקי.

דב שילנסקי (הליכוד):

אני מכין שהמכונות מותאמות לדולרים, אבל בכל זאת, האם כבוד השר ער לכך שישיראלי המקבל קבלה בדולרים, בלי שהוא צריך ללכת אחר כך ולהוכיח שהוא שילם לא בדולרים, על פניו נראה שהוא עבר עבירה. אני שילמתי בשקלים וקיבלתי קבלה כאילו שילמתי בדולרים. אדם סביר, אם יראה זאת, יחשוב שאני, חבר הכנסת, עברתי עבירה. מצד אחר, התייר המקבל קבלה בדולרים נראה לו שאנחנו מושבה של אמריקה. קבלות אצלנו ניתנות בדולרים.

שאלתי היא: למרות כל הקשיים, למען העניין הלאומי שבדבר, האם יעשה כבודו מאמץ על-מנת לגרום לכך

את חריפותה של החלטת הכנסת בנושא דוח ההיסטוריונים על עברו של ולדהיים ככך, שבמליאה היו נוכחים, בעת קבלת ההחלטה, מספר מועט של חברי כנסת, שרובם פליטי השואה.

ברצוני לשאול:

1. האומנם נאמרו דברים אלה על-ידי הדובר הנ"ל או על-ידי נציג ישראלי אחר כלשהו?

2. אם הדברים נאמרו, על דעת מי נאמרו?

3. האם מתכוון השר להסיק מסקנות לגבי האיש שהשמיע באוסטריה דברים מעין אלה?

שר החוץ ש' פרס:

1 — 3. התשובה שלילית. הממונה על שגרירות ישראל בווינה הדגיש בדבריו, שהחלטת הכנסת התקבלה פה-אחד, ואמר שהעובדה שחלק מהדוברים חזו את זוועות הנאצים על גופם מעניקה לדברים משמעות מיוחדת. כן ציין הממונה, שעמדת ממשלת ישראל בנושא נמסרה בדברי שר החוץ לפני הכנסת ב-9 בפברואר.

משרדי בדק בזמנו את ענין השאלת, וככל הידוע לנו התבססה התייחסות העיתון למספר המועט של המשתתפים בדיון על הכיקורת שהושמעה בכנסת בנושא זה בעת הדיון עצמו.

היור"ר ש' הלל:

אבקש מכבוד השר להשיב על שאלתא מס' 4276 של חבר הכנסת יובל נאמן, שאינו נמצא באולם. האם אתה רוצה להשיב?

שר החוץ ש' פרס:
לא.

4276. הפרת הסכם ג'קסון-וויק

חבר הכנסת י' נאמן שאל את שר החוץ ביום י"ט באדר התשמ"ח (8 במרס 1988):

נודע לי, שחברות אמריקניות עוקפות את המגבלה שנחקקה על-ידי הקונגרס האמריקני, המכונה הסכם ג'קסון-וויק. השיטה כוללת ייבוא סחורה רוסית למחלקת חוץ-חוף-ימי, עיבודת שם ואחר כך הבאתה לארצות-הברית.

ברצוני לשאול:

1. האם המידע הנ"ל נכון?

2. אם כן — האם מחתה ממשלת ישראל בפני ממשלת ארצות-הברית על ההפרות הללו?

3. אם לא — מדוע?

תשובת שר החוץ ש' פרס:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לא ידוע לנו על כך.

4383. רכישת דירה לקונסול ישראל באטלנטה

חבר הכנסת ע' לנדאו שאל את שר החוץ ביום י"ז בסיוון התשמ"ח (2 ביוני 1988):

על-פי תשובת שר החוץ על שאלתא מס' 4298, רכש משרד החוץ בסוף דצמבר 1987 דירה בעבור קונסול ישראל באטלנטה בסכום של 407,000 דולר.

ברצוני לשאול:

האם מוצדקת הוצאה זו בתקופה של צמצומים כלכליים?

2. האם ישקול השר להנחות את הנוגעים בדבר לפעול כדי לפשט הליכים בנושאים האמורים?

תשובת שר התיירות א' שריר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. התייר משלם מחיר קבוע בעד סיור רגולרי. התשלום למלון הוא מקדמה להבטחת מקום בסיור, והיתרה משולמת למפעיל הסיור. אין כל תשלום כפול.

ב. סיור רגולרי כמו כל שירותי תיירות אחר פטור ממע"מ לתייר חוץ.

ג. הבעיה היא במערכת היחסים שבין רשויות המס למפעילי הסיורים, ומשרדנו פנה לרשויות מע"מ במגמה לשקול הקלה בנושא זה.

ד. יש לזכור כי כל אדם במדינת ישראל חייב במסמך מזהה, ולתייר-חוץ הדרכון הוא המסמך המזהה.

היור"ר ש' הלל:

אני מודה מאוד לשר המשפטים והתיירות על תשובותיו. אני מתכבד להזמין עתה את כבוד ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ להשיב על כמה שאלות.

4238. משא-ומתן לשלום עם סוריה

חבר הכנסת ר' כהן שאל את שר החוץ ביום י"ג באדר התשמ"ח (2 במרס 1988):

בעקבות הודעתו של נשיא סוריה חאפז אסאד בסוף-השבוע שחל בימים 5 — 6 בפברואר על משא-ומתן ולשלום עם ישראל בתמורה לנכונות להחזרת רמת-הגולן, ברצוני לשאול:

1. האם נוסח עמדתו של הנשיא ידוע למשרד החוץ? אם כן — מהו?

2. האם שוקלת ממשלת ישראל להציע לנשיא סוריה משא-ומתן לשלום ולהכרה הדדית ולפשרה בנושא רמת-הגולן?

תשובת שר החוץ ש' פרס:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. למיטב ידיעתנו, לא חל כל שינוי בעמדת הנשיא אסאד, המציב שני תנאים להסדר: א. התחייבות מראש לנסיגה מלאה מרמת-הגולן; ב. ועדה בין-לאומית כעלת סמכות כפייה. תנאים אלה אינם מקובלים עלינו.

2. ישראל הבהירה ומבהירה, כי היא מוכנה להיכנס למשא-ומתן לשלום עם כל שכנותיה, לרבות סוריה, ללא תנאים מוקדמים וללא כפייה חיצונית.

היור"ר ש' הלל:

אבקש מכבוד השר להשיב על שאלתא מס' 4273 מאת חברת הכנסת חייקה גרוסמן, שכידוע אינה חשה בטוב בעקבות שכיתת הרעב. אני מאחל לה החלמה מלאה ומהירה.

שר החוץ ש' פרס:

אני מבקש להשיב במקרה זה, מפאת כבודה של השואלת.

4273. תגובת איש שגרירות ישראל בווינה על החלטת הכנסת בעניין דוח ההיסטוריונים על עברו של ולדהיים

חברת הכנסת ח' גרוסמן שאלה את שר החוץ ביום י"ט באדר התשמ"ח (8 במרס 1988):

נודע לי, שבעיתון האוסטרי "קוריר" התפרסמה הודעתו של דובר שגרירות ישראל בווינה, דן אשבל, ובה הוא הסביר

בסוף חודש מאי התקיימה פסגת רייגן-גורבצ'וב במוסקבה. למפגש הזה השלכות על המדיניות הבין-לאומית ועל אזורנו.

ברצוני לשאול:

1. מה הן ההשלכות לטווח קצר?
2. מה הן ההשלכות לטווח ארוך?
3. כיצד עלינו לנהוג בעידן שלאחר הוועידה?

שר החוץ ש' פרס:

בפסגת מוסקבה ניתן ביטוי לשלב חדש בהיכרות הבין-מעצמתית ובמדיניותה הגלובלית של כרית-המועצות. בכלל זה באזורנו. את מקומן של ההתגוששות והתחרות תופסים מאמצים לאיתור תחומי הסכמה.

הסכם צמצום החימוש, INF, הוא דוגמה ליתרון הצפוי לשתי המעצמות משיתוף פעולה בתחומים הגלובליים. בעקבותיו הוגבר גם המאמץ להשגת הסכם בתחום הימריני יותר של צמצום המערכות האסטרטגיות.

הסכם אפגניסטן, כמו גם תחילת ההתקדמות בהידברות בנוגע לאנגולה ולמרכז אמריקה ובנושא המזרח התיכון, הוא דוגמה לניסיון לאתר תחומי הסכמה בנושאים אזוריים.

יש דגש סובייטי בצורך בדה-מיליטריזציה של היחסים הבין-לאומיים ובצורך במאמץ לשם יציאה ממעורבותם בסכסוכים האזוריים — החלפת המעורבות בסכסוך בתרומה ליישובו.

מה שנדרש מאתנו היא עמדה ברורה, שתציג בפני כרית-המועצות הן את תביעותינו הנחרצות בתחומים הנוגעים לביטחוננו ולעתיד העם היהודי והן את דבקוננו בתהליך השלום.

4449. פרשת טאבה

חבר הכנסת ש' רייס שאל את שר החוץ ביום י"ט בתמוז התשמ"ח (4 ביולי 1988):

לאור ההתפתחויות החדשות בפרשת טאבה, ברצוני לשאול:

1. מה היא מדיניות הממשלה?
2. אילו מגעים מתנהלים לשם הגשמתה?

שר החוץ ש' פרס:

בנושא טאבה מעדיפה ישראל משא-ומתן ופישור וגם בשעה מאוחרת זו אנו עושים מאמצים להגיע להסדר מוסכם.

4450. דברי קצין בכיר במילואים בפני מועדון הנשיאים כארצות-הברית

חבר הכנסת ח' דרוקמן שאל את שר החוץ ביום י"ט בתמוז התשמ"ח (4 ביולי 1988):

ביום ד', ל' בסיוון התשמ"ח (15 ביוני 1988) הופיעו בפני מועדון הנשיאים כארצות-הברית ארבעה קצינים בכירים במילואים (יריב, אגמון, סנה ואור) שביקשו להציג את דעתם מדוע ישראל צריכה לסגת מיש"ע.

כאשר העיר הרב שראיי, נשיא הסתדרות הרבנים, כי ילדיו עלו לארץ והתיישבו בקניי-שומרון מתוך אמונה שלכל יהודי זכות לשבת בכל חלקי ארץ-ישראל, אמר לו אחד הקצינים: "כניכם שוכרים חלונות בקלקיליה — — — המתנחלים הם העונש של מדינת ישראל".

שר החוץ ש' פרס:

ההוצאה לרכישת הדירה היתה הכרחית, בהעדר אפשרות, כתנאים הנוכחיים, לשכור דירה מתאימה למגורי הקונסול הכללי.

היו"ר ש' הלל:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת עוזי לנדאו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

האם מציע כבוד השר לכנסת להכין, שכעיר כמו אטלנטה, שיש בה מיליוני אנשים ומאות אלפי דירות, אין משרד החוץ מצליח למצוא דירה אחת בעבור הקונסול, ולחסוך למדינת ישראל סכום גדול כל כך בשעה קשה כזו? האם עדיף להוציא על זה 407,000 דולר?

שר החוץ ש' פרס:

המחירים אינם מחירים ישראליים, אלה מחירים אמריקניים. ודאי שאפשר למצוא באטלנטה דירות נוספות, גם דירות יקרות יותר.

היו"ר ש' הלל:

אבקש מכבוד השר להשיב על שאילתא מס' 4403 מאת חבר הכנסת דוד מגן, שאיננו באולם.

שר החוץ ש' פרס:

אני מעביר את תשובתי לפרוטוקול.

4403. עיכוב איגרת שיעדה לנשיא המדינה במשרד החוץ

חבר הכנסת ד' מגן שאל את שר החוץ ביום כ"ד בסיוון התשמ"ח (9 ביוני 1988):

"ידיעות אחרונות" מיום 26 במאי 1988 מגלה, כי נשיא המדינה מחה על כי איגרת ששלח אליו נשיא צרפת עוכבה במשך חמישה ימים אצל מנכ"ל משרדך.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעה נכונה?
2. מה היתה סיבת העיכוב?
3. מי אחראי לעיכוב?
4. מה הם הלקחים שהופקו מפרשה זו?

תשובת שר החוץ ש' פרס:

(לא נקראה). נמסרה לפרוטוקול

1. לא היתה מחאה של נשיא המדינה.

2 — 3. מברק שהגיע משגרירות צרפת ביום ו', לאחר שעות העבודה, הועבר למחלקת הטקס ביום כ', אחרי שבת ואחרי יום א', שחל בו חג השבועות. כגלל טעות שמקורה בקורא הפנימי, הגיע המברק ליעדו באיתור של יום, ומיד הוקרא טלפונית ללשכת הנשיא.

4. הנושא הועבר לטיפולו של סמנכ"ל המשרד.

היו"ר ש' הלל:

אבקש מהשר להשיב על שאילתא מס' 4404 מאת חבר הכנסת שבח רייס, שאיננו באולם.

שר החוץ ש' פרס:

על השאילתא הזאת אשיב.

4404. השלכות פסגת רייגן-גורבצ'וב

חבר הכנסת ש' רייס שאל את שר החוץ ביום כ"ד בסיוון התשמ"ח (9 ביוני 1988):

ללמד שם יהדות ומסורת ישראל, החשובות כל כך לחינוכו של הנוער היהודי בישראל?

שר החינוך והתרבות י' נבון:

כפי שאמרתי, אין איסור על רכנים להופיע בבתי-הספר הממלכתיים — ואני נדרשתי לנושא הזה כמה פעמים כאן בכנסת — ובלבד שלא יטופו לתלמידים למשהו המנגד לאורח חייהם של משפחותיהם.

להעביר מידע — כן; לספר — כן; לספק אינפורמציה על מחשבת ישראל ועל מורשת הדורות — בהחלט. אתה יודע, שיש גם קורסי הכנה, בעיקר לתלמידי כיתות ו' וז', לקראת ה"בר-מצוה" יש פעילות אינטנסיבית. יש לנו חוכניות לגבי מחשבת ישראל, ויש כוונה ליישם זאת בתקופה הקרובה. הכנסנו את לימוד הכרת סידור התפילה ב"600 כיתות בבתי-הספר, ואנחנו מרחיבים את הנושא הזה.

כל מה שדובר עליו פה הוא קיום הכנה בין העברת מידע ולימוד מורשת ישראל — ואני מחייב את זה מאוד ורוצה לחזק זאת — לבין הטפה, שבמקרים אחדים היו תלויות על כך שהיא הביאה למצב שנוצר בו ניגוד, ממש סתירה, בין אורח חייה של המשפחה לבין מה שהרכב המסרים הטיפף לו, בצירוף איומים, שמי שלא ינהג כך סופו יורש גיהנום, וכן איומים נוספים. לפעמים, בגלל מעטים נענשים רבים. עם זאת, אין איסור על הופעת רכנים בבתי-הספר.

4454. הפצת סרטים פורנוגרפיים בקרב הנוער

חבר הכנסת ד' דנינו שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ט בתמוז התשמ"ח (4 ביולי 1988):
לאחרונה התפשטה תופעה של הפצת סרטים פורנוגרפיים באמצעות ספריות וידאו. ממחקרים שונים שהתפרסמו בעיתונות עולה, שבני נוער בכל הגילים הפכו להיות צרכנים של סרטים כאלה.

ברצוני לשאול:

1. האם קיימת איזו ביקורת על הפצת סרטים?
2. אם לא — האם בדעת השר למצוא דרך להנהגת ביקורת כזאת?
3. האם בדעת השר לעשות על-מנת למנוע התפשטות התופעה? אם כן — כיצד?

תשובת שר החינוך והתרבות י' נבון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)
אקדים ואומר, כי גם אני, וכן מחנכים בכל רחבי הארץ, מודאגים מן ההשפעות על הנוער העוללות לנכוע מצפייה בלתי מבוקרת בסרטים פורנוגרפיים.

1. לא קיימת ביקורת כזו, וכיצועה אינו נראה אפשרי, כי אין כיום ביסוס לכך בחוק, מה גם שמדובר בהקרנות בביתו הפרטי של הצופה.

2 — 3. במזכירות הפדגוגית פועלת ועדה הממליצה בפני בתי-הספר על סרטים חינוכיים הראויים לצפייה. בדעתי להטיל על הוועדה קיום פעולות הסברה להורים, באמצעות בתי-הספר, על סוג הסרטים שיש להמליץ על הרחקת הילדים מצפייה בהם.

4455. ציורי נאצה אנטי-יהודיים על כותלי בית-ספר

חבר הכנסת מ' פרוש שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ט בתמוז התשמ"ח (4 ביולי 1988):

בעיתון "ערב שבת" מיום כ' בתמוז התשמ"ח (17 ביוני 1988) פורסם, כי ציורי נאצה אנטי-יהודיים ואנטי-חרדיים

דברים אלה הוגדרו על-ידי חברים במועדון הנשיאים כשחצונות, והיו"ר, מר אברהם, אמר: אצלנו בארצות-הברית לא מקובל סגנון דיבור כזה.

ברצוני לשאול:

1. האם הדברים הנ"ל נכונים ופרטיהם ידועים לך?
 2. האם עזר משרדך בעריכת הסיוור הנ"ל?
 3. אם כן — האם יש בדעתך להגיב על ההופעה המתוארת לעיל? אם כן — כיצד?
- תשובת שר החוץ ש' פרס:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)
1 — 3. הארבעה לא נסעו בשליחות משרד החוץ.

היו"ר ש' הלל:

אדוני השר, בינתיים נכנס לאולם חבר הכנסת דוד מגן. אודה לך מאוד אם תהיה מוכן להשיב על השאלותא שלו, מאחר שהוא בכל זאת באולם.

שר החוץ ש' פרס:

(קורא את התשובה על שאלתא מס' 4404, ראה עמוד 3690).

היו"ר ש' הלל:

אני מודה מאוד לאדוני השר על תשובותיו. אני מתכוון להזמין עכשיו את שר החינוך והתרבות להשיב על כמה שאלות.

4453. הצורך בחזון מנכ"ל בדבר הפסקת הלימודים המבוססים על תורת דרווין

חבר הכנסת א' ורדיגר שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ט בתמוז התשמ"ח (4 ביולי 1988):

לאחר שעל-פי חזון המנכ"ל נאסרה פעילות של רכנים ובני-ישיבה בבתי-הספר הכלליים, עקב החשש של חזרה בחשוכה, ברצוני לשאול:

האם נשקל להוציא גם חזון מנכ"ל שיוורה על הפסקת הלימודים המבוססים על תורת דרווין, אשר כל מהותה מנוגדת לאמונתנו, לתורת ישראל, להתהוות העולם ולבריאת האדם?

שר החינוך והתרבות י' נבון:

אחת ממטרות החינוך הממלכתי היא ביסוסו, בין היתר, על "הישגי המדע", לפי הגדרת החוק. תיאוריית ההתפתחות של דרווין היא פרק בחולדות המדע. היא אינה מטיפה לאמונה כלשהי.

אין זה נכון שנאסר על רבנים להופיע בבתי-ספר. מה שנאסר הוא הטפה לשינוי מהותי באורח חייו של התלמיד כשזה עומד בניגוד לאורח חייה של משפחתו.

אין כל דמיון, משום בחינה שהיא, בין שני הדברים, ולא הייתי כורך אותם בכפיפה אחת.

היו"ר ש' הלל:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אברהם ורדיגר.

אברהם ורדיגר (מורשה-פא"י):

אדוני השר, כרכתי את שני הנושאים יחדיו כיוון שהנושא הראשון היה לפי חזון המנכ"ל. לכן ביקשתי שיהיה גם כאן חזון המנכ"ל, לא לגבי הטפה, אלא לגבי לימודי יהדות ומסורת ישראל.

אני שואל, אם כן: האם אין כבוד השר רואה חשיבות בפעילות של אנשי תורה, של רבנים, בבתי-הספר הכלליים, כדי

חוכרת ל"ו, ישיבה תנ"ט

— שאלות ותשובות: הצעת סיעות החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון והרשימה המתקדמת לשלום — להביע אי אמון לממשלה —

י"ב ניגשים לבחירות בגרות כ-35,000 תלמידים, שהם 54% מספר מקבלי תעודות הבגרות הוא כ-25,000 תלמידים, שהם 38%, ובהם תלמידים בני עיירות הפיתוח ואזורי מצוקה. נכון שבקרבת התלמידים שאינם ניגשים לבחירות הבגרות מצויים רבים מאזורי המצוקה.

2. משרד החינוך מספק לתלמידים מאזורי המצוקה שיעורי עזר רבים, לרבות שירותי האוניברסיטה הפתוחה, וכן קבוצות לימוד ל"הודמנות שנייה", כדי לאפשר להם לגשת לבחירות הבגרות. כן קיימות מכינות קדם-אקדמיות, הנעזרות בתקציבי משרדנו, ומאפשרות לכ-5,000 יוצאי צבא — בני אוכלוסיות מצוקה — להשלים את חגרות הבגרות שלהם.

4458. מדיניות מנהל בית-הספר חרדי כלפי יום הויכרון לחללי צה"ל

חבר הכנסת מ' רייסר שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ט בתמוז התשמ"ח (4 ביולי 1988):

הגיעו לידי ידיעות, כי מנהל בית-הספר החרדי "בית-יעקב" בבאר-שבע נוקט מדיניות חדשה, ולפיה אין לעמוד דום ביום הויכרון לחללי צה"ל בעת הישמע הצפירה.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע לכבודו על אודות הנושא הנ"ל?

2. אם כן — מה ככוונת כבודו לעשות בנושא הנדון?

תשובת שר החינוך והתרבות י' נבון:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה חיובית. על אף הכשותיו וטעונו של המנהל כי דבריו פורשו שלא כהלכה ונופחו מעבר לכל פרופורציה, טיפל משרדנו בכל חומרת הדין באירוע המצער.

2. משרדנו התריע על כך בפני המנהל החינוך העצמאי ודרש טיפול דחוף ומשמעתי בעניין. שכן לחינוך העצמאי יש אוטונומיה חינוכית ולימודית, והוא הכתובת לטיפול במחנכיו.

משרדנו עקב אחר הטיפול, המנהל ננף, הוזהר ונדרש להתחייב לקיים את חוק יום הויכרון לחללי צה"ל, כפי שנדרש בחזון המנהל הכללי — הוראות קבע.

מנהל "החינוך המוכר" במשרדנו הוציא הוראות ככתב להנהלת החינוך העצמאי על סדרי ההתנהגות של התלמידים והמורים ביום הזיכרון לחללי צה"ל, המעוגנות בהוראות הקבע של המנהל הכללי.

היור' ש' הלל:

תודה לכבוד שר החינוך והתרבות וסגן ראש הממשלה.

ג. הצעת סיעות החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון והרשימה המתקדמת לשלום להביע

אי אמון לממשלה נוכח הצעת השלום של בסאם אבר-שריף

הממשלה מכרז: "או אנחנו או הם", והוא בטוח שמי שיישאר זה "אנחנו", זאת אומרת היהודים, ולא "הם", הפלשתינים, בו כומן שמופיעים שרים כממשלת ישראל ומטיפים בגלוי לטרנספר, לגירוש של המוני העם הפלשתיני ממולדתם, מושט הצד הפלשתיני את ידו לשלום, לדריקום, לשיתוף פעולה, לחיים זה בצד זה בשלום ובכניסות.

במשך זמן ממושך כיסתה ממשלת ישראל את התנגדותה להשכנת שלום צודק ויצבי עם העם הפלשתיני ועם המדינות הערביות בנוצות מזויפות של יונת שלום, המחפשת שותפים

עיטרו את כותלי בית-הספר התיכון "זוירמרקס" בירושלים. הציונים צוירו על-ידי תלמידי החוגים לאמנות בבית-הספר, ונראו בהם יהודים דחיים שוכעים במים וחלקי זקנים ולבוש מסורתי צפים במים. מנהלת בית-הספר סירבה להסיר את הציונים בנימוק של חופש הביטוי.

ברצוני לשאול:

1. האם ידועים למשרדך פרטי ידיעה הנ"ל?

2. האם סירוב המנהלת תואם את מדיניות משרד החינוך והתרבות?

3. אם לא — כיצד בדעתך לפעול כדי למנוע מקרים דומים בעתיד?

תשובת שר החינוך והתרבות י' נבון:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1 — 3. ידוע לנו כי ידיעה בנוסח זה פורסמה ב"ערב שבת".

העובדות, כפי שבוירו על-ידי מנהל מחוז ירושלים. הן: א. הציונים נחלו על-ידי תלמידים כאחת הכיתות, מחנכת הכיתה קיימה מייד שיחה עם התלמידים, וכתוצאה ממנה החליטו התלמידים להסיר את הציונים. מנהלת בית-הספר לא היתה מעורבת כלל באירוע כעת התרחשו; ב. בעקבות האירוע החליטו המנהלת והמורים לקיים פעילויות חינוכיות מיוחדות, דיונים וסדנאות, בסיוע אנשי מקצוע שהוזמנו מחוץ לבית-הספר. החלטה זו אכן בוצעה.

4456. הטיפול בבעיית התלמידים שאינם ניגשים לבחירות בגרות

חבר הכנסת א"ח שאקיי שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ט בתמוז התשמ"ח (4 ביולי 1988):

מזכ"ל הסתדרות המורים, מר יצחק ולבר, גילה לפני כשבועיים, כי רק 30% מתלמידי התיכון ניגשים לבחירות הבגרות. 10% מקרב התלמידים שאינם ניגשים לבחירות באים בעיקר מאזורי מצוקה, מעיירות פיתוח וממושבים.

ברצוני לשאול:

1. הנכונים הנתונים דלעיל?

2. אם כן — כיצד נערך המשרד נוכח תופעה זו?

תשובת שר החינוך והתרבות י' נבון:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הנתונים הם כדלהלן: מתוך כ-65,000 בני מחזור כיתה

היור' ש' הלל:

חברי הכנסת, אנו עוברים עתה למנה השבועית של הצעות אי אמון, שהוגשו הפעם על-ידי סיעת חד"ש, הרשימה המתקדמת לשלום וסיעת המפלגה הדמוקרטית הערבית, כלומר חבר הכנסת דראושה.

אני מזמין את חבר הכנסת תופיק טובי להיות ראשון המציגים את הצעת האי אמון לממשלה.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, בו כומן שראש

התזכיר אומר עוד, שאומנם הצד הפלשתיני הוא זה שצריך לפחד יותר מישראל בעלת העוצמה הצבאית והגריניית, אך כדי להפיג את חששותיה של ישראל מאיום עליה מוכנים הפלשתינים להסכים לתקופת מעבר של מנדט בין-לאומי בגדה וברצועה, שיוביל כההליך דמוקרטי למדינה פלשתינית, ומוכנים שאחרי כן יוצב כוח של האו"ם בצד הפלשתיני של הגבול.

בסיום אומר התזכיר: "הזמן הוא לעתים המרפא הגדול, אך לעתים הוא גם המקלקל הגדול. ישראלים רבים מבינים את זה ללא ספק ומנסים להעביר את זה לעמם. אשר אליו", אומר התזכיר, "אנו מוכנים לשלום עכשיו ואנו יכולים למסור אותו. תקוותנו היא שההודמנות הנצרכת כיום לא תוחמץ" — גמר ציטוט.

זהו, חברי הכנסת, המסר של אש"ף, נציגו של העם הפלשתיני; זהו מסר ברור, כן וענייני לישראל ולעם ישראל. לשלום של כבוד ולעיתים של שיתוף פעולה לשני העמים.

האם תקבל ישראל את היד המושטת לשלום?

תגובה ראשונה מדוברים ישראלים שונים היתה העמדת ספק באותנטיות של התזכיר. כדי להסיר כל ספק שעמדה זו היא ודאי עמדתו של העם הפלשתיני, נשלחה איגרת מטעם ההנהגה האינתיפאדה מהשטחים הכבושים אל המזכיר הכללי של האו"ם, ובה מצהירים מנהיגי האינתיפאדה על תמיכתם בתוכנית השלום שהועלתה בתזכירו של אש"ף. העיתונות בישראל מיום חמישי שעבר, 7 ביולי, פרסמה כתבה של סוכנות הידיעות הפלשתינית "וואפה", המביאה ידיעה חשובה זו. גם ראש אש"ף מצא לנכון לאשר את נכונות אש"ף לנהל משאומתן על בסיס התזכיר.

התגובות על היוזמה הפלשתינית הזאת בקרב גורמים בין-לאומיים, לרבות ארצות-הברית, היו תגובות של הערכה חיובית. גם כעיתונאים הישראליים הופיעו הערכות חיוביות לקריאה הפלשתינית לשלום. גם קולות ערבים סרבנים נשמעו נגד היוזמה הפלשתינית, אך היא עומדת בתוקפה.

אלא ששוב נתקלנו בחומה האטומה של דאש הממשלה; קודם כול התנגדות מצד הליכוד, אך גם מהנהגת המערך הגיעו תגובות בנוסח: אין חדש, צעד תעמולתי, לא נדבר עם טרוריסטים. כך פטרו את עצמם קברניטי המדינה פעם נוספת מהתייחסות אמיתית לכעיה ושוב הפנו עורף ליד המושטת לשלום.

האפשרות ההיסטורית המסתמנת היום, אין ספק שהיא תוצאה של ההתפתחות הבין-לאומית, אך לא פחות ממנה — גם של האינתיפאדה עצמה, המגלמת יחד עם התנגדותו של העם הפלשתיני לכיבוש את שאיפתו העזה לחיי ביטחון ושלום במולדתו.

במקום מחשבה חדשה, בדיקה עצמית מתודשת נוכח ההתפתחות המעורדת, נוכח האשכים החדשים הנפתחים לשלום, מתבצרת ההנהגה הרשמית הישראלית, צער רב עוררו היום דבריו של שר הביטחון כאשר השיב על השאלת לגבי ההתפתחויות בגדה וברצועה.

מדיניות הכוח נמשכת מאחורי השאיפות הלאומניות של ארץ-ישראל השלמה, מאחורי הסירוב לחזור לאותה עמדה שפויה שהביאה ב־1947 להקמת מדינת ישראל, והיא הסכמה לפתרון על בסיס שתי מדינות לשני העמים, שהצד הפלשתיני כיום גם מקבל אותו ומוכן על בסיסו להסכם שלום, לדו-קיום ולשיתוף פעולה לטובת שני העמים.

למשאומתן לעשיית שלום, ומעמידה פני חם, שאין עם מי לדבר.

הדמגוגיה של סרבני השלום בממשלת ישראל, שכאלו אין עם מי לדבר, כי אין מי שמוכן לדו-קיום בשלום עם מדינת ישראל, וכאלו אין מי שמוכן למשאומתן על בסיס הכרה הדרת — דמגוגיה זאת, שהיו לה מהלכים בעבר, מתפוררת, ומופיעה ממשלת ישראל על שני מרכיביה, הליכוד והמערך, עם מדיניות הלאומים כמעצמותיה, וחוסמת כיום את הדרך לשלום.

ממשלת ישראל דחתה בגסות ובהרפתקנות את היד שהושטה בפסגה הערבית כעמאן לאחר כך באלג'יר. ועתה מופיעה הממשלה שוב בסרבנותה לשלום, כשהיא רוחה שוב את היד הפלשתינית הכנה והאמיצה, את ידו של אש"ף, המושטת למשאומתן לשלום, לדו-קיום, להכרה הדרת על בסיס שתי מדינות לשני העמים. כפי שבאה לידי ביטוי באחרונה בתזכירו של דובר אש"ף, בסאם אברשירף.

על דחיית הצעות השלום הפלשתיניות הכנות, על דבקותה של ישראל בהמשך הכיבוש ובמדיניות הכוח והדיכוי הברוטלי כלפי העם הפלשתיני, כפי שענינו ראוות יום-יום זה החודש השמיני, על הניסיון האוילי לרכא את האינתיפאדה, על חסימת דרך השלום בפני שני העמים — על זאת מציעים אנו להביע אי-אמון לממשלה.

חברי הכנסת, לפני כשלושה שבועות התפרסם התזכיר ששלח אש"ף בשם העם הפלשתיני אל המחלקה המדינית של ארצות-הברית ואל יתר ארבע המדינות החברות הקבועות במועצת הביטחון, תוכנו של אותו תזכיר התפרסם ב"ווישניגטון פוסט" כמאמר מאת בסאם אברשירף, דוברו של ראש אש"ף, יאסר ערפאת. אך התזכיר כמלאו התפרסם בעיתון הישראלי "ג'רוסלם פוסט" ביום שישי 24 ביוני.

התזכיר הפלשתיני מבקש להבליט, מעבר ל־70 שנה של ירבות וחשדנות, כלשונו, את ההסכמה המלאה הקיימת בין הישראלים לפלשתינים בדבר שאיפות הישראלים והפלשתינים לשלום בדיקיימא ולביטחון. התזכיר מדגיש, שאין מי שמבין את בכולת העם היהודי כמשך מאת השנים האחרונות כמו הפלשתינים, שידעו מה המשמעות של קיום בלי מדינה ושל חיים באווירה של פחד ועוינות מצד האומות.

התזכיר אומר, אני מצטט: "הפלשתינים רוצים שלום וביטחון לעצמם ולישראלים, כי אף אחד לא יכול לבנות עתידו על חורבן השני". נאמר עוד: "הישראלים רוצים להשיג שלום בדיקיימא וביטחון באמצעות שיחות ישירות. בלי כל ניסיון מאיה שהוא צד לכפות הסדר או לשטן. אנו הפלשתינים מסכימים לכך". התזכיר חוזר ומדגיש: "לכן המפתח להסדר ישראלי-פלשתיני מונח בשיחות בין הפלשתינים והישראלים מפני שאנו בעד הסכם עם ישראל. אנו מוכנים לדבר עם המערך של מר פרס, ועם הליכוד של מר שמיר". בתזכיר כתוב עוד: "אם מפקקים בעובדה שאש"ף הוא נציגו הלגיטימי והיחיד של העם הפלשתיני, אז מוכנים שיערך משאל-עם בשטחים הכבושים בגדה וברצועה, בחסות האו"ם, כדי לבחור בין אש"ף לבין מועמדים אחרים שגם ישראל רשאית להציע". בתזכיר מדברים על מדינה פלשתינית בגדה וברצועה, שתתקיים כשלום ובביטחון בצדה של ישראל. התזכיר מצהיר שמקבלים את החלטות מועצת הביטחון 242 ו־338, יחד עם החלטות אור"ם אחרות, המכירות בזכויות הלאומיות של העם הפלשתיני. חשוב לקרוא בדיקנות את המלים.

בהעדר מולדת. אנו מאמינים כי לכל העמים, בכלל זה העם היהודי והעם הפלשתיני, יש זכות לנהל את ענייניהם. לא רק לא-לזחמה, אלא אף לאתו סוג של שתוף פעולה פוליטי וכלכלי, שבלעדיו שום מדינה אינה יכולה להיות בטוחה באמת, ואין זה חשוב עד כמה מכונת המלחמה שלה מסיבית; שבלעדיו שום עם אינו יכול לשגשג באמת, ואין זה משנה עד כמה נדיבים יכולים להיות ידידיו במדינות רחוקות.

"הפלשתינים רוצים באותו סוג של שלום בר-קיימא וביטחון לעצמם ולישראלים, כיוון שאיש אינו יכול לבנות את עתידו שלו על הריסות עתידו של אחר. אנו בטוחים שרצון זה ותפיסה זו הם נחלת הכול בישראל, להוציא מיעוט מבטול" — אני מקווה שזה נכון.

"האמצעי שדרכו רוצים הישראלים להשיג שלום בר-קיימא וביטחון הוא שיחות ישירות" — כבוד שר החוץ, שיחות ישירות — "ללא כל ניסיון מצד גורם חיצוני כלשהו לכפות הסדר או להטיל עליו וטו. הפלשתינים מסכימים. אין אנו רואים שום דרך לפתרון סכסוך כלשהו ללא שיחות ישירות בין הצדדים המעורבים, ואנו חשים שכל הסדר שחייב להיכפות על-ידי מעצמה מבחוץ אינו קביל על הצדדים הלוחמים ולפיכך לא יעמוד במבחן הזמן.

"המפתח להסדר פלשתיני-ישראלי נעוץ בשיחות בינם לבין עצמם. תהיה זו אשליה מצד הפלשתינים לחשוב כי את בעיותיהם עם הישראלים יוכלו לפתור במשא-ומתן עם לא-ישראלים. בכלל זה ארצות-הברית. באותה מידה ישלו את עצמם הישראלים וכן מזכיר המדינה האמריקני ג'ורג' שולץ, שערך מסעות דילוגים למזרח התיכון כדי לשוחח על הצעות השלום שלו, אם יחשבו שבעיותיה של ישראל עם הפלשתינים יכולות להיפתר במשא-ומתן עם לא-פלשתינים, בכלל זה ירדן.

"הפלשתינים היו מעדיפים לבחור את כך-שיחם הישראלי. אין לנו כמעט ספק שהיינו יכולים להגיע להסדר משביע רצון עם תנועת 'שלום עכשיו' בתוך חודש. אולם אנו יודעים שהסכם עם 'שלום עכשיו' לא יהיה הסכם עם ישראל. ובכיוון שלהסכם עם ישראל אנו חותרים. אנו מוכנים לדבר עם מפלגת העבודה של שמעון פרס. או עם הליכוד של יצחק שמיר — חבר הכנסת לנאור, מוכנים לדבר עם הליכוד של יצחק שמיר — או עם כל אחד שיבחרו הישראלים כנציגם.

"הישראלים ושוולץ היו מעדיפים לשאת ולתת עם פלשתינים על-פי בחירתם. יהיה זה חסר שחר ותועלת מבחינתם, לא פחות מאשר מבחינתנו, לדבר עם אנשים שלא קיבלו שום מנדט לשאת ולתת. אם הם מעוניינים בהסדר עם הפלשתינים — ואנו מעריכים שכן הדבר — הם חייבים לשאת ולתת עם נציגיו של עם זה, והעם הפלשתיני בחר את נציגיו באמצעים היחידים העומדים לרשותו.

"כל פלשתיני, שנשאל על-ידי דיפלומטים ועיתונאים מהקהילה הבינלאומית, הצהיר באורח חריג-משמעי כי נציגו הוא אש"ף. אם מתייחסים לכך כאל ביטוי לא מהימן לרצונם החופשי של הפלשתינים, תנו אפוא לפלשתינים את הסיכוי לבטא את רצונם החופשי בצורה שתשכנע את כל המפקקים: ערכו משאל-עם בפקוק בין-לאומי, בגדה המערבית ובעזה, ואפשרו לאוכלוסייה לבחור בין אש"ף לבין קבוצה אחרת של הפלשתינים, שאותה ירצו למנות ישראל, ארצות-הברית או הקהילה הבינלאומית. אש"ף מוכן לקבל את התוצאה ולפנות מקום לכל מנהיגות אלטרנטיבית, אם אכן יבחר העם הפלשתיני במנהיגות כזו. אש"ף יעשה זאת משום שבסיס קיומו אינו חיסולה של ישראל אלא גאולה העם הפלשתיני

חברי הכנסת, אנו, שקראנו במשך 40 השנים שחלפו לשלום ולדו-קיום בין שני עמי הארץ על בסיס עקרון החלוקה, שתי מדינות לשני העמים; אנו, שידענו לפני 40 שנה להזהיר את העם הערבי הפלשתיני מפני הסכנות שבעמדת הריאקציה הערבית דאז, שדחתה את הפתרון של שתי מדינות לשני העמים, וצדקנו באזהרתנו, חוזרים כיום באותו חוקף מוסרי ומוזהרים את המוני העם בישראל מהסכנות הנובעות מהעמדות הדומות והרפתקניות של ראשי השלטון בישראל, הדוחות בתקיפות ובעיוורון את הירד הפלשתינית המושטת למשא-ומתן לשלום ולהכרה הדדית ולשיטוף פעולה על בסיס פתרון של שתי מדינות לשני העמים.

חברי הכנסת, כתביעתנו להביע אי-אמון לממשלה על דחייתה את ההצעות הפלשתיניות, את הצעות אש"ף למשא-ומתן לשלום, אנו קוראים לכל הכוחות הפטריוטיים, הפוליטיים והציבוריים בישראל, השואפים בכנות לשלום, למרות ההבדלים הפוליטיים והאידיאולוגיים, להתאחד כדי להתגבר על סרבנותם של כוחות הימין הלאומני, של כוחות הכיבוש והסיפוח החוסמים את דרך השלום לטובת שני העמים.

היו"ר ש' הלל:

תודה לחבר הכנסת תופיק טובי. אני מתכבד להזמין את חבר הכנסת מוחמד מיעארי כדי לנמק את הצעת האי-אמון, בבקשה.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקרמת לשלום):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, השם בסאם אבו-שריף הפך בתקופה האחרונה לשם דבר הן בזכות האיש עצמו, כאינטלקטואל, והן בהיותו פעיל נמרץ למען העניין הפלשתיני ועניין השלום הצודק. מעורבתו אינה רק במישור הכללי אלא גם במישור האישי. כידוע הוא איבד את עינו ואת אצבעות קף ידו כתוצאה מספר-נפץ שנשלח אליו. נשאלת השאלה מי שלח. כמי שעבר באחרונה לשמש יועץ מדיני קרוב לראש אש"ף הוא חולל את השינוי המוחלט בדרך לשלום, בפרסמו את המסמך הפלשתיני שנושא את שמו.

כה דיבר בסאם אבו-שריף: "כל מה שנאמר עד כה על הסכסוך המזרח-תיכוני התמקד בחילוקי הדעות בין הפלשתינים לישראלים והתעלם מהנקודות שיש עליהן הסכמה כמעט מוחלטת. קל להתעלם מנקודות אלו, שכן מכסות עליהן 70 שנים של עוינות וחשדנות הדדית, ובכל זאת — הן קיימות, וטמונה בהן התקווה כי השלום, שבמשך זמן כה רב חמק מאורו זה, נמצא סוף סוף בהישג יד.

"קלפו את שכבות הפחד והחשדנות, שאותן הניחו מנהיגים ישראלים על הגושים המהתיים, ותגלו כי בין הפלשתינים לישראלים קיימת הסכמה כללית על מטרות ואמצעים. מטרותיה של ישראל הן שלום בר-קיימא וביטחון. אלה גם יעדי של העם הפלשתיני.

"איש אינו יכול להבין את מאות שנות הסבל של העם היהודי יותר מהפלשתינים. אנו יודעים מה פירוש הדבר להיות חסר מדינה ולשמש יעד לחצי הפחד והרעות הקדומות של האומות. בגלל הממשלות בישראל ובמדינות השונות שבידיהן היה הכוח לחרוך את מהלך חייו של עמנו, יודעים אנו מהי הרגשתם של יצורי אנוש מסוימים, הנחשבים קצת פחות אנושיים מאחרים, ונמנעות מהם הזכויות הבסיסיות שאנשים ברחבי העולם רואים אותן כמובנות מאליהן.

"אנו חשים כי לא העם היהודי ולא העם הפלשתיני ראויים למעשי העוולה ולשלילת הזכויות הכרוכים באורח בלתי נמנע

— הצעת סיעת החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון והרשימה המתקרמת לשלום להביע אי-אמון לממשלה;
הצעת סיעת המפלגה הדמוקרטית הערבית להביע אי-אמון לממשלה —

חכויותיו, לרבות זכותו לביטוי עצמי דמוקרטי ולהגדרה עצמית לאומית.

ערכות בין-לאומיות לביטחון כל המדינות באזור, בכלל זה פלשתינ וישראל. דווקא שאיפתנו לערכיות אלו היא העומדת מאחורי דרישתנו ששיחות שלום דו-צדדיות עם ישראל ייערכו במסגרת של ועידה בין-לאומית בחסות האו"ם.

"הפלשתינים חשים כי יש להם סיבות לחשוש מישראל, על מכוונת המלחמה ורבת העוצמה ומאגר הנשק הגרעיני שלה. הרבה יותר מכפי שיש לישראל לחשוש מפניהם. משום כך הם יקבלו בברכה כל אמצעי סביר שיקדם את ביטחון ארצם ושכנותיה, לרבות הצבת כוח חיץ של האו"ם בצד הפלשתיני של גבול ישראל-פלשתינ.

"הזמן, שלפעמים הוא המרפא הגדול, לעתים הוא גם המשחית וההורס הגדול. ללא ספק, ישראלים רבים מודעים לכך ומנסים להעביר מסר זה לשאר בני עמם. אשר לנו, אנו מוכנים לשלום עכשיו ואנו יכולים לספק אותו. תקוותנו היא שלא תוחמץ ההזדמנות שעתה כיום. אם תוחמץ — לא תהיה לנו כל ברירה אלא להמשיך להפעיל את זכותנו להתנגד לכיבוש, כשמטרתנו הסופית היא חיי חופש, כבוד וביטחון לא רק לילדינו, אלא גם לילדי הישראלים."

הבאתי את המסמך הזה במלואו כדי להעמיד כל ממשלה, במיוחד את ממשלת ישראל על שני מרכיביה, וכל אדם בפני האחריות שלו בעניין השלום, הן בפני עצמו, הן בפני עמו והן בפני ההיסטוריה.

כבוד היושב-ראש, אין אני יכול לסיים את דברי בלי להצביע על הקשר שיש לי לבסאם אבר-שריף, האיש והרעיון. בפני ועדת הכנסת מתנהל זה חודשים דיון להגבלת חסינותי בטענה כי קיימתי באחוזתו מסיבת עיתונאים משותפת עם בסאם אבר-שריף, אמת, נפגשתי עם בסאם אבר-שריף, בגלוי וללא סודיות, בעניין השלום, ומי שלא ידע מיהו האיש — שיקרא בעיון את המסמך שלו. תודה.

היו"ר ד' בן-מאיר:
תודה.

ד. הצעת סיעת המפלגה הדמוקרטית הערבית להביע אי-אמון לממשלה בשל ביצוע צווי גירוש

לאחרונה הוצאו 10 צווי גירוש שמצטרפים ל-20 גירושים שכבר בוצעו, 10 צווי גירוש, ששישה מהם בגדה: העיתונאי סמי סביחאת, בן 30, מאזור ג'נין; העיתונאי לואי עכדו משכם; נציג העובדים מוחמד לבדי מאב-רדיס; נציג העובדים מחמוד ויאדה מחברון; ג'מאל אבר-ליטה מקלנדיה; מרסי אבר-ג'ילה מקלנדיה; ועוד ארבעה מרצועת-עזה: מחמד ג'ברי מעזה; אחמד אבר-מעילק מעזה; ד"ר פתחי אלשאקאקי מרפיח; ועליהם ניתוספה אשה — פעם ראשונה מגרשים גם אשה — יוסרא דרוויש אלחמס מרפיח. אשה מסכנת את ביטחון מדינת ישראל.

הצווים הוצאו בטענה שהמועמדים לגירוש הם פעילים בארגונים פלשתיניים ונטלו חלק באינתיפאדה. הצווים הוצאו אף שמרבית המועמדים לגירוש כלואים בבתי-הכלא. יש כאן דבר חמור. המועמדים לגירוש נמצאים בבתי-הכלא ומאשימים אותם שהם מפעילים את האינתיפאדה מתוך בתי-הכלא.

במלים אחרות, כל המדיניות של המעצרים ההמוניים — כ-11,000 פלשתינים עצורים היום בבתי-הכלא ובכתי המעצר בישראל ובשטחים — המדיניות הזאת כשלה.

ואני שואל: האם מתוך בתי-הכלא אפשר להפעיל את האינתיפאדה? לשם מה אחם מחזיקים את 11,000 העצורים?

"על אף התדמית השטנית שמאבקן של אש"ף למען זכויות אלו יצר בארצות-הברית ובישראל, נותרת בעינה העובדה, שהארגון מושחת על עקרונות דמוקרטיים וחותר ליעדים דמוקרטיים. אם יוכלו ישראל ותומכיה בממשל האמריקני להבין עובדה זו, יעלמו החששות המוגזגים מהם לקבל את אש"ף כבן-השיח החקף היחיד לפתרון פלשתיני-ישראלי כלשהו.

"ככל שאני יכול לקבוע, על סמך מה שנכתב ונאמר בישראל ובארצות-הברית, חששות אלה מתמקדים בדרישה מאש"ף לקבל ללא תנאי את החלטות מועצת הביטחון 242 ו-338, ובאפשרות פן מדינה פלשתינית בגדה המערבית ובעזה תהווה איום רדיקלי לשכנתה. אולם, אש"ף מקבל את החלטות 242 ו-338. מה שמונע ממנו לומר זאת ללא תנאי אינו מה שנאמר בהחלטות אלה אלא מה שלא נאמר בהן. אף לא אחת מהן אינה אומרת דבר על הזכויות הלאומיות של העם הפלשתיני, לרבות זכותו הדמוקרטית לביטוי עצמי וזכותו הלאומית להגדרה עצמית. מסיבה זו, ורק בגללה, חזרנו ואמרנו, כי אנו מקבלים את החלטות 242 ו-338 בהקשר של החלטות האו"ם האחרות. המכירות בזכויות הלאומיות של העם הפלשתיני.

"אשר לחשש כי מדינה פלשתינית תהווה איום על שכנתה — והכוונה לא לירדן אלא לישראל — "אופיו הדמוקרטי של אש"ף על מוסדותיו המחוקקים והמבצעים ומוסדות אחרים בעלי בסיס עממי מהווה טיעון שכנגד. ואם אין בכך ערובה איתנה דיה שמדינת פלשתינ תהיה דמוקרטית, הרי הפלשתינים יגלו פתיחות לרעיון של תקופת מעבר קצרה ומוסכמת, שבמהלכה ינחה מנדט בין-לאומי את השטחים הכבושים לקראת מדינה פלשתינית דמוקרטית.

"מעבר לכך, הפלשתינים יקבלו — למעשה ידרשו —

היו"ר ד' בן-מאיר:

חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, בבקשה.

חבר הכנסת דראושה רוצה שידעו שהוא מגיש את הצעתו בשם המפלגה הדמוקרטית הערבית. זה יצוין.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני שואל את עצמי בקול רם, ואני שואל את הכנסת: מיהו השליט האמיתי היום במדינה? מי שולט באמת ובתמים בממשלה הזאת?

כל מי שעוקב אחרי מה שקורה במדינה, בשטחים הכבושים, אחרי התנהגות הממשלה, רואה שהשליטה האמיתית היא בידי קבוצה פנטית של מתנחלים, אנשי "גוש אמונים", אשר לוחצים על הימין. הימין לוחץ על מפלגת העבודה, לוחץ על שר הביטחון. כך קובעים את המדיניות הנוהגת היום בשטחים הכבושים, מונעים את קידום תהליך השלום למרות כל הדיבורים על השלום ומנהיגים מדיניות של דיכוי שהיא מסוכנת למדינת ישראל ולעתיד האזור הזה כולו.

שר הביטחון מתייעץ עם יועציו הקרובים, עם מתאם הפעולות בשטחים שמואל גורן, הידוע בגישתו העוינת לפלשתינים וכלכל עניין ערבי.

הישראלים לפלשתינים, זו הדרך היחידה. הפלשתינים החליטו שאש"ף מייצג אותם, כשם שממשלת ישראל מייצגת את העם כאן. צריך להיכנס למשא-ומתן עם הנציגות הפלשתינית הלגיטימית כדי להגיע להסכם של שלום.

במסמך של כסאם אבר-שריף, שהוא היום אישיות בכירה באש"ף, יועצו הקרוב של ערפאת, הוא אומר: אנחנו מוכנים להגיע להסדר של שלום עם מדינת ישראל.

קריאה:

— — —

עבד-אללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
הרוב של אש"ף הוא כסאם אבר-שריף.

קריאה:

ואבר-יאד?

עבד-אללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

אבר-יאד מייצג מינוט מבוטל בתוך אש"ף, וזה מה שאמר גם כסאם אבר-שריף. והנציג המוסמך של אש"ף, כסאם אבר-שריף, והרוב הגדול של ההנהגה תומכים במסמך הזה, מוכנים למשא-ומתן ישיר, מוכנים ללכת לוועידה בין-לאומית ולדבר שלום. אז דברו אתם שלום במקום לדא, להמשיך במדיניות הדיכוי.

אני חושב שהמדיניות הזאת נכשלה, וגם אתם יודעים שהיא נכשלה, ואתם יודעים שנשלתם. הממשלה כולה נכשלה. אני חושב שאין זכות מוסרית להמשיך במדיניות הזאת. אתם מסכנים את ביטחון המדינה, מסכנים את עתידה. אני חושב שהדרך היחידה לסיים היום את הסכסוך היא לשבת ולדבר שלום. אתם אינם רוצים להודות בפני העם שטעיתם. מותר לטעות, אבל צריך לתקן את הטעויות. זה מה שאני מצפה לו מהכנסת — — —

שר הביטחון י' רבין:
לך אין טעויות?

עבד-אללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

גם לי יש, כל אדם טועה, כל אחד טועה. אבל החוק של האדם הוא ביכולת להודות בטעויות ולתקן, ולא להתעקש להמשיך בהן.

המדיניות המוטעית הזאת היא מדיניות מסוכנת, ואני חושב שאין שום זכות מוסרית להמשיך בה. לכן אני מציע לכנסת להצביע אי-אמון לממשלה. תודה רבה.

היו"ר ד' כן-מאיר:

תודה רבה. אני מזמין את מלא-מקום ראש הממשלה לענות על ההצעות בנושא השלום, ואחריו — את שר הביטחון לענות בנושא הגירוש.

שר החוץ ש' פרס:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מאמרו של כסאם אבר-שריף מצביע על השאלה: האם זה שינוי במדיניות אש"ף, או שמא זה ניסיון לכרוך אותה בעטיפה אחרת? מה אנחנו שומעים — את רשרוש העטיפה או את שינוי העמדה? זוהי השאלה המרכזית.

מה שכרוך הוא, שהאמנה הפלשתינית לא נשתנתה. היא קיימת. מה שכרוך הוא, שכסאם אבר-שריף מנסה לדבר לאוזן האמריקנית, בעוד העמדה האש"פית הפורמלית נותרה ללא שינוי, ואני רוצה להסביר מדוע. שידורי אש"ף מבגדאד, שהם כלי תקשורת רשמי של אש"ף, הגדירו את אבר-שריף ואת

למה אתם מחזיקים את 3,000 המנהיגים הפלשתינים — פעילים מרכזיים, מרצים, רופאים, רוקחים, סופרים, עיתונאים — בכית-כלא שהוא אחד המקומות הקשוחים, הקשים והתת-אנושיים ביותר בתולדות האנושות, בית-המעצר אנצאר 3, הנמצא בקצה הגלב, ליד הגבול המצרי, במקום מרוחק, באזור מדברי, בתנאים תת-אנושיים?

אתמול הייתי במחנה הזה, נפגשתי עם העצורים וגם עם החיילים הנמצאים שם על תקן של סוהרים. ראיתי שני סוגים של אנשים ממורמרים: הסוג הראשון הוא העצורים, שמנסים לדא אתם, להרחיק אותם ממשפחותיהם ולהרעיק אותם. הם חיים בתת-תווה, בתנאים תת-אנושיים מכל הבחינות. מנתקים אותם מהעולם, לא מאפשרים להם אפילו לשמוע רדיו, להחזיק טרנזיסטור לא מרשים להם. הסוג השני הוא החיילים, שגם הם ממורמרים, ומרגישים את עצמם כאילו הם עצורים. והענינה בין שני הצדדים הולכת וגוברת, כי 400 חיילים שומרים על 3,000 פלשתינים משכילים, מנהיגים, מרביתם אקדמאים.

ואני אומר לשר הביטחון ולממשלה: אם יש ביריכם מידע לגבי מעורבותם של העצורים במעשים נגד ביטחון המדינה, הביאו אותם למשפט. למה אתם עצורים אותם ללא משפט? אתם משתמשים בצווים מנדטוריים, אתם משתמשים בהוראות שאפילו הממשלה הקודמת, ממשלתו של מר בגין, ביטלה אותם, כטענה שאלה צווים שהשתמשו בהם בזמן המנדט והם מתאימים לנאצים. זה מה שאמר מר בגין. עכשיו אתם מחזירים את הגלגל אחורנית וצוים אלפי אנשים, שאין לכם טענות אמיתיות נגדם. הכי קל לכם לקחת אותם ולשים אותם במעצר, להרחיק אותם בצורה כזאת ולהעניש אותם יום יום, לנסות לשבור אותם נפשית, לנסות לשבור אותם גופנית.

האם לא הבנתם, גם מההיסטוריה של העם היהודי, שאי-אפשר לשבור עם עלי-ידי דיכוי? מעצרים לא יועילו. הם לא הועילו גם בזמן המנדט הבריטי, שניסה לשבור כאן שני עמים, את העם היהודי ואת העם הערבי. הוא לא הצליח בזה. הכוח החזק ביותר בעולם לא הצליח לדכא את העם הווייטנמי. הצרפתים ניסו זאת באנגליה ולא הצליחו. הבלגים ניסו את זה בקונגו ולא הצליחו. הבריטים נכשלו כאן. למה אתם מצפים, לכן שעל-ידי מדיניות של גירוש, עלי-ידי מדיניות של הפלת חללים — ויום יום נופלים חללים בשטחים, ילדים, חתונות, זקנים, נשים — עלי-ידי כך תחזקו את ביטחון ישראל?

הריסת בתים, מדיניות שאתה התחלת להנהיג אותה כ"מורה" — בכל יום הורסים בתים של נאשמים, אפילו לא של אנשים שנשפטו; הורסים את בתיהם של אנשים המואשמים בהאשמות שעדיין לא הוכחו בכית-המשפט — מגבירה את השנאה בין שני העמים.

לאן אתם מובילים עם המדיניות הזאת? האם אינכם מרגישים שאתם מסכנים את העם בישראל, את עתיד המדינה הזאת, את עתיד האזור? אני חושב שהנהיגה אחרי המדיניות הזאת מסוכנת ביותר לביטחון האמיתי של מדינת ישראל. שיוש רק עלי-ידי פתיחה בתהליך של משא-ומתן אמיתי עם הפלשתינים.

אתם צריכים להודות בכך שהפלשתינים כבר החליטו שיש להם נציגות. כל החיפושים אחרי חוסיין זה ותוסיין אחר נכשלו, והם ייכשלו בעתיד. אתם מודעים לזאת, אבל קשה לכם לבוא היום ולהגיד, שמדיניות האופציה היידינית נכשלה. אין עוד אופציה יידינית, גם חוסיין אומר זאת. יש אופציה ישראלית-פלשתינית. דברו עם הפלשתינים. הרי הסכסוך בין שתי התנועות הלאומיות לא ייגמר אלא עלי-ידי משא-ומתן בין

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
למה אתה מצטט את מה שאמרו לפני 20 שנה? תשמע מה שאומרים היום. אתה בורח ממה שהם אומרים לך.

שר החוץ ש' פרס:
אני לא בורח.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אתה בורח ממה שהם אומרים לך היום. הם מחפשים כל דרך.

היו"ר ד' בן-מאיר:
חבר הכנסת תופיק טובי, אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה ואקרא אותך לסדר פעם שנייה ואחר כך אוציא אותך. לא יכול להיות שאני מדבר אליך ואתה אינך עונה.

שר החוץ ש' פרס:
אני לא ידעתי שאתה דובר רשמי של אש"ף.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני נבחר של כנסת ישראל ודואג לאינטרס של עם ישראל.

היו"ר ד' בן-מאיר:
חבר הכנסת תופיק טובי, אני מבקש ממך להפסיק להפריע.

שר החוץ ש' פרס:
אני התייחסתי להודעות רשמיות של אש"ף, ויש לי יסוד להניח — ואני אומר לך, חבר הכנסת תופיק טובי, וגם לך, חבר הכנסת מיעארי — שכל העניין נועד לזרות חול בעיניים. זו לא האשמה שלי.

עבדאללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
אתם לא רוצים לראות את האמת.

שר החוץ ש' פרס:
סעיף 19 באמנה הפלשתינית אומר, כי "חלוקת פלשתיין משנת 1947 והקמת ישראל בטלות מיסודן". זו העמדה הרשמית של אש"ף. סעיף שלישי אומר, ש"הטורוד הוא אסטרטגיה להשגת הדברים האלה".

אני מסכים בהחלט שמה שאומר אבו-שרף עומד בניגוד — — —

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

שר החוץ ש' פרס:
חבר הכנסת טובי, האם אני הפרעתי לך?

היו"ר ד' בן-מאיר:
חבר הכנסת תופיק טובי, אני קורא אותך לסדר פעם שנייה, ואבקש ממך לצאת אם אקרא אותך לסדר פעם שלישית, כיוון שאתה לא מקשיב למה שאני מדבר אתך. לא יכול להיות כך. אתה דיברת, ממלא-מקום ראש הממשלה הקשיב לך, ואתה לא מוכן להקשיב לו. אחר כך אתה מדבר על דיאלוג. זה דיאלוג זה? זה דיאלוג של חירשים.

שר החוץ ש' פרס:
מה שאומר אבו-שרף עומד בניגוד לכמה מהנחות היסוד של האמנה — אותן שלוש שקראתי. אבל לדבריו אין התוקף שיש לאמנה. זו אמנה וזה מאמר. וזה עושה רושם שאבו-שרף מנסה להתמודד עם התדמית של אש"ף ולא עם המצב שאש"ף יצר אותו.

תומכיו כמיעוט פורש, והאשימו אותם בהטלת ספק בצדקתם הלאומית של הפלשתינים. הם — קול אש"ף — הדגישו, בימים אלה, "כי הדרך להיחלצות מלאה מהסרטן הציוני איננה דרך ההכנה ההדרגתית עם הצד הקולוניאלי". שני מנהיגים של אש"ף. — — —

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
זה לא קול אש"ף.

היו"ר ד' בן-מאיר:
חבר הכנסת תופיק טובי, זה עתה דיברת.

שר החוץ ש' פרס:
שני מנהיגים של אש"ף — אבו-יאד ופארוק קדומי — פרסמו הודעות שבהן נאמר, שהמאמר הזה אינו מבטא עמדה רשמית של אש"ף, וכי הוא עומד בסתירה מוחלטת להחלטת המוסדות הרשמיים של הארגון. התקשורת הסורית הוסיפה מצדה, כי העמדות של בסאם אבו-שרף מהוות הפרה של האמנה הפלשתינית, והאשימה אותו — שמעו איזו האשמה — בהפיכת הסכסוך הערבי-ישראלי מסכסוך קיומי בין כלל הערבים לבין ישראל לסכסוך גבולות בין ישראל לבין השטחים.

עבדאללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):
הסורים אינם מייצגים את הפלשתינים.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אתה מייצג את הסורנים.

היו"ר ד' בן-מאיר:
חבר הכנסת תופיק טובי, אני מבקש לא להפריע עכשיו.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):
אולי תתייחס פעם אחת למה שאומרים הפלשתינים?

היו"ר ד' בן-מאיר:
חבר הכנסת מיעארי, לא הפסקתי אותך אף שעברת את הזמן. עכשיו תשמע בסבלנות, גם אם אינך מסכים. זוהי גם הערה לחבר הכנסת טובי, הלא לא תשכנעו זה את זה. לכן תקשיבו זה לזה בסבלנות.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אנחנו דווקא רוצים לשכנע.

היו"ר ד' בן-מאיר:
לא כך.

שר החוץ ש' פרס:
אני רוצה לומר לחבר הכנסת תופיק טובי ולחבר הכנסת מיעארי, כי הבעיה שלכם היא, שאתם כל כך רוצים לחיות באשליה, עד שאתם מקבלים אותה באהבה. אני רוצה להשיב בלי היסטוריה, איך אני רואה את העניין ואיך יש לטפל בו.

מה הבעיה שלנו, של מדינת ישראל, עם אש"ף? היא מתבטאת, בין היתר, בשלושה סעיפים באמנה הפלשתינית. סעיף אחד, סעיף 20, אומר: "היהדות כדת שימית איננה לאומיות בעלת קיום עצמי וכן אין היהודים עם אחד בעל אישיות עצמית, אלא הם אזרחים במדינות שלהן הם שייכים". כמלים אחרות: לנו אין מולדת, אנחנו לא עם, אנחנו צריכים לחזור לארצות שמהן באנו.

אולי אנשים בשטחים, לא אנשים שחיים כל הזמן מחוץ לשטחים בחיים מדומים בחוץ, מרגישים כפי שהרגיש פעם סאדאת. אולי בשבילם האיתניפאדה היא מה שהיתה בשביל סאדאת חציית התעלה. מספיק עם המלחמה, אי-אפשר להשיג אתה דבר, צריך לפנות למהלך המדיני.

הוא אינו אומר דבר מכל זה. הוא אינו מסתלק מדרך הטרור. לא זו בלבד ש-242 קוראת לישראל לפנות חלקים מהשטחים — לא את כל השטחים — אלא הוא מוסיף ואומר: תפנו, אתם תהיו גזענים, ולפלשתינים תהיה זכות השיבה לכל המקומות. באמת, מה אתם חושבים? השיגעון הזה שכל דובר פלשתיני אומר: אנחנו רוצים גם את יפו ורוצים גם את חיפה, מה זה?

עבד-אללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
מי אומר את זה?

שר החוץ ש' פרס:
אתה לא יודע לקרוא? אתה לא יודע לשמוע?

עבד-אללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
אני שומע.

שר החוץ ש' פרס:

אם אתה שומע ואם אתה קורא, הרי כמעט כל הדוברים אומרים זאת ברוב שיגעון. איזה ישראלי יסכים לזה? מה, האם אנחנו נלך להתאבד כדי לרצות את מישהו?

אני חוזר ואומר לחברי הכנסת, ואני אומר זאת בצער עמוק, שיש לי יסוד להניח שכל מה שאבד-שריף עשה זה להמתיק את הגלולה, כדי שהיא תיבלע ביתר קלות על-ידי האמריקנים, להשתיק במוסיקת רקע נעימה את אכזבת הפגיון שאש"ף אינו מרפה ממנו.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להעיר עוד שתי הערות עקרוניות בעניין האופציה הירדנית והפלשתינית. אי-אפשר להביא לשלום בלי ירדן. קודם כול, מבחינה עובדתית רוב הגבול הוא עם ירדן ולא עם מישהו אחר. האם יש לנו שכנה אחרת? כשימשהו אומר שאין אופציה ירדנית, הוא אומר בעצם שאין, סיכוי לשלום, מפני שמאילת ועד ים-המלח, ואולי למעלה מזה, הגבול הוא עם ירדן. עכשיו, אני לא יודע אם חוסין מינה קונסולים בכנסת שלנו ובתקשורת שלנו. עד כמה שלי ידוע, חוסין גם היום — ואני חייב להגיד זאת לחברי הכנסת — מוכן לפתוח במשאומתן על בסיס מה שנקרא הסכם-לונדון. ומי שאומר שאין אופציה ירדנית אומר שאין אופציה לשלום. עם זה, מעולם לא אמרנו שאנחנו רוצים לפתור את הבעיה הפלשתינית ללא פלשתינים.

וכאן אני רוצה לומר את ההערה השנייה בעניין אש"ף: יש כאן שתי שאלות נוקבות. האחת — את מי אש"ף מייצג? והשנייה — מה אש"ף מייצג? נניח שאכן אש"ף מייצג את כל הפלשתינים בשטחים. ואם אכן כל הפלשתינים בשטחים רוצים להשמיד את ישראל, מה זה מעניין אותנו שהוא מייצג אותם? ה"מ" וה"מה" הם בלתי נפרדים.

עבד-אללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

שר החוץ ש' פרס:

אני מבקש ממך: אל תפריע לי.

עבד-אללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
הם רוצים לחיות ליד ישראל.

אך גם כדברי אבד-שריף צריך להבחין שוב בין רשרוש העטיפה לבין נאמנות לעמדות היסודיות הקדמות של אש"ף. אני מודה שנייר העטיפה עשוי בצבעים נאים. מדובר שם על הצורך בשלום בריקייא, ואבד-שריף אומר שעם "שלום עכשיו" הוא היה מגיע בוודאי להסכם. אני רוצה להביע את צערי על כך שאין "שלום עכשיו" בצד הערבי.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

הוא "שלום עכשיו". הוא אומר: אני רוצה שלום.

עבד-אללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
— — — צריך להיות שלום שיבטיח שתי מדינות לשני העמים. יש עצורים באנצאר.

שר החוץ ש' פרס:

אבד-שריף מדבר על הצורך בשלום בריקייא, על הצורך ב"שלום עכשיו". הוא מזכיר ששלום זה לא רק אי-לוחמה אלא גם שיתוף פעולה כלכלי ומדיני. הוא מזכיר שעם אחד לא צריך לבנות את עתידו על תורבותו של עם אחר. הוא מדבר על הרצון לנהל משאומתן ישיר עם ישראל כוועידה בין-לאומית. הוא מזכיר בעם היהודי והוא אומר שמטרת אש"ף איננה חיסול ישראל אלא גאולת העם הפלשתיני. הוא מביע התנגדות לפתרון כפוי ולהטלת וטו.

אבל מה אין בדבריו? אין בהם ביטול אף לא של אחת משלוש הנחות היסוד שנקודת קראתי: לא הסתייגות או ביטול האמנה, הקוראת במפורש להכחדת ישראל; לא הצהרה על הפסקת הטרור והאלימות; ולא הכרה בישראל ובמצרים.

ואני רוצה להגיד כאן לחברים שכל כך מתפעלים מעמדת אש"ף: מה מבקשת ארצות-הברית, למשל, מעמדת אש"ף? שתכיר ב-242? האם ב-242 נאמר, שאש"ף צריך להחזיר ארמות לישראל, או שישאל צריכה להחזיר אדמות לערבים? בכלל, איזה טובות עושים כאן? מה מבקשים האמריקנים? — שאש"ף יכיר באופן עקרוני בזכות הקיום של המדינה. מה כבר מבקשים? — שיפסיקו לירות ולרצוח. אלה בקשות גדולות כל כך? מה האומללות הזאת?

וכאן אבד-שריף, בקריצת עין שרק עיוורים אינם יכולים לראות, אומר: כן, אנחנו בעד 242, בעד 338, אבל יחד עם החלטות אחרות של האו"ם. מה זה החלטות אחרות של האו"ם?

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

החלטות אחרות המדברות בזכות העם הפלשתיני. אני משלים את — — —

היו"ר ד' בן-מאיר:

אני מבקש ממך, באמת, האם השר תוקף אותך? האם הוא מעליב אותך? שב והקשב עכשיו. אני מבקש ממך לא להשלים. הוא איננו זקוק להשלמות שלך. איזה מין תרבות של דיון היא זו?

שר החוץ ש' פרס:

בין היתר, יש שם החלטה המדברת על כך שהציונות היא גזענות. הוא לא מזכיר את זה. למה לו להזכיר זאת? הוא אומר: גם החלטות אחרות.

תשמעו, או שמדברים ברצינות או שאחד מנסה לרמות אותנו. אנחנו מבחינים בין השניים. אני הייתי מכבד את אבד-שריף אילו קם ואמר: במקום האמנה הנה המדיניות החדשה של אש"ף. אגב, אני מאמין שהרכבה חושבים בשטחים נתפסו לאשליה הזאת, והם באמת תומכים בעמדת אבד-שריף.

בגרן. אנחנו רוצים שאחד יחיה בצד רעהו כמו שכנים, ולזה אנחנו חותרים.

הלוא היה זמן שלא היינו ביהודה ובשומרון ולא היינו בעזה — מלחמה ומלחמה. אש"ף סיבך את כל העולם הערבי במלחמות. לפי דעתי הוא גם סיבך את המעצמות. הוא סיפק לערבים מוטיבציה למלחמה, והמעצמות סיפקו להם כלים למלחמה. אני אומר: משאומתן ישיר גם עם הרוסים, מפני שאילולא סיפקו הרוסים נשק למדינות ערב, יכול להיות ששלוש מתוך חמש המלחמות היו מנצחות.

אני מחפש פתרון של שלום, לא אשליה של פתרון. ושיהיה להם אומץ לב לדבר, להפסיק לעשות רושם, להפסיק סחם לשפוך דמעות תנין. בבקשה, החלטה 242 מטילה חובות על ישראל יותר מאשר על מישהו אחר. ואנחנו אומרים: 242, ואנחנו אומרים: 338, ואנחנו מכירים ב"Palestinian People", בכוויות הלגיטימיות שלהם, בצורך לפתור את הבעיה על כל היבטיה.

עבדאללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
האם ראש הממשלה מקבל את הדברים שלך? הוא שותף שלך, ראש הממשלה.

שר החוץ ש' פרס:
היות שאני יודע שחבר הכנסת תופיק טובי וגם חבר הכנסת מיעארי חיים כאן, מכירים את העניינים, אני מציע: תיעצו להם להיות רציניים. לא רשרוש של עטיפה צבעונית כי אם בחירה של עמדה היסטורית. מי שיבחר היסטורית בשלום, ימצא בנו פטרון של ממש.

אדוני היושב-ראש: אני מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר ד' בן-מאיר:
תודה. אני מזמין את שר הביטחון לענות על הצעת האי-אמון של חבר הכנסת דראושה, שהעלה אותה בשם סיעת המפלגה הדמוקרטית הערבית.

שר הביטחון י' רבין:
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הגירוש הוא אחד האמצעים הכלולים בחוק המדינה כדי להשתמש בו כאורח סלקטיבי נגד מארגנים של פעולות טרור ופעולות אלימות אחרות ומסיתים להן. בדרך כלל הוא מופעל נגד אנשים שריצו תקופות מאסר, מעצר, וחזרו לסורם יותר מפעם אחת. זה אחד האמצעים, אין אמצעי אחד שהוא תשובה כוללת, אם על בעיית הטרור, ואם, עתה, על נושא האלימות בשטחים.

1. צווי הגירוש מוצאים על-ידי המפקד הצבאי בהתאם לסמכותו על-פי תקנה 112 לתקנות ההגנה (שעתי-חידום), 1945, שקיימות מאז הקמת המדינה כתקנות, כחלק מהחוק בישראל.

2. הטענה כי צווי הגירוש מנוגדים לדין הבין-לאומי, ובעיקר כי סימן 49 לאמנת ז'נבה הרביעית משנת 1949 אוסר על גירוש של חושש מן השטחים המוחזקים, נבחנה לאחרונה בבית-הדין הגבוה לצדק של מדינת ישראל בחוק מס' 785/87 — קרי, בשנת 1987 — בהרכב של חמישה שופטים. השופט שמגר בחן, בין השאר, את הדקע לניסוח האמנה, וציין כי בפני מנסחי האמנה עמדו המונחים "גירושים", "מחנות ריכוז" ו"לקיחת בני-ערובה", ואלו נקשרו למונח deportations. והיינו, האיסור שנקבע באמנה הובא כתגובה על שיטות פעולה שנהגו במלחמת העולם השנייה — ולא אפרט אילו מדינות —

שר החוץ ש' פרס:

אני יודע הכול, אני מתחיל ללמוד את הנושא היום. אני צריך ללמוד את זה ממך. מה אתה חושב, שאני יודע?

אם זה נכון, חס ושלום, שהאמנה הפלשתינית מייצגת את כל הפלשתינים בשטחים, אין כאמת סיכוי לשלום, מה יוצא לנו מדמוקרטיה רצחנית? דמוקרטיה רצחנית היא רצח, לא דמוקרטיה. זה לא נכון שדמוקרטיה זו רק שיטה של ייצוג. כך אפשר להגיד, שגם במאפיה, אם מישהו נבחר להיות ראש המאפיה, הרי יש דמוקרטיה במאפיה. השאלה היא גם מה מייצגים.

מהצד השני, אם זה נכון שאש"ף מייצג את תושבי הגדה, יהודה ושומרון ועזה — שיתנו לתושבי הגדה לנהל ממשאות. מה הם יורים עליהם? מה הם מעיקים עליהם? מה הם מפחדים? הלא אנחנו מוכנים מחר בכוכר לשבת עם ראשי ערים, עם מנהיגים אותנטיים של יהודה, שומרון ועזה ולדבר אתם. ממה אש"ף מפחד?

עבדאללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
תוציא אותם מבתי-הכלא.

שר החוץ ש' פרס:
שיתנו לנו, שיתנו להם. אי-אפשר לכוון רצח דמוקרטיה — — —

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
את אלה אתם מגדשים ומכניסים לבתי-הסוהר. אתם לא רוצים לדבר אתם.

שר החוץ ש' פרס:
חבר הכנסת תופיק טובי, וכשלא היו בבתי-הסוהר? אני אומר לך: לא, חס ושלום, שאני מתפעל מבתי-הסוהר, אבל מרצח אני מתפעל עוד פחות. אני אעשה לך רשימה את מי רצחו ועל מה, מסרטאורי עד מצרי. מי רצח? אתה חושב שאנחנו לא יודעים? איך אפשר? דמוקרטיה ורצח לא גרים בכפיפה אחת.

הבעיה שאש"ף צריך להשיב עליה היא כפולה: אם הוא מייצג את הפלשתינים, ייתן לפלשתינים לדבר אתנו. אנחנו לא צריכים לחכות לאף אחד, אפילו לא לירדן. אם מחר תקום קבוצה בשטחים — — —

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
ישנה, הקבוצה ישנה.

שר החוץ ש' פרס:
— תגדיר מה רוצים הפלשתינים ותגיד: אנחנו מוכנים להיפגש אתכם ולנהל אתכם משאומתן ומתן. להיפגש ללא תנאים מוקדמים — לזה אנחנו מוכנים. אבל אם אש"ף אומר: אני מייצג אתכם, ומי שידבר בלעדי יירצח, ואני לא רק מייצג אתכם אלא אני אומר לכם גם מה אני מייצג — הכחדת העם היהודי — זו שטות.

ואני רוצה להגיד לאבו-שריף ולכל התומכים בו: דברו ברצינות, ביושר. בעשיית רושם אנחנו יותר מדי מנוסים. זה לא ערשה עלינו רושם, גם לא על האמריקנים. אני ראיתי שכבר התחילו להתגאות באש"ף: איזו הצלחה יש לאבו-שריף, הוא בלבד אותם. הוא לא בלבד אותנו, אנחנו לא מבולבלים. אנחנו לא רוצים להכחיד את העם הפלשתיני, אנחנו לא רוצים לפגוע לא בכבודו ולא בכחיו. אנחנו לא רוצים ליטול ממנו את חירותו ואת החופש שלו, אנחנו לא רוצים למנוע עתיד אחר מילדיו. אנחנו גם לא רוצים שאחד יחיה בתוך השני כמו עצם

— הצעת סיעת המפלגה הדמוקרטית הערבית להביע אי-אמון לממשלה בשל ביצוע צווי גירוש —

בבית-הסוהר. שלושה מבין עשרת המגורשים אכן שוחררו בעסקת החליפין עם ג'יבריל, התחייבו לא לחזור לפעילות עוינת, לפעילות אלימה, וחוזר.

עבדאללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
אז תעמיד אותם למשפט.

שר הביטחון י' רבין:
כמה מהם ריצו שש-שבע שנים בבית-סוהר וחוזר לסורם. ולכן, לאור העובדה שבעבר הועמדו למשפט, נמצאו אשמים, ריצו שנים בבית-הסוהר, גמרו את ריצוי העונש וחוזר לסורם, כחרנו באמצעי הגירוש נגדם. הם אינם חדשים בנושא הזה. הם ותיקים, ותיקים מדי, לצערי.

עבדאללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
אולי תספר לכנסת מה האשה הזאת — — —

שר הביטחון י' רבין:
ולכן אני מציע לכנסת להביע אמון ולהוריד את הצעת האייאמן מסדר-היום.

היו"ר ד' בן-מאיר:
תודה. חברי הכנסת, אנחנו עוברים לדיון. הוקצבו חמש דקות לכל סיעה. רשות הדיבור לחבר הכנסת אמנון לין — בשם סיעת המערך, ואחריו — לחבר הכנסת צירלי ביטון בשם סיעת חד"ש.

אמנון לין (המערך):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כאשר אני שומע היום שכמה חברי כנסת מפסיעות שונות הגישו הצעת אי-אמון לממשלה על כך שהממשלה אינה עושה די כדי להשיג שלום עם אויבי מדינת ישראל — ובכן, אינני רוצה לחזור בחמש דקות על דברים חשובים מאוד ואמיתות חשובות שנאמרו על-ידי ממלא-מקום ראש הממשלה, מר שמעון פרס, אבל אני אומר רק בקווים כלליים: אין עול גדול יותר לאמת מאשר להאשים את התנועה הציונית, שבמשהו החמצנו איזו הזדמנות להשיג שלום עם העולם הערבי הסובב, עם השכנים הערבים, שעמם יחד התחלנו את החיים עם ייסוד התנועה הציונית כאן במולדת. כי ביום היווסדה של התנועה הציונית הציבו מעצביה, מנהיגיה, לנגד עיניה שתי מטרות נלוות זו לזו: האחת — להחזיר את היהודים מהגלויות לישראל ולבנות כאן את המולדת, מדינת יהודים; וכך בכך לפעול למען הידידות, הבנה ושלום עם השכנים הערבים בארץ-ישראל ועם העולם הערבי הסובב.

ההיסטוריה האנושית, ההיסטוריה של האזור הזה רשמה לפניו את התקופה רבת ההילולים של היישוב היהודי בתחילת דרכו, בתקופת המנדט הבריטי, כשעשינו מאמצים על-אנושיים, מאוד לא שגורתיים, כדי להגיע להידיברות עם השכנים הערבים ועם העולם הערבי הסובב. ותמיד כל ניסיונותינו להגיע להידיברות ולשלום ולחיים משותפים עם השכנים הערבים נתקלו בחומת איבה בלתי מתפשרת. כל פעם, בהנהגה פלשתינית חדשה כביכול: אז היה הוועד הערבי העליון, בראשות המופתי, את-ריכך שוקיירי, את-ריכך ערפאת, וכל פעם קם נביא זעם חדש לתנועה הפלשתינית, לציבור הפלשתיני, והולך אותם לאסונות אחר אסונות.

היום באים ואומרים לנו שיש תפנית בעמדות של התנועה הפלשתינית. והנה שמענו כאן את ממלא-מקום ראש הממשלה מסביר את האמת המעציבה, שאי-אפשר לכזו ולומר לנו היום שהשתנתה הפילוסופיה של השמדת ישראל של הישות הפלשתינית המדינית, שאש"ף מייצג אותה, ששמה לה למטרה

של גירוש המוניים ופינוי והעברה של קבוצות אוכלוסייה שלמות.

בית-הדין הגבוה לצדק קבע כי במקרה הנדון — אותה מקרה שנוון ב-1987 — אין סתירה בין הוראות הדין הבין-לאומי לפעולות הגירוש וכן כי נתמלאו האלמנטים של תקנות הגנה לשעת-חירום, הווי אומר שהוכח כי הגירוש דרוש לשם הגנה על שלום הציבור ועל ביטחון האזור.

אשר לפרוצדורה הקודמת להוצאת צווי הגירוש: כידוע, החומר הביטחוני השלילי המוצג על-ידי שירות הביטחון נבחן על-ידי היועצים המשפטיים באזורים השונים. פרקליטות המדינה — —

עבדאללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
למה אתם לא מאפשרים לעורכי-הדין — — —

שר הביטחון י' רבין:
— — — וכן כדיונים מוקדמים אצל מתאם הפעולות באו"ם ואו"ם — באזורי יהודה ושומרון ובאזור תבל-עזה — וכל זה טרם שהם מובאים לאישור שר הביטחון. שר הביטחון הוא המאשר אישית כל צו גירוש. כדיונים אלה נשקלות, בין השאר, אפשרויות פעולה אחרות — צווי הגבלה, צווי מעצר — ונבחנת היעילות או האפקטיביות של נקיטת דרכים אלטרנטיביות. כל מקרה נשקל לגופו על רקע פעילותו ופעילותו בעבר, של אותו אדם שנגדו מוצא צו הגירוש.

לסיכום: אנו משתמשים באמצעי הגירוש בדרך כלל באורח סלקטיבי, כאשר לכל אדם שמוצא נגדו צו גירוש יש אפשרות — —

עבדאללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
— — —

היו"ר ד' בן-מאיר:
אני מבקש.

שר הביטחון י' רבין:
— — — יש אפשרות — — —

עבדאללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
אני רוצה לשאול — — —

היו"ר ד' בן-מאיר:
כשהוא יגמור.

עבדאללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
— — —

היו"ר ד' בן-מאיר:
כשהוא יגמור, אמרתי לך. למה אתה מפריע?

עבדאללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
— — —

היו"ר ד' בן-מאיר:
אבל ענית לך. עכשיו לא תקבל כלל. שלוש פעמים אני עונה לך ואתה בשלך.

שר הביטחון י' רבין:
כלומר, לכל אדם יש אפשרות להגיש ערעור על צו הגירוש לבית-הדין הגבוה לצדק, שכידוע מאוּש במדינת ישראל על-ידי שופטי בית-המשפט העליון.

אולי רק הערה, כי חבר הכנסת דראושה שאל שאלה. תבחן כמה מבין עשרת המגורשים היו כאלה שנשפטו וריצו שנים

פועלים, והיה לי הכבוד לעמוד בראשה. בפגישה זו השתתפו בעלי השקפות פוליטיות שונות, שנפגשו לראשונה עם משלחת רמת דרג של אש"ף, ובה שניים מחברי הוועד הפועל של הארגון. במהלך הפגישה, שנערכה באווירה של רצון טוב, החלפנו דעות והערכות על הדרך להשגת שלום צודק וכולל כמורת התיכון, שבמרכזו השלום הישראלי-פלשתיני. הודענו ואמרנו, שהדברים המאחדים אותנו, את כל חברי המשלחת, הם: ההכרה באש"ף כנציג הלגיטימי והבלעדי של העם הפלשתיני; ההכרה שיהיה על ישראל להכיר בזכויות האלאומיות של העם הפלשתיני, לרבות זכויותיו למדינה עצמאית לצדה של מדינת ישראל; וההכרה שעל מדינת ישראל להשתתף בוועידה בין-לאומית לשלום במזרח התיכון כחסות האו"ם ובהשתתפות כל המעורבים בסכסוך. בכלל זה אש"ף וחמש החברות הקבועות במועצת הביטחון. מחמד עבאס, בכיר החברים במפגש הזה, חבר הוועד הפועל של אש"ף, הכריז כאותו מעמד, שההצהרה הזאת היא הצהרה חיונית ואמיצה, ושהוא רואה בה כסיס לכינון שלום כמורת התיכון. האם זו עטיפה יפה, אדוני ממלא מקום ראש הממשלה — שידע לכרוח מהאולם כי אין לו תשובות על הדברים האלה? גם הצעה כזו נדחתה על-ידי המנהיגות בישראל. במקום לראות את האור שיש בהצעה, הוזמנו גם אנחנו לתחנת המשטרה למסוד עדות, כאלו היינו פושעים.

על פנייתו של אבו-שריף, יועצו של ראש אש"ף יאסר ערפאת, לבוא למשאומתן ישיר עם ישראל על פתרון של שלום, הגיבה ישראל בהחמרת אמצעי הירי והענישה כלפי המוני הפלשתינים המתקוממים בשטחים הכבושים.

גם אחרי הפגישה האחרונה של אש"ף, באמצעות נשיא רומניה, רוחה ממשלת ישראל את הצעות אש"ף לשלום. וראי שהיא אינה יכולה לנקוט לגבי המסמך האחרון של אש"ף את הטקטיקה שנקטה בעבר. שהרי מה אומר המסמך הזה? — המסמך קובע בעיקר את קבלת הדרך לפתרון, לשלום צודק, המושחתת על העיקרון של שתי מדינות לשני עמים, ויש בו הצעה מרחיקת לכת, שלפיה מוכן אש"ף לקבל כל תוצאה של משאל עם בשטחים הכבושים שיקבע את נציגיו.

לפני כשבועיים הופיע בטלוויזיה ראש אגף המודיעין בצה"ל, האלוף שחק, הוא קבע שם, שאש"ף הוא הנציג היחיד האמיתי של תושבי השטחים הכבושים, ואני נוטה להאמין, שראש אגף המודיעין בצה"ל יודע בדיוק על מה הוא מדבר. ראש אגף המודיעין עמד בוודאי מאחורי משאל העם הרחב ביותר שנערך אי פעם בשטחים הכבושים, ובתנאים הקשים ביותר — משאל עם שנעשה באמצעות קולותיהם של מאות אלפי האזרחים ברחובות ושל עשרות אלפי העצורים על-ידי הצבא. כל אלה אמרו פה-אחד: אש"ף הוא נציגו הלגיטימי היחיד. האלוף שחק, כמי שממלא את תפקידו, העביר, כנראה, את תמונת המצב הזו לממונים עליו בממשלה.

אם כן, גם הממשלה כבר יודעת מה יהיו תוצאות משאל העם בשטחים. מכאן שגם סירובה להיענות בחיוב למסמך אש"ף נובע מעמדתה העיקשת, המסרכת לנהל משאומתן עם אש"ף.

הממשלה ממשיכה בניסיונותיה לטשטש את תמונת המצב האמיתי בשטחים הכבושים. הניסיונות לתאר את ההתקוממות כאירוע חולף, כאירוע הנמצא בימי האחרונים, כפי שטען ראש הממשלה — רבתי חברי הכנסת, ניסיונות אלה הם ניסיונות מסוכנים, שכוונתם להוליך את העם בישראל שולל ולהחזיק אותו גם כעתיד במעגל דמים מתמשך.

לרשת את הישות הציונית המדינית לאחר חורבנה. אלא מה? כפי שאמר זאת ממלא מקום ראש הממשלה: עוטפים אותה בעטיפה יפה כדי להסוות את הפילוסופיה הנוראה ביותר שקמה אי פעם, זוהי הפילוסופיה של השמדת ישראל.

אני רוצה לומר לחברי הכנסת: אחד הדברים שאני דואג ואני חרד כגינוס הוא, שיימצאו בשולי המתנה של הציבור היהודי במדינת ישראל, אולי גם של הציבור היהודי בעולם, חוגים שיחפזו להאמין שאותה עטיפה, שייכר עליה ממלא מקום ראש הממשלה, היא אומנם התוכן שהשתנה במדיניות של התנועה הפלשתינית המדינית, דבר שאיננו כן, לצערנו הרב, כי לא היה שום ניסיון. היתה ועידת עמאן, היתה ועידת אלג'יריה, לפני זה ועידות פס, האחת והשנייה, ואף לא באחת מוועידות הפסגה האלה לא שמעתי על שיתוף. לא היתה ועידה פלשתינית של המועצה הפלשתינית העליונה שקם בה איזה מנהיג פלשתיני ואמר בגלוי: הבה נשנה את סעיפי האמנה הלאומית הפלשתינית.

ואני — אני, שידע כאן בכנסת כנף — אומר לכם, חברי הכנסת: אם אדע ואם אראה שהאמנה הפלשתינית שונתה ואין היא קוראת עוד להמוני הציבור הערבי והפלשתיני לשאוף להשמדת ישראל ובמקומה כאה פילוסופיה של דריקוס, של הכנה, של חיים משותפים באזור זה של העולם; אם אני אראה שמחנכים את מיליוני צעירי ערב להאמין בשלום הזה, לחתור להשגתו — אני מודיע כאן מעל במת הכנסת: אשנה את עמדותי כלפי התנועה הפלשתינית המדינית ואהיה בין האלה שיבואו ויאמרו שיש להיפגש אתם ולמצוא דרך לחיים משותפים. אבל כל עוד האמנה הזאת קיימת ולא שונתה, אני חייב להתייחס אליה ברצינות.

אני מתרע בפני חברי הכנסת: אומנם שלום עושים עם אויבים, צריך להיפגש עם אויבים, אבל תמיד ולעולם המבחן היחיד של אפשרות לקיים משאומתן בין אויבים הוא רק אחד — בדקה יסודית ומדוקדקת של הפילוסופיה המנחה את דרכם של הצדדים היריבים. כל עוד הפילוסופיה הזאת היא פילוסופיה של השמדת ישראל, אין שום סיכוי, שום בסיס, שאנחנו נשב עם אלה שהפילוסופיה שלהם מדברת על השמדת מדינת ישראל. חודר רבה.

היורד ד' בך מאיר:

רשות הדיבור לחבר הכנסת צילי ביטון, ואחריו — לחבר הכנסת אמנון רובינשטיין.

צילי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אדוני היושב ראש, חברי הכנסת, על כל פנייה ומסר מצד הפלשתינים לממשלת ישראל להיפגש פנים אל פנים ולקיים משאומתן אמיתי בין הצדדים הנכונים לסכסוך, כדי לקדם את השלום ולפתור סוף סוף את הבעיה — על כל מסר כזה המגיע מהצד הפלשתיני מגיבה ישראל מייד בצעדי ענישה אגרסיביים או בחקיקה סירובנית. כאשר אותה אש"ף על רצונו להיפגש עם ישראלים מכל המפלגות, אפילו עם נציגי הממשלה והממסד, באה התגובה בחקיקה המתועבת על איסור המפגשים עם פלשתינים, במסגרת תיקון הפקודה למניעת טרור.

חברי הכנסת, בעקבות החיקון לפקודה נפגשה ברומניה קבוצה של ישראלים עם נציגות של הפלשתינים, שהביעה נכונות לפתור את הבעיה באזור. החשובה של השלטון היתה מעצר, חקירה והעמדה לדין, ולאחר מכן שישא חודשי מאסר.

קבוצה נוספת השתתפה במפגש בכורפושט ביוני בשנה שעברה. היו בה נציגי שכונות, אנשי עיריות פיתוח, נציגי

חוכרת ל"ו, ישיבה תנ"ט

— הצעת סיעת המפלגה הדמוקרטית הערבית להביע אי-אמון לממשלה כשל ביצוע צווי גירוש; הצעת חוק ביטוח בריאות; הצעות חוק ביטוח בריאות ממלכתי —

המתקדמת לשלום ועל-ידי סיעת המפלגה הדמוקרטית הערבית? מי נגד?

ה צ ב ע

הצעת סיעת החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון והרשימה המתקדמת לשלום להביע אי-אמון לממשלה נוכח הצעת השלום של באסס אברשרוף והצעת סיעת המפלגה הדמוקרטית הערבית להביע אי-אמון לממשלה כשל ביצוע צווי גירוש לא נתקבלו.

היו"ר ד' בן-מאיר:
תודה. חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד הצעות האי-אמון שהוגשו על-ידי הסיעות חד"ש והרשימה

ההתקוממות בשטחים תמשיך עד אשר תושג המטרה שלמענה התחילה. זו דרך המאבק העיקש, שבו מביע העם הפלשתיני את רצונו העז לחסל את הכיבוש ולהגדיר את עצמו כמדינתו העצמאית, לצד מדינת ישראל. שום אמצעי דיכוי לא יצליח לדכא את ההתקוממות ואת המאבק הזה, וככל שממשלת ישראל תמשיך בסירובה ותתעלם מהצעות העם הפלשתיני ונציגותו אש"ף לפתרון ולשלום צודק, היא רק תביא אסונות רבים יותר לעם בישראל וליתר העמים באזור.

נוכח סירובה זה של הממשלה, אדוני היושב-ראש, אנו מביעים לממשלה הזאת אי-אמון טוטלי.

היו"ר ד' בן-מאיר:

תודה. חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד הצעות האי-אמון שהוגשו על-ידי הסיעות חד"ש והרשימה

ה. הצעת חוק ביטוח בריאות, התשמ"ז — 1987*

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשמ"ח — 1988**

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשמ"ח — 1988***

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

דב שילנסקי (הליכוד):

אבל הם לא יודעים שיש עכשיו הצבעה נוספת.

היו"ר ד' בן-מאיר:

הם יודעים, זה נמצא על הלוח, ואני ביקשתי מחברי הכנסת שלא לצאת מהאולם.

ובכן, אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד העברת הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי, מאת חברת הכנסת חייקה גרוסמן, לדיון בוועדה? מי נגד?

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הצעת חוק ביטוח בריאות, התשמ"ז — 1987, הצעת קבוצת חברי הכנסת, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה לא נתקבלה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

ההצעה לא נתקבלה.

מי בעד ההצעה להעביר את הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי, מאת חבר הכנסת אליעזר שוסטק, לדיון בוועדה? מי נגד?

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשמ"ח — 1988, הצעת קבוצת חברי הכנסת, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום, הצעות חוק מס' תס"ד, תרצ"ה ותשל"ט, הצעות חוק ביטוח בריאות ממלכתי — הצבעה. חברי הכנסת, אנא הישארו.

אליעזר שוסטק (הליכוד):

אבקש לצלצל במשך כמה דקות.

היו"ר ד' בן-מאיר:

בבקשה. צלצלו וצלצלנו וצלצלנו.

ובכן, יש שלוש הצעות חוק ביטוח בריאות ממלכתי: הצעת חוק תס"ד, של חברת הכנסת חייקה גרוסמן; הצעת חוק תרצ"ה, של חבר הכנסת אליעזר שוסטק; והצעת חוק תשל"ט, של חבר הכנסת רן כהן. אנחנו צריכים רק להצביע עליהן. לא נקיים דיון.

אמנון לין (המערך):

רק עוד רגע אחד.

היו"ר ד' בן-מאיר:

אבל אנחנו מצלצים כל הזמן — גם בשביל ההצבעה על הצעות האי-אמון. ובכן, אנחנו ניגשים להצבעה.

השר י' הורביץ:

אולי תכריז על חמש דקות הפסקה בגלל ההצבעה?

היו"ר ד' בן-מאיר:

אדוני השר, בגלל ההצבעה על הצעות האי-אמון מצלצים כבר חמש דקות. אולי לא שמעת, אבל מצלצים כבר חמש דקות, וחברים נכנסו. אלה שנכנסו כבר יצאו? אני מצטרף.

* "דברי הכנסת", חוב' כ"ט, עמ' 2975; נספחות.

** "דברי הכנסת", חוב' כ"ט, עמ' 2976; נספחות.

*** "דברי הכנסת", חוב' כ"ט, עמ' 2977; נספחות.

היו"ר ד' בן-מאיר:

אין מתנגדים. ההצעה נתקבלה.

מי בעד ההצעה להעביר את הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי, מאת חבר הכנסת רן כהן, לדיון בוועדה? מי נגד?

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשמ"ח—1988, הצעת קבוצת חברי הכנסת, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

ובכן, אני קובע בזאת, שהצעות חוק ביטוח בריאות ממלכתי של חבר הכנסת אליעזר שוסטק ושל חבר הכנסת רן כהן עוברות לוועדת העבודה והרווחה, להכנה לקריאה ראשונה.

עדנה סולודר (המערך):

אפשר לערוך הצבעה חוזרת על הצעת החוק של חברת הכנסת חייקה גרוסמן?

אמנון רובינשטיין (שינוי — תנועת המרכז):
אני לא הכנתי שמצביעים.

אמנון לין (המערך):

במקרה לא שמענו, ולא הרמנו יד.

היו"ר ד' בן-מאיר:

היתה אי-הבנה בקשר להצבעה על הצעת החוק של חברת הכנסת חייקה גרוסמן.

מי בעד הצבעה חוזרת על הצעת החוק של חברת הכנסת גרוסמן — ירים את ידו.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, האם זה בהתאם לחקנון?

שרה דורון (הליכוד):

אין דבר כזה.

אמנון רובינשטיין (שינוי — תנועת המרכז):

חברת הכנסת דורון, היתה אי-הבנה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

סליחה. בבקשה להעביר זאת לוועדת הכנסת, ושהיא תביא זאת פעם נוספת. תודה.

אמנון רובינשטיין (שינוי — תנועת המרכז):

היתה אי-הבנה משום שאני חשכתי — — —

היו"ר ד' בן-מאיר:

אני הצבעתי על כל אחת בנפרד.

עדנה סולודר (המערך):

אנחנו מבקשים הצבעה חוזרת.

היו"ר ד' בן-מאיר:

אי-אפשר. מצטער, אי-אפשר לערוך הצבעה חוזרת. ניסיתי להעלות זאת ונאמר לי שאי-אפשר.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
מרוע אי-אפשר?

דב שילנסקי (הליכוד):

תקנון הוא תקנון.

היו"ר ד' בן-מאיר:

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום בנושא: פרויקטים לאומיים לנגב — מטעם חבר הכנסת יעקב ז'אק אמיר. אני רואה שחבר הכנסת ז'אק אמיר איננו נוכח, לכן הנושא הזה ירד מסדר-היום.

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום של חברות הכנסת שולמית אלוני וגאולה כהן בנושא טאבה. הן אינן נוכחות באולם. גם נושא זה ירד מסדר-היום.

אני מזמין את חבר הכנסת עוזי לנדאו להעלות הצעה לסדר-היום בנושא: "מה מפת השלום" שלך, אדוני שר החוץ? הוא איננו נוכח. ההצעה יורדת מסדר-היום.

שרה דורון (הליכוד):

אולי הסדרנים יקראו לו?

השר י' הורביץ:

מה קורה?

יעקב ז'אק אמיר (המערך):

אני כאן.

היו"ר ד' בן-מאיר:

אתה לא היית כאשר קראתי בשמך. אני מצטער מאוד.

יעקב ז'אק אמיר (המערך):

— — —

היו"ר ד' בן-מאיר:

אני מצטער מאוד. לא יכול להיות.

יעקב ז'אק אמיר (המערך):

— — —

היו"ר ד' בן-מאיר:

אדוני, צלצלו עכשיו עשר דקות להצבעות על הצעת אי-אמון ונושאים אחרים, ולא נענית.

יעקב ז'אק אמיר (המערך):

אני מבקש מהיושב-ראש לשקול זאת מחדש.

היו"ר ד' בן-מאיר:

טוב, אני אשקול מחדש.

בינתיים אני מזמין את חבר הכנסת אמנון רובינשטיין להעלות את הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון — דחיית שירות), התשמ"ח—1988. אבקש להודיע לשר הביטחון שהוא צריך לבוא ולהשיב.

יעקב ז'אק אמיר (המערך):

מה זה?

היו"ר ד' בן-מאיר:

מה אתה שואל מה זה? אני שואל מה זה. יש סדר-יום וחברי הכנסת אינם פה.

יעקב ז'אק אמיר (המערך):

תסלח לי.

היו"ר ד' בן-מאיר:

אתה תסלח לי, אדוני. אתה צריך להיות פה ולא במקום אחר בזמן שעולה הצעה לסדר-היום שלך.

יעקב ז'אק אמיר (המערך):

יש צרכים פיסיים.

היו"ר ד' בן-מאיר:

בבקשה, אם יש לך צרכים — תשלם בעדם.

בבקשה, חבר הכנסת רובינשטיין.

אמנון רובינשטיין (שינוי — תנועת המרכז):

אדוני היושב-ראש, הצדק עמך. כולנו צריכים להיות כאן, אבל כאשר אנחנו רואים רשימת נואמים כל כך ארוכה, ופתאום מגיע חורך לנאום בדיוק כאשר אתה יוצא החוצה לענות לטלפון — אתה מפסיד את זכות הדיבור. יש כאן גם בעיה, שכמה אנשים שהיו צריכים להופיע לא נמצאו באולם, ואז חבר כנסת שידע שעליו לדבר רק בעוד שעתיים פתאום נקרא לדבר. כך הפסדתי גם את זכותי לומר את דברי בעניין הצעות האי-אמון.

היו"ר ד' בן-מאיר:

חבר הכנסת רובינשטיין, אני מצטער. קודם כול, אתה "לוקח כאן טרמפ" על כך שחברי הכנסת ז'אק אמיר ועוזי לנדאו לא היו באולם. זה לא נוגע לך. אתה היית באולם. עמדת בחור, קראתי בשמן, ולא נכנסת. אף לא הייתה רשימה ארוכה. בסך-הכול נרשמו שלושה נציגי סיעות לרשות הדיבור על הצעת האי-אמון, וכל אחד מהם יכול בכל רגע לגשת אל

1. הצעה לסדר-היום

פרויקטים לאומיים לנגב

היו"ר ד' בן-מאיר:

אני מומין את חבר הכנסת יעקב ז'אק אמיר להעלות הצעה לסדר-היום מס' 7631, ואחרי — את חבר הכנסת עוזי לנדאו.

חבר הכנסת אמנון רובינשטיין, אני מסכים לכן רק משום שאנחנו נמצאים בסיום הקדנציה, וזאת הישיבה הלפני-אחרונה שאני מנהל בכנסת הזאת.

יעקב ז'אק אמיר (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להודות ליושב-ראש הישיבה הזו, חבר הכנסת דב בן-מאיר, על שבכל זאת התחשב ולא ביטל את הצעתי זאת.

היו"ר ד' בן-מאיר:

התחשבתי בנגב, לא בך.

יעקב ז'אק אמיר (המערך):

אני מודה לך. אני חלק מהנגב.

מר חיים הרצוג, נשיא מדינת ישראל, העלה על סדר-היום הלאומי והציבורי את שאלת ביצועה של תעלת-הים בנגב, מפעל שהפוסק באבו. בקריאתו של הנשיא שזורה השאלה המכאיבה והנוקבת, מדוע לאחר 40 שנה של עצמאות מדינת ישראל לא התגשם חזונו של דוד בן-גוריון, זיכרונו לברכה, ליישוב הנגב.

מדוע לא זכינו עד היום לראות בפריחתו של הנגב, המיושב במאות אלפי אזרחי מדינת ישראל? בעבר אומנם ידע הנגב תקופות של פריחה ופיתוח, אך כיום הוא מידלדל מתושביו, ומסגרותיו החברתיות והכלכליות מתפוררות. לצערי, אט אט לנגד עינינו שלנו, תושבי הנגב עשורות בשנים.

בימים אלה הסתיימו חגיגות "אל הנגב", שהביאו עשרות אלפי מבקרים לנגב, אך עם ירידת המסך על חגיגות אלה חזרו המבקרים לבתיהם במרכז הארץ ובמקומות אחרים.

המזכיר ולראות מה המצב, מתי הוא צריך לדבר. פתאום בסוף הקדנציה עושה את עצמו כל אחד תמים — אינו יודע את סדרי הכנסת.

אמנון רובינשטיין (שינוי — תנועת המרכז):

לא, אני יודע את סדרי הכנסת, וכל האחריות עלי.

היו"ר ד' בן-מאיר:

יפה. הרבר הנוסף הוא, שאנחנו צלצלנו במשך עשר דקות כדי להזעיק את החברים להצביע על הצעת האי-אמון והחברים לא הואילו לבוא. מי שבא — ביקשתי שיישאר כי יש הצבעה שנייה, אך לא נשאר. מה אני יכול לעשות?

אמנון רובינשטיין (שינוי — תנועת המרכז):

אדוני היושב-ראש, כל האחריות עלי, ואני מקבל על עצמי את הדין. אני רק רוצה לומר לך לגבי הצעת החוק הזאת — זה פשוט ירד עלי בחטף, משום שזה היה מתוכנן לעלות לאחר עוד שלוש-ארבע הצעות.

היו"ר ד' בן-מאיר:

טוב. כיוון שחברי הכנסת האלה הגיעו, אבקש ממך לרדת מהדוכן ולהתכונן.

לנגב פוטנציאל כלכלי וחברתי אדיר, וגם יופיו טרם נחשף לעין המבקר והתייר במלוא הדרו. השאלה המרכזית והמכאיבה היא: מדוע מכל התוכניות והפרויקטים הלאומיים טרם התממש דבר?

רשימת הפרויקטים ארוכה, ואולי ארוכה מדי. אני רוצה למנות אותם אחד לאחד בפניכם. חברי הכנסת: 1. פיתוחה של העיר באר-שבע כבירת הנגב; 2. תעלת הים — הוצאתה מ"ההקפאה העמוקה" שבה היא נמצאת; 3. רכבת לאילת; 4. נמל תעלה באילת; 5. פיתוח התיירות בים-המלח, כרמת-הנגב ובאילת; 6. מתן עדיפות של אזור פיתוח א' לבאר-שבע, במיוחד לתעשיות עתידות טכנולוגיה; 7. מתן עדיפות של אזור פיתוח א'+ לשאר ערי הנגב; 8. פיתוח מתקן לייצור חשמל באמצעות אנרגיה סולרית בערבה; 9. ייצור אנרגיה נפט מפצלי שמן; 10. העברת תע"ש לרמת-בקע במשולש באר-שבע-דימונה-ירוחם; 11. הקמת תעשיות עתידות ידע בנגב; 12. הקמת שדה תעופה בין-לאומי אזרחי שני בנגב; 13. הקמת תחנת "קול אמריקה" בערבה.

אדוני היושב-ראש, לו התבצעו רק מעט מפרויקטים אלה לא היינו חווים בהידלדלות האוכלוסייה בנגב, ובעיקר בעזיבתם הכואבת של בוגרי בנינו את אוניברסיטת בן-גוריון והמוסדות להשכלה גבוהה. לאוניברסיטת בן-גוריון בבאר-שבע יש פוטנציאל מחקרי ולימודי חשוב ומקיף. היא זקוקה לתמיכה מיוחדת, משום שבמרכז הארץ יש לפחות שתי אוניברסיטאות, ואילו בנגב, התופס מחצית שטחה של מדינת ישראל, קיימת אוניברסיטה אחת, הנאבקת על קיומה.

התבשרנו לאחרונה על הקמת מינהלת חירום לנגב, ובמצפה-הרמון חלה התפתחות חיובית. כירוחם מוקמים משרדי חברת הפוסטים, וההכנות לביצוע תחנת "קול אמריקה" מתקדמות. עכשיו צריך לפנות מייד לחברת תכנון ולקבלן ראשי שייבחרו בקרוב ויקדמו את הפרויקט. חברת "כימיקלים לישראל" עוסקת בהרחבת כושר הייצור שלה, שתביא להכפלת כמות הייצור.

על העלול להתרחש בכית-החולים. יש להבטיח את השירות הרפואי היחיד באזור המשרת מאות אלפי תושבים. הם אינם בנים חורגים במדינת ישראל.

המסקנה המתבקשת היא, שמשוה לקוי ומעוות בבסיס התייחסותנו הערכית והארגונית אל הנגב בכל התחומים. יש לבחון באומץ ובנחישות את רשימת הפרויקטים הלאומיים, כל אחד בנפרד וכולם יחד, ולשבץ את כולם, או חלק מהם, בפרוגרמה לאומית כוללת לנגב. כלתי אפשרי לבצע את הכול בעת ובעונה אחת. יש יותר מדי כוונות טובות, יותר מדי הבטחות, אך אין תיאום בין משרדי הממשלה ובין הרשויות בנגב. דוגמה לכך היא רשימת ההתארגנויות למען הנגב, כמו מועצת נבחרת הנגב שנציגיה נמצאים היום למעלה, ועדת הנגב מייסודם של הקיבוצים והמושבים וקרן ג'ניסס. כל אלה יחד עם פעולת משרדי הממשלה ורשויות פיתוח משלתיות מהווים מערכת מורכבת, מסובכת ומכולכלת, שאין לה כיוון, והתוצאה — תחושת חילולן וכישלון בקרב תושבי הנגב.

חוק הנגב, שנחקק בשנת 1986, והתיקון לחוק, שהתקבל בחדש מרס 1988, מהווים צעד חשוב לקראת ארגון מערכת תכנון למדיניות פיתוח הנגב. מועצת הנגב, על-פי חוק הנגב, כוללת בתוכה את כל ראשי המועצות האזוריות והמקומיות ואת ראשי הערים בנגב, וגם את נציגי כל משרדי הממשלה ואנשי ציבור.

אני קורא לכינוס מיוחד ורחוף של ועדת שרים לנגב ומועצת הנגב, שיחקים בכאר-שבע כראשותו של כבוד נשיא המדינה, מר חיים הרצוג. במרשם מיוחד זה תיחתם אמנה לאומית בין הנגב לממשלת ישראל, אמנה שתחדש את ההתחייבות של ממשלת ישראל לפיתוחו של הנגב, ושסוף סוף נגשים את משאלו ואת חזונו של דוד בן-גוריון: אכלוס, פיתוח, תיעוש ושגשוגו של הנגב לטובת עם ישראל כולו ותושבי הנגב, החלוצים בה"א הידיעה.

אדוני ממלא-מקום ראש הממשלה, במשך שנתיים שימשת ראש ממשלה שניחן במעוף, בחזונו ובאומץ-לב להציע את ישראל בנתיבים שפויים ונכונים. כעת מוטלת עליך המשימה הלאומית הנשגבה להציל את הנגב, להחזיר לתחומי מדינת ישראל, לא רק מבחינה טריטוריאלית, להגדיר ביד רמה ובכיתחון ולהכינו להתמודדות מול האתגרים הקשים של שנות האלפיים.

אני מציע להקים רשות לפיתוח הנגב ולגבור על הביורוקרטיה הישראלית.

הממשלה הזאת עדיין יכולה לקבל החלטה אופרטיבית להגשים חזון מציאותי זה של פיתוח הנגב וחזק אוכלוסייתו, כך שהאוכלוסייה, על הצעירים שבתוכה, תישאר בו ותמשיך להפריחו ולחזקו.

מועצת יישובי הנגב גם תבטיח שהשירות הרפואי היחיד באזור, המשרת מאות אלפי תושבים, כית-החולים "סורוקה", שאכן — — —

היו"ר ד' בן-מאיר:

חבר הכנסת ז'אק אמיר, אתה לא יכול להכין נאום של 20 דקות, כשעומדות לרשותך רק 10 דקות.

יעקב ז'אק אמיר (המעריך):

אדוני היושב-ראש, אני מסיים את דברי בהבעת תקווה, שממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ, שהוא גם יושב-ראש ועדת שרים לפיתוח הנגב, יראה בנגב אתגר לאומי בעל חיוניות

ועדת השרים לענייני הנגב עושה לקידום פרויקטים נוספים. אך מה לעשות והעובדות בשטח הן אחרות. בשביל פרויקט העתקת שדה התעופה מאילת לעין-עברונה, למשל, שעליו הוחלט, מונה צוות שצריך היה לפעול. זה הוחלט בישיבה אצל ראש הממשלה דאז, מר שמעון פרס, כ"ב במאי 1986, ושר הכלכלה והתקשורת השקיע מאמצים רבים לקידום הפרויקט ולהכנת כל החומר הקשור בפרסום המכרז. אבל כל זה מתעכב ברשות שדות התעופה, וכך נמנעת האפשרות להוציא מכרז על פרויקט שהוא בעל חשיבות רבה לנגב ולמשק הלאומי. אני מבקש משר התחבורה מר קורפו, המשמש יושב-ראש לרשות שדות התעופה, לשתף פעולה ולסייע בפרסום המכרז ובמציאת יזם שיבצע את הפרויקט.

לא די בזאת, חברי הכנסת, גם מערכת הכבישים בנגב משוועת לעזרה ולפיתוח. הכביש המהיר תל-אביב — באר-שבע טרם הושלם ונסלל כראוי. בקטע בית-קמה — באר-שבע נוצר צוואר בקבוק, המקשה על הנהגים וגורם נזקים כלכליים. כביש באר-שבע בואכה דימונה, שהוא אחד הכבישים האדומים במדינת ישראל, טרם הוחל בהפיכתו לכביש רב-מסלולי למרות ההבטחות שניתנו בשנים 1978 — 1979, בעקבות שאליות שלי לאחר פריסת כוחות צה"ל בנגב. הדבר טרם בוצע.

גם כביש מצפה-רמון — אילת חייב להיסלל ולהוות אלטרנטיבה לכביש הערבה בואכה אילת. די לזכור את הקטסטרופה שקרתה כאשר מכונת משא נושאת כרום התהפכה שם, ומה שקרה בעקבות זה. חובה לאומית היא להקצות תקציבים לסלילת כבישים אלה ואחרים, ולא להסתפק רק בהשקעות בכבישי יהודה ושומרון, עם כל החשיבות שיש להן.

אני קורא בהודמנות זו לשר התעשייה והמסחר להמשיך בפעולתו הברוכה למען הנגב, ולהעביר את מכוני המחקר של "כימיקלים לישראל" מחיפה לנגב, לבאר-שבע, ואני מבקש מחברי בחיפה שלא ירגזו עלי. יש צורך להקצות את התקציבים הדרושים כדי שמע"ץ תוכל לגשת לכיצוע מידי של העבודה הזאת.

מה לעשות ובנגב כבר אין אמונה בהבטחות הניתנות חדשות לבקרים? כמה כבר אפשר לשכנע את הציבור בנגב שאכן יש סיכוי לשינוי, לאחר שהחקוות וההערכות בדבר תוספת של 100,000 נפש בעקבות פריסת צה"ל בנגב נמוגו באבק שרשראות הטנקים, ובמקום זה אנו חוזים בירידה של צעירים ואקדמאים מבאר-שבע ומהנגב בכלל? 20,000 תושבים עזבו את הנגב בשנים האחרונות.

זוהי טרגדיה לאומית שבאר-שבע אינה מסוגלת להתמודד בכבוד עם הערים במרכז הארץ ולהניח גורם המושך צעירים ואחרים העוזבים את עיירות הפיתוח בנגב. באר-שבע חייבת לקבל חיוזקים והטבות שיאפשרו לה לחזור ולהיות עיר קולטת אוכלוסייה ועולים הן ממרכז הארץ והן מחוץ-לארץ.

בית-החולים "סורוקה", שהוא המרכזי לנגב, נמצא בקשיים רבים ביותר. צריך להזרים אליו תקציבים על-מנת להבטיח את תפעולו התקין ואפשרותו לגייס כוח אדם רפואי וסיעודי, אשר נוטש אותו ועובר למרכז הארץ ומקבל שם תנאים כספיים הרבה יותר טובים. הוא מקבל מראש עיריית תל-אביב, ידידי צי"ץ, שכר הגבוה כ-30% מהשכר שקיבל קודם לכן.

אמש קיימה מועצת יישובי הנגב ישיבה מיוחדת בבית-חולים "סורוקה", והשמיעה את זעקתה בטרם פורענות

ביקורת ישראל על ברית-המועצות? חשובתי היתה: עד שתקום התחנה, ישתנו היחסים בין אמריקה לרוסיה, וכך תוכל התחנה הזאת לשדר מוסיקה יפה מאוד לברית-המועצות. לא מוכרח להיות ויכוח.

במסגרת "קול אמריקה" גם הוקצב סכום של 16 מיליון דולר לפיתוח היישובים בסביבה. את הכסף הזה אנחנו מתכוונים להעמיד לרשות היישובים עצמם.

הדבר השלישי, שלא היה כרוך בכסף, אבל הוא נתן בהחלט תנופה לעיר אילת, היה ההחלטה על הקמת אוור סחר חופשי באילת. מאז, אנחנו חייבים להודות, חזרה העיר לפרוח, לאחר תקופה של הידרדרות.

באילת עשינו עוד כמה דברים שמן הדין לפרטם, מפני שאני יודע שנשמעות הרבה מאוד פראזות בעניין הזה, לצערי הרב. ועדת השרים שאני עומד בראשה עוסקת בדברים מעשיים מאוד.

נשלם המשא-ומתן בדבר הקמת מלון גדול מאוד, של 500 חדרים, חמישה כוכבים, בנחל-חמד, שיתן תנופה לעיר. הקצינו קרקע לתוכנית "כנה ביתן". לאחר שיתוק רב ששרר באילת בשטח הבנייה והדיור, אנחנו סייענו ומסייעים בהקמת כפר דייגים וצוללנים בנחל-שלמה. נשלם המשא-ומתן בדבר הקמת שדה-תעופה באילת, אבל המכרה לא יצא לפועל בגלל קשיים חקוקים. יכול להיות שנצטרך להעביר חוק מיוחד בכנסת, או שנמצא דרך להתגבר על הקושי החוקי עצמו.

נגמרה בדיקה ראשונה בעניין הרכבת לאילת, ואני רוצה לצטט את מר יוסי ורדי, שעמד בראש הוועדה שמינה שר התחבורה לנושא. הוא אומר כך: כשהתמנתי ליושב-ראש הוועדה, חשבתי שאין מקום לרכבת כזאת. היום שיניתי את דעתי ואני חושב שרכבת כזאת חיונית גם אם לא תוכל פחם. לי זו היתה הפתעה. קיבלתי ממנו שלשום דרת, וזו היתה לי הפתעה נעימה, מפני שאני מעריך אותו כאדם שקול מאוד ויודע דבר.

יש לנו בעיה של הקמת תחנת כוח סולרית באילת. זה המקום המתאים לכך. הדבר צריך לעלות כ-90 מיליון דולר. עדיין חסרים לנו 10 מיליון דולר. שר האנרגיה ושר התעשייה והמסחר מסכים למצוא את הכסף הדרוש לכך. אם נמצא, נקים את התחנה הסולרית הגדולה ביותר בישראל.

חבר הכנסת זאק אמיר הציג, בצדק, את מצוקתה של באר-שבע. חלק מהחושבים בבאר-שבע עברו לערי הלוויין ובאמת עזבו את המטרופולין עצמה.

שוב לא אכנס להכללות, אומר דברים מאוד מאוד מעשיים. חשבתי שהאמצעי לחיזוק באר-שבע הוא קודם כול בטיפוח אוניברסיטת בן-גוריון. אני מסכים אתך בעניין זה. לשם כך החלטנו על הקמת בתי-ספר במסגרת האוניברסיטה. בית-ספר אחד יהיה בית-ספר למדעי המדבר. זה יהיה בית-הספר הראשון באוניברסיטה בעולם למדעי המדבר.

אני רוצה לומר במלים מאוד כלליות — כדור הארץ מחולק פחות או יותר כך שרובו מים וחלקו יבשה. חלק גדול מהיבשה של כדור הארץ היא מדבר. מי שרוצה לקדם את האנושות באופן כללי צריך לדאוג, מצד אחד, להמתק את מי הים; מצד שני — להפריח את המדבר. הוחלט על הקמת בית-ספר כזה.

הוחלט על הקמת בית-ספר לרוקחות. הוחלט על הקמת בית-ספר למלונאות. הוחלט להקצב דירות לסטודנטים, כמה

גדולה. מפני שאם הנגב "יברח" ממדינת ישראל, מדינת ישראל לא תהיה כפי שהיתה והינה.

על כן, על-ידי הגשמת חזונו של דוד בן-גוריון לתוספת אוכלוסייה ולתוספת תעשייה בנגב, וכן חיזוק האמונה שיש לנו מה לעשות במדינה הזאת, וכי יש אתגרים לאומיים חיוניים, נוכל אולי להביא את הכשורה לתושבי הנגב.

אני מאחל לך הרבה בריאות, כדי שתוכל לשאת על שכמך את המטלות הלאומיות הכבדות החיוניות למדינת ישראל ולעם ישראל.

היורד ד' בן-מאיר:

תודה. אני מזמין את ממלא-מקום ראש הממשלה לענות על ההצעה.

ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ ש' פרס:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מודה לחבר הכנסת זאק, אמיר על דבריו. הוא הצטיין כמשך כל הקרנציה שחלפה במסירותו לענייני הנגב, וקולו הרועם נישא בחלל עולמנו כתביעה בלתי נשכחת לשים לב לפיתוח מחציתה הדרומית של ארץ-ישראל. אני תקווה שהקול הזה לא ייאלם דום גם בעתיד. הוא תורם לקידום העניין.

לגופו של עניין, הבעיה של הנגב, לפי דעתי, איננה נעוצה בהקמת מוסדות נוספים. מה שדרוש הוא בפשטות תקציב. היום המצב הוא, שלגבי יהודה ושומרון אין ועדת שרים אבל יש תקציבים. לגבי הנגב יש ועדת שרים, אבל אין תקציבים. הפתרון אינו נעוץ בהקמת עוד ועדה ועוד ארגון, אלא בשינוי סדר-העדיפויות התקציביות. אני מקווה שלאחר הבחירות נוכל להעתיק את העדיפויות מיהודה, משומרון ומעזה לנגב, לגליל ולירושלים. במקום להפקיר 60% מאדמת ישראל, שאין בה מריבה, הולכים למריבה שלא חשנה, לפי דעתי, את המצב בשטחים האחרים שינוי ניכר.

מתוך הנקודות שהזכיר חבר הכנסת זאק אמיר יש דברים שניתנים, לפי דעתי, לביצוע, ויש כאלה שאינם ניתנים לביצוע ברגע זה. למשל, רכבת לאילת — אני מאמין שהדבר ניתן לביצוע. לפחות אפשר להתחיל בתכנון המעשי.

לעומת זאת, חעלת ימים בין ים-המלח לבין הים האדום — הקמתה תלויה בהסכם בין-לאומי. בלי הסכם כזה לא נוכל לגייס את הכספים הדרושים לכך. גיוס הון בין-לאומי תלוי בהסכם בינינו לבין ירדן.

העברת מפעלי תע"ש — תעשייה צבאית — לנגב — אנחנו בודקים את זה. חבר הכנסת זאק אמיר, זה יעלה כמיליארד דולר, ואין מיליארד דולר לאיש מאתנו.

במצב הנוכחי, חברי הכנסת, ועדת השרים לענייני הנגב עשתה את כל מה שהיא יכולה לעשות במסגרת העבודה היומיומית, הדיינו גריפת אמצעים מפה ומשם. אני חושב שמן הדין גם להציג לחברים בנגב את רשימת המעשים שעשינו.

ובכן, היו כמה מפעלים גדולים שסיכמנו על הקמתם. אני חושב שהמפעל הגדול ביותר שנעשה בשנתיים האחרונות היה מפעל ה"שופ-דן" — שאיבת המים מאזור דן לנגב — מפעל שעם סימו יעלה 150 מיליון דולר. השלב הראשון כבר גמור. הוא יביא כ-100 מיליון קוב מים לנגב, דבר שיאפשר להשקות 100,000 דונם. זה מפעל ראוי לשמו.

המפעל השני בעל הערך הרב, לדעתי, הוא תחנת "קול אמריקה", שתהיה תחנת הטונסמסיה הגדולה בעולם. כאשר הקימו אותה נשמעה ביקורת. אמרו: למה לך לאפשר מתיחת

הקמנו עוד מפעל אחד בירושם, עוד שניים בשדרות ועוד שישה מפעלים עתיריידע נמצאים בשלב טיפול. אנחנו מטפלים ממש בכל דבר. קטן גדול, כדי להתגבר על כל מכשול ביורוקרטי או אחר. בזה אנחנו עוסקים, ולא בדברים גדולים גרידא.

כפי שאתה יודע, הוקם על-ידי משרד האנרגיה מתקן ניסויי לניצול פצלי שמן. שהתחיל לעבוד בהשקעה של כמה עשרות מיליוני דולרים. אם הוא יעלה יפה, תיכנה תחנה יותר גדולה.

הגשנו תוכנית לפיתוח דרום-מזרח הבקעה. יש החלטה עקרונית של ועדת שרים, שמפעלי חירות בנגב יוכרו כאזור פיתוח א' וייהנו מהנחה של 39.8%. רק עכשיו הוחלט על כך. כמון, אני חושב שיש להעניק מעמד של אזור פיתוח א' לבאר-שבע ומעמד של אזור פיתוח א' למפעלים מתחכמים באשקלון.

אני רוצה להוסיף עוד שניים-שלושה דברים. אנחנו רוצים להעביר עכשיו אישור להקמת כפר-דוד ליד שדה-בוקר, על שם דוד בן-גוריון. אנחנו בודקים אפשרות של הקמת עיר דתית ליד נתיבות או ליד שדה-בוקר. אנחנו מנהלים משאומתן עם "ישיבה יוניברסיטי" בדבר הקמת סניף בשדה-בוקר.

מתוך הדברים הגדולים יותר אני מקווה שעוד השנה נספיק להעלות את היישוב הראשון. יש שטח של כרבע מיליון דונם בקצה הדרום-מערבי של הנגב, הגובל במצרים. זו אדמה מישורית טובה מאוד, יש שם מים חמים טבעיים. זוהי קדש-ברנע, שבה לזכה אליאב מקים את הכפר המיוחד לנוער. אנחנו מקווים השנה להעלות שם יישוב ראשון — כיר-מלגה. ראיתי את התוצרת של האזור הזה, היא תוצרת מעולה של מלונים ואבטיחים, שנהנו מהמים החמים האלה. זהו שטח יוצא מן הכלל של רבע מיליון דונם. לא צריך לריב שם עם איש, לא צריך לזרוק אבנים על איש, לא צריך שום סידורי ביטחון. זה אזור שקט, מעולה, היכול ליצור תוצרת חקלאית, ולפי דעתי הוא ראוי לפיתוח.

אדוני היושב-ראש, אלה הם דברים מעשיים, ללא תקציבים, ללא מנגנונים. אנחנו עובדים בקבוצת חברים שאספנו מכל מיני משרדים. בהזדמנות זו אני רוצה להודות לפחות לשניים-שלושה חברים שעובדים איתי במסירות רבה מאוד. פרט לשר האנרגיה, שר החקלאות ושר התחבורה, אני רוצה להודות לסגן שר האוצר, ובמיוחד לסגן שר החקלאות, מר כ"ץ-עוז, על המסירות הרבה מאוד, שלהם ושל עוזריהם, העוסקים בכך. אנחנו נפגשים כל שבוע, עוזרים על רשימת כל המפעלים. כל דבר שניתן לקרמו — מקדמים.

חברי הכנסת, הנגב מהווה 60% משטחה של ישראל. זה המקום היחיד על פני כדור הארץ שהעם היהודי יכול להקים בו את ריכוזותו, להקים את ריכוזותו ללא התנשנות עם בני עם אחר. הפעם צריך להתמודד עם איבת הטבע ולא עם העוינות של טבע האדם.

על כן, אני מודה שוב לחבר הכנסת זאק אמיר, ראשית על תרומתו, ושנית על כך שהעלה את הנושא. אני מקווה שבשיחון נוכל להמשיך ולפתח את הנושא הזה.

מובן שאין לי התנגדות שהנושא יידון במליאת הכנסת.

הי"ר ד' בן-מאיר:

חבר הכנסת זאק אמיר, אני מציע שתסתפק בתשובת השר.

מאות דירות. חלקן כבר שופץ. הוחלט להקים פרויקט כדי לאפשר חעסוקה לסטודנטים בקיבוצים ובמושבים, מפני שהדבר החשוב ביותר הוא הגדלת אוכלוסיית הסטודנטים, העמקת המחקר, הרחבת היקף הלימודים של האוניברסיטה עצמה.

היינו מאוד מאוד אינטרומנטליים ביוזמתו של מר דוד חרעאלי להקים קניון ובית-מלון בבאר-שבע. בהשקעה של כ-30 מיליון דולר. פרויקט זה יעסיק למעלה מ-1,000 אנשים. היסודות לכך כבר הונחו, והוא נמצא בשלבים מעשיים מאוד.

החלטנו לאפשר הקמת 400 בתי-מגורים ביער-אלון. תוכנית של "בנה ביתך", בהנחה של 50% כדי למשוך תושבים לשם.

סיימנו להקים שני מפעלים עתירי ידע בבאר-שבע עצמה, ומנענו סגירתם של שניים אחרים.

עכשיו אנחנו עוסקים — שוב, אולי זה לא דבר גדול — בהקמת היכל חרבות בבאר-שבע, מפני שאין בה אולם גדול. מדובר על השקעה של כ-5 מיליוני דולר. נראה שיעשו את זה יהודים מקנדה, יהודים ממונטריאל, שאימצו לעצמם את באר-שבע. אנחנו מאוד מעודדים אותם.

אני באופן אישי עוזר לאוניברסיטת באר-שבע לגייס את האמצעים, כדי להתגבר על המחסור הרב שיש בה בכל התחומים. אני מקווה שהאוניברסיטה הזאת אכן תשגשג.

מקום אחר שהיה נתון במצוקה גדולה מאוד הוא העיירה ירוחם. אני לא רוצה, אדוני היושב-ראש, להרחיב כאן את הדיבור. אבל אני יכול להגיד, ואני בטוח שחבר הכנסת זאק אמיר יסכים אתי, שירוחם יצאה ממצוקתיה. שוב אין בה מחסור בעבודה. הוקם בירוחם מרכז מודני לחוכמה. השנה חיפתה שם המכללה מחדש. דירות הועברו למגורי סטודנטים. סיימנו אפילו את פיתוח האגם שם, והוחלט על מתן הקלות במס-הכנסה לתושבים, וזאת נוסף על העברת המטה של "מכתשים" לירוחם וסלילת כביש מחבר אליה.

במצפה-ירמון, מקום אחר בנגב שהיה נתון במצוקה, החלטנו להקים מושבת אומנויות, וכבר בשנת הלימודים הקרובה תיפתח הפנימייה לאומנויות. בית-ספר שדה לאומנות, גרעיני נח"ל לאומנות, בסיוע הקהילה היהודית בניו-יורק, הסוכנות היהודית ומשרד החינוך.

אנחנו נמצאים בשלבים מתקדמים של הקמת בית-מלון. גם זה בהשקעה של כ-30 מיליון דולר. יש קבוצה בלגית שמוכנה להשקיע את הכספים.

יש תוכנית חירות, אנחנו עובדים עליה, וגם הוחלט עליה, בין מצפה-ירמון לבין באר-שבע, המחייבת השקעה של כ-16 מיליון דולר. פניתו לשר האוצר בעניין זה. כיוון שמתפנה סכום של 30 מיליון דולר מתקציב הקליטה של הסוכנות, בקשתו שיאפשרו להשקיע כ-15 מיליון דולר בהנחת תשתית לפיתוח התיירות המדברית בנגב. זה לא מתייב הגדלת התקציב, ואנחנו במשאומתן עם האוצר בעניין זה.

גם שם, במצפה-ירמון, עשינו הקלות במס הכנסה. אני מקווה שהעיר היפיפיה הזאת תצא ממצוקתיה. עם זאת הקימונו מפעל עתיריידע בדמונה ומפעל עתיריידע כפר — "מוטורולה", מפעל יוצא מן הכלל שהתחיל לפעול. אמרו לי בעלי "מוטורולה", שמבחינת פריין עבודה הם במקום הראשון בעולם.

ה צ ב ע

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של
הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

ובכן, אישרנו קיום דיון במליאה על פרויקטים לאומיים
לנגב.

יעקב זיאק אמיר (המערך):

עקרונית, אני בעד הבאת הנושא לדיון במליאת הכנסת.
אני מציע לנסות לשכנע את יושב-ראש הכנסת שימצא שעתיים
לדיון בנושא הזה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

כיוון שהשר אינו מתנגד לקיום דיון במליאה, מי בעד קיום
דיון במליאה על הנגב — ירים את ידו.

ז. הצעות לסדר-היום

טאבה

היו"ר ד' בן-מאיר:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעות לסדר-היום מס'
7606 ו-7623 בעניין טאבה. ראשונה תציע חברת הכנסת
שולמית אלוני, ואחריה — חבר הכנסת גרשון שפט.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, ייתכן מאוד
שאנחנו רגלים בנושא הזה מאוחר מדי, ייתכן שבכנסת הבאה
יהיה מאוחר מדי לדון בנושא. מפני שבדברים כבר ייגמר, אבל
אני הבאתי את הנושא מפני שנדמה לי שאפשר עוד להציל
ולהעלות כמה רעיונות.

אם כי אין לי רצון עז לצלם את מה שקוראים "האחוריים"
או "הגב" של ההיסטוריה, בתחילת דברי אני ככל זאת חייבת
לומר: מוזר הוא שכמעט דוקטרינה היא אצלנו, שכל מי
שנכשל בעניין אחד מוכרחים לספק לו הרבה הזדמנויות
לכישלונות נוספים.

האיש שהתחיל במשאומותן עוד בקמפ-דיוויד בנושא
הזה התחיל לדבר על גבול בין-לאומי והביא מפות של
בית-הספר. כשמדובר על גבול בין-לאומי בינינו לבין מצרים,
צריך היה לדעת שהוא נקבע ב-1906 ולא נקבע עליידי כניסת
אלנבי לארץ או עליידי ועידת סן-רמו. תחילה היה הדיון
שטחי, שחצני, מתנשא ומתהלל; אחר-כך הוא עבר להיות
דו-לשוני וכמעט נעשה מסחר של סדקית.

במה אנחנו עוסקים? בינינו לבין מצרים, דרומה לאילת,
יש מפרץ יפה מאוד שאפשר לטפחו ולהפוך אותו למרכז
בין-לאומי לנופש, לכפר מקסים. חלק מהמפרץ הזה נמצא
בידינו, שטח של קילומטר מרובע — וקילומטר מרובע זה
1,000 דונם ולא 100 דונם. כרשותנו כ-900 דונם. יש חילוקי
דעות על המיקום. מקימים ועדה בין-לאומית ועוד ועדה ודנים
על פישור או פשרה באיזה מקום היתה אכן גבול, שעה שמן
הדין היה, בתוך הסכם גדול זה שבנינו לבין מצרים. לנסות
לנצל את המפרץ כולו, יחד עם מצרים, למרכז של שלום,
למרכז פעיל מאוד בתחום של חירות, מין אקופלקו כזאת. יש
שיטות במשפט הכין-לאומי. יש שיטות של קונדומינון, יש
שיטות של קונאמפריזם. חלק של המפרץ, לכל הדעות, הוא
של מצרים, חלק של המפרץ, שטופח והפך למרכז כל כך יפה,
הוא תחת שלטוננו. בממשלה עצמה יש חילוקי דעות היכן
הגבול, ומעולם לא דיברו בלשון אחת. כבר עמדתי על הדבר
הזה.

אינני יודעת מה תהיינה המסקנות של הוועדה שהוקמה
לצורך הבוררות, אבל עדיין יש זמן. עם רצון טוב, לצאת
בתוכנית שאיננה עוסקת באיזה מקום היתה מונחת אכן הגבול
91, שהיא לכל הדעות היתה באיזה מקום מרוחק מהמפרץ

המכותר, אלא לתת תוכנית למדינה שאנחנו בונים אתה שלום,
לפיתוח האזור הזה בצורה שתאפשר להפוך אותו למרכז פורה
מאוד, עליו מאוד, שמח מאוד, למרכז שיכניס מטבע חוץ רב
לשתי המדינות גם יחד.

נדמה לי, שאנחנו צמצמנו שלא לצורך את הדיון,
שטיפחנו שלא לצורך פרסטיזיות לאומיות גדולות כל כך אצל
המצרים, בעיות גדולות כל כך של פרסטיזיה לאומית, עד שהם
מתייחסים למקום הזה כאילו היה בערך בשטחה של תל-אביב.
לכן אנחנו כבר קוראים בעיתון, שמוכרחים ללכת לקראת
המצרים, אחת ייפול הנשיא. כך נראים הרברים, במקום
שישמרו על הפרופורציות, במקום שידעו כמה בדיוק מדובר
— כ-900 דונמים פלוס כפלים מהשטח הזה כאותו מפרץ,
הניתנים לטיפוח ולפיתוח משותף.

אני אומרת לשר החוץ: אם אפשר יהיה להסיט את הדיון
לשאלת פיתוח כל המפרץ הזה, ויש הצעות לתוכניות כאלה
במיוחד כספים בין-לאומיים, נדמה לי שזה עשוי להיות הפתרון
היום, בשלב של גירוי היוקרה של שתי המדינות. עלינו לדגל
על חילוקי הדעות הפנימיים הקיימים אצלנו, בין המנכ"ל שלך
המטפל בעניין הזה לבין מנכ"ל משרד ראש הממשלה המדבר
בדרך אחרת, להפסיק את הדיון הקטן הזה ולצאת כמה שיש
אצלנו בדרך כלל — בתוכנית יוצרת עם דמיון רב, לטובת
האזור, לטובת שני העמים. הדבר הזה יכול להיות סמל לשלום.

סאדאת, כאשר הגיע לאזור הזה, פתח ברחבות וכדמיון
גדול. היו לו תוכניות להקים בהר-סיני, או ליד הר-סיני,
בית-כנסת, מסגד וכנסייה, והיתה הילולה גדולה. אפשר לפעול
בדרך אחרת, בדרך של שמחה, של שלום, של יצירה, של
תיירות, של פיתוח, ולהפוך את המקום הזה לאתר נפלא. תעשו
ג'סטא ותקראו את זה על שמו של סאדאת. תבנו שם דבר שיכול
להיות בבחינת עד — לא גל-עד — בבחינת עד לשלום בין
שני העמים. סמליו של השלום הם פיתוח, רווחה ונינוחות לכל
המגיע לאותו אזור. נדמה לי שניתן לדון על כך. תודה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

תודה. חבר הכנסת גרשון שפט, בבקשה.

גרשון שפט (התחיה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, פסק הבוררים אמור
להינתן בסוף ספטמבר, אבל בינתיים מופצות כל מיני שמורות,
כאילו ידנו על התחתונה, אנחנו עלולים להפסיד ומצבנו קשה,
ולכן עלינו לוותר ולהציל מה שניתן להציל.

אני לא יודע מי מעוניין להפיץ את השמועות האלה. אינני
יודע אם הן נכונות, אינני יודע אם הן אינן נכונות. בכל אופן,
דאי שאנחנו, מדינת ישראל ומי שעוסק בכך לא צריכים להיות

החקלאי שלנו. היה לנו משא-ומתן ארוך, ובדברים מסוימים, הנוגעים לשיווק החקלאי מיש"ע, נכנענו לשוק. חשבנו שזה יפתור לנו את הבעיה, אבל עובדה היא, ששוב אנחנו רואים דחיות בשוק, שוב יש דחיות מצד הפרלמנט, ובין דחייה לדחייה באים אלינו בטענות נוספות — אנחנו רוצים את זה ואנחנו רוצים את זה ואת זה. לא תמיד משתלמים הדברים שעושים אותם תחת לחץ ובכניעה.

אני מוכרח לומר כאן כמה מלים על המתווכים האמריקנים. לפי מה שנאמר בעיתונים, המתווכים, בין שזה מר סופר ובין שאלה אחרים, קיבלו מלכתחילה את הטענה המצרית לגבי הריבונות. הם הציעו לנו כמה הסדרים בשטח, הסדרים שיאפשרו את הגישה הישראלית למלון וכדומה. אני אומר: תיווך כזה, שמלכתחילה מקבל עמדה של צד מסוים, איננו תיווך.

אני חושב שצריך להתייחס לזה, הלוואי שמנהלי המשא-ומתן היו מדברים בשפה אחת — וזה לא מדברים תמיד בשפה אחת, משרד החוץ ומשרד ראש הממשלה — והיו נחושים יותר בדעתם גם לגבי גורם התיווך האמריקני, שנתגלה בעניין זה כלא-תוהו וכתר-צדדי.

אינני יודע מה אפשר לעשות היום. אבל הייתי פונה לשר החוץ, שבתנאים של היום, בפישור שקיים, אולי בכוררות אם הפישור לא יצליח, שחיה עמידה איתנה על עניינינו ולא כניעה לאותם תנאים, גם אם הם באים ממדינה מאוד ידידותית שיש לנו קשרים טובים איתה. אם לא יעלה עניינינו יפה בכוררות, זו בעיה אחרת, כי החטא הקדמון הוא, שנתנו את זה או ולא היום. אבל גם היום יש להציל את אשר ניתן להציל — מתוך כבוד ולא מתוך כניעה של ישראל לכל מיני תנאים אחרים.

הי"ר ד' בן-מאיר:

תודה רבה. בבקשה, אדוני ממלא-מקום ראש הממשלה.

שר החוץ ש' פרס:

אדוני היושב-ראש, האזנתי רב קשב לדבריו של חבר הכנסת גרשון שפט, ובעצם הועתי למסקנה, שאם אדם רוצה לשמור על כבודו, שלא יפסיק להילחם, תילחם ותחילם ותילחם, אחרת אתה מסתכן, שאת חס ושלום תיפסק המלחמה ונהיה במצב של השפלה. איהא אסון יקרה לעם שלנו.

אני רוצה לענות על הדברים אחד לאחד. אינני יודע כמה נכנענו לשוק המשותף. הסכמנו שתוצרת מיריחו, יהיה כתוב עליה "תוצרת יריחו". זו ברשה? זו השפלה? זו כניעה? בכלל, אני מציע שבשם הגאווה הקדושה, הבלתי-מתפשרת, נעזוב את השוק המשותף. מה אתה צריך אותם? ילכו לעזאזל. אל חשמע לאף אחד. נהיה גאים, לכד, עצמאים, במלחמה. מרוע לא?

אני גם דוחה בתוקף את ביקורתו של חבר הכנסת שפט על מר מנחם בגין בעניין השלום עם מצרים, בעניין הטרנספר של היהודים, בעניין הורדת היישובים. זה קל להגיד, אלא אם כן אתה רוצה שוב להימצא במלחמה. מה אתה אומר? היות שניצחנו במלחמה נישאר במצב של מלחמה. מה זה ניצחון במלחמה, האין זה לעשות שלום? ניצחון במלחמה — תילחם עד הסוף, אחרת תפסיד גאווה.

אינני מבין לאן אתה מוביל אותנו. מה אתה רוצה שהעם הזה יעשה? שיקרב את בניו, שישכן את חייו, שיוציא את כספו בשביל שמישהו לא יגיד שהוא חס ושלום ויתר על המלחמה? שמישהו לא יגיד, שהוא חס ושלום ויתר על הבדידות? שמישהו לא יגיד חס ושלום שהוא ויתר על הפסקת היות מדינתו מדינה יהודית? על מה אתה רוצה שאני אשמור? על

מעוניינים להפיץ את השמועות הללו ולחת להן חיזוקים גם מצדנו.

ברור שהחטא הקדמון בעניין טאבה הוא הסכמי קמפ-דייוויד. מסרנו את כל סיני. מסרנו את שדות הנפט. את שארם אישיח, את מצרי טירן, את המעברים, את שדות התעופה, ומעל לכל — הרסנו את ההתיישבות ועשינו טרנספר של יהודים, ואפילו בנקודה קטנה אחת כמו טאבה, ששטחה פחות מקילומטר מרובע, אפילו שם לא הצלחנו להביא לכך שזה יישאר ברשותנו, היינו כל כך להוטים לריתורים.

נוסף על האסון של נטישת סיני והרס ההתיישבות, לא ידעו איך לנהל משא-ומתן. ולא רק לגבי נטישת הכול, אלא גם בעניין הכספי, בשאלת הפיצויים, במקום לקבל פיצויים לקחנו הלוואות, ואנחנו משלמים אותן עד היום. גם מנהלי המשא-ומתן לא ידעו על מה מדובר: לא מנחם בגין, שהיה ראש הממשלה; לא משה דיין, וזכרנו לברכה, שהיה איש צבא וצריך היה להתמצא בשטח; ולא עוד ויצמן, מפקד חיל האוויר ושר הביטחון, שבוודאי לא צריך היה לרחף באוויר, אלא להיות על קרקע המציאות. לפעמים הוא מרחף באוויר. צריך היה להיות על קרקע המציאות ולדעת, כפי שהזכירו כאן קודם, שבמפתח של שנת 1906 נמצאה טאבה בתחומה של ארץ-ישראל. נעשה בשעתו הסכם בין התורכים לבין מצרים, וכשנאגלה היתה כאן באזור סימני קצינים אנגלים את השטח. גם את זה לא ידעו.

אני מצטער על ששר החוץ הדיוס נתן כשעתו את ידו להצעת הכוררות — — —

אהרן נחמיאס (המערך):

זה לא שר החוץ. היתה החלטה של הקבינט כולו.

גרשון שפט (התחיה):

אני מצטער על ששר החוץ הדיוס נתן כשעתו את ידו ולחץ להצעת כוררות, שהעמידה מלכתחילה את ישראל בנחיתות מסיימת.

אהרן נחמיאס (המערך):

זה לא שר החוץ. היתה החלטה של הקבינט כולו.

גרשון שפט (התחיה):

אני חוזר ואומר, שאני מצטער על כך ששר החוץ הדיוס, מר שמעון פרס, לחץ בשעתו בעניין. לא ציינתי אם היתה זו החלטה של כל הקבינט או לא. אמרתי שהוא לחץ בשעתו להסכים להצעת כוררות שהעמידה מלכתחילה את ישראל בנחיתות. נאמר בשעתו, אינני יודע אם זה נכון, שזה נעשה תמורת פגישה עם הנשיא המצרי. אינני יודע אם זה נכון.

אהרן נחמיאס (המערך):

לא, לא.

גרשון שפט (התחיה):

כשעתו נכתב על העניין הזה, וחבל.

נאלצנו להילחם מלחמות רבות — ב"1948, ב"1967, ב"1973 — וניצחנו, כרוך השם. אבל בעניין סיני קיבלנו תנאים, איזו מדינה המנצחת במלחמה מקבלת בסופו של דבר תנאים? בעניין טאבה קיבלנו תנאים. לא תמיד כניעה מסיימת משתלמת.

אינני טוען שהדברים דומים לחלוטין, אבל אני רוצה לומר, שהיום יש לנו בעיות עם השוק המשותף לגבי היצוא

מצרים, הפישור היה צריך להימשך תשעה חודשים, וזו החלטה פה-אחד של הקבינט, וכחוס תשעת החודשים האלה נעבור לבוררות, כלומר, הוקם הטריבונל וכמסגרת המחקר שעשה הטריבונל הוא היה מעורב גם בפישור.

בלבי היה ספק אם אפשר למצוא פשרה בגלל העמדה המצרית. אבל אני מסכים בהחלט להשקפתה של חברת הכנסת שולמית אלוני, שאילו יכולנו למצוא פתרון של פיתוח במקום, אין לי שום ספק שטאבה יכולה היתה להפוך לאטרקציה תיירותית ממדרגה ראשונה בלב המזרח התיכון. ואין לי ספק בלב, שטאבה יכולה היתה להיות מרכז רפואי גדול לכל התושבים. אני גם הצעתי את זה למצרים. אבל הדבר לא נסתייע בידי, לצערי הרב, מסיבות שאינני רוצה להאשים בהן איש.

אגב, לגבי כל הסיפור, חבר הכנסת גרשון שפט, שזה היה כאילו תמורת פגישה עם הנשיא, אינני יודע על מה אתה מסתמך. הפגישה היתה לפני שתקבלה ההחלטה. עיקרה של הפגישה הזאת — וזה דווקא אמר אחד מחברי הליכוד — היה להחזיר את השגריר, והשגריר הוחזר.

גם היום הממשלה מנסה עוד בטרם ניתן פסק-הדין, להגיע לכלל הסכם עם מצרים על ארגון השטח בדרך שתתקבל על דעת שני הצדדים.

אני רוצה להעיר הערה. יכול מאוד להיות שכל העניין היה פשוט יותר אילו לא הוא היה חי בדעת הציבור בצורה כל כך בולטת וכל צד מתייחס לא רק למקום ששמו טאבה, כי אם לעמדת הציבור לגבי הנקודה הקטנה הזאת. עד הרגע הזה יושב צוות, המורכב מנציגי משרדי ראש הממשלה, החוץ והביטחון, בסיוע ארצות-הברית, ופונה למצרים בניסיון אחרון למצוא הסדר לטאבה. אם יימצא הסדר — מה טוב: אם לא — נחכה לפסק הבוררות. אגב, מבוררות לא היה מנוס. אפשר היה לדחות את זה עוד בשנה או בשנתיים, אבל זה היה עניין של זמן.

אני מודה שאיני יודע מה יהיה פסק-הדין ואינני שותף להפצת דעה כזאת או אחרת. אני חושב שאין בזה לא מן האינפורמציה ולא מן התבונה.

בסיכום, אדוני היושב-ראש, אנחנו עושים מאמץ אחרון, לפי הקווים שציננה חברת הכנסת שולמית אלוני, למצוא הסדר מוסכם על הצדדים. ולא — נצטרך להצטייד בסבלנות ולחכות לפסק-הדין של הבוררים.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני מסתפקת בתשובתך.

שר החוץ ש' פרס:

חבר הכנסת שפט, האם גם אתה מסתפק בתשובתי?

גרשון שפט (התחיה):

אני מציע להעביר את ההצעה לוועדת החוץ והביטחון.

שר החוץ ש' פרס:

אני מציע להסתפק בתשובה. לא יספיקו לרון בזה בכנסת הזאת.

היו"ר א' שוסטק:

חבר הכנסת שפט, האם גם אתה מסתפק בתשובה?

גרשון שפט (התחיה):

בסדר.

היו"ר א' שוסטק:

אני מבין שגם חברת הכנסת שולמית אלוני וגם חבר הכנסת שפט מסתפקים בתשובת השר.

מלחמה? על סיכונים? מה זה ניצחון במלחמה? ניצחון במלחמה מושג רק אם בא שלום. אם ניצחון במלחמה הוא המשך המלחמה, זה לא ניצחון. זה ניצחון בקרב, לא במלחמה.

עובדה היא שעם מצרים, תודה לאל, הגענו לניצחון ששמו שלום. ניצחון שאולי הוא טוב לשני הצדדים. אולי זה מצער אותך, אותי לא. אין זה ניצחון מושלם, אם כי אני מעדיף שלום בלתי-מושלם על-פני מלחמה מושלמת. ואילו, חס וחלילה, חבר הכנסת שפט, היינו שומעים לכם — אינני יודע איפה אתה עומד בדיוק, כי יש לי הרושם שאתה לפעמים כתינוק שנשבה, ואני אוהב תינוקות, אינני אומר את זה כביקורת — אבל שמעתי, למשל, את חברך יובל נאמן, שהיינו צריכים לעשות התנחלויות בלבנון. תאר לך את מדינת ישראל — התנחלויות בלבנון, מלחמה בסיני, אינתיפאדה בגדה, מלחמה עם ירדן, איזה עולם מלא גאווה, איזה עולם של הור והדר. זה מה שאחזה רוצה? וגידר "לא" לשוק המשותף. גידר: מה זאת אומרת שאתם מבקשים שיהיה כתוב "Made in Jericho"? בשום פנים ואופן לא.

גרשון שפט (התחיה):

לבך היה שלם עם השלום עם מצרים?

שר החוץ ש' פרס:
כן.

גרשון שפט (התחיה):
כן?

שר החוץ ש' פרס:

אני אולי הייתי מנהל זאת אחרת. עצם העובדה שזה שלום עם מצרים — כן, אני גם הצבעתי עם מנחם בגין, כניגוד לשר מישא ארנס, למשל, שעכשיו מטיף לנו מוסר איך להביא לשלום.

גרשון שפט (התחיה):

השלום כמות שהוא, אתה היית שלם אחר?

שר החוץ ש' פרס:

לא, לא הייתי שלם אחר. אבל עדיף בעיני השלום כמות שהוא מהמלחמה כמות שהייתה.

אני אומר לך, שלא הרגשתי קנאת סופרים כאשר מר מנחם בגין אמר: לא עוד מלחמה. הלוואי שהיה עוד מישהו בשביעיות שבאו בעקבותי שייגר: לא עוד מלחמה. הדור הצעיר של מד בגין אומר: אין בעצם סיכוי לשלום.

עוזי לנדאו (הליכוד):

— — —

שר החוץ ש' פרס:

בסדר. מותר להגיד, שמישהו אומר שמוכרים את הארץ. לא מוכרים שום ארץ. מוכרים סכנה לארץ. סכנה של הפיכתה למדינה יהודית-ערבית. אבל אני מתווכח עכשיו עם חבר הכנסת שפט, ואם אינני טועה אני מגן על מדיניותו של מר מנחם בגין, ואינני יודע מדוע אתה מפריע לי.

עכשיו אני רוצה להגיד: הורידו את ימית, הורידו 16 יישובים. לא אני הסכמתי, אבל אני אכבד את זה.

הוחלט ששל מקומות שנויים במחלוקת יהיו שלושה הליכים: משא-ומתן, פישור ובוררות. לא היו חילוקי דעות ששלב המשא-ומתן הסתיים, מוצה. היה ויכוח אם צריך ללכת לבוררות ולפישור או קודם לפישור ואחר-כך לבוררות. בנושא הזה הקבינט מצא פשרה. במלים אחרות, שיהיו גם פישור וגם בוררות כעת ובעונה אחת. לפי ההסכם שהגענו אליו עם

ח. הצעה לסדר-היום

מהי "מפת השלום" שלך, אדוני שר החוץ?

אדוני עמד לפני שלוש שנים על הצורך להקים כוח-משקמה כלכלי שיציע את מדינת ישראל קדימה, יפתח את התעשייה ואת הטכנולוגיה. אדוני עמד בראש כוח-המשקמה הגדול הזה, אבל חרץ מאשר תמונות מפוארות בעיתונות, אפילו פרויקט רציני אחד לא יצא. לפני שנתיים דיבר אדוני על צמיחה כלכלית שצריכה להמריץ את המדינה קדימה. מה היתה כוונת אדוני בצמיחה הכלכלית? — תקציבים מן הכיס הציבורי אל הכיס הפרטי של "סולל-בונה", של קופת-חולים ושל משק העובדים. לפני שנה דיבר אדוני בעד ה"לביא", וימים ספורים אחר-כך הצביע נגדו. מייד אחר-כך דיבר על "לביא 2000", ומאז איננו יודעים מהי עמדתו האמיתית של כבוד השר.

היום מדבר שר החוץ על שלום תמורת שטחים, אבל לאיזה שלום אדוני מתכוון? על אילו שטחים אדוני מבקש לוותר?

הציליל העולה מן הנוסחה הזאת הוא, שמדובר על שלום, לא על הסכם ביניים, ומדובר על שטחים, לא על כל השטחים. במלים אחרות, יש מפה כלשהי, והיא חבוייה בנתיקו של שר החוץ. היא ידועה לחוסיין. במשא-ומתן הזה לא היה אש"ף, וטיבה הוא שיש בה יותרים ישראליים על חלק מן השטח. הווי אומר, על חלק אחר איננו מוותרים. על מה שאנחנו איננו מוותרים פירושו של דבר שחוסין מוותר מבחינתו, ולמרות זה שחוסין מוותר על חלק מן השטח, חוסין מוכן לחתום על הסכם שלום. כך בא אדוני ואומר לציבור בישראל.

אני מבקש, על-פי שיטתו של אדוני, שוב לחדר: מה אדוני אומר? — שחוסין לא רק מוכן לשלום אלא הוא גם בעצם מסוגל לשלום, והשלום הזה יבוא במשא-ומתן ישיר, חופשי מלחצים, בינינו לבין חוסין. במשא-ומתן הזה לא היה אש"ף, ואת המשא-ומתן הזה אנחנו נעשה לכאורה באמצעות ועידה בין-לאומית, נטולת סמכויות כפייה. ואני שואל את אדוני: מהי המפה שאדוני ישים על שולחן הוועידה הבין-לאומית הזאת, שחוסין יקבל אותה? — האם זוהי מפת אלון? האם חוסין יחתום על שלום בלי הבקעה, בלי גוש-עציון, בלי ירושלים? האם זו מפת אלון מוקטנת, שנאמר בה שישראל מוותרת בה, ואולי אתה מוותר בה, על גוש-עציון? האם יוכל חוסין לחתום על הסכם שלום בלי הבקעה? האם יש לאדוני מפה חדשה? ואני מניח שירושלים נמצאת גם במפה של המערך במתכנתו השמאלית ביותר. האם יחתום חוסין על הסכם שלום בלי ירושלים? האם יעשה חוסין זאת לאחר שניסונו כמדינאי מאריך ימים במזרח התיכון אומר לו שסבבו נורה למות משום שהיה מוכן לשלום עם ישראל בלי שעדיין ויתר על דבר? — שסאדאט קיבל כל מילימטר, כלשון, של אדמה ערבית ושלם בחייו? וג'מאיל, שחתם עמו על הסכם שלום, אף הוא נרצח.

אדוני יאמר לי מהו הוויתור הטריטוריאלי הקטן ביותר שיוותר חוסין, קטן ככל שיהיה, ועדיין יוכל להרשות לעצמו לחתום עמו על הסכם שלום?

משמעות הדברים, אדוני, היא שמפתו, מפת השלום של חוסין, כוללת את כל שטחי יהודה ושומרון, בכלל זה ירושלים. האם זו גם המפה שלך, אדוני שר החוץ? ואם זוהי איננה המפה שלך, מדוע אינך מציג את המפה שיש לך?

אני מוכרח לומר, שאת כל הניתוח הזה עשינו כרגע תחת ההנחות האופטימיות ביותר — מה חוסין ירשה לעצמו ומה

היור א' שוסטק:

אנו עוברים עכשיו להצעה לסדר-היום מס' 7751 של חבר הכנסת לנדאו בנושא: מהי "מפת השלום" שלך, אדוני שר החוץ?

עוזי לנדאו (הליכוד):

היכן שר החוץ?

היור א' שוסטק:

הוא בחוץ.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אולי נמתין עד ששר החוץ יגיע?

היור א' שוסטק:

לא, אינך יכול. הוא יצא כנראה רק לכמה רגעים.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אולי אפשר להסב את תשומת לבו של שר החוץ?

היור א' שוסטק:

לא, איראפשר. בבקשה, תמשיך.

עוזי לנדאו (הליכוד):

הדברים מופנים ישירות אליו. הוא צריך להשיב עליהם. אם הוא לא ישמע את הדברים, על מה הוא ישיב?

היור א' שוסטק:

במהלך דבריו הוא יבוא.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, שם ההצעה הוא: מהי "מפת השלום" של שר החוץ, אבל הסוגיה האמיתית בדיון היא סוגיה של יושר ציבורי. שר החוץ אומר, שמדיניותו היא שלום תמורת שטחים. לוקחים ציבור שלם, ושר החוץ מטלטל אותו בין תקווה ובין פחד, ומהלכים עליו אימים, שאם לא תהיה תנועה, אם לא תהיה תוכנית שלום, מלחמה תהיה, אסונות יהיו, טורבנות יהיו. לעומת זה יש תוכנית שלום תמורת שטחים, שבה יש תקווה לשלום. אבל, אדוני שר החוץ, כאשר נבוא למשא-ומתן על-פי שיטתך, מהי המפה שתציג כמשא-ומתן הזה? זוהי מפה שעל-פיה אתה מוותר רק על חלק מן השטחים, ועל-פי שיטתך, על-פי הבטחתך לציבור, היא תביא הסכם שלום.

יש ויכוח על היתרונות ועל החסרונות של התוכנית שלך. הוויכוח הזה הוא לגיטימי. מה שלא לגיטימי הוא הסתרת העובדה, או העובדות, או הסתרת העמדה שלך. אדוני, עליך להציג מפה בפני הציבור, לשכנע אותו שהמפה הזאת תביא שלום, ולקבל ממנו מנדט לקראת המשא-ומתן שאליה תרצה להגיע.

אתמול היינו עדים לעצרת הפתיחה של מערכת הבחירות על-ידי מפלגת העבודה. אמרו שם דברים רבים, אבל את הדבר החשוב ביותר, את המפה, לשיטתכם, מפת השלום, אותה לא ראינו. אדוני דיבר על עזה דברים כדורים מבחינה גיאוגרפית, לפרו אותה, להעביר אותה. הדבר היחיד שלא היה ברור הוא — למי להעביר אותה. אבל היה ברור שצריך להעביר את כולה. הדבר הברור כעזה מרגיש את העמדה המעורפלת שאדוני מותיר בה את הציבור לגבי הוויתורים הטריטוריאליים שאדוני, לשיטתו, מציע ביהודה ושומרון. ואני סבור שחשוב להבהיר בפני הציבור את עמדתו של שר החוץ.

להציע הוא ססמת בחירות, אבל אין לה תוכנית שלום? או שמא יש לה מדיניות ריאליט — אבל אז צריך שתהיה בצדה מפה ברורה, עם ישראל עומד עכשיו לפני מערכת בחירות גורלית, לפני מערכה מכרעת. יש בפנינו קשיים בתחום הכלכלי, בתחום החברתי, בתחום המדיני ובתחום הביטחוני. לעת הזאת דרושה מנהיגות אחראית, שלא תספר סיפורים אלא תאמר לעם את האמת ותציע פתרונות אפשריים, לא בהכרח פתרונות קלים, ותציג לפני העם את מלוא האינפורמציה בהגינות, ביושר, בגלוי.

הליכוד מציג את הדרך שלו. זוהי דרך קמפי-דייוויד, שיש עמה כיבוד הסכמים שנחתמו בעבר, ושבעבורם שילמנו מחיר כבד. מדיניות של אוטונומיה כפתרון, רוצה"ל בשטח — — —

אמנון רובינשטיין (שינוי — תנועת המרכז):
אבל זה פתרון זמני.

עוזי לנדאו (הליכוד):
בסדר גמור, אבל הציבור יודע מה היא עמדת הליכוד.

אמנון רובינשטיין (שינוי — תנועת המרכז):
מה היא עמדת הליכוד לאחר האוטונומיה?

עוזי לנדאו (הליכוד):
רק רגע, רק רגע, מיד נגיע גם לזה. מכל מקום, הציבור יודע מהי עמדת הליכוד כרגע.

יש דרך אחרת, דרכו של המערך: שלום תמורת שטחים, כפי שמציג את זה שר החוץ. אבל הציבור איננו יודע, איננו מבין, מה הפירוט של "שלום תמורת שטחים". כבוד השר, הוויכוח הוא ויכוח לגיטימי. יש לכם העמדה שלכם, ויש לנו העמדה שלנו. הוויכוח הוא ויכוח לגיטימי. מה שאיננו לגיטימי הוא הסתרה מהציבור של הפרטים המכריעים בוויכוח הזה. על כן, חובתך כאיש ציבור לומר על אילו שטחים בדיוק צריך לוותר — לפי דעתך, לשיטתך. כמנהיג המערך, מוטלת עליך אחריות לגלות לציבור לפני הבחירות — — —

יאיר צבן (מפ"ם):
על אילו שטחים בדיוק תחול האוטונומיה?

עוזי לנדאו (הליכוד):
— — — מה אתה תאמר, אדוני, בשם הציבור, לאחר הבחירות? מה המפה שאדוני רוצה להציג בוועידה בין-לאומית.

אני רוצה להזכיר: היה מדינאי חשוב במפלגת העבודה, איש יקר, יגאל אלון, וזיכרוננו לברכה. היתה לו תפיסת עולם, היתה לו מפה, והוא לא הסתיר אותה. אפשר להתווכח עם המפה שלו, אפשר לקבל אותה, אפשר לדחות אותה, אבל יגאל אלון, וזיכרוננו לברכה, היה אדם ישר. בשם היושר ובשם ההגינות: מה המפה שלך, אדוני שר החוץ? מה היא מפת פרס? יש היסטוריה מסוימת הנוגעת למפות שהיו לאדוני. ב-1976, כאשר היה אדוני שר הביטחון, בתוך מפת השלום — היו יהודה ושומרון חלק בלתי נפרד ממדינת ישראל.

שר החוץ ש' פרס:
לא נכון.

עוזי לנדאו (הליכוד):
טוב, יש לשנינו זיכרון שונה.

ב-1985, לפני כשלוש שנים, ואדוני אז ראש ממשלה, כאשר נסע ברונפמן לברית-המועצות, הציע אדוני, באמצעות מר ברונפמן, לשליטי ברית-המועצות את רמת-הגולן תמורת עליית יהודים.

אדוני סבור שחסיין יעשה. אבל גם תחת ההנחות האופטימיות ביותר חסיין איננו מסוגל לחתום על הסכם שלום. וההנחות הן אופטימיות מדי. ארענן את זיכרון כולנו, חסיין אמר שהוא לא ינהל משא-ומתן בשם הפלשתינים, כלשונו, לא על יהודה ושומרון. הוא אמר שהוא לא יחתום על הסכם, אלא אם ההסכם הזה יהיה על דעת סוריה. הוא לא יבוא במקומו של אש"ף, והוא, כמובן, כפי שאמר שר החוץ שלו, בעד ועידה בין-לאומית עם סמכויות.

יש, כמובן, הסכם או אפשרות להסכם שלום — — —

שר החוץ ש' פרס:
הוא אמר: ועידה בין-לאומית, שיש לה משקל מוסרי — — —

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני כבר דואה שאדוני גם מצטט את חסיין על ההיבטים המוסריים שלו. אני מציע לשמור גם מה אמר ראש הממשלה שלו, זייד א-רפאעי. הוא אמר יותר מפעם אחת, והוא מייצג את ירדן לא פחות מחוסיין: יש אפשרות ל"הסכם שלום". גם על דעת סוריה, כאשר מדינת ישראל תוותר על כל יהודה ושומרון, וגם על כל רמת-הגולן. אגב, זה יושג במשא-ומתן שישתתף בו גם אש"ף.

אולי אדגיש רק כמה היבטים של המדיניות הננקטת. לצערי, עליידי משרד החוץ. בשנתיים שלוש שנים האחרונות במצע אדוני באופן שיטתי מדיניות שהמטרה שלה להביא ללגיטימציה וזחלת לאש"ף, שהכשירו למשא-ומתן. בין שהדבר נעשה בפגישות שאדוני עצמו קיים עם חנא סג'ורה ועם פאזי אבו-רחמה — פגישות שבעקבותיהן אמר: היום נפגשתי עם מנהיגים פלשתינים הקרובים בדעותיהם לאש"ף — ובין שזה נעשה באמצעות דבריו ויוזמותיו של המנכ"ל המדיני, הדר"ר בילין, שנתן לכל השגרירויות הוראה להוציא את האמנה הפלשתינית ממערכת ההסכרה של מדינת ישראל. העיתונאי דן מרגלית, שכמו עיתונאים רבים אחרים נדרש לעניין, פרסם בנושא מאמר, שקרא לו: "האמנה הפלשתינית — זיק". בילין נתן הנחיה לכל שגרירויות ישראל שלא לראות באש"ף אויב מסוכן למדינת ישראל. עזר יצמין, ידימינו של אדוני, תומך במשא-ומתן עם אש"ף, ואמש, בהצהרה של כבוד שר החוץ, דובר על העברת עזה להנהגה ערבית. לאיזו הנהגה ערבית? גם אש"ף?

הערפול כאן מסוכן, כשם שמסוכן גם הערפול הקשור במדיניות הוועידה הבין-לאומית של משרד החוץ. בוועידה הבין-לאומית הזאת ידרשו כולם נסיגה ישראלית לגבולות 1967. ההבדל בין הערבים, הרוסים והאירופים, מצד אחד, ובין האמריקנים, מצד שני, הוא לא בשאלת הגבולות. על כולם מקובלים גבולות 1967. המחלוקת היא, האם יקים אש"ף מדינה משלו, או שחסיין יהיה השליט ביהודה, בשומרון ובעזה.

ועל כן אני שואל אותך, אדוני: מדוע אינך מציג בפני הציבור מפה שיש בה פשרה טריטוריאלית, לשיטתך, מפה שבה גם הערבים וגם אנחנו מוותרים, שיש בה ויתור ערבי וויתור ישראלי ויש הסכם? מדוע אינך מציג את המפה הזאת? אולי מפני שאין מפה כזאת, ואולי מפני שאחך, אדוני, מסתיר אותה בכוונה תחילה, כי פירושה מפת גבולות 1967?

אני סבור שאי-אפשר להתחמק ממתן תשובה ברורה בנושא הזה, ואני מבקש לשאול, בעקבות העצרת שקיימה אתמול מפלגת העבודה: האם כל מה שיש למפלגת העבודה

על זה. רוב המומחים הכלכליים האדירים של הליברלים חשבו שזה פיל לבן. אתה מטיף לי מוסר כעניין התעשייה האווירית? אני מדבר גבוהה גבוהה? אני הקמתי את התעשייה האווירית, בניגוד לדעת כולם, ואתה מאלץ אותי להגיד זאת.

אני לא אשם בכך ששר מסרים עלה על תוכנית מסוימת. אני בדרך-כלל בעד ייצור מטוס בישראל, אבל, כשנוכחתי לדעת שהדבר צריך לעלות 5 מיליארדי דולר, כפליים ממה שיעלה לנו אם נרכוש מטוס באמריקה והמטוס הראשון יופיע רק בשנת 1993, החלטתי כפי שהחלטתי.

אני לא יודע אם חברי הכנסת קראו את מה שהתפרסם היום בעיתון. ששבדיה רצתה לייצר מטוס משלה. כבר פעמיים היא דחתה את מועד הפרוטוטיפ, והיום כתוב בעיתון, שמטוס אחד יעלה לה 225 מיליון דולר: מטוס אחד.

עד כמה, אתה חושב, אפשר להשפיע על מישור ברמגניה? אני הייתי צריך לערוך חשבון-אמת עם נייר ועיפרון. אני הקמתי את התעשייה האווירית, ואני יכול לומר זאת כך. איש לא יכול לערער על כך, אפילו לא מודעי, שלדעתו רק לו יש רעיונות כלכליים. אני בעד ייצור מטוסים בישראל, אבל זו הייתה תוכנית שגויה, ומותר לחקן שגיאה.

אתה מדבר על כוח המשימה? כן, אדוני, כוח המשימה הגדיל את הייצוא מישראל לארצות-הברית ב-400 מיליון דולר בשנה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

— — —

שר החוץ ש' פרס:

באמת, אל תפרע לי.

כוח המשימה ארגן קניות, קניונים, רשתות שיווק. היום מצבם של המזון והטקסטיל בישראל טוב בזכות כוח המשימה. הוא גם ארגן חירות. היה צריך להתגבר על בירוקרטיה אדירה, ואגב, אינני שולט בה. אני צריך להצטרף כפניק? איזו רעה עשיתי לך? איזו רשעות נוטפת מפין בשל העובדה שזימתי את הרעיון הזה, כשל העובדה שאנשים התגייסו לעבוד? אני צריך לקום ולהגיד: סליחה, מר לנדאו?

עוזי לנדאו (הליכוד):

זו תשובה רצינית? שום דבר שאתה אומר איננו רציני —

— — —

שר החוץ ש' פרס:

כן, זוהי תשובה על דברי בלע, שנאמרים במסווה נעים כביכול.

עוזי לנדאו (הליכוד):

— — —

שר החוץ ש' פרס:

אל תעשה אותה, אתה שילמת כעבורי? הוצאת פרוטה מכיסך?

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

חבר הכנסת לנדאו, התשובה של מר פרס היא רצינית יותר מכפי שראוי לך. האמן לי, הוא מתחייב אליך יותר מדי ברצינות, יותר ממה שראוי לך.

שר החוץ ש' פרס:

חבר הכנסת עוזי לנדאו אומר לי דבר נוסף: אתה דיברת על צמיחה. כן, התוכנית שאני עמיתי בראשה, ואילו נכשלה, חס

שר החוץ ש' פרס:

כמה פעמים אתה רוצה לחזור על אותה השמצה בשהותך בכנסת?

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני השר, אני שאלתי על עניין זה את מר ברונפמן בפרס, כאשר העליתי את הסוגיה הזאת. הוא לא הכחיש. הוא אמר, שכל מה שאמר בכריית-המועצות — על דעת ממשלת ישראל אמר. הוא לא אמר על הדברים האלה לא "כן" ולא "לא". אינני חוזר בי מן הדברים שאמרת.

אני מוכרח לומר, שאינני יודע מה היו המפות שסיכם אדוני בשיתותיו עם השר שולץ. הרי כל הפרוטוקולים על השיתות נמחקו מן המחשב של משרד החוץ. מאותה סיבה אולי גם אין שום מושג על טיב הרעיונות שהעלה אדוני בשיתותיו עם המלך חוסיין, אבל אסור להרפות מן הנקודה הזאת.

ביוון העתיקה הסוחר, כמרומני, דיוגנס עם פנס וחיפש את הצדק, את היושר הנסתר מעיניו. מיליוני בוחרים איירו עליו כפנס, אדוני שר החוץ, מעכשיו עד מועד הבחירות, ויחפשו את היושר הציבורי הנסתר בתוכנית המדינית של מפלגת העבודה. היש מפת פשרה? אם כן — מה היא? אולי אין כזאת, ואולי אדוני מבקש להסתיר את מה שיש בכוונה תחילה? על המפה הזאת צריך להתנהל הוויכוח הציבורי לפני הבחירות.

יש לי עוד בקשה אחת בטרם אסיים: אל תטיח בדברי התשובה שלך עלבונות אישיים. בחודשים האחרונים, אדוני השר, כאשר אתה נקלע למצוקת ויכוח, דרכך להשיב היא בנוסח: מי אתה? מה אתה? מי שמך? מה תרמת למדינה? אני סבור שזה איננו מוסף כבוד לכנסת. שוב, לשיטתך, נצא מההנחה שאני קטן, שלא תרמתי מאומה למדינה, מי אני, מה אני — בכל אופן, אני מרהיב עוז בנפשי להציג לפניך את השאלה הפשוטה, המרכזית והרצינית הזאת, "מה המפה שלך?", ולבקש עליה תשובה בהירה ופשוטה. הנושא חשוב, הוויכוח רציני, ואנחנו מצפים לתשובה רצינית משר החוץ. תודה רבה.

היו"ר א' שושטק:

תודה. אני מזמין את שר החוץ להתייחס להצעה.

שר החוץ ש' פרס:

שמעתי שחבר הכנסת עוזי לנדאו קיבל פרס על הופעות הגונות בכנסת. אני מאוד מתפלא על כך. חשים לב למה שאתה עושה. אתה קם ומפיץ ברכים ריבה מכוערת, אתה אומר: איזו מפה הצגת לשולץ? מנין לך ככלל שהצגתי מפה לשולץ? באיזו רשות אתה אומר את זה? מדוע אתה מעליל, ומדוע אתה קם בסוף ומיתמם ואומר: אל תגיד לי את זה? למה אתה אומר שהצגתי מפה לשולץ? מי יפה את כוחך? מדוע אתה מפיץ דיבה מעל הכמה הזאת? מדוע אתה חושב שאני לא צריך להשיב לך — מפני שהעמדת פני חם? מדוע אתה בא ומצטט דבר שלא היה ולא נברא? אני מעולם לא ביקשתי מאדגר ברונפמן להציג את רמת-הגולן תחורות יהודים. מדוע אתה קם? זה הוסבר כאן, זה הוכחש כאן. איזו מערכת יחסים אתה רוצה?

עכשיו אני רוצה להגיד לך הלאה, לגבי הצורה שבה אתה מציג עניין: אני, כביכול, מדבר גבוהה גבוהה ולא עושה. בכל הצניעות, אני הקמתי את התעשייה האווירית, לא אתה, גם לא ארנס. הקמתי אותה בניגוד לדעות רבות בליכוד, בוודאי בניגוד לדעות של הליברלים. היו שני שרים ליברלים שלא רצו לשמוע

היחידה שנשארה בישראל עם קולקטיביות רעיונית היא גוש הימין. כמעט שאי-אפשר להבחין בגוונים ובבני-גוונים בין התחיה, "גוש אמונים" ואחרים בנוש הימין לבין הליכוד — פה אחד לכול: הכי קיצוני, הכי רחוק. שום ניואנס לא נשמע שם. לא ראיתי דבר כזה במפלגה דמוקרטית. מי שלא מסכים עם הכול — החוצה. עמירב — החוצה, אריה נאור — החוצה.

אני רוצה לומר לך, שמאוד התרגשתי כששמעתי היום, שזה לא מוסרי שהצעת לי להט ליצג אותנו בתל-אביב. מדוע זה לא מוסרי? מדוע זה מוסרי לסלק את עמירב מהמפלגה, ואת להט, שהוא היונה שביונים אצלכם והיה יונה שביונים אצלנו, אותו אתם שומרים? זה מוסרי? מדוע זה מוסרי? מבחינתי, להט יותר קרוב אלי פוליטית מאשר אליכם.

עוזי לנדאו (הליכוד):

זה הדבר הנכון היחיד בכל מה שאמרת.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
להט יכול להיות גם נציג של ר"צ.

שר החוץ ש' פרס:

כן, לאט לאט, הוא לא רץ, אבל הוא מתקדם.

יאיר צבן (מפ"ם):

רק שלא יגיע למתקדמת.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני הייתי צריך למתן אותו כמה פעמים.

שר החוץ ש' פרס:

יפה מאוד. אני משיב מהו מוסר ומה איננו מוסר. מה יש? זה לא מוסרי? האם זה מוסרי שלהט ירוץ עם ארנס, כאילו הם רואים עין בעין את מפת ישראל — — —

אמנון רובינשטיין (שינוי — תנועת המרכז):

עד "הקו הירוק".

שר החוץ ש' פרס:

וכשאני קם ואומר: שמע, להט, אתך אין לי ויכוח פוליטי, חבל להוציא מיליוני דולרים על מריבה שאין בה אמת, בוא נחסוך לנו בחירות, חבל על כספי משלם המסים, לא מוכרחים כל פעם לריב — אז אומרים לי שזה לא מוסרי. מה זה, ויכוח על שתי גדות הירקון?

ועכשיו, אדוני היושב-ראש, אני רוצה לדבר על המפה. קודם כול, ההמצאה של "שטחים תמורת שלום" חתומה על-ידי הליכוד. זאת לידעתך, חבר הכנסת לנדאו, ההחלטה 242 אומרת להחזיר שטחים שנכבשו על-ידי צה"ל במלחמת ששת-הימים, כדי להגיע לשלום. מה אתה בכלל מטיל את ההאשמה הזאת על פתחי? אתה חתום על זה? בכלל, חתמתם על דברים מרחיקים לכת. אתם חתמתם על כך שיש עם פלשתיני, שיש לו זכויות לגיטימיות. שצריך לפתור את הבעיה על כל היבטיה.

אמנון רובינשטיין (שינוי — תנועת המרכז):
שהעיקרון של השלום עם מצרים יוביל בנסיבות דומות לשלום עם מדינות אחרות.

שר החוץ ש' פרס:

כן, ושמערים זה תקדים. עכשיו אני רוצה להגיד לך, שהמפה שלי איננה רק מפה של שלום. אל תטעה בעניין הזה. המפה שאני רוצה היא מפה שתאפשר למדינת ישראל להישאר יהודית. האמן לי, חבר הכנסת עוזי לנדאו, אני מנסה לרדת

ושלום, איש מהליכוד לא היה מתייצב לימינה — כל חברי הליכוד היו נגדה ודיברו על דולריציה — אבל, התוכנית הזאת הביאה כשנה שעברה לצמיחה של 6.9%, הצמיחה הגדולה ביותר שהיתה זה 18 שנה. גם על כך אני צריך לבקש ממך סליחה? אני לא מבין. השנה, לצערי הרב, תהיה הצמיחה פחות מ-2%. אינני מנהל את האוצר, ואינני מנהל את המדיניות הכלכלית. אני גם מצטער על שכל ה-6.9% האלה הלכו בעיקר לצריכה ולא להשקעה. אבל, על מה אתה רוצה שאני אתנצל בפניך? אתה קם, עורך רשימה של "עוונות", ואני צריך להתנצל. אילו עוונות עשיתי? תעשייה אווירית? אכן אני הקימתי אותה, לא דיברתי גבוהה גבוהה. כוח המשימה? אני יזמתי, זה לא עלה למשלם המסים בישראל אפילו פרוטה אחת. מיטב היצרנים והמשווקים היהודים בעולם קמו לעזור למשק הישראלי. על מה אתה מתלונן? איזה נזק הביאו לך? הדילול את היצוא לאמריקה. היתה צמיחה במשק. עכשיו, לפי דעתי, אין תוכנית והמשק נקלע שוב לצרות.

על כן, אני מבקש ממך — אני לא העלכתי אותך מעולם. אתה קם ומפניך דיבה, שכביכול נתתי מפה לשולץ. מחר הדבר יתפשט בליכוד, אני מכיר את זה, אתם מומחים בעניינים האלה. אני אומר לך: לא נתתי שום מפה, לא לשולץ, לא לחוסיין, ולא לברנפמן.

עכשיו אני רוצה להגיד לך משהו על חוסיין. אתה אומר: חוסיין אומר, חוסיין אומר, חוסיין לא יסכים לזה, חוסיין לא יסכים לזה. אתה מומחה לחוסיין. אני לא מומחה לחוסיין. אני מומחה לליכוד. האם לא אמרתם אלף דברים שלא עשיתם? בעניין סיני לא אמרתם שהגבול יעבור באמצע סיני? מר בגין לא אמר שהוא יחיה בנאות-סיני? אם מישוה היה מצטט אותה, הוא לא היה מנהל אתה משא-ומתן.

עוזי לנדאו (הליכוד):

— גבולות 1967 על המפה שלך.

שר החוץ ש' פרס:

אני אענה. יש לי זמן, אני עומד על הדוכן ואני משיב על מה שאתה אמרת. אני רוצה להרגיע אותך בעניין חוסיין. אם מר בגין משנה את דעתו, אם מר שמיר משנה את דעתו, אולי גם מר חוסיין ישנה את דעתו. מה יש? מציגים עמדות פתיחה קיצוניות מאוד, ואחר כך נסוגים מהן. גם בלבנון אמרתם: עד שאש"ף לא יגורש. הנה הוא חוזר. מי צריך להתייחס כל כך ברכינות למה שאתם אומרים בעמדות פתיחה?

ובכן, גם לחוסיין יש עמדות פתיחה די נוקשות. אבל, אני אומר שלמרות זאת אי-אפשר לעשות שלום בלעדיו, ואפשר לעשות שלום אתו. הוא השכן לאורך הגבול, ולא יועילו שום דיבורים ושום פירושים.

בשנת 1987, אילולא נסע מר ארנס, ללא ידיעתי, בהיותי שר החוץ, לשולץ ובקש ממנו שלא לבוא עם תוכנית-לונדון. יכול להיות שהיום כבר היינו שרויים במשא-ומתן, ולא רק באינתיפאדה. אתה לא תשנה את דעתי, ואני אינני ילד.

תוכנית-אלון מקובלת עלי. אני מקווה שזה מרגיע אותך. אנחנו לא צריכים לאמץ באופן פורמלי מפה, אבל, בסך-הכול היא מקובלת עלינו. די, שחרר לך אבן מעל הלב, שלא תהיה כל כך מודאג. מפת תוכנית-אלון מקובלת פחות או יותר על רוב חברי המפלגה. בסדר?

עכשיו אמנה לך את עקרונות המפה. גם אם לא יהיה שלום, לא ארצה לבלוע את עזה. חבר הכנסת עוזי לנדאו, אי-פעם היו בליכוד אנשים עם מחשבות שונות. היום המפלגה

עכשיו אני רוצה לעבור לעניין הוועידה הבין-לאומית, חבר הכנסת עוזי לנדאו. זה חשוב בשביל כל העניין. הוריתור הגדול ביותר על שטח של ישראל נעשה בלי ועידה בין-לאומית. בוועידה הבין-לאומית שהיתה לא נעשה שום ריתור טריטוריאלי. ב-1973 היתה ועידה בין-לאומית ולא ויתרו על אינץ'. ב-1977 לא היתה ועידה בין-לאומית ונותרנו בלי אינץ' אחד. מה זה שייך אחד לשני? אתה רוצה כבוד לאומי, לוותר על ועידה בין-לאומית? קבל את זה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

בסך-הכול אתה לא עונה על השאלה מה היא המפה שחוסין — — —

שר החוץ ש' פרס:

השיבותי לך, מפת אלון. אתה לא שומע? מפת אלון, בסדר?

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני שומע טוב, אבל חוסין יקבל אותה כמפה?

שר החוץ ש' פרס:

ננהל משאומתן. אתה הקונסול שלו, אתה הקונסול של חוסין? אתה בא-כוחו? תן לנסות.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אתה בא-כוחו. אתה אומר — — —

שר החוץ ש' פרס:

לא, אני לא בא-כוחו. אני בא-כוח של העם היהודי. אני רוצה שישראל תישאר מדינה יהודית.

יאיר צכן (מפ"ם):

— — —

עוזי לנדאו (הליכוד):

— — —

יידן עטשי (שינוי — תנועת המרכז):

אתה מקבל אותה?

שר החוץ ש' פרס:

עכשיו אני רוצה להגיד עוד דבר אחד לגבי עמדת הליכוד. היא מתמיהה אותי. אם הרוסים נותנים נשק לערבים, זה לא לוחץ עלינו, אבל אם הרוסים מתחייבים שלא ללחוץ עלינו ולתת לנו הצעות, זה מפחיד אותנו? חבר הכנסת שאקי, אתה אדם עם היגיון. קראתי את ספריך המצוינים. תסביר לי. הרי אילו לא נתנו הרוסים שלוש פעמים נשק, שלוש מלחמות מתוך חמש היו נמנעות. תגיד לי, מה רע בדבר לנסות להגיד לרוסים: פתות נשק, יותר תרומה לשלום? הלא הרוסים נמצאים כאן. כשאתה אומר משאומתן ישיר עם כולם, צריך לנהל אותו גם עם הרוסים, כי הם כוח כאן, ואני אומר לך: לא רק שהערבים מספקים מלחמה למעצמות, אלא המעצמות גם מספקות כלי מלחמה לערבים. הלא זו מערכת יחסים דריסטרית. אולי אפשר להפסיק אותה, לשנות אותה? מה אתם מפריעים כל כך? תנו לנסות. אתם לא יכולים, אתם שבוים באידיאולוגיה שלכם.

אכנר חי שאקי (הסיעה הדתית-לאומית):

— — —

שר החוץ ש' פרס:

תנו לנו לנסות. ננסה, ומה שנשיג נביא בפני העם למשאל-עם והוא יחליט.

אדוני היושב-ראש, אינני מתנגד שיהיה דיון במליאת הכנסת בהצעותיו של חבר הכנסת עוזי לנדאו.

לעומק הדברים, ואני שואל אותך: בשביל מה אתה רוצה את עזה? שטח של 340 קילומטר עם 650,000 תושבים ערבים, ללא דרכונים. בעוד 12 שנים יהיו שם מיליון תושבים. בשביל מה אתה רוצה אותה? אתה רוצה להיות המילד של האוכלוסייה הגדלה כעזה? למי למסור? — לירדן. אתה יכול להגיד לי בשם חוסין — אולי אתה קונסול שלו — שהוא לא מסכים. מה שלי ידוע זה שהוא מסכים, בתנאי שזה יהיה מפורז. ולא אתרשם, כפי שלא התרשמתי כאשר מד בגין אמר שהוא יגור בנאות-סיני, והיום כשחוסין אומר שהוא יעשה את זה, אני גם כן לא מתרשם. אומרים, אלה עמדות פתיחה. אינך יודע את זה? הלא אתה צריך ללמוד אצלך במפלגה. אומרים — אז אמרו.

מה אתה רוצה ממני? אני לפחות אומר דברים ישירים. אני אומר: אני רוצה מפה שמצד אחד לא תהרוס את ישראל מבחינה דמוגרפית ומצד אחר לא תהרוס את ביטחון מדינת ישראל מבחינה גיאוגרפית. אלה שני העקרונות. מפת אלון, בסדר. אתה רוצה מפה? בסדר.

עוזי לנדאו (הליכוד):

לא רק מפה שאתה רוצה, אלא גם מפה שחוסין יקבל.

שר החוץ ש' פרס:

האם אני עובר בקבלנות? הלא אתה אפילו לא רוצה לנסות. אתה לא תנסה, אין לך תוכנית.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אתה מבטיח שטחים — — —

שר החוץ ש' פרס:

המפה שלך, מפת האוטונומיה, מה היא? לפי "הקו הירוק" או לא? אני רוצה להבין. מהי המפה שלך, "הקו הירוק" לרבות ירושלים? מה אתה כל כך מתנפל עלי?

דב בן-מאיר (המערך):

כל הכבוד.

עוזי לנדאו (הליכוד):

— — —

שר החוץ ש' פרס:

אני רוצה להגיד לך, שאני מפחד מן המפה שלך, אני מפחד מתוסר ההיגיון שלך.

עוזי לנדאו (הליכוד):

מה אתה מדבר על המפה שלי? דבר על המפה שלך.

שר החוץ ש' פרס:

אני הסברתי. אל אלוהים, וכי לא ענית לך. חבר הכנסת עוזי לנדאו? מפת אלון, בסדר?

עוזי לנדאו (הליכוד):

והיא תביא שלום?

שר החוץ ש' פרס:

כן. רגע אחד, אתה חוסין?

עוזי לנדאו (הליכוד):

— — —

שר החוץ ש' פרס:

בגין ויתר על נאות-סיני. יכול להיות שחוסין יוותר על גוש-עציון. מה אתה יודע איך יתנהל המשאומתן? אבל אחי אפשר לנהל משאומתן.

קריאה:

— — —

שר החוץ ש' פרס:

בכל זמן שרוצים, אפילו כנס מיוחד של הכנסת. אני חושב שזה בריא וטוב. אני רק מקווה שחבר הכנסת עוזי לנדאו ילמד, וגם בוויכוח אחי לא יפץ דיבות, לא ייצור אותן ולא יפץ אותן.

עוזי לנדאו (הליכוד):

— — — אבל אדוני השר לא השיב על השאלה איזו מפה שלך יקבל חסיין.

היו"ר א' שוסטק:

תודה, אדוני השר. להצעה אחרת — רשות הדיבור לחבר הכנסת אמנון רובינשטיין.

אמנון רובינשטיין (שינוי — תנועת המרכז):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מבקש להסיר את ההצעה של חבר הכנסת לנדאו מעל סדר-היום, ואני רוצה לומר, שאני בעצם לא הבנתי את תוכן נאומו. הוא הפנה תביעה לשר החוץ, שיציג את המפה. לפי דעתי, אדם אחראי לא יציג שום מפת שלום בטרם ישב ליד שולחן הדיונים וידע מהי התמורה הביטחונית המדינית, מה יהיו סידורי הפירוז, ולדעתי, זה העניין החשוב לכיטוחן ישראל, ולא יאמר היכן יהיה הגבול המדיני בינינו לבין שכנינו.

לאדם אחראי כזה יש עקרונות. העיקרון הראשון הוא, שמדינת ישראל חישאר מדינה יהודית ודמוקרטית, ולא מדינה שיש בה לא סתם דרילאומיות אלא לאום אחד נטול זכויות. כסגנון האפרטהייד הידוע לשמצה. זו האמת.

אבל אני רוצה לומר דבר אחר. לצורך ויכוח סתם לא הייתי מבקש להסיר את ההצעה שלך לסדר-היום. אתה אמרת כאן דבר שלדעתי מטעה לחלוטין. אמרת: לנו יש מפה, לליכוד יש מפה, מפת קמפ-דייוויד.

עוזי לנדאו (הליכוד):

לא, אמרתי — — —

אמנון רובינשטיין (שינוי — תנועת המרכז):

אם כך הדבר, אני רוצה לומר לך: לפי הדרך שלך אתה חייב לעמוד בדרישה שאתה הצבת כאן. קמפ-דייוויד לא מדבר על אוטונומיה כעל פתרון סופי. להיפך, קמפ-דייוויד אומר את כל הדברים שבגנים אתה תוקף את כל מי ששייך למחנה הרוצה שלום. כן, שטחים תמורת שלום. קמפ-דייוויד אומר שלושה דברים.

עוזי לנדאו (הליכוד):

— — —

היו"ר א' שוסטק:

חבר הכנסת לנדאו, אני מבקש, יש לו דקות ספורות לנמק את ההצעה. אל תפרע.

אמנון רובינשטיין (שינוי — תנועת המרכז):

רבותי, במבוא של הסכם קמפ-דייוויד יש לא רק אימוץ של החלטת 242, שכל כולה שטחים תמורת שלום, אלא הוא גם אומר, שעקרונות ההסכם עם מצרים יושמו as appropriate גם בגזרות האחרות. מה פירוש הדבר הזה? ארץ-ישראל השלמה, רק כן, או כמו שהציע חבר סיעה שלך, מלחמה בירדן וסיפוח עבר-הירדן? הרי קמפ-דייוויד אומר בצורה המפורשת ביותר: שטחים תמורת שלום. מה שאתה רוצה לומר זה דבר

אחר. אתה רוצה לומר, שחלק מהליכוד, שהיום הוא רוכ רוכו ומניינו, בכלל זה ראש הממשלה דהיום, שהתנגד לקמפ-דייוויד, מנסה להסוות את האמת ולומר, שלמרות חתימתו של מנחם בגין על קמפ-דייוויד אחס רוצים להתעלם מההתחייבויות שלכם. אתם רוצים פשוט לזרות חול בעיני הציבור.

לכן אני מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר א' שוסטק:

תודה. רשות להצעה אחרת לחבר הכנסת דוד צוקר.

רפאל פנחס (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אתה רוצה להציע להעביר את הנושא לוועדה, חבר הכנסת צוקר?

היו"ר א' שוסטק:

ודאי. זו ההצעה היחידה שהוא יכול להציע.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להשתמש באפשרות התקנונית של העברה לוועדה כדי להתייחס להצעתו של חבר הכנסת לנדאו, ולא משום שאני מסכים לה. האפשרות התקנונית להעביר לוועדה היא היחידה שנותרה בידי.

לפני שאומר על זה משהו, אני רוצה לתת עצת חנים לשר החוץ. נדמה לי, שעם חשוכות כל כך רציניות על הצעות כל כך קטנטניות אין שום סיבה שחבר הכנסת עוזי לנדאו לא ימשיך להגיש הצעות מן הסוג הזה, ואני אומר את זה עכשיו ברצינות ובקצת דאגה. יש סוג של הצעות לסדר-היום שצריך להעמיד אותן במקומן, לתת להן את הכבוד הפגום המגיע להן, ולא חשוכות כל כך רציניות מן הסוג שאתה נתת, אבל זו הצעת חנים ולא מוכרחים להשתמש בה.

אבנר חי שאקי (הסיעה הדתית-לאומית):

אתה רוצה לומר שיש שני סוגי הצעות רשמיות בבית הזה?

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

נדמה לי שבאופן בלתי רשמי יש סוגים כאלה.

בתחילת דבריו של חבר הכנסת לנדאו חשכתי, שמדובר בשיעור בקרטוגרפיה. שחבר הכנסת לנדאו מנסה לעזור לשר החוץ לעצב ולצייר איזו מפה. מסתבר שהרעיון שלו היה אחר לגמרי. הרעיון שלו היה כמו בשאר הצעותיו לסדר-היום. אני אומר לך את זה בכל הכבוד, חבר הכנסת לנדאו, אתה לוקח הצעות — לפי דעתי קראת את ההצעה הקודמת וזו שלפניה ואת זו שלפניה — שם כותרת חדשה, אבל כמעט תמיד אלה אותם דברים, וכעצם אמרת דבר אחר: בשם המחנה שאתה נמנה עמו, הצעת מול ההצעות של שר החוץ מפת מלחמה. הרי אין לכם משהו אחר להציע. שר החוץ אולי הציג מפת שלום שאני מפקפק בחקפותה, אבל כל מה שאתה מסוגל להציע בכל ההצעות לסדר-היום שלך ושל חבריך הוא מפת מלחמה, אם זו מלחמה עם אויבים מבחוץ ואם זו מפת אינתיפאדה. הרי אתם אינכם מסוגלים להציע פתרון שלום אחר, מתכון אחר לפיוס בינינו לבין העולם הערבי: שום מתכון שכזה.

לכן אני מציע, לצערי, להעביר את ההצעה לוועדה.

היו"ר א' שוסטק:

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. לפנינו שלוש הצעות. אצביע קודם את ההצעה ששר החוץ נתן את הסכמתו לה — דיון במליאה.

בעד ההצעה להעביר את הנושא
לוועדה — מיעוט
ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום
של הכנסת נתקבלה.

ה צ כ ה
בעד ההצעה לכלול את הנושא
בסדר-היום של הכנסת — מיעוט
בעד ההצעה שלא לכלול את
הנושא בסדר-היום של הכנסת — רוב

ט. הצעה לסדר-היום

מערכת האימוץ בישראל

הצעתה מס' 7686, ואחריה ינמק את הצעתו חבר הכנסת דוד
צוקר.
עדנה סולודר (המערך):
כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, הריני מבקשת להעביר
את הצעתי לסדר-היום בנושא מערכת האימוץ בישראל לוועדת
העבודה והרווחה.
היו"ר א' שוסטק:
תודה.

היו"ר א' שוסטק:
חברי הכנסת, אנחנו נעבור עכשיו לשתי הצעות
לסדר-היום אשר תהיינה הצעות קצרות מאוד לפי מה שהובטח
לי — ההצעה של חברת הכנסת עדנה סולודר בנושא מערכת
האימוץ בישראל, וההצעה של חבר הכנסת דוד צוקר באותו
נושא.

אני מזמין את חברת הכנסת עדנה סולודר לנמק את

י. הצעה לסדר-היום

המסקנות המתבקשות מפרשת אימוץ הילדה מברזיל

ה צ כ ה
ההצעה להעביר את שני הנושאים לדיון
בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.
היו"ר א' שוסטק:
תודה. שתי ההצעות תעבורנה לוועדת העבודה והרווחה.
היו"ר א' שוסטק:
עכשיו נחזור לסדר הקודם של הישיבה: הצעת חבר
הכנסת יוסי שריד — — —
יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני היושב-ראש, ההצעה נדחתה, לפי בקשת שר
הביטחון, לשבוע הבא, בגלל הלוויה.
היו"ר א' שוסטק:
אני מבין שהדיון לא יתקיים. לא אמרו לי זאת. הדברים
נוגעים גם להצעות חברי הכנסת רובינשטיין וצבן. שלוש
ההצעות בנושא חוק שירות הביטחון (תיקון — דחיית שירות)
נדחו לשבוע הבא.

היו"ר א' שוסטק:
חבר הכנסת דוד צוקר, נמק את הצעתך מס' 7690.
בבקשה.
דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני מבקש להעביר את הצעתי בעניין המסקנות
המתבקשות מפרשת אימוץ הילדה מברזיל לדיון בוועדת
העבודה והרווחה בלא קיום דיון במליאה.
היו"ר א' שוסטק:
תודה רבה. אבקש מסגן שר העבודה והרווחה להתייחס
לשתי ההצעות.
סגן שר העבודה והרווחה ר' פנחסי:
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אין לי התנגדות להעברת
שתי ההצעות לדיון בוועדת העבודה והרווחה. אני מסכים
להעבירן לוועדה.
היו"ר א' שוסטק:
תודה רבה. אם כן, אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד העברת
שתי ההצעות — של חברי הכנסת עדנה סולודר ודוד צוקר
בנושא בעיות אימוץ ילדים — לוועדת העבודה והרווחה? אין
נגד.

יא. הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון סעיף 34), התשמ"ח — 1988*

(הצעת חבר הכנסת א' רובינשטיין)

אמנון רובינשטיין (שינוי — תנועת המרכז):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, למרות השעה
המאוחרת, אני חושב שהנושא שאני מעלה הוא בעל חשיבות
עצומה גם לחוק, גם למסורת הדמוקרטית של הכנסת וגם
לרכבות אורחים המשרחים במילואים.

היו"ר א' שוסטק:
אנחנו עוברים להצעת חוק חשל"ב של חבר הכנסת אמנון
רובינשטיין — הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון סעיף 34).
התשמ"ח — 1988. בבקשה, חבר הכנסת רובינשטיין.

בא לצורכי כנונות — זאת אומרת, אם מדובר בשעת-חירום, רק אז הוא חייב אישור. זה פירוש כלתי מחקבל על הדעת.

אבל, בית-המשפט העליון, בהחלטה חשובה מאוד בכ"ץ 68/87 ואחרים, אומר שאין לו מנוס אלא לקבל את הפירוש הזה. עם כל הכבוד, אפשר היה להעלות על הדעת גם פרשנות אחרת, אבל אנחנו, כמחוקקים, חייבים לכוף את ראשנו בפני החלטות בית-המשפט העליון. מה אומר בית-המשפט העליון? בית-המשפט העליון אומר, כי התוצאה הזאת היא אבסורדית. והוא מסיים את דבריו הקשים לגבי החוק בפנייה למחוקק לתקן את החוק.

אני מצטט מפי השופט שלמה לרין, האומר, שמכיוון שהתוצאה היא שהודעות שהוצאו עלי-ידי שר הביטחון לפני הוועדה, גם כשלא הוצאו לצורכי כנונות, טעונות אישור הוועדה ואילו הודעות מפקד — לא, נפל ליקוי חמור בנוסחו של החוק, ויש מקום לתקנו.

השופט בייסקי, השופט נתניהו והשופט שלמה לרין אומרים בסוף הדברים מלים אלו: "כפי שכבר צוין לעיל, ייתכן שפרשנותו של סעיף 34 לחוק מובילה לתוצאה של צמצום הפיקוח הפרלמנטרי על גיוס אנשי מילואים רק למקרים מיוחדים, ומן הראוי הוא שיישקל אם אומנם השינוי הנוסח המתוקן את המטרה העולה מן הדיונים בכנסת, והיא להגביר דיוקא את הפיקוח הפרלמנטרי בנושא האמור".

ניסוחו של סעיף 34 הוא משובש, וכפי שניסיתי להראות גרר הניסוח אי-הבנות באשר להפעלתו. המלצתנו, המלצת בית-המשפט העליון, היא שהסעיף יתוקן כדי למנוע אי-הבנות ותקלות בעתיד.

אני מביא את הצעת החוק שלי בעקבות המלצת בית-המשפט העליון, לתיקון השיבוש הגדול שחל גם בתחום זכויות האזרח וגם בכל הנוגע להפעלת הפיקוח הפרלמנטרי.

רבותי, אנחנו הבאנו לכאן בשנת 1984 את התיקון מתוך מגמה ברורה: לצמצם את הפערים ואת הפרצות שנתגלו כאשר הופעל החוק בניסוחו הקודם, ולדאוג לכך שאיש מילואים לא ייקרא מעבר למכסה הקבועה לו בחוק אלא באישור ועדת החוץ והביטחון של הכנסת. כפי שוועדת הכספים מאשרת העלאת אגרות, והנה קרה בדיוק ההיפך. קרה דבר מדהים. קרה שהפרשנות הזו של סעיף שאנחנו לא התכוונו כלל אליו ביטלה לחלוטין את סמכות הפיקוח של ועדת החוץ והביטחון, יצא שהפירוש הוא אבסורדי לגמרי. אם יישאר הפירוש הזה על כנו והחוק לא יתוקן, רבותי חברי הכנסת, כאילו מחקתם את המכסות המקסימליות הכתובות בחוק לשירות מילואים, וכל מפקד צבאי יכול לקרוא למילואים כל אדם בישראל, ללא כל בקרה, ללא כל פיקוח, למשך כל זמן. זה מה שרצינו לעשות?

כיצד ועדת חוץ וביטחון של הכנסת מוחלת על כבודה, וכיצד הכנסת מוחלת על כבודה? אני ממש לא מסוגל להבין זאת.

אני רוצה לומר דבר אחד לשר הביטחון ולאנשי מערכת הביטחון. הרי כולנו מצווים על הגיוס, גם לשירות חובה וגם לשירות מילואים. אבל, בחור מי שיכולים למצוא בחיבת הדואר בכל יום את המעטפה החומה הזאת, המשבשת את חיינו והורסת את פרנסתנו, אנחנו מצפים שהחוק יישמר — שבמקרים חריגים לא מפקד צבאי יחליט, אלא ועדת החוץ והביטחון של הכנסת. ולמי אני מוסר כאן את הפיקוח? לגוף ערין, למדינה זרה, לאו"ם? — לא, לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

הסיפור כמעט לא ייאמן. חוק שירות ביטחון קובע מגבלות לשירות המילואים של אזרחים. מדובר במגבלה שנובעת גם לפי גיל וגם לפי דרגה. אך למעשה מה שקרה הוא שהמגבלה שהכנסת קיבלה אותה בחוק היתה כלא היתה, בעצם נמחקה מספר החוקים. מדוע? משום שקיים סעיף, שהיום הוא סעיף 34 לחוק שירות ביטחון, המאפשר לשר הביטחון בנסיבות מסוימות להגדיל את תקופת שירות המילואים, אבל בכפיפות לאישור ולחודעה לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת. בדרך של תכנסות משפטית, אין לי מלה אחרת, ההוראה הזאת, המחייבת הודעה לוועדת החוץ והביטחון ואישורה בהקדם, נמחקה כאילו לא היתה. זה הסיפור. אבקש את תשומת לבכם, לדעת, כל חבר כנסת וכל חבר ועדת החוץ והביטחון חייב להיות מודע למה שהתרחש כאן.

לאחר שנים שבהן העבירה ועדת החוץ והביטחון הסמכה כללית למפקדים ולמפקדים לאהרן את שירות המילואים מעבר למגבלות האמורות בחוק, באה הכנסת ותיקנה ב"1984 את החוק בצורה כזו, שכל צו של שר הביטחון וכל צו של מפקד או פוקד שניתן לפי סעיף זה — סעיף 34(א) — המגדיל את שירות המילואים לצורכי כנונות, יובאו עלי-ידי שר הביטחון בהקדם ככל האפשר אחרי היתנם לידעת ועדת החוץ והביטחון של הכנסת. הוועדה רשאית לאשר צו כאמור בסעיף קטן (ב), בשינויים או בלי שינויים, או שלא לאשרו, או להביאו בפני הכנסת.

במלים אחרות, קיבלנו כאן את העיקרון המקובל עלינו משטחים אחרים, שאין לרשות המינהלית סמכות מוחלטת להטיל חובות על האזרח בניגוד או מעבר למה שקבוע בחוק, אלא באישור ועדה של הכנסת. אלא מה, כיוון שמדובר כאן בענייני ביטחון, קבענו שהצו יהיה חקף אלא שיובא לידיעתה של ועדת החוץ והביטחון לאחר מעשה, וזו רשאית אז לאשרו, שלא לאשרו, להפנותו או להביאו בפני הכנסת.

מאז הורחב שירות המילואים בעקבות האירועים בשטחים בצורה נרחבת. הטלו חובות מילואים אדירות על אזרחי ישראל, ואני לא אומר אם הדבר צודק או לא צודק. לא בדקתי זאת. אבל אף לא אחד מהמקרים האלה הובא לידיעת ועדת החוץ והביטחון של הכנסת: אף לא אחד. בעצם, התיקון של 1984 נמחק מספר החוקים. איך זה קרה?

על-פי הפירוש הבא זה קרה כך: צו של שר הביטחון, המאריך שירות מילואים, טעון הודעה ואישור ועדת החוץ והביטחון של הכנסת. צו של מפקד צבאי טעון אישור כזה רק אם הוא בא לצורכי כנונות, ולא אם הוא נכלל במסגרת של חוכנית כללית להגדלת השירות.

כאשר שמעתי על הפירוש הזה של משרד הביטחון לחוק שאנחנו קיבלנו, ואני, בחור אחד האנשים שהיו — — —

דן מרדור (הליכוד):

איפה נמצא הפירוש הזה?

אמנון רובינשטיין (שינוי — תנועת המרכז):
מייד, חבר הכנסת מרדור.

כששמעתי על כך, אמרתי: הרי הפירוש הזה הוא אבסורדי כעליל, מכיוון שכונת המחוקק היתה, שצו על-פי סעיף קטן (א), צו שניתן על-פי הוראה של מפקד יכול להינתן רק לצורכי כנונות, יכול להינתן רק בעת כנונות, ולא, יהיה זה אבסורד מוחלט. צו של שר הביטחון, כל צו, חייב אישור ועדת החוץ והביטחון של הכנסת; צו של מפקד, שיכול להגדיל את שירות המילואים ל-220 יום, לא יהיה חייב אישור. אבל מה? אם הוא

מפקד לצורכי כוננות חייבים באישור ועדת החוץ והביטחון. כאשר המונח "צורכי כוננות" הוגדר כמצב בלתי שגרתי שבו נחוץ לגייס אנשי מילואים — אם מחמת אפשרות של מלחמה ואם מחמת קיומן של נסיבות המצדיקות העמדתו של הצבא במצב הכן. ואילו קריאה לשירות מילואים, הנעשית באופן שגרתי שלא לצורכי כוננות, הגם שהיא מוצאת מכוח סעיף 34, אינה חייבת באישור ועדת החוץ והביטחון. בכך אישר בית-המשפט העליון את שגרת הקריאה לשירות מילואים, מכוח צו שהוציא שר הביטחון.

בהתאם להחלטת בג"ץ, הנחה הפרקליט הצבאי הראשי את הרשויות הצבאיות לפעול לפי המלצות בג"ץ ולהגיש הצעה לתיקון החוק, לאחר שנגבש אותו ונסחו.

לי אין שום סיבה שלא להעביר את הנושא לדיון בוועדת החוץ והביטחון. אני פשוט רוצה להבהיר: לדעתי אפשר, בשם כל הדברים היפים שדיבר עליהם חבר הכנסת רובינשטיין, לפגוע בתקינות הכוננות ובשירות התקין בצה"ל. אבל, אין לי דבר להסתיר. אני מוכן להעביר את זה לדיון בוועדת החוץ והביטחון. אומנם יש בכך מעין קבלת הקריאה הטרוםית, אבל אני לא נרתע מזה. אני מוכן להעביר זאת לוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר א' שוסטק:

תודה. האם חבר הכנסת רובינשטיין מסכים?

אמנן רובינשטיין (שינוי — תנועת המרכז):

כן. בהחלט. בשמחה רבה.

היו"ר א' שוסטק:

לפנינו הצעה אחת — להעביר את הצעת החוק של חבר הכנסת רובינשטיין לוועדת החוץ והביטחון לדיון טרומי. מי בעד? מי נגד?

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הצעת חוק שירות ביטחון

(תיקון סעיף 34), התשמ"ח — 1988, לדיון

מוקדם בוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

יב. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

לקריאה שנייה ולקריאה שלישית: מטעם ועדת החינוך והתורבות — הצעת חוק הספורט: הצעת חוק להארכת חוקן של תקנות שעת-חירום (אבטחת מוסדות חינוך). מטעם ועדת הפנים ואיכות הסביבה — חוק מניעת זיהום הים ממקורות יבשתיים. מטעם ועדת החוקה, חוק ומשפט — חוק לתיקון פקודת זכות יוצרים (מס' 5). תורה.

יג. הצעות לסדר-היום

אספקת נשק מבריטניה לסעודיה

גדי יציב (מפ"ם):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בריטניה אכן אשמה בחימוש ערב הסעודית, ואולי באמת גדל בכך הסיכון לביטחוננו. אבל כאשר אנחנו מפנים אצבע מאשימה כלפי בריטניה, ירינו שלנו אינן נקיות.

אני ממש אינני מסוגל להבין זאת, ואני פונה גם לשר הביטחון, שלא יסיר את ההצעה שלי מעל סדר-היום.

היו"ר א' שוסטק:

תודה רבה. אני מבקש משר הביטחון להתייחס להצעת החוק של חבר הכנסת רובינשטיין.

שר הביטחון י' רבין:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, משמעות התיקון המוצע על-ידי חבר הכנסת רובינשטיין היא, כי תחול חובה להביא כל צו קריאה לשירות מילואים, מעבר למכסה הקבועה בחוק, אשר הוצא מכוח סעיף 34(א) לחוק, לאישור ועדת החוץ והביטחון. אם כן, גם צווי פוקד ומפקד המוצאים בכל ימות השנה, והם נכללים במסגרת הפעילות השגרתית של צה"ל ורובם ככולם מוצאים בהתאם לסעיף 34(א) לחוק, יצטרכו להיות מובאים לאישור ועדת חוץ וביטחון של הכנסת.

לדעתי, אין הדעת סובלת כי אלפי צורים לשירות מילואים יובאו לאישור ועדת החוץ והביטחון, ואין לי ספק כי ביישום הצעה זאת יהיה משום הכבדה קשה ביותר, בלתי מוצדקת ובלתי סבירה על רשויות הצבא.

יכול להיות מצב שבגלל נסיבות כלשהן צריך אלוף פיקוד שיש לו סמכות פוקד לקרוא להילחם 50 איש למחר בבוקר. הוא לא יוכל לעשות זאת אם בכך הוא יחרוג ממכסת המילואים של חיליו.

דן מרידור (הליכוד):

הוא יוכל.

שר הביטחון י' רבין:

לא. הוא יצטרך את אישור ועדת החוץ והביטחון.

דן מרידור (הליכוד):

כדיעבר.

שר הביטחון י' רבין:

לא כדיעבר מדובר.

בג"ץ פסק לאחרונה, כירק צווים שהוצאו על-ידי פוקד או

היו"ר א' שוסטק:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת —

מחודש, אנחנו נלך ונשקע מייד בתהליך מחודש של מלחמה, שמבחינה אובייקטיבית נחיתות מעמדנו בו גדלה והולכת.

היורד א' שוסטק:

תודה רבה. בנושא זה — הצעה גם לחבר הכנסת יוסי שריד. תנמק — חברת הכנסת שולמית אלוני.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, שתי פנים לעסקת הנשק החדשה בין בריטניה לסעודיה, שתי פנים שמשתיהן אנחנו יוצאים וידינו על ראשינו. הפן האחד הוא מערכת היחסים בינינו לבין ארצות-הברית. אנחנו סברנו ביהירות ובהתנשאות שהאמריקנים, חברי הסנט, הם בכיס של הלובי היהודי, ומשעה שהלובי היהודי יעזור בעד הסנט האמריקני והממשל האמריקני מלמכור נשק לידידים של אמריקה באזור המפרץ, הרי ששום דבר לא יתרחש, והתוצאה היא, שאליו לא לחצנו שם כל כך חזק, הרי שהפיקוק שיש לארצות-הברית על ארצות המפרץ והתלות שלהן בארצות-הברית היו מאפשרים — גם אילו בוצעה איזו עסקה ביניהן — ריסון ופיקוח ותלות. והיחס שיש לארצות-הברית כלפי ארצות המפרץ ולארצות-הברית כלפינו לא קיים במשולש שבינינו לבין בריטניה וארצות המפרץ.

היום ההתמדרות בארצות-הברית גדולה בעינינו זה, והיא עלולה, שלב אחרי שלב, להקטין את התמיכה בנו, וחושינו שאפילו להגדיל תרעומת ועוינות כלפינו, כי בארצות-הברית יש חוסר עבודה. זו עסקה גדולה וכבדה מאוד. 18,000 מקומות עבודה בתעשייה הם נתח חשוב לא רק למדינות קטנות אלא גם למדינות גדולות.

על כן יש לנו כאן בעיה פוליטית ובעיה של היחסים שבינינו לבין ארצות-הברית מעבר לעסקה זו או אחרת. אנחנו חייבים לבדוק את עצמנו, אם חיבוקי הדוב האלה והלחצים של הלובי היהודי אומנם משרתים אותנו באותה מידה שאנחנו חשבנו שהם משרתים אותנו. זה פן שחובה להתייחס אליו, ויכול להיות שבעתיד תצטרך הממשלה — לא חשוב מי יהיה בממשלה, מפני שכל ממשלה היא ממשלה שלנו — הדאגת לשיטתה בדרך זו או אחרת לעניינינו, לבדוק את עבודת הלובי שם ולהביא בחשבון שאיש אינו בכיס שלנו. יש להקטין את הנוק של הבומרנג הזה ככל האפשר.

הפן האחר הוא פן ביטחוני, הוא פן הנוגע לעצם חייו כאן. איננו מתכוונת לקרוא את הדברים, אבל אספתי כותרות על הציור שיש למדינות ערב כתקופה האחרונה. העיתונים האלה כולם הם מחודש זה. סעודיה לא רק רכשה לעצמה טילים מסין, היא גם חתמה טילים לסוריה; ירדן מתכוונת לקנות נשק מסין; כוויית מתכוונת לקנות נשק נוסף מבריטניה. למעשה אין לך מדינה באזור שאיננה מגדילה את הציוד שלה, את הרכש שלה, הורכש הוא רכש מסוכן, ולא במקרה כותבים בעולם, שבמזרח התיכון משתוללת למעשה מתחיות של הגזמה ברכש ובציוד מלחמתי.

כאשר כל המדינות האלה מסביב כולן מודיעות שהכול הוא לצורכי הגנה, ונמצאות במצב כל כך דרוך מבחינת הציוד, מה קורה אחת, מה קורה אצלנו? במקרים של מתחים אנחנו יכולים להיות מטרה מאוד נוחה. זה שמונה חודשים צה"ל עוסק בדבר ששום צבא מתוחכם, חכם, מוצלח, לא צריך לעסוק בו. כי הצבא החזק ביותר, המתוחכם ביותר, המוכשר ביותר בנוי כדי להגן על מדינה ולא כדי לדכא בשיטור אוכלוסייה אזרחית. צבא מתוחכם לא בנוי היום, כ"1988, למלחמת אלה באבן. הוא נשחק, הוא נהרס.

אדוני היושב-ראש, האם אנחנו נבוא בטענות כלפי בריטניה על כך שהיא איננה יודעת להפריד בין שיקולי רווח כלכלי לבין שיקול או דאגה לביטחוננו? האם אנחנו נטען, שבעסקת נשק כזאת, שנועדה למלא את קופתה של בריטניה אך בד בבד עם זאת היא מסכנת ביטחוננו, יש מידה רבה של צניעות? האם אנחנו נטען את זה? אנחנו מחמשי הדיקטטורות השונות בעולם, אנחנו מזייני דיקטטורים נאלחים ביבשות שונות ברחבי העולם — האם לנו יש מעמד מוסרי מבחינה זו? כאשר אנחנו מבצעים את עסקות הנשק שלנו, האם אנחנו יודעים להפעיל קריטריונים אחרים, פרט לקני-המידה של רווח כלכלי? כאשר אנחנו שולחים יועצים ביטחוניים ואנשי שירותי ביטחון לכל רחבי העולם, האם אנחנו מביאים בחשבון את ביטחונם של בני אומות אחרות?

הטענה שאני רוצה לטעון, אדוני היושב-ראש, אינה בזכות בריטניה, היא אינה באה להגן על הבריטים. הטענה שאני טוען היא, שלנו אין מעמד מוסרי שיאפשר לטעון את הטענות הללו. אין לנו מעמד מוסרי משום שאיננו יכולים לבוא לבריטניה ולשאל אותה: מדוע אתם שולחים נשק לערב הסעודית? הרי אנחנו שלחנו נשק לארגנטינה של הגנרלים, לארגנטינה שהיתה נתונה, כתקופה מסוימת, גם במצב מלחמה עם בריטניה; ואנחנו חימשנו את סומסוה בניקרגואה.

הטענה שלי היא, שאנחנו שמטנו מידנו את הבסיס המוסרי לטיעון הזה. אנחנו עדיין ממשיכים לחשוב, שייצוא ביטחוני וייצוא שירותי ביטחון חייב להתנהל במסגרת כלכלית בלבד, בלי שיקולים של ביטחון העמים שכלפיהם מכון הנשק הזה. כאשר אנחנו עושים את הדברים הללו וכאשר אנחנו נוקטים מדיניות כזאת, אנחנו שומטים מידנו לא רק את התוקף המוסרי של טיעונים כלפי עסקאות נשק כגון זו של בריטניה עם ערב הסעודית — אנחנו נוטלים מעצמנו גם את יעילות הטיעון שלנו, ואנחנו פוגמים במידת האמון שהטיעון הזה יכול לעורר אצל זולתנו.

מעבר לכך, עסקת הנשק הגדולה בין בריטניה לבין סעודיה צריכה להזכיר לנו דבר שאולי אנחנו יודעים אותו, אבל אנחנו מתייחסים אליו פחות ופחות: מצד אחד, החשיבות של רכישות נשק ושל תחרות ברכש מלחמתי הולכת וגדלה בכל המערך של גורמי הביטחון. כלומר, בכל המסכת שאנחנו מכנים אותה "גורמי ביטחון" — מסכת הקובעת, בסופו של דבר, את מידת ביטחוננו — הולכת ותחזקת ברכש וכובשת לה מקום חשוב יותר ויותר; היכולת הכלכלית של המדינה לחמש את עצמה במערכות נשק מתוחכמות הולכת וחופסת מקום חשוב יותר ויותר במערך הביטחון שלה. מצד שני, ככל שנמשכת תחרות הרכש הזאת בינינו לבין שכנינו, מתבלטת יותר נחיתות מעמדנו. אם כן, יש לנו פה שני גורמים שאנחנו מוכרחים להתייחס אליהם.

אייאפשר להתייחס אל העסקה עם סעודיה כאל מקרה יחיד, אלא צריך לראות מה היא מודת, על מה היא מעידה, אילו אופקים היא פותחת לפנינו ואילו סיכונים היא מעלה בפנינו. אני מציע שלא להתייחס לזה בדלול, לא משום שאני חרד כל כך דווקא מפני העסקה הזאת, אלא משום שאני חרד מפני ההתעלמות שלנו מהגורם הזה. כיוון שאנחנו מתעלמים מן הגורם הזה, קטנה מכפי שהיתה צריכה להיות הנכונות או ההשתקקות לחלץ את עצמנו ממצב הדברים הזה — ולחלץ את עצמנו ממצב הדברים הזה אפשר רק על-ידי פתיחה מחודש של תהליך השלום.

הווי אומר, כאן יש לנו מניע נוסף, סיבה נוספת, מוטיבציה נוספת כדי להבין, שאם אנחנו לא ניכנס מייד לתהליך שלום

זו מפלגה הנמצאת בשלטון. אלה רוצים שתי גדות לירדן — זו שלנו זו גם כן — ולא להישאר אלה הם דברים השייכים לעבר, וצריך להתחיל את ההליך מפני שאי אפשר להגיד, ניצחנו בחמש מלחמות, מובטח לנו שנצח גם במלחמה הבאה, וגם אם ננצח, השאלה היא אם המחר שווה, מפני שהניצחון יביא אותנו לאותה נקודה, שהרי אנחנו לא הולכים לבצע לא ג'ינוסייד ולא טרנספר המוני.

לכן, אינני יודעת אם התשובה בנושא הזה, מלבד זאת שאתה רוצה אולי להרגיע אותנו, צריכה להינתן עלי ידי שר הביטחון, אני חושבת שראש הממשלה ושר החוץ חייבים לתת כאן תשובה פוליטית. כל זמן שאין תשובה פוליטית, מובן שבצורה סבירה ולא בדרך הפרועה שהדברים מתרחשים בה, אין לצבא, או למדינה, או לכוחות הביטחון, דרך אחת אלא להרגיע את המתרחש בשטחים ואת האלימות בשטחים. פה חייבת לבוא מחשבה פוליטית פתוחה על מציאת דרך של שלום, על-מנת שכל הנשק העצום הזה הקיים בסביבתנו לא יגיע למלחמת ג'יהאד. כמה קבוצות של מטרופים לאומיים רחיים עלולים להדליק פה את המדורות. את הסימנים כבר ראינו בימים אלה. תודה.

היור"ר ש' הלל:

תודה לחברת הכנסת שולמית אלונג. אני מזמין את חבר הכנסת אמנון לין להעלות את הצעתו בנושא דומה.

אמנון לין (המערך):

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, אחד משרי הממשלה פרסם בתקופה האחרונה מסמך והפין אותו בקרב מאות פעילי מפלגתו, וזו הוא תיאר את ההתעצמות הצבאית של מדינות ערב הן בכמות והן באיכות. לפי המסמך הזה, המתחייב להתעצמות הערבית של סוריה, ירדן, עירק, לוב ומצרים, כלומר רק חמש מדינות ערב מבין 21 החברות בליגה הערבית, החמונה חמורה ביותר, והיא חייבת להדאיג אותנו וכל אדם המתעניין בביטחון מדינת ישראל.

במסמך זה עושה אותו שר השוואה בין העוצמה הערבית שהייתה בשנת 1973 לבין העוצמה הערבית בשנת 1986. ואלה הפרטים שהוא מפרסם: בשנת 1973 היו לאותן מדינות ערביות 26 דביציות: בשנת 1986 — 69. ב-1973 היו להן 6,050 טנקים: ב-1986 — 16,000 טנקים, חלקם מהסוגים המעולים ביותר. ב-1973, מספר כלי הארטילריה של אותן מדינות היה 5,220; ב-1986 — 11,300. ומטוסים, לרבות מסוקים: ב-1973 — 1,390; וב-1986 — 2,680.

חברי הכנסת, לדעתי הטיב לעשות שר הכלכלה והתכנון, השר יעקבי, שהפיק בקרב פעילי מפלגתו את הפרטים האלה על ההתעצמות הצבאית הערבית.

אולם, חברי הכנסת, עלינו לדעת, שמשנת 1986 ועד היום גדלה ההתעצמות הצבאית הערבית כ-20%. זאת ועוד, עלינו לדעת שגורם הטילים, שלא הוכנס לסקירתו של השר יעקבי, הוא כיום גורם צבאי חדש, שיש בו כדי לאיים על מדינת ישראל איום שלא היה דומה לו בכל מלחמות העבר.

כיום, כאשר אנו שומעים על עסקת המאה של בריטניה עם סעודיה ועל גיסינות למשא-אמתן עם מדינות ערביות נוספות, מתחילה התחרות, נפרצו כל המחסומים בין כל מדינות המערב, כינו לבין עצמן, בין כולן לבין ברית-המועצות, בשאלה מי מהן תמכור למדינות ערב יותר מסוגי הנשק החדשים ביותר וחזקה במכורים לאספקה צבאית רכת-ממדים למדינות הנמצאות אתנו במצב מלחמה.

אדוני שר הביטחון, אנחנו יודעים ואתה יודע טוב ממנו מה קרה לצבא האמריקני בווייטנאם. אתה יודע טוב ממנו כיצד הצבא הגדול והמפואר והמחומש של ברית-המועצות עוזב את אפגניסטן. אנחנו כולנו למדנו, ומי שלא למד אני מציעה לו ללמוד, על אותן שמונה שנים של מלחמה אכזרית באלג'יריה, ב-1954 עד 1962. גם שם אמרו שאלה הם שטחי מולדת. גם שם היו מתנחלים, ה־pieds noirs, שעשו פרובוקציה בתוך אוכלוסייה. גם שם אמרו שאסור לעזוב כי זו מולדת ושלחו את הצבא. במשך שמונה שנים נהרגו מיליון איש, מיליון איש הפכו פליטים. כיום אלג'יריה חופשית, והיא ידידתה הטובה של צרפת.

כאשר כל העולם בוער סביבנו, אנחנו לא יכולים להפוך את מדינת ישראל למחסן נשק, אבל אנחנו יכולים להוציא את הגורם שיכול להביא מדינות אחרות להילחם בנו. אנחנו יכולים לעקור את העילה שבהלה משהו יכול לכוון את חציו כלפינו. זה לא נכון. שהעולם נגדנו. גם ארצות-הברית וגם ברית-המועצות ערכות לישראל בגבולותיה. "הקו הירוק" פלוס ירושלים הוא הגבול הבין-לאומי והישראלי של מדינת ישראל. זהו תחום השיפוט. אין לנו תחום שיפוט אחר מבחינה משפטית.

שתי המעצמות ערבות לנו. עם מצרים יש שלום, עם ירדן יש שלום דה-פקטו. בלבנון אנחנו הכתירו את הנשיא שלהם. סוריה מקיימת את הסכמי הפרדת הכוחות מ-1974. אדוני שר הביטחון, שאתה היית אחראי להם, היא איב גדול ומסוכן, הכי מסוכן. למרות הפרובוקציה ששרון ורפול עשו לה, היא יצאה הכי בריאה ממלחמת לבנון, מפני שהיא ידעה לשמור על אותו הסכם.

אנחנו לא כל כך אומללים, אנחנו לא ה־"under dog". אבל מה אנחנו עושים? במקום נצל את הסיטואציה המאפשרת לנו היום פתרון מדיני, אנחנו נמשוך לכאן אש ומלחמה נוראה. מה שקרה בשבוע שעבר בווייטנאם ודלורוזה הוא אחד האותות המסוכנים ביותר למה שיכול להתרחש, מפני שהקונפליקט בינינו לבין הפלשתינים הוא עדיין קונפליקט פוליטי: בדרכים פוליטיות אפשר לפתור אותו.

אני מצטערת על שממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ דיבר היום בביטול על המסמך שפרסם דובר אש"ף. הוא אמר, זה לא מייצג את אש"ף. לפחות היה עליו לומר, אם זה מה שמייצג את אש"ף — אני מוכן להתחיל לדבר. מוטב לנו לדבר עם אש"ף מאשר לדבר אחר כך עם ה־"חזית-אללה" או עם הג'יהאד. יש לנו ה־pieds noirs שלנו, המתנחלים שלנו, שיכולים להפוך את הסכסוך הזה מסכסוך פוליטי לסכסוך דתי. לאלוהים של המוסלמים יש הרבה יותר חיילים מאשר לאלוהים של היהודים. לג'יהאד יש כל התימוש העצום שאנחנו קוראים ושומעים עליו, ושעכשיו גם בריטניה נותנת אותו כשפע. וצדק הדובר הקודם כשאמר, שמוסרית איננו יכולים לבוא אליהם בטענות, שכן אנחנו נוהגים ומוכרים נשק לכל העולם, בטענה שאם אנחנו לא נמכור, אחר ימכור, ולנו יש גם צרכים כלכליים. גם לבריטניה יש צרכים כלכליים. 18,000 עובדים — זו עסקה ענקית.

אִי-אפשר לשבת בשוויון נפש לנוכח המתרחש שם. והתשובה איננה כחשובתו של ראש הממשלה — אנחנו נמשיך גם אחרי הבחירות באותה מדיניות. התשובה היא, אדוני שר הביטחון, שיש להתחיל במהלכים פוליטיים, בתהליכים של שלום, ולא להוציא ככל פעם את האמנה הפלשתינית ולנפנף בה, מפני שהפלשתינים יכולים לנפנף כל יום במצע של חרות.

אני קורא לכנסת לפתוח במערכת הסכרה ענפה בקרב כל הפרלמנטים של העולם. אני פונה ליושבי-ראש הכנסת, שיוזם שליחת נציגי הכנסת לפרלמנטים של העולם — אני מדבר על ארצות מערב-אירופה, ארצות יבירותיות — להסביר את הסכנה הגדולה האורבת לישראל מחימוש צבאות ערב, שעלול לעודד ולקרב את הסכנה של פריצת מלחמה במזרח התיכון.

התוצאה היחידה של תחרות כזאת תהיה, שלישראל לא תהיה ברירה, היא תהיה חייבת להתחרות עם מדינות ערב בהתחמשות ובהצטיידות.

נצא למערכת הסכרה, אדוני היושבי-ראש, שלא עשינו כמות בעבר, נדבר בשפה ברורה, נפסיק לגמגם, נופיע כמאשימים ולא כמצטודקים, כי אנו צודקים. כל יום בחיינו מיום הקמת המדינה אנחנו מתגוננים על עצם קיומנו. והסכנה לקיומנו עדיין מרחפת מעל ראשנו. אל נחביש להגיד בגלוי לידידנו בעולם, שהבעיה היא לגבינו בעיה קיומית, שעמה איננו רשאים להתפשר. נזעיק את אנשי המצפון בעולם למען ידעו את כובד האחריות שמעצמות המערב מקבלות על עצמן, כאשר הן מתחילות בתחרות זו של חימוש צבאות ערב.

ולסיום דברי אני חייב להעיר כמה הערות לחברת הכנסת שולמית אלוני, ידידתי הטובה. היא הביאה את הדוגמה של צרפת ואלג'יריה. חברת הכנסת אלוני הנכבדה, אסור, חס וחלילה, לעשות אי-פעם השוואה כזאת, גם אם זה נוח לצורך הוויכוח. צרפת מעולם לא עמדה בסכנה קיומית בגלל אלג'יריה. אלג'יריה מעולם לא הייתה חלק מהמולדת של צרפת. צרפת הייתה באלג'יריה בתור מעצמה קולוניאליסטית, כובשת, וזה, בניגוד לחוק ובניגוד לכל זכות היסטורית שלה.

אנחנו נמצאים ביהודה, בשומרון ובעזה כתוצאה ממלחמת מגן שנכפתה עלינו. יצאנו למלחמה מתוך חוסר ברירה, ומתוך חוסר ברירה ובגלל החובה שלנו לנצח במלחמה, העבינו את המלחמה אל שטחי האויב ושחררנו חלקי מולדת, שהיו חלקי מולדת שלנו. אנו מתווכחים כרגע אם למען השלום נותן על שטחים או לא. וזכותנו להתווכח, זכותנו לחשוב שמותר לנו לוותר על שטחים למען השגת שלום. אבל אנו נמצאים שם בגלל שתי סיבות: הסיבה האחת, שהיתה לנו זכות להתגונן ולנצח, כדי שלא נושמד, והסיבה השנייה, זו הזכות ההיסטורית שהיא בלתי מעורערת, שאלה הם בעצם חבלי ארצנו ואין על כך עוררין.

לכן ההשוואה הזאת בינינו לבין צרפת הכובשת ואלג'יריה היא השוואה פסולה, איננה רלבנטית, וחלילה להשתמש בה בוויכוחים הנוגעים לבעיה קיומית של מדינת ישראל.

היור"ש הלל:

תודה לחבר הכנסת אמנון לין. רשות הדיבור לחבר הכנסת אבנר חי שאקי.

אבנר חי שאקי (הסיעה הדתית-לאומית):

אדוני היושבי-ראש, אדוני שר הביטחון, חברי הכנסת, עסקת הנשק הבריטית-הסעודית בהיקף של כ-30 מיליארד דולר, הנחשבת אולי לעסקת המאה בהיקפה המהדים, היא חמורה ביותר מבחינתה של ישראל, שכן היא עלולה להפוך את סעודיה לאחת המדינות המתקדמות ביותר במזרח התיכון בתחום הנשק והחימוש ובכך להבכיר בצורה משמעותית ביותר את הלחץ הצבאי והמדיני על ישראל ולהוסיף על העומס הכיבשוני הגדול כלאו הכי שישאר עומדת בו מאז היותה למדינה.

עלינו לעשות חשבון נפש ולבודק היכן שגינו. איננו יכולים לדבר עם מדינות המערב, בהן גם כמה מדינות הנחשבות לידידות הגדולות ביותר שלנו, המרשות לעצמן להתעלם מקיומה של פילוסופיית השמדת ישראל על-ידי ארצות ערב, כלי שנשאל את עצמנו, אם אין גם אנחנו אשמים במשהו. אין הן מרשות לעצמן, למען קידום כלכלתן וחקצין, לסחור בנשק עם מדינות ערב, ביודען שהנשק הזה יופנה כעתיד לאותה מלחמה שהעולם הערבי מגדיר אותה כמלחמה המכרעת להכנעת ישראל? אין קרה שלא הצלחנו לעורר את מצפונן של מדינות המערב להימנע מהתחרות הזאת ביניהן כדי לנסות למנוע מברית-המעצמות, מהעולם הסוציאליסטי, להמשיך ולצייד את מדינות ערב בנשק הרסני, ביודען שהמזכיר הוא בהשמדת ישראל? ברור לי, חברי הכנסת, שלפני שאנו באים להלחין על גברת תאצ'ר, לפני שאנו באים להאשים את בריטניה, צרפת ואחרות, עלינו למצוא את האשם בנו.

צר לי לקבוע, שיערנו בעולם שתי תחושות שהן כרגע בעוכרנו. התחושה האחת — שישאל היא כה חזקה עד שאין לחשוש כלל לגורלה. התחושה השנייה — שישאל כה חזקה עד שהיא איננה מוכנה אפילו לגלות גמישות במהלכים מדיניים לצורך השגת השלום. ישראל נתפסת כסרבנית, כמי שאינה מוכנה לעשות מהלכים מדיניים למען כל הסדר במזרח התיכון. שתי התדמיות מסוכנות ביותר.

אולי המחול הגדול ביותר שלנו, אדוני היושבי-ראש, הוא בתחום ההסכרה, בחוסר יכולתנו להסביר בעולם את מהות הסכסוך שהעולם הערבי כפה עלינו; בחוסר העקביות שלנו ובאי-יכולת להסביר בעולם את דבר קיומה של פילוסופיית השמדת ישראל בעולם הערבי ואת רצינות כוונותי; בחוסר יכולתנו להסביר בעולם את האמת הנוראה, שאסור להתעלם ממנה במערך ההסכרה שלנו בעולם הגדול, שהמאבק שלנו למען השלום הוא מאבק כשאיפת השמדת ישראל ובאי-יכולת העולם הערבי להשלים עם עצם קיומה של מדינת ישראל עצמאית, ריבונית וציונית באזור זה של העולם, ללא כל קשר לשאלת הגבולות.

כפי שאמרתי, אין זה מאבק על גבולות אלה ואחרים. הוויכוח אינו על בעיית הגבולות אלא על עצם קיומה של מדינת ישראל.

לגברת תאצ'ר עלינו להזכיר, חברי הכנסת, שכאשר הפקיר צ'מברליין את צ'כוסלובקיה בשנת 1938, הוא התעלם מקיומה של הפילוסופיה הנאצית, שדיברה על כיבוש כל העולם על-ידי גרמניה הנאצית לאלף השנה. והוא התעלם מזעקת מנהיגי העם הצ'כוסלובקי, שהתריעו בפניו, שהכניעה להיטלר ולהנלין, המנהיג של התנועה הסודטית הלאומית, פירושה המעשי הוא התעלמות מהזכויות הלגיטימיות של העם הצ'כוסלובקי, 9 מיליוני צ'כוסלובקים, וחסול צ'כוסלובקיה כמדינה ריבונית. בהתעלמותו זו כאותם ימים מאזהרות אלה של מנהיגי צ'כוסלובקיה נשא צ'מברליין באחריות כבדה ונוראה לפרוץ מלחמת העולם השנייה ולתוצאותיה הנוראות.

גברת תאצ'ר, בהתעלמותה מפילוסופיית השמדת מדינת ישראל של ארצות ערב ומאזהרות חוזרות ונשנות, הבאות מיישראל, על הסכנה האורבת לנו מהתחרות בחימוש מדינות ערב, תעורר את שליטי ערב להאמין שהם יוכלו לפתוח במלחמה נגד ישראל. היא בעצם הופכת להיות המאין להתפתחות, אשר יכולה להביא למלחמה. היא תעורר אותם להאמין שהעולם המערבי יאפשר לעולם הערבי לפתוח במלחמה נגד ישראל, בלי שהוא יפעל נגדו.

הכנסת, העסקה הסעודית-הבריטית גורמת לישראל נזק חמור אחר, בעקיפין, בכך שנראה שהלכדי היהודי בארצות-הברית יתקשה, לצערנו, לשכנע בעתיד את הממשל האמריקני ואת הקונגרס למנוע עסקות נשק עם מדינות ערביות אחרות. אם יתברר שישראל מונעת כביכול הכנסה חשובה מארצות-הברית כתוצאה מהעברת אספקת הנשק המתוחכם לסעודיה מארצות-הברית לארצות אחרות, עלול הדבר לגרום לרגשות אנטי-ישראליים, ואולי, חלילה, לרגשות אנטישמיים בארצות-הברית.

דבר אחד ברור: על ישראל מוטלת חובה מדינית ומוסרית, כלפי עצמה, כלפי העם היהודי וכלפי האמת ההיסטורית, לגנות את העסקה בכל דרך, בכל שופר ומעל כל במה בין-לאומית ואזורית. זאת משום שהעסקה הזו היא אכן עסקה בלתי-מוסרית, היא עסקה מסוכנת, ויש בה משום לחץ צבאי ומדיני נוסף על ישראל, כדי שתסכים לוועידה בין-לאומית, או כדי שתסכים לויתורים טריטוריאליים משמעותיים ביהודה, בשומרון, בעזה ובגולן.

לחברי בכנסת שהשמיעו היום חזון והשמע את דעתם בדבר הצורך בויתורים טריטוריאליים מרחיקים לכת, כדי להשיג כביכול את השלום, אני מוצא לחובה להשמיע את האזהרה, שהדברים הללו לא זו בלבד שלא יקרבו הבנה, לא זו בלבד שלא יביאו לנכונות לאיזה ויתור אמיתי ומשמעותי מצד מדינות ערב, אלא להיפך — הם יגבירו את התיאבון של מדינות ערב להשיג מישראל מקסימום של טריטוריה תמורת מינימום של שלום, בסממה היפה לכאורה "שטחים תמורת שלום" טמונה ההנחה, ששלום אמת מובטח בשלמותו אם אומנם נוותר על יהודה, שומרון ועזה.

ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ, ידידי מר פרס, אמר היום: מי צריך את עזה? אבל לעומתו שר הביטחון, ידידנו מר רבין, אמר לא אחת מעל במה זו, שאין למי למסור את עזה, שהכנסת לישראל לא תיפסקנה כתוצאה ממסירת רצועת-עזה לגורם ערבי, ושאל המגבלת תהיה ירדן — המשמעות האמיתית של המסירה תהיה שאש"ף ישתלט במהרה על עזה, ואז נצטרך ללחום בטרור כעוצמה גדולה יותר, בהיקף גדול יותר, ותוך סיכון גדול יותר.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני חושב שסכנת הטילים שמכרה זה עתה סין לסעודיה וסכנת הנשק המתוחכם והתשחית האדירה שבריטניה, המתגלה, לצערנו, במלוא עיונותה כלפי ישראל, מוכנה להעמיד עתה לרשות סעודיה — חייבות להעמיד את כולנו בחזית אחת במלוא כוחנו המוסרי והמדיני, בחזית של אזהרה ומתאה נגד בריטניה, לדעתי, הצהרות מדיניות תכופות, שתוכנן נכונות לויתורים מרחיקים לכת, ללא ערובה של ממש, שכתוצאה ממנה יושג שלום אמת — הכרזות מדיניות אלה מוזיקות, מסוכנות ומעוררות את התיאבון, שאינו יורע שובעה ואינו יורע גבול, של מדינות ערב, של אש"ף ושל תומכיו, למרבה הצער, מצרים נותנת אף היא בימים אלה אפשרות לעשות פיגועים בישראל מתוך תחומיה, לא ייתכן שאנחנו לא נשמיע הצהרות מדיניות ברורות, חד-משמעיות, שסביבן יתרכו הרוכ הציוני של הכנסת הזאת.

אמנון לין (המעריך):

לנבי מצרים — בנושא הזה יש לך טעות.

אבנר חי שאקי (הסיעה הדתית-לאומית):

לי נראה, שריבוי הפיגועים, והעובדה שמקורם המצרי לא הוכחש, אין בהם כדי לעודד, כמוכן, אני מאושר ככל הישראליים על מעט השלום שיש בנגב וכדרום, ככלל בדרומה

העסקה מדאיגה וחיבת להדאיג, משום שהיא מגבירה מאוד את מירון החימוש באזור המסוכן והמסוכר שלנו, ודרכו אולי מקרבת, חלילה, את סכנת המלחמה. אומנם טענות הסעודים הן, שהרכש האדיר הזה של נשק מתוחכם וציוד חדיש שבחדישים הוא רכש הגנתי, כביכול, האמור לגונן על סעודיה מפני תוקפנותה של אירן החומייניסטית במסגרת מלחמת הטרור המתנהלת זה שנים במפרץ, ברם, אין שום ביטחון שהנשק הזה לא יופנה נגד ישראל. להיפך, קיים חשש מבוסס מהתחמשת המתוחכמים הללו לידי מדינה או מדינות הנמצאות בקווי העימות עם ישראל ויעודדו אותן לחדש את מלחמותיהן בישראל, להרבות הרג ותורבן הרדדים ולהטיל אותנו שוב אל מערבולת דמים נוראה. אם נביא בחשבון שצבא אירן סופג לאחרונה מהלומות במלחמתו עם עירק, ניווכח לדעת, כי החשש המובע בזה אינו עיוני או דמיוני, אלא ממשי ומוחשי ביותר.

זאת ועוד: העסקה האמורה של בריטניה עם סעודיה באה סמוך לרכישת טילי קרקע-קרקע מסין העממית, על חומרתם וסכנותיהם, וצירוף השתיים משמעותו, שסעודיה מתעתדת להפוך למעצמה צבאית רצינית, בעלת אמצעי לחימה חדישים ומשוכללים ביבשה, בים ובאוויר, שאגורפה הקמקום והמרכז עלול להיות מופנה, חלילה, ביום דין כלפי עריה ותושביה של ישראל.

אדוני היושב-ראש, אדוני שר הביטחון, חברי הכנסת, העסקה האדירה הזאת, שנחתמה זה עתה בין סעודיה לבריטניה, אינה נראית ואינה יכולה להיות עסקה הגנתית. סביר יותר להניח, כי על סעודיה הוטל לאחרונה, אולי בוועידת רבת-עמון, באחת ההחלטות שלא פורסמו, להכין את עצמה לטיפול חלק בעתיד בפעילויות מלחמתיות צבאיות נגד ישראל, לכשיחולל על מלחמה כזו.

עסקת הטילים עם סין ועסקת הנשק עם בריטניה נועדו יחדיו לאפשר לצבא סעודיה לשגר טילים ממרחקים נגד ישראל ולגרום אבדות ותורבן לארץ ולעם הזה.

אם נוסיף על כך שמועות די עקשניות שרווחו לאחרונה, כי בוועידה שקדמה לוועידת רבת-עמון, בוועידת ארצות האסלאם שנועדה בריאד, נתקבלה הצעתה של סעודיה להכריז על משימה מקודשת של האסלאם העולמי לקיים ג'יהאד, מלחמת קודש, לשתור ירושלים — נבין כי לפנינו עסקה מתועבת, חמורה במהותה, במטרותיה ובסכנות הכרוכות בה, כאשר מדובר בירושלים, לצערנו הגדול, מאוחד כל העולם המוסלמי וכל העולם הערבי כוונה ללחום את המלחמה לשחרר את העיר, כביכול.

חובה על ישראל, חובה על הכנסת ועל הממשלה לגנות בכל לשון ומעל כל במה את העסקה הזאת, ההופכת את בריטניה לספקית הנשק העיקרית של סעודיה במקומה של ארצות-הברית. יש להשמיע את כל המחאות האפשריות בצורה ברורה ונמרצת באוזני ממשלת בריטניה ולהציג את העניין כמעשה עוין חמור ביותר כלפי ישראל. העסקה לא תבוטל כתוצאה מן המחאות הללו, אבל לפחות חשוב שהעולם היהודי והעולם הגאור, במידה שהוא קיים, ומעט ידידיה של ישראל ידעו, כי כאן נעשתה עסקה המסכנת במידה משמעותית את שלומה של ישראל ואת ביטחונה. מן הראוי שישמיעו גם הם את ביקורתם ואת זעקתם על העניין, תוך גינוי העסקה בכל לשון של גינוי.

לבסוף, אדוני היושב-ראש, אדוני שר הביטחון, חברי

של ישראל. אבל, לצערנו הגדול, כתודשים האחרונים נעשו מתחומיה של מצרים כמה מעשים — — —

אמנון לין (המערך):
אבל זה עוד לא אומר שהיא מעודדת את הפיגועים. אני רק תיקנתי אותך.

אבנר חי שאקי (הסיעה הדתית-לאומית):
כן יהי רצון. אני מודה לך. חודה.

היו"ר ש' הלל:
תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת אמנון רובינשטיין, בנושא דומה.

אמנון רובינשטיין (שינוי — תנועת המרכז):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אומר שלושה דברים בעניין הזה: קודם כול, כלפי בריטניה וראש ממשלה; שנית, לגבי חזית ההסברה שלנו; ושלישית, בנוגע לנו עצמנו.

כל הדברים שנאמרו לגבי בריטניה, לגבי הפגם הגדול המצוי בהגברת מירון החימוש וגם באספקת נשק בכמויות כאלה למדינה הנמצאת במצב מלחמה עם ישראל — כל הדברים האלה נכונים, וצריך לחזור ולומר אותם. אני הייתי מוסיף על כך דבר אחד, וכדאי להדגיש זאת: ממשלת בריטניה, אף שהיא מצהירה על ידידותה לישראל ואף שראש ממשלתה, הגברת תאצ'ר, היתה כאן בביקור, עדיין דבקה בחרם על אספקת נשק לישראל. כיצד היא מיישבת חרם כזה, כלתי-מוצק, כלתי-מוסכר, שגם מהנימוקים של ממשלת בריטניה עצמה אבד עליו מזמן כלת — — —

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
הם לא מחזירים אותנו. אנחנו לא הזמנו.

אמנון רובינשטיין (שינוי — תנועת המרכז):
חברת הכנסת אלוני, אני מתקן אותך.

שר הביטחון י' רבין:
מבחינת אפשרויות דכש, אמרנו שיש מדיניות — — —

אמנון רובינשטיין (שינוי — תנועת המרכז):
כן, לא רק מדיניות, אני קורא לכך חרם. רשמית, ממשלת בריטניה לא חזרה בה מהמדיניות השלילית. מהמדיניות של אמברגו על משלוחי נשק לישראל, אך היא מספקת נשק בכמויות גדולות למדינות שלא רק שמבחינה פורמלית יש לישראל מצב מלחמה אתן, אלא חששנו מפני הצטרפותן למעגל האיבה וגדרנו הוא חשש גדול ומבוסס. השילוב הזה הוא שילוב מגונה, שלילי, ויש להוקיעו במידת יכולתנו.

כאן אני מגיע לעניין השני — מידת יכולתנו לעשות זאת. אני שומע דוברים מחוגים שונים בבית הזה, האומרים השכם והערב: לא חשוב מה יאמרו הגויים, ישראל תעשה מה שטוב בשבילה. ובכל פעם שמישור מאתנו בא ואומר: התנהגותה של ישראל — גם בשטחים, גם ביחס לעולם הערבי הסובב אותה, גם בהצהרותיה המדיניות — קובעת את מידת השפעתה בעולם, דוחים אותנו, במקרה הטוב, כיפי נפש, ובמקרה הרע ככונדים.

קריאה:
אתה לא ביניהם.

אמנון רובינשטיין (שינוי — תנועת המרכז):
אני לא ביניהם? אני לא יודע, אם ההאשמה באה מהצד הזה של הבית — אני לא יודע.

אמנון לין (המערך):
למה אתה מתנב? למה לך להתנב?

אמנון רובינשטיין (שינוי — תנועת המרכז):

אני לא מתנב. אני אגיד לך מה אני חושב. חבר הכנסת לין, כדי להסיר מאתנו כושה, כדי להסיר ספק לגבי מדיניותנו, אבל לא רק מהטעם הזה, אני רוצה לחזק את כוח ההשפעה של ישראל בעולם. אני חושב שישראל צריכה לדבוק במדיניות שיכולה להיות קבילה במדינות המערב הידידותיות לישראל. אבל זה לא רק מהטעם הזה. אני דבק, ותנועתי דבקה, בנוסחה הידועה בשם נוסחת רייכש-טוב, וזה האלמנט שהיה חסר לי בדבריו של שר החוץ. אני לא צריך להתווכח על פרשנויות למסמכים. אני צריך לומר במלים חד-משמעיות: הנטל הוא עליכם, תפסיקו את הטרור. זה תנאי בלי-עכור. בעניין זה אני בהחלט חלוק עם חבר הכנסת שריר. זה תנאי בלי-עכור. חרברו שלום, תחיו בדו-קיום — אנחנו מוכנים לכך. אבל את זה אני אומר אגב אורחא.

הדבר השלישי שאני רוצה לומר — וכאן מוטלת כל האחריות על הצד הזה, צד ימין של הבית — גם מר עקיבא אלדר כותב על כך היום במאמר ב"הארץ": האם אתם מתארים לעצמכם אווה נשק מדיני והסברתי היה בידנו כדי למנוע מירון חימוש כזה, אילו היינו נמצאים היום בתהליך של משא-ומתן מדיני? כן, במסגרת ועידה בין-לאומית, אני לא מתבייש לומר זאת, כשאחת מתת-הוועדות של הוועידה הזאת, לפי ההצעה המקורית, היא ועדה להגבלת מירון החימוש: כאשר שותפות לדיונים האלה ולדיאלוג הזה ולקשירת יחסים דיפלומטיים עם ישראל גם ברית-המועצות, גם סין וגם, להבדיל, בריטניה.

כאשר פרשתי מהממשלה וראיתי את האור האדום המהבהב — אני מצטער על שמפלגת העבודה לא הלכה בעקבותי — ראיתי גם את ההתפתחויות האלה, אתה לא יכול לומר: לא, לא, ואחרי-כן לומר: רגע אחד, אבל אני דורש שיחשבו בדעתך. אתה יכול לומר את זה, אבל זה נופל על אוזני אותם נציגים, שהיום בשוק האירופי המשותף, בגוף שתמיד היה ידידותי לישראל, אינם מוכנים לאשר פרוטוקולים חשובים לנו.

כדי שיהיה לנו כוח לכוא ולדרוש מבריטניה ומאדנות-הברית ומסין, שהפכה להיות גורם המאין את מירון החימוש ההרסני באזורנו, כדי שיהיה לנו כוח גם להידבר עם ברית-המועצות וכדי שיהיה לנו סיכוי למצוא אפשרות לשלום — שכאן בכלל הוצג כאילו זה חלום באספמיה — כדי לעשות את כל אלה היתה חובה לאומית פטריוטית לקבל את יוזמת השלום. מרגע שהיא נדחתה, תראו מה קרה. תראו מה קרה בשנה וחצי האחרונות. פחות משנה וחצי. תראו מה התרחש בשטחים, במעמדה הבין-לאומי של ישראל, בהשלמת מירון החימוש.

נכון מאוד, צריך להטיף לגברת תאצ'ר ולחבריה וצריך לומר להם, ואני אומר זאת ללא כל היסוס: מעשה נבלה נעשה כאן. אבל אנחנו צריכים, קודם כול, לבדוק את עצמנו. הרי על עצמנו יש לנו כוח השפעה, לגבי אחרים אנחנו יכולים רק לעצוק. לדעת, אנחנו החמצנו הזדמנות פז, ועוד לא מאוחר לתקן את העוול הגדול שנגרם לישראל עקב ההחלטה הפזיזה לזנוח את תהליך השלום.

היו"ר ש' הלל:

תודה רבה לחבר הכנסת אמנון רובינשטיין. רשות הדיבור לחבר הכנסת פנחס גולדשטיין — איננו. חבר הכנסת אליעזר

החימוש, כפי שאתה מציג לנו, הוא כה חמור, מדוע העם בישראל איננו מוכן לוותר על העלייה ברמת חייו לטובת שיפור רמת ביטחונו? השבתי את אשר השבתי כאשר לכוכד עול תקציב הביטחון על כלכלת ישראל, שאין אח ורע לו במדינות הדמוקרטיות המערביות.

אבל, אין לי ספק שהעובדות מדברות בעד עצמן, ועם כל רצוננו להפעיל את השפעתנו למניעת אספקת נשק, הרי לגבי ברית-המועצות אין לנו מה לומר, או ודאי לא הרבה. לגבי סין העממית, אין לנו בכלל אפשרות להודיע, למעט דרך הודעות פומביות. לגבי ארצות-הברית, יש ידידים, אבל המציאות היא שבדינמיקה וצרפת מוכרות נשק ואין בכוחה של ישראל להשפיע, ואין לישראל די ידידים במדינות אלה. לנוכח המצוקה של תעשיית הביטחון האמריקנית, אני צופה לחץ הולך וגובר גם בארצות-הברית להיות שותפים לחגיגה של ההצטיידות המואצת בנושק של מדינות המזרח התיכון. מדינות ערב.

עם כל רצוננו, הממשלה, הכנסת, ידידי ישראל בכל העולם, לעשות כמיטב יכולתנו כדי להביא לצמצום אספקת הנשק, אני חושש שיכולתנו תהיה מוגבלת. אומנם, כאשר חותמים על עסקת נשק כזאת, משך האספקה הוא בין שנתיים וחמש שנים, לשבע שנים, אבל צריך לזכור, שגם כאשר אתה רוצה לתת חשוכה להצטיידות, תשובה יחסית, לא שווה כמותית אלא אפילו יחסית, הרי גם לך נדרש אותו זמן במדויק כדי להזמין נשק מבחוץ או לייצר נשק בישראל.

אכן, לא שלא צפינו אפשרות, של האצת מירון החימוש, גם אם לא ידענו את הפרטים המדויקים של העסקאות האלה. אנו הקדמנו ונתנו עדיפות לחתימת חוזה של אספקת מטוסי F-16 ומספר קטן של מטוסי F-15. תחילת האספקה, על-פי מה שנחתם בינינו לבין ארצות-הברית, תהיה בשנת 1991. בכך אנו מקדימים בשנתיים גם את ההנחה האופטימית ביותר בדבר מועד סיום פיתוח ה"לביא", אילו המשכנו בייצור. הווי אומר, בידי חיל-האוויר של ישראל יהיו מטוסים מעולים שנחיים לפני מה שהיה צפוי בסיבות האופטימיות אילו המשכנו בחוכמת ה"לביא".

לאור האילוצים הכספיים, ניאלץ לבחון מה עלינו לעשות לנוכח העסקאות החדשות והמגמה המסתמנת של הגעה לעסקאות נשק נוספות.

אינני רוצה להיכנס עתה לדברי חברי הכנסת בתחום המדיני. עמדתי, הן אשר לתהליך השלום, הן לגבי השגת השלום, לא השתנתה. אני חושב שנעשה טעות אם נשנה את עמדותינו תחת לחץ של אלימות או תחת לחץ של האצת מירון החימוש. אני סבור שעמדותינו, אם אשר לדמות השלום, אם אשר למפת השלום, אם אשר לדרך השגתו של השלום, חייבות לנכד מבעיות היסוד ולא מאלימות, כמו גם לא מעסקת נשק כזו או אחרת. כל שינוי בעמדות בעקבות אלה, לא זו בלבד שיוזמן אלימות רבה יותר אלא יזמין גם האצה נוספת של מירון החימוש. לכן אינני רוצה לקשור את החתימות לתהליכים המדיניים, למה שמוחר ומה אסור. לעשות בקשר להם, אל עסקאות הנשק החדשות.

לנוכח העסקאות האלה אנו חייבים לתת תשובה המבטיחה לצה"ל עוצמה ויכולת שלא לעשות דברים תחת לחץ כזה או אחר.

לאור כל זאת, אני מציע להעביר את ההצעות לסדר-היום שהועלו היום מעל דוכן זה לדין לוועדת החוץ והביטחון.

ולדמן — איננו. חבר הכנסת אברהם יוסף שפירא — איננו. אני קובע שהם כאלו ניצלו את זכותם להעלות את ההצעה. לפיכך אני מתכבד להזמין את שר הביטחון להשיב על ההצעות לסדר-היום.

שר הביטחון י' רבין:
אדוני הושב-ראש, חברי הכנסת, צר לי, צר לי מאוד שנושא זה, המועלה כהצעה לסדר-היום, מתנהל בפני כנסת ריקה, כשרק שניים —

אמנון לין (המערך):
לא שניים, שלושה.

שר הביטחון י' רבין:
סליחה, שלושה.

היו"ר ש' הלל:
תוספת של 50%.

שר הביטחון י' רבין:
— מחברי הכנסת שהעלו את ההצעה מצויים פה. לעתים מתעוררת בי השאלה אם אכן יש מודעות לחברי הכנסת, לא בתיאוריה אלא במציאות, למשמעות החששת מירון החימוש, שקיבל תנופה בשנות ה-80, ולא בכיוון וממקור של מדינה אחת בלבד, להגברת אמצעי הלוחמה המצויים בידי המדינות הערביות, שטרם הגיעו אתנו לשלום, אם כמותית, אם איכותית, אם בתחומים חדשים יחסית.

בשנת 1988 אנו רואים עסקת נשק חדשה בין ברית-המועצות לבין סוריה, אנו רואים עסקת נשק בין סין העממית לבין סעודיה, אנו רואים עסקת נשק גדולה בין בריטניה לבין סעודיה, ולא אמנה את אלה שעדיין בדרך, כמו עסקת הנשק בין ארצות-הברית לכוויית, עסקת נשק אפשרית בין ברית-המועצות ללוב ועסקות נוספות בין סין לבין מדינות ערביות, בעיקר בתחומי טילי קרקע-קרקע ארוכי טווח.

אל מול אותם חברי הכנסת שהעלו את הנושא ודיברו בצדק על חומרת האצת מירון החימוש כמזרז התיכון לא שמתי תשובות על הענייה עצמה. העמדה, כאשר לתהליך השלום היתה גם לפני עסקאות נשק אלה, העמדה כאשר נעשה והתשובה הישראלית בשטחים היתה ולא נשתנתה גם לפני עסקאות הנשק הללו, לא שמעתי בדבריו של שום חבר כנסת שהעלה את הנושא גם נכונות לתת את התשובה העניינית — ללא כל קשר לגישה מדינית כזאת או אחרת — לתת בידי מערכת הביטחון, בידי צה"ל, אמצעים נוספים. נהפוך הוא, יש ספק אם יאשרו הממשלה והכנסת אפילו את כיסוי הוצאות מערכת הביטחון בעקבות האירועים בשטחים, ותחול הקטנה בהתעצמות של צה"ל ממקורות בישראל ואולי אף פיטורים נוספים כמערכת המחקר והפיתוח בתעשיית הביטחון שלנו. לא רק שלא נוכל לממש את תוכנית ההצטיידות ולבצע את מלא חלופות צה"ל בעקבות ביטול ה"לביא", אלא ייתכן מאוד שנצטרך לקצץ באשר תכנונו, אם לא יינתן כיסוי מלא להוצאות, שהן לא הוצאות גדולות יחסית, מאז 9 בדצמבר ועד תום שנת החקציב הנוכחית, קרי 31 במרס 1989.

אודה, הייתי בארצות-הברית, ביקשתי הגדלת הסיוע הצבאי, והאמריקנים מאוד מנומסים, לא בממשל, אבל בקונגרס. הם שאלו אותי: אם אכן יש האצה במירון החימוש, האם הגדילה מדינת ישראל מצדה את השקעותיה בביטחון? והוסיפו ואמרו: קראנו את הנתונים הסטטיסטיים, העלייה בצריכה הפרטית בשנתיים האחרונות במדינת ישראל היא פי שלושה מאשר בארצות-הברית. אם אכן האיום שבהאצת מירון

חבר הכנסת אמנון רובינשטיין, האם אתה מסכים?

אמנון רובינשטיין (שינוי — תנועת המרכז): כן.

היו"ר ש' הלל:

לפיכך, לפנינו הצעה אחת בלבד — להעביר את הנושא שהועלה בהצעות לסדר-היום לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת להמשיך הטיפול. מי להצעה זו — ירים ידו. מי נגד?

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ש' הלל:

אני קובע שללא התנגדות ובהצבעה פה אחד הובאו ההצעות לסדר-היום של חברי הכנסת גדי יציב, יוסי שריד, אמנון לין, אבנר חי שאקי ואמנון רובינשטיין לדיון בוועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

היו"ר ש' הלל:

תורה לשר הביטחון. אני פונה עתה אל המציעים. ואני מניח שמי שאיננו נוכח כאולם — תשובתו היא כאילו מסכים להצעת השר.

חבר הכנסת גדי יציב — איננו, אני מניח שאילו היה נוכח היה מסכים.

חברת הכנסת שולמית אלוני, האם את מסכימה להצעת השר להעביר את הנושא לדיון בוועדת החוץ והביטחון?

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום): כן.

היו"ר ש' הלל:

חבר הכנסת אמנון לין, האם אתה מסכים?

אמנון לין (המערך): כן.

היו"ר ש' הלל:

חבר הכנסת אבנר חי שאקי — כאילו הוא מסכים.

יד. הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (יושבראש מועצת עירייה), התשמ"ז — 1987*

(הצעת חבר הכנסת מ' וירשובסקי)

היו"ר ש' הלל:

כך קרה ששום מועצת עירייה לא קיבלה את ההסדר הזה ולא הנהיגה אותו. קיים הסדר וולנטרי כלשהו בעיריית רמת-גן כבר הרבה שנים, אבל הוא איננו כלול במסגרת הפעולות שהציע החוק בשעתו.

כחבר מועצת עיריית תל-אביב הצעתי לראש עיריית תל-אביב לאמץ את ההסדר הזה. הוא סירב. העליתי את הנושא הזה במועצת העירייה. מועצת העירייה סירבה לדון בנושא.

כך נוצר מצב, שבספר החוקים שלנו יש חוק הרואה כדבר חיוני שברשויות מקומיות גדולות לפחות תהיה הפרדה בין התפקיד האקזקוטיבי לבין תפקיד יושבראש המועצה, המקביל לתפקיד יושבראש הכנסת בישיבות המועצה, ואילו במציאות אין הדבר מתבצע.

הסדר זה לא נתקבל בשום רשות מקומית, ואין להניח שהרשויות המקומיות ירצו ללכת בכיוון זה. הדבר מונע חיים פרלמנטריים תקינים בישיבות מועצת העירייה. אני יכול להעיד על מועצת העירייה שבה אני חבר, שיש הרבה מן הפגום בסדרי הניהול שלה. משום כך אני מציע שתהיה הצעת חוק, שחצא הוראה מפורשת המכוונת לערים שיש בהן יותר מ-21 חברים במועצת העירייה.

אם תעבור הצעת החוק לוועדת הפנים ואיכות הסביבה, ואני מקווה שאכן היא תעבור לשם, לא אכפת לי שיגרילו את המספר ויחייסו למועצה המונה 25 או 27 חברים.

ביתר המקומות נשאר את העניין בשלב זה נתון להחלטה חופשית, אבל לפחות בשלוש-ארבע העיריות הגדולות במדינת ישראל יהיו פרלמנטים וזוטא לענייני השלטון המקומי. כלומר יהיו ראש עירייה, שהוא ראש האקזקוטיבה, הנהלת, שהיא הממשלה, המועצה שתהיה הפרלמנט המקומי, לאותו פרלמנט מקומי יהיה יושבראש עם סמכויות לזמן את הישיבה, למסור את רשות הדיבור, ובכלל לקיים אורח חיים תקין בישיבות מועצת העירייה, בלי שהדבר יגרע מהסמכויות האקזקוטיביות

חברי הכנסת, אנו עוברים עתה להצעת חוק חק"א, הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (יושבראש מועצת עירייה). התשמ"ז — 1987. יעלה את ההצעה חבר הכנסת מרדכי וירשובסקי, בבקשה ובכבוד.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום): אדוני היושבראש, כנסת נכבדה, לאחר הנושאים הכבדים שנכללו בסעיף הקודם, אני יורד קצת, לא לכירא עמיקחא, אלא לנושאים יומיומיים ושוטפים יותר בחיינו — הרשויות המקומיות.

אני מגיש בזה תיקון לחוק שכבר תוקן לפני שנתיים והרחיב סמכויות או קבע הסדר חשוב בחיי הרשויות המקומיות, ולפיו ברשויות המקומיות הגדולות תהיה הפרדה בין תפקיד ראש העירייה ובין תפקיד יושבראש מועצת העירייה. זאת, מכיוון שאנחנו סברנו, וכאן אני מסתמך על המלצות ועדת-זנבר, שטוב יהיה אם במועצת עירייה גדולה — ומועצת עירייה גדולה פירושו מעל ל-27 עד 31 חברי מועצה — יהיו חיים פרלמנטריים תקינים. זאת אומרת, שראש העירייה, שהוא ראש האקזקוטיבה של העירייה, לא יהיה גם יושבראש המועצה. שהיא הגוף המפקח והמבקר את פעולות ראש העיר והנהלתו.

כפי שסברה גם ועדת הפנים, אחרי שהועבר אליה החוק לאחר הקריאה הטורמית, וכעקבות ועדת-זנבר, טוב אולי שתהיה הפרדה בהרבה רשויות, אבל בוודאי חשובה ההפרדה ברשויות הגדולות, כמו חיפה, תל-אביב וירושלים.

החוק נתקבל לפני כשנתיים, לאחר דיונים די ממושכים. אולם דא עקא, שכאשר זה הגיע לקריאה שנייה ושלישית כמליאת הכנסת, נתקבלה הגרסה, שאת שיקול הדעת אם לקיים את ההסדר הזה השאירו למועצת העירייה, באופן שזו לא תהיה חובה. זה איננו דבר ששר הפנים קובע. מועצת עירייה שרוצה בכך תוכל לאמץ את החוק.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — —

שר התחבורה ח' קורפו:

בסדר. ואם הלכה רמת-גן בדרך הזאת והחבר שזה ניסיון כל כך טוב. למה צריך לתקן את החוק? יחברו שהניסיון הזה היה כל כך טוב. רמת-גן חיה באידיליה, ובעקבותיה ילכו תל-אביב, חיפה, ירושלים. אם זה פתרון כל כך אידיאלי, למה צריך לנסות להפעיל לחץ חזק כל כך כאשר הדבר אינו מסתדר מעצמו?

אהרן נחמיאס (המערך):

הסדר זה קיים עשר שנים ברמת-גן.

שר התחבורה ח' קורפו:

אני חושב שהכפייה הזאת היא יצירת דוגמה של עבודה לא מוצלחת. אני חושב שוועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת היטיבה לעשות בכך שהגיעה לכלל נוסחה המאפשרת את הקמת המבנה. העיריות עומדות עכשיו בפני בחירות. את המתכונת הזאת לא נוכל בין כך ובין כך להפעיל בבחירות הקרובות. שיתקימו בנובמבר. לכן אני מציע שנשאיר את המצב הנוכחי, שבו כל עירייה יכולה לאמץ את המבנה החדשות עלי-ידי חבר הכנסת וירשובסקי, ונאפשר לעיריות החדשות שייכחרו בבחירות הבאות לבנות את מערכת העבודה ואת פעילותן לפי רצונן שלהן ולא בכפייה.

היו"ר ש' הלל:

מה הצעתך?

שר התחבורה ח' קורפו:

אני מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום ולהשאיר את המצב הנוכחי. שבו ניתנת לעיריות זכות הכרעה חופשית בעניין.

היו"ר ש' הלל:

אתה רוצה להשיב, חבר הכנסת וירשובסקי, או שאין צורך?

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני רוצה לומר דבר אחד בתשובה על מה שאמר השר קורפו: הכנסת הביעה ברוב עצום את דעתה החיובית על ההצעה, וכל מה שאמר השר קורפו פשוט איננו מדויק. לכן אני רק מבקש שהדבר יופעל הלכה למעשה, ואני מבקש להצביע על החוק.

היו"ר ש' הלל:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עתה להצבעה. אבקש את תשומת לבכם. בהתאם ועל סמך החלטת ועדת הכנסת אנחנו רשאים מעתה להפעיל גם את ההצבעה האלקטרונית. לכן נצביע עכשיו בהצבעה האלקטרונית. קודם כול, לפי הכלל כל אחד צריך לשבת במקומו, ואני מסב את תשומת לבכם לעובדה שכאשר אני לוחץ על "היכון להצבעה", יצטרך כל אחד ללחוץ בידו השמאלית על הכפתור השמאלי, זה כפתור הנוכחות, ומרגע שאני מודיע שההצבעה מתחילה יש לכם חמש שניות כדי להצביע בעד, נגד או נמנע.

לפיכך, נקיים את ההצבעה הזאת בהצבעה האלקטרונית. אנחנו עוברים עתה לשלב של "היכון להצבעה". עכשיו יידלק האור האדום במסגרת של "היכון להצבעה", וברגע שהוא יוחלף באור הירוק אגיד: "הצבעה", ואז יחליט כל אחד אם להצביע בעד העברה לוועדה, נגד העברה לוועדה או כעד הסדר.

הצבעה עכשיו. תוצאות ההצבעה ברורות.

של ראש העירייה. הוא ימשיך להיות ראש האקדקוטיבה, ולא יהיה אפשר להגביל אותו. את סדר-היום יצטרכו לקבוע גם בתיאום אתו. בלי שהתפקיד הזה יחייב הוצאה נוספת. כיוון שמדובר בתפקיד המוטל על חבר מועצה שממילא אינו מקבל שכר. בדרך זו נקדם את התא הדמוקרטי של הרשות המקומית ונכניס אותו לעידן פורמנטרי חקין יותר מכפי שהוא כיום.

אני מקווה שהחוק הזה יוכל להתקבל. באופן שהמועצות הבאות שייכחרו. בין שייכחרו במועד האחד הקבוע היום ובין שייכחרו במועד שבו היו רוצים שיתקיימו, בעוד כמה חודשים — יקיימו את ההפרדה הזאת לפחות בערים הגדולות. נראה איך יפעל הדבר, ואז נוכל להרחיב ולהחיל זאת גם על ערי ישראל האחרות.

אני מקווה שבכך נבסס את הדמוקרטיה הישראלית לא רק במישור הפרלמנטרי בכנסת, אלא גם ברשויות המקומיות. והאמינו לי, אני יודע מידעה אישית שהן זקוקות לזה מאוד.

היו"ר ש' הלל:

תודה לחבר הכנסת וירשובסקי. אני מזמין את כבוד השר חיים קורפו להשיב על הצעת החוק בשם הממשלה.

שר התחבורה ח' קורפו:

אדוני היושבראש, כנסת נכבדה, אני מקנא בחבר הכנסת וירשובסקי, שמצא את המקום לבצר את הדמוקרטיה בישראל. מועצת העיר היא גוף אקדקוטיבי, וחבריו משתתפים גם בחלק הביצועי וגם בחלק העיוני של עבודת העירייה. היא משלבת בתוכה את שתי הפונקציות. אבל, אם נבנה את המבנה המודרני הזה, שיהיה ראש עיר ובצדו יושבראש מועצת העיר, אינני רואה את החיים כל כך אידיאליים כפי שרואה אותם חבר הכנסת וירשובסקי. אני רואה בכך מקור לצרות, לקניניות, לחיכוכים ולוויכוחים מתמידים, בלי יכולת לעשות שום דבר. אינני רואה שום היגיון בהצעה הזאת, ואני תמה על חבר מועצה מנוסה וותיק בעירייה, אשר מעלה את הרעיון הזה של יצירת מעמד מיוחד של יושבראש המועצה.

אהרן נחמיאס (המערך):

הוא לקח את ההמלצות מוועדת-זנב.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

סליחה, על דעת הממשלה אתה אומר מה שאתה אומר? אתה יודע שהכנסת כבר חוקקה — — —

שר התחבורה ח' קורפו:

אני יודע, אני יודע הכול.

על אותו משקל אפשר גם להציע שיהיה ראש ממשלה ויושבראש הממשלה, האחד יזמן את הישיבות וינהל את החלק העיוני של הישיבות, ואילו האחר יעמוד בראש הגוף המבצע ויעסוק בביצוע. גם בממשלה יש יותר מ-21 חברים. נדמה לי שעוד לא היתה ממשלה קטנה מזה.

הכנסת קיבלה הצעה לגבי אותן עיריות אשר יכולות ליצור את אותה החיים הזה מתוך הסכמה, והראיה היא, ששום מועצה לא הלכה בעקבות זאת. אם זה כל כך טוב, למה לא הלכה בעקבות זה שום מועצת עיר?

אהרן נחמיאס (המערך):

ברמת-גן. אדוני השר, הפעם לא הכנת כל כך את שיעורי הבית.

שר התחבורה ח' קורפו:

חבר הכנסת וירשובסקי דיבר על שלוש הערים הגדולות, כלומר רמת-גן פחות חשוכה. אצלו תל-אביב היא החשוכה.

חוברת ל"ר, ישיבה תנ"ט

— הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (יושבי-ראש מועצת עירייה): הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (מס' 21): הצעה לסדר-היום —

נגד — 1
נמנעים — 1

ההצעה להעביר את הצעת החוק לתיקון פקודת העיריות (יושבי-ראש מועצת עירייה), התשמ"ז—1987, לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ש' הלל:

התוצאה כפי שאתם רואים אותה לנגד עיניכם היא: בעד העברה לוועדה — 10, נגד — 1, נמנע — 1. איך אומרים? ברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו גם לשלב הזה.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום): אדוני היושבי-ראש, אני גאה על כך שנכנסתי להיסטוריה.

היו"ר ש' הלל:
יפה.

רפאל פנחסי (התאחדות הספרדים שומרי תורה): — — — להיסטוריה בכך שמליאת הכנסת הצביעה נגד הצעת הממשלה.

היו"ר ש' הלל:

יש לנו כמה הצבעות נוספות כאלה, ואת כולן אקיים בהצבעה אלקטרונית. מי שרוצה להתנסות אף הוא — בבקשה.

רפאל פנחסי (התאחדות הספרדים שומרי תורה): לא, השר קורפו לא הצביע.

היו"ר ש' הלל:
מה קרה?

קריאה: — — —

היו"ר ש' הלל:

אני מסכים. מאחר שאנחנו צריכים גם להתרגל, אנחנו חוזרים על ההצבעה האלקטרונית.

שר התעבורה ח' קורפו:
צריך ללחוץ על הכפתור?

היו"ר ש' הלל:

צריך ללחוץ כל הזמן על הכפתור השמאלי.

מאחר שזה ניסיון, אני מבטל את ההצבעה הזאת, ואנחנו מתחילים מחדש. ברגע שאני אומר "היכון להצבעה" אתם לוחצים על הכפתור השמאלי ומחזיקים אותו כל הזמן. ברגע שההצבעה מתחילה אתם צריכים להצביע בעד, נגד או נמנע. אנחנו עוברים עתה ל"היכון להצבעה". עוד מעט יתחלף האור ואז נוכל לעבור להצבעה. תהיו מוכנים להצבעה בעד, נגד או נמנע. הצבעה.

ה צ ב ע

— 10

בעד

טו. הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (מס' 21), התשמ"ח — 1988*
(הצעת חברת הכנסת ע' סולודר)

ה צ ב ע

בעד — 8
נגד — 0
נמנעים — 0

ההצעה להעביר את הצעת החוק לתיקון פקודת התעבורה (מס' 21), התשמ"ח — 1988, לדיון מוקדם בוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר ש' הלל:

כפי שאתם רואים, שמונה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהצעת החוק הועברה לוועדת הכלכלה, להכנתה לקריאה ראשונה.

היו"ר ש' הלל:

תודה. אני רואה שההצבעה האלקטרונית מחישה את התהליך. יפה מאוד.

היו"ר ש' הלל:

אנחנו עוברים עתה לסעיף הבא בסדר-היום: הצעת החוק חשנ"ה, הצעת חוק של חברת הכנסת עדנה סולודר — כתוב אצלי: הנמקה מהמקום, אם אומנם נכון הדבר — לתיקון פקודת התעבורה.

עדנה סולודר (המערך):

כבוד היושבי-ראש, חברי הכנסת, הריני מבקשת להעביר לוועדת הכלכלה את הצעת החוק לתיקון פקודת התעבורה (מס' 21), התשמ"ח — 1988.

היו"ר ש' הלל:

אדוני השר מסכים.

לפיכך, לפנינו הצעה אחת: להעביר את הצעת החוק לתיקון פקודת התעבורה (מס' 21), התשמ"ח — 1988, לוועדת הכלכלה. אנחנו עוברים להצבעה, זו הצבעה אלקטרונית. היכון עתה להצבעה. תלחצו על הכפתור השמאלי ותכינו את עצמכם — כאשר יתחלפו האורות — להצביע בעד, נגד או נמנע. הצבעה.

טז. הצעה לסדר-היום

המצב בענף הביטוח בישראל נוכח מאזן "הסנה"

בישראל נוכח מאזן "הסנה". אני מתכבד להזמין את חבר הכנסת ורדיגר, אני מקווה שהוא חידש את כוחותיו לאחר הצום הממושך ושב אלינו בכוחות רעניים.

היו"ר ש' הלל:

אנחנו עוברים עתה להצעתו לסדר-היום של חבר הכנסת אברהם ורדיגר, הצעה מס' 7746, בנושא: המצב בענף הביטוח

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, באופסי את מעט המידע על הנעשה בענף הזה, ובמיוחד בביטוח הרכב, שהיה, כאמור, הגורם העיקרי למצבה העגום של "הסנה", החבר לי שחברות הביטוח מחלוננות על הפסדים כבדים הנגרמים עקב תביעות בביטוח רכב.

הסטטיסטיקה המשטרתית אכן מספרת על גידול ניכר במספר תאונות הדרכים, על עלייה במספר הפגיעות בנפש ובמספר גנבות רכב. מובן שכל אלה גוררים גידול ניכר במספר התביעות. תעריפי ביטוח הרכב נקבעים על-ידי המפקח על הביטוח. לכן חבנו חברות הביטוח מהמפקח לאשר להן העלאה של עד 20% כתעריפי ביטוח הרכב.

חברי הכנסת, התברר שבו בזמן שחברות ביטוח תוכננות להעלות את תעריפי ביטוח הרכב, גורמת התחרות הפרועה שבניהן למתן הנחות בשיעורים ענקיים — עד 50%-60% לקבוצות גדולות, כנראה מיוחסות, כמו: עובדי חברת החשמל, עובדי בנק לאומי, עובדי התעשייה האווירית, עובדי "חדיראן" וחברות אחרות, וזאת בניגוד לחוק. במסמך שלפני — שמקורו במשרד האוצר, אגף שוק ההון, ביטוח וחיסכון — כתוב: "תעריפים שהוגשו למשרדנו לאישור לפי סעיף 40 — — — הם התעריפים היחידים שחברת ביטוח רשאית לפעול על-פיהם". בסעיף (ב) נאמר: "האמור מתייחס גם להנחות המרביות שציינה כל חברה כתעריפיה, ולכן אין חברה רשאית לחרוג מסוגי ומשיעורי ההנחות שהיא הגישה למשרדנו ושאושרו על-ידינו".

רבותי, העוול כאן כפול: א. יש כאן עבירה על החוק; ב. יש כאן גם עבירה כלכלית ואקטוארית. ואם חברות הביטוח נתונות בהפסדים כבדים, כיצד הן מרשות לעצמן לתת הנחות גדולות כאלה? הלא על-ידי כך הן מגדילות עוד יותר את הפסדיהן.

מתברר גם, שאת הנחה על ביטוח רכב לעובדי חברת החשמל, למשל, יכול לקבל גם מי שפשוט מאוד משתמש בחשמל. הוא רק צריך את הקשרים המתאימים לכך. כך גם ההסכמים עם גופים אחרים.

נשאלת השאלה, אדוני סגן שר האוצר, היכן המפקח על הביטוח? היכן האוצר? הרי מתפקידם לפקח על הנעשה בענף חשוב זה.

עול נוסף יש כאן. מדוע צריכים אזרחים תמימים, כמוני וכמו עור אחרים, לשלם מחירי ביטוח לפי תעריפים קבועים על-פי החוק, ולסבסד בכספם הם מחירים בלתי חוקיים הניתנים בריש גלי ל"מיוחסים"?

רק לפני שבועיים קראנו בפרשת בלק על האחון שבלעם הרשע רכב עליה, ודרכו נחסמה במשעול הכרמים על-ידי מלאך ה'. המלאך ביקש למנוע מבלעם לקלל את ישראל השוכן לשבטיו במדבר, בדרכו לארץ-ישראל. אינני יודע אם האתון, בתור כלי רכב של הימים ההם, היתה מבוססת בביטוח חובה או גם בביטוח מקיף, אך בפרשה זו מסופר שאחרי שבלעם הכה את אתונו, התגלה אליו מלאך ה' שחסם את דרכו, ובלעם אמר לו כלשון הפסוק: "חטאתי כי לא ידעתי כי אתה ניצב לקראתי בדרכי". שואל בעל "עקדת יצחק": אם בלעם לא ידע ולא ראה את המלאך החוסם את דרכו, כמה היה חטאו? הוא עונה, "כי החטא היה בכך שבלעם לא ידע דברים שהיה עליו לדעת. כי שגגת תלמוד עולה ודוין".

נראה לנו, כי על המפקח על הביטוח ועל האוצר לדעת את הדברים ולפקוח עליהם עין, כדי שלא יקרו תקלות שכל הציבור

אברהם ורדיגר (מורשה-פא"י):

אדוני היושב-ראש, תודה על הברכות.

כנסת נכבדה, כאשר התפרסם לפני כשבועיים מאזן חברת הביטוח "הסנה" לשנת 1987, שהראה הפסדים בסכום של 23 מיליון דולר — ועליהם יש להוסיף הפסד נוסף של 12 מיליון דולר — גרם הפרסום לזעזוע קביר ציבור המבוטחים בישראל. ההפסד הנוסף קרוז אומנם בעזרת תיקון "קוסמטי" של "הכנסות עתידיות", אבל אם ניקח את סך כל ההפסד לשנת 1987 — הוא מגיע ריאלי ל-36 מיליון דולר.

אומנם נכון, כי בהשוואה להפסדי "כור", בסך רבע מיליארד דולר, נראה הסכום של הפסדי "הסנה" פערט, אך נוכח ההפסדים הגדולים של חברת הביטוח המובילה בישראל עולה החשש למצבם של מאות אלפי, ואולי מיליוני, מבוטחים בישראל. נשאלת השאלה: מה קורה בענף הביטוח?

כולנו יודעים, שאלמלא הזרימו ההסתדרות וחברת העובדים סכומי עתק לקופתה של "הסנה", היתה החברה מתמוטטת. אך מה לעשות שהדוד העשיר — קרי: חברת העובדים, שכבר איננה כל כך עשירה — צריך להציל גם את "כור", את "סולל-בונה" וכל מיני חברות כושלות אחרות. מנקר החשש הכבד: היש דואג למבוטחים בישראל?

בדברי ההסבר של יושב-ראש מועצת המנהלים של "הסנה", שפורסמו בכלי התקשורת, נאמר שצריך ההרעה בעסקי הביטוח של החברה נרשמה בביטוחי רכב.

כידוע, רשומים כיום בישראל כ-800,000 מבוטחים בביטוחי רכב — ביטוח חובה וביטוח מקיף. בתוכם הוה, כמו בתחומי ביטוח רבים אחרים, נחשבת חברת "הסנה" לחברה מובילה, וחלקה בשוק מגיע ל-40% בקירוב.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, תארו לכם שחברת ביטוח כמו "הסנה" היתה חלילה, נופלת עקב מצב עסקיה בביטוחי רכב. הניתן לדמיין מה היה מצבם של כל מבוטחיה, ולא רק בענף הרכב, אלא בכל הביטוח האלמנטרי? האם לא היו נדבקים במגפה הזאת ענפי ביטוח אחרים, כמו, למשל, ביטוח חיים? והאם לא היה נפגע אמון הציבור במושג "ביטוח" לגבי כל חברות הביטוח?

חברי הכנסת, מהי בעצם מהותו של ביטוח? זוהי בסך הכול פיסת נייר שהאזרח קונה אותה, שם בה את מבטחו ומאמין שהיא תסייע לו ביום צרה. אם מתברר לציבור שחברת ביטוח מובילה מפסידה ומנוהלת בשיטה לא תקינה — מדוע יקנה הציבור את מוצריה, את פיסת הנייר הזאת? ומדובר כאן ב"מוצר" בעל ערך לשנים רבות. ואם בחברה אחת אפשרי הדבר, מי יבטיח לנו שאין הדברים מתנהלים כך בכל ענף?

החומרה המיוחדת המחייבת דיון בנושא עולה מן העובדה, שעל-פי החוק פועל במשרד האוצר המפקח על הביטוח, שעיקר תפקידו להבטיח שהדברים בענף הביטוח יתנהלו בצורה אחראית ועל-פי החוק. יש בכוחו למנוע הידרדרות מסוג זה בעזרת הסמכויות הרחבות הנחונות בידו. המפקח חייב לפקוח עין על יציבות החברות, על מצב ההון הדרוש ליציבותן, על מצב השקעותיהן, והכול במטרה לדאוג לצרכן המבוטח, שלא יישם כספו על קרן הצכי.

מדוע לא שמענו את קולו של המפקח על הביטוח, ולא את קולם של הממונים עליו? הרי ההידרדרות איננה תהליך של יום אחד, ומפולת שחקרה, חלילה, בחברות הביטוח עלולה להיות חמורה אף יותר ממפולת מניות הבנקים.

מביטוח חיים ששם יש צבירה וכו'. זה ביטוח לחקופה מסוימת. אני מקווה שדברי מובנים. הווי אומר, הוא מפסיד את הפרמיה של יתרת השנה, אם דבר כזה קורה לחברת הביטוח. לעומת זה, בביטוח חיים יש ביטוח ח"ץ, עד עכשיו היה באופן מוחלט ביטוח ח"ץ שראג לכיסוי, אבל הבעיה שם שונה לגמרי, כי זה אצל הממשלה וכו'.

מאזן חברת "הסנה" לשנת 1987 אכן מצביע על הפסדים כבדים, אולם למרות הפסדים אלה עולה ערך נכסי החברה על התחייבויותיה.

המפקח על הביטוח כותב בביטויים את מצבה של החברה ואת הצעדים שעליה לנקוט לכיסוי ההפסדים, והוא יעקוב אחר ביצוע צעדי ההבראה של החברה.

סעיף 50(ב) לחוק הפיקוח על עסקי ביטוח מונע מסירת מידע על חברת ביטוח, פרט למתפרסם במאזן החברה, ולכן אין אפשרות לקיים דיון מעמיק במצבה של חברה מסוימת במסגרת הכנסת.

לכן אני מבקש מחבר הכנסת ורדיגר להסתפק בדברי התשובה שלי, כפי שהצגתי אותם כאן. תודה.

היו"ר ש' הלל:

האם חבר הכנסת ורדיגר מסתפק בחשובת סגן שר האוצר?

אברהם ורדיגר (מורשה-פא"י):
כן.

היו"ר ש' הלל:

לפיכך נאחזנו לא צריכים להצביע. חבר הכנסת ורדיגר המציע מסתפק בחשובת סגן השר.

עלול להיפגע מהן, ואם יקרו הדברים, חלילה, האחריות כולה עליכם. כי שגגת חלמוד עולה ודון.

ולסיים, אדוני היושב-ראש, עיקר דאגתנו לציבור הרחב של המבוטחים. המצב בענף הביטוח מראה סימנים מדאיגים של חוסר אחריות, ואיני רוצה למנות כאן סימנים הקיימים בענפי הביטוח האחרים.

על כן הנני מציע דיון בכנסת בנושא כה חשוב לכולנו, הנוגע כמעט לכולנו, ושהכנסת חביב את דעתה ותמצא את הדרכים לתיקון המצב. תודה רבה.

היו"ר ש' הלל:

תודה רבה. אני מתכבד להזמין את סגן שר האוצר.

סגן שר האוצר ע' אמוראי:

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, ענף הביטוח בכלל וכל חברת ביטוח בפרט נמצאים תחת בקרה ופיקוח שוטפים של משרד המפקח על הביטוח, כהתאם לחוק הפיקוח על עסקי ביטוח, התשמ"א — 1981.

חבר הכנסת ורדיגר העלה כאן שתי סוגיות: בעיית ביטוח הרכב בכלל, ובעיית חברת "הסנה" בפרט, אם יורשה לי, אני חושב שהיתה טעות כיוון בעניין אחד. כאשר מדברים בביטוח אלמנטרי, בהבדל מביטוח חיים, וכבר היו דברים כאלה בישראל שחברת ביטוח נכנסה לקשיים וכו', אזי בביטוח אלמנטרי, לפי מיטב ידיעתי, המקסימום שאדם יכול להפסיד בביטוח רכב, אם עד אותו מועד נפרעו כל התביעות, זה רק הפסד של יתרת הפרמיה לאותה שנה, הווי אומר, אם הוא רוצה לדאוג להבטחת הרכב שלו באותה יתרת שנה שלגביה היה מכוסה, הוא יצטרך לעשות ביטוח חדש. ביטוח רכב שונה

היו"ר ש' הלל:

אנחנו עוברים עתה לסעיף הבא בסדר-היום: הצעת חוק החברות הממשלתיות (תיקון מס' 3), התשמ"ח — 1988, קריאה ראשונה. אני מזמין את חברת הכנסת עדנה סולודר להביא את הצעת החוק בשם ועדת הכספים.

עדנה סולודר (בשם ועדת הכספים):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, הנני מתכבדת להביא בשם ועדת הכספים את חוק החברות הממשלתיות (תיקון מס' 3), התשמ"ח — 1988.

1. בחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה — 1975, בסעיף 14, בסופו יבוא: "(ד) החלטה של חברה ממשלתית למכור מניות של חברה-בת ממשלתית טעונה אישור הממשלה ואישור הוועדה".

דברי ההסבר להצעה זו, שהוגשה לקריאה טרומית על-ידי קבוצת חברים גדולה מבין חברי ועדת הכספים, אומרים: "לאחרונה התברר לציבור באופן כולט, כי כאשר חברה ממשלתית מוכרת את בעלותה בחברה-בת ממשלתית אין צורך באישור ועדת הכספים של הכנסת, ומבחינה פורמלית אף לא באישור הממשלה. מוצע אפוא לתקן את חוק החברות הממשלתיות כך שהוא יחייב את שני האישורים האלה".

* רשומות (הצעות חוק, חוב' 1894).

יז. הצעת חוק החברות הממשלתיות (תיקון מס' 3), התשמ"ח — 1988*

(קריאה ראשונה)

בכיצוע החוק המוצע לא תהיה כרוכה הוצאה או התחייבות להוצאה מתקציב המדינה או הפחתה של הכנסותיה.

אני מבקשת לאשר את הצעת החוק.

היו"ר ש' הלל:

תודה. שני חברי כנסת רשומים אצלי. חבר הכנסת יצחק ארצי, בבקשה.

יצחק ארצי (שינוי — תנועת המרכז):
אני מוותר.

היו"ר ש' הלל:

חבר הכנסת שבח וייס, הוא איננו.

אהרן נחמיאס (המערך):
הוא מוותר.

היו"ר ש' הלל:

אני מניח כך. כי אם לא כן הוא היה נמצא כאן.

לפיכך לא נותר לנו אלא להביא את הצעת החוק להצבעה. אני מעמיד אפוא להצבעה את הצעת חוק החברות הממשלתיות (תיקון מס' 3), התשמ"ח — 1988, בקריאה ראשונה.

מס' 3.	התשמ"ח — 1988
— 8	לוועדת הכספים
— 0	נגד
— 0	נמנעים
ההצעה להעביר את הצעת חוק החברות הממשלתיות (תיקון מס' 3), התשמ"ח — 1988, לוועדת הכספים נחקלה.	

היו"ר ש' הלל:

תודה. כפי שאתם רואים, שמונה חברים הצביעו בעד, אין נמנעים ואין נגד.

אני קובע שהצעת חוק החברות הממשלתיות (תיקון מס' 3), התשמ"ח — 1988, אושרה בקריאה ראשונה והועברה לוועדת הכספים להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הצעת חוק החברות הממשלתיות (תיקון

יח. הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 69), התשמ"ח — 1988*

(קריאה ראשונה)

היו"ר ש' הלל:

אנחנו עוברים עתה להצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 69), התשמ"ח — 1988, בקריאה ראשונה. יביא את הצעת החוק סגן שר העבודה והרווחה, אדוני חבר הכנסת פנחס בככור.

סגן שר העבודה והרווחה ר' פנחסי:

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, עם סיום מושב זה אני מניח לפניכם הצעת חוק זאת, הכוללת חמישה תיקונים, שכולם נועדו להיטיב עם ציבור המבוטחים.

להלן אמנה התיקונים המוצעים:

התיקון הראשון בא להיטיב עם אלמנות נישואו בשנית. המצב כיום הוא שאלמנות אלה מקבלות מענק נישואין בגובה 36 קצבאות עם נישואיהן. אם פקעו הנישואין החדשים בתוך חמש שנים, וכאיות הן לשוב ולקבל את הגמלה ששולמה להן לפני נישואיהן.

במטרה להעניק ביטחון נוסף לאלמנות אלה, שמא נישואיהן יופקעו לאחר חום חמש השנים, מוצע להכפיל את התקופה הקבועה בחוק ולהאריכה לעשר שנים. ייתכן ששינוי זה יעורר את האלמנות להינשא מחדש בלי לחשוב שיאבדו את זכותן לקצבת השאירים או לגמלת תלויים, במקרה של גירושין מהבעל החדש לאחר חמש שנים. בעניין זה הוגשו בעבר כמה הצעות חוק פרטיות, ואנו מקוים כי השינוי המוצע נותן פתרון הולם לבעיה.

התיקון השני נועד לבני משפחתו של נכה עבודה שנפטר, לאחר שמלאו לו 65 שנים בגבר ו-60 שנים באשה. עד היום לא שולם מענק פטירה לבני משפחה של נכה ששולמה לו טרם מותו. קצבה בשל נכות שדרגתה פחותה מ-50%, אלא אם חבר הנכה לקבל קצבת זיקנה במקום קצבת הנכות. אנו מציעים כי בני משפחה של נכים גברים שהגיעו לגיל 65 ונשים נכות שהגיעו לגיל 60 ובהן להמשיך ולקבל את קצבת הנכות ששולמה להם במקום את קצבת הזיקנה לא ייפגעו כתוצאה מהבחירה שנעשתה עלידי הנכה. לפיכך מוצע כי מענק הפטירה יינתן גם לבני משפחה של נכה עבודה כאמור.

* רשומות (הצעות חוק, חוב' 1891).

תיקון נוסף הכלול בהצעה עניינו בשיטת חישוב ההכנסה של העובד העצמאי ומי שאינו עובד ואינו עובד עצמאי. כיום, מההכנסה המשמשת בסיס לחישוב דמי הביטוח ונקבעת לפי שומת המבוטח אין מפחיתים סכומים שניתנו כפטור, כניכוי או כזיכוי לפי פקודת מס הכנסה. כתוצאה מכך משלמים למעשה מבוטחים אלה כיום דמי ביטוח לאומי ומס מקביל על הרצאות, שלפי פקודת מס הכנסה הותרו לניכוי מהכנסתם החייבת, ובכך יש מעין תשלום "מס על מס". לפי הקונצפציה שעובד עצמאי הוא מעסיק של עצמו, אין מקום לראות בהוצאה זו הכנסה לענין תשלום דמי ביטוח. על כן מוצע שחשלוני דמי ביטוח לאומי ומס מקביל, שהותרו לניכוי כתוצאה לפי פקודת מס הכנסה, יופחתו מההכנסה המשמשת בסיס לחישוב דמי הביטוח לפי חוק הביטוח הלאומי, ובכך יקטן בסיס ההכנסה לחישוב דמי הביטוח הלאומי והמס המקביל.

במסגרת ההצעה המונחת לפניכם כלול גם תיקון עקיף לפקודת מס הכנסה. על-פי יותאם שיעור הניכוי הקבוע כיום בפקודת מס הכנסה להפחתות שחלו בתשלום דמי הביטוח כתוצאה מההפחתה שניתנה בחוק יציבות המשק, התשמ"ז — 1987. שיעור הניכוי הקבוע כיום הוא 75%, ומוצע להפחיתו בהדרגה ל-70% לגבי שנת המס 1987, ול-60% משנת המס 1988 ואילך.

שני תיקונים נוספים הובאו בהצעה המונחת לפניכם. האחד, עניינו שיעור דמי הביטוח התל כיום על בת המשרתת בשירות לאומי; והאחר, עניינו בהענקת פטור מתשלום דמי ביטוח לתקופה נוספת למבוטח שהוא עולה חדש. הבסיס לתשלום דמי הביטוח לאוכלוסיית המבוטחים, שאינם עובדים ואינם עובדים עצמאים, הוגדר בתיקון מס' 63 לחוק הביטוח הלאומי מרמה של 5% מהשכר הממוצע לרמה של 15% מהשכר הממוצע. הגדרה זו לא נועדה מלכתחילה לבנות המשרות בשירות לאומי, ורק בהיסת הדעת לא הוצאו בנות אלה מכלל זה. התיקון המוצע עתה בא להחזיר לקדמותו את שיעור דמי הכיסות ששילמו בנות אלה לפני 1986 ולהעמיד מחדש את הבסיס לתשלום דמי הביטוח על 5% מהשכר הממוצע.

ה צ ב ע ה

— 5	בעד
— אין	נגד
— אין	נמנעים
היו"ר ש' הלל:	
האם יש פה מישהו שלא הצביע?	

אהרן נחמיאס (המערך):
היושב־ראש.

היו"ר ש' הלל:

לא, היושב־ראש הצביע. אתם רואים את הסימן שמתחת ל-0? זה המקום של היושב־ראש, ואני רואה שהיושב־ראש הצביע.

סגן שר העבודה והרווחה ר' פנחס:

— — —

היו"ר ש' הלל:

טוב, נעשה לכבודו של השר המר חזרה שלישית, ואני חוזר על ההצבעה. כאשר אני אומר "היכון להצבעה", השר המר, לחץ על הכפתור השמאלי.

אהרן נחמיאס (המערך):

אתה יושב בכיסאו של השר ברילב, איך אתה יכול להצביע?

סגן שר העבודה והרווחה ר' פנחס:

המכונה לא יודעת את זה.

היו"ר ש' הלל:

נכון, המכונה לא יודעת. אני עושה שוב את הניסיון האחרון. היכון להצבעה.

ה צ ב ע ה

— 6	בעד
— אין	נגד
— אין	נמנעים
ההצעה להעביר את הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 69), התשמ"ח — 1988, לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.	

היו"ר ש' הלל:

הצעת החוק, שהביא חבר הכנסת פנחס, סגן שר העבודה והרווחה, הועברה להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית בוועדת העבודה והרווחה.

אשר לאוכלוסיית העולים החדשים, מוצע להאריך את תקופת הפטור מתשלום דמי ביטוח הקבועה כיום בחוק מ-12 חודשים ל-24 חודשים. אנו מאמינים, לאור הניסיון שנצבר בעיקר מקליטת העולים מאחיופיה, כי זו היא התקופה הדרושה לעולה לצורך קליטתו בעבודה ולמציאת מקורות פרנסה עצמאיים. על כן מוצע שתשלום דמי הביטוח על-פי החוק יתחיל רק לאחר תום תקופת השנתיים לקליטתו של העולה בארץ וכעבודה.

אלה הם התיקונים המוצעים, וכפי ששמעתם, רבותי חברי הכנסת, כל התיקונים נועדו להקל על ציבור המבוטחים.

לכן אבקשכם לאשר את הצעת החוק ולהעבירה לוועדת העבודה והרווחה להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

היו"ר ש' הלל:

תודה. רשומים פה כמה חברי הכנסת שביקשו להשתתף בדיון. אני רואה שאיש מהם איננו נוכח באולם. לפיכך, אנחנו נעבור עתה ישר להצבעה. כאמור, אנחנו נערוך גם את ההצבעה הזאת כהצבעה אלקטרונית.

אני מקווה, שאדוני השר זבולון המר יצביע כהצבעה האלקטרונית, כי עכשיו רשום מי מצביע בעד ומי מצביע נגד. כאשר אני אומר "היכון", אתה צריך ללחוץ על הכפתור ביד השמאלית ולהחזיק אותו כל הזמן, וכאשר אומר "הצבעה", אתה צריך לחזור בין הצבעה בעד, או נגד, או נמנע. עכשיו היכון להצבעה, ואחריכך אגיד לכם מתי ההצבעה ותהיו מזכנים להצביע בעד, נגד או להימנע, לגבי העברת הצעת החוק להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת. היכון להצבעה.

ה צ ב ע ה

— 5	בעד
— אין	נגד
— אין	נמנעים
סגן שר העבודה והרווחה ר' פנחס:	
— — —	
היו"ר ש' הלל:	
אינני יודע, זה מה שאני רואה.	
סגן שר העבודה והרווחה ר' פנחס:	
— — —	
היו"ר ש' הלל:	

אני הצבעתי. אני מניח שמישהו פה טעה, ואני מוכן לחזור על ההצבעה הזאת. אומר שוב: היכון להצבעה, ואז יש להצביע בעד, או נגד, או נמנעים. כ"היכון להצבעה" תלחצו, כטובכם, על הכפתור השמאלי. היכון להצבעה.

יט. הצעת חוק איסור הונאה בכשרות (תיקון), התשמ"ח — 1988*

(קריאה ראשונה)

השר לענייני דתות ז' המר:

אפשר להעביר את זה לפרוטוקול?

היו"ר ש' הלל:

אתה יכול להעביר זאת לפרוטוקול.

היו"ר ש' הלל:

אני מתכבד להזמין את השר לענייני דתות זבולון המר להציג לפנינו הצעת חוק איסור הונאה בכשרות (תיקון), התשמ"ח — 1988. בבקשה.

* רשומות (הצעות חוק, חוב' 1885).

שרי המשפטים והאוצר ובאישור ועדת הכלכלה של הכנסת — שימו לב לכל הגורמים, המטרה היא להבטיח שיעור מבוקר של האגרה — על-פי הסכמת הנ"ל ובאישורם יהיה השר רשאי לקבוע אגרות בסכום קצוב לשם מתן תעודת הכשר למוצרי יבוא.

חברי הכנסת, אין כאן אגרת חובה על כל יבואן. מדובר ביבואן הדוצה למכור מוצריו בכשרים. הפיקוח על כך הוא על-ידי הרבנות, ומדובר באגרה סבירה, שתאפשר השגחה לטובת הציבור הנזקק לכשרות.

אני בטוח בכך שחברי הכנסת מעוניינים למנוע חקלה ומכשול לציבור הרחב, ואני מבקש מהכנסת לאשר את ההסמכה להטלת אגרה תמורת מתן תעודת הכשר למוצרי מזון מיובאים.

חברי הכנסת, מדובר בסכום פעוט יחסית, שסירי נושא כאוב לגבי חלקים ניכרים בציבור. אציין שוב, כי תשלום האגרה ומתן תעודת ההכשר ייעשו שלא בכפייה ואך ורק על-פי בקשתם ורצונם של היבואנים ועל-פי חוק איסור הונאה בכשרות, התשמ"ג — 1983.

היו"ר ש' הלל:

אנחנו עוברים להצבעה. היכון להצבעה.

ה צ ב ע ה

בעד	6 —
נמנעים	0 —
נגד	0 —

ההצעה להעביר את חוק איסור הונאה בכשרות (תיקון), התשמ"ח — 1988, לוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר ש' הלל:

אנחנו מעבירים את הצעת החוק לוועדת הכלכלה, להכנתו לקריאה שנייה ושלישית.

כזה מיצינו את סדר-יומנו. חברי הכנסת, הישיבה הבאה — ביום שני הבא, ד' באב התשמ"ח, 19 ביולי 1988, בשעה 16:00. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 16:55.

השר לענייני דתות ז' המר:

יש פה הצעת חוק, אני מעבירה לפרוטוקול, ואני מבקש מהחברים לחמוק בה.

היו"ר ש' הלל:

לאיזו ועדה מבקש אדוני להעביר את הצעת החוק?

השר לענייני דתות ז' המר:

לאיזו ועדה הולך חוק איסור הונאה בכשרות? — לוועדת הפנים.

היו"ר ש' הלל:

סליחה, אדוני השר, בהצעת החוק שאתה הבאת כתוב: נא להעביר לוועדת הכלכלה. זה עניין של אגרות, לא של כשרות. זה הגיוני, כי לא מדובר פה בנושא של כשרות, אלא בנושא של היטל. בגוף החוק כתוב, שוועדת הכלכלה תהיה צריכה לקבוע מדי פעם את שיעורי האגרות. לכן אני מציע, אדוני השר, שזה יועבר, כפי שכתוב, אם זה יאושר, לוועדת הכלכלה.

(להלן דברי השר כפי שהועברו לפרוטוקול)

השר לענייני דתות ז' המר:

החוק קובע, כי מי שרשאי לתת תעודת הכשר הוא מועצת הרבנות הראשית, או רב שהיא הסמיכה לכך.

לגבי נתינת תעודת הכשר על מצרכי מזון המיוצרים בארץ, ממומן הפיקוח על כשרותם גם באמצעות אגרות המוטלות על-ידי המועצות הדתיות ולשכות הרבנות המקומיות, באישור של השר לענייני דתות.

אולם בנוגע למצרכי מזון מיובאים, שגם לגביהם נותן תעודות הכשרות הוא מועצת הרבנות או רב שהיא הסמיכה לכך, לא קיים כל הסדר חוקי המאפשר הטלת אגרות על יבואנים בצורה סדירה ומבוקרת. לאחרונה החריפה הבעיה, חזאת עקב העלייה התלולה בייבוא מוצרי מזון. ההשגחה במקרה כזה איננה ראויה לשמה, אף-על-פי שיש רבים הרוצים בה, מפני שהיא תלויה במימון ישיר של המייבא.

נמצא שגם כאשר ציבור רחב רוצה להקפיד על כשרות המוצרים שאותם הוא צורך, הרי בהעדר פיקוח נאות עלול ציבור זה להיכשל בשוגג באיסור שהוא איסור תמור כעיניו, כי כמוצרים רבים מצוי שומן מבעלי חיים האסורים באכילה.

על כן מוצע שהשר לענייני דתות יהיה רשאי, בהסכמת

נספחות

א. סדר-היום לשיבות תנ"ז — תנ"ט

- א. שאלות בעל-פה.
- ב. שאלות ותשובות.
- ג. הצעת סיעת הרשימה המחקרית לשלום להביע אי-אמון לממשלה נוכח הצעת השלום של בסאס אבו-שריף.
- ד. הצעת חוק-יסוד: השפיטה (תיקון) (קריאה ראשונה).
- ה. הצעת חוק השפיטה (הוראת מעבר). התשמ"ח — 1988 (קריאה ראשונה).
- ו. הצעת חוק מלווה המרינה (תיקון מס' 8). התשמ"ח — 1988 (קריאה ראשונה).
- ז. הצעת חוק החברות הממשלתיות (תיקון מס' 2). התשמ"ח — 1988 (קריאה ראשונה).
- ח. הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 29). התשמ"ח — 1988 (קריאה ראשונה).
- ט. הצעת חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (תיקון מס' 6). התשמ"ח — 1988 (קריאה ראשונה).
- י. הצעת חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (תיקון מס' 16). התשמ"ח — 1988 (קריאה ראשונה).
- יא. הצעת חוק איסור הונאה בכשרות (תיקון). התשמ"ח — 1988 (קריאה ראשונה).
- יב. הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 5). התשמ"ח — 1988 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- יג. הצעת חוק חינוך מיוחד. התשמ"ח — 1988 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- יד. הצעת חוק גנים לאומיים, שמורות טבע ואתרי הלאום (תיקון מס' 7). התשמ"ח — 1988 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- טו. הצעת חוק שירות הקבע בצבא-הגנה לישראל (גמלאות) (תיקון מס' 3). התשמ"ח — 1988 (קריאה ראשונה).
- טז. הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 69). התשמ"ח — 1988 (קריאה ראשונה).
- יז. הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון מס' 19) (קריאה ראשונה).
- יח. מאון הגירה שלילי בגליל — הצעת חבר הכנסת א' נחמיאס.
- יט. האנטישמיות הגואה ברחבי תבל — הצעת חבר הכנסת ד' מגן.
- כ. האפיפיור אצל ולדהיים — הצעות חברי הכנסת ח' גרוסמן, ד' צוקר, י' ארצי, ג' כהן, ש' וייס, ח' קופמן וא"ח שאקי.
- כא. הצורך בהקמת ועדת חקירה פרלמנטרית בנושא מגפת הסמים בישראל — הצעת חבר הכנסת א' ורדיגר.
- כב. התבטאויות של הרב פרדס בעיתון "כוורת ראשית" — הצעת חברת הכנסת ש' אלוני.
- כג. עשור לביקורו של אנואר סאדאת — הצעות חברי הכנסת א' ורדיגר, מ' איתן וי' נאמן.
- כד. הצעות לסדר-היום.
- כה. הצעת חוק הרשות לפיתוח ירושלים. התשמ"ח — 1988 (קריאה ראשונה).
- כו. הצעת חוק הבחירות לכנסת (נוסח משולב) (תיקון מס' 19). התשמ"ח — 1988 (קריאה ראשונה).
- כז. הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקון חקיקה להשגת יעדי החקציב) (תיקון). התשמ"ח — 1988 (קריאה ראשונה).
- כח. הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון מס' 15) (קריאה ראשונה).
- כט. הצעת חוק רשות השידור (תיקון מס' 7). התשמ"ח — 1987 (קריאה ראשונה).
- ל. הצעת חוק לשכת עורכי-הדף (תיקון מס' 15). התשמ"ז — 1986 (קריאה ראשונה).
- לא. הצעת חוק הנויקים האזרחיים (אחריות המדינה) (תיקון מס' 3). התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
- לב. הצעת חוק היטל על נסיעה לחוץ-לארץ (תיקון מס' 3). התשמ"ז — 1986 (קריאה ראשונה).
- לג. הצעת חוק חגורות בטיחות ברכב. התשמ"ז — 1986 (קריאה ראשונה).
- לד. הצעת חוק רישום קבלנים לעבודות הנדסה בנאיות. התשמ"ז — 1986 (קריאה ראשונה).
- לה. הצעת חוק המכר (דירות) (תיקון מס' 2). התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
- לו. הצעת חוק פנקס הבוחרים (הוראות שעה). התשמ"ז — 1985 (קריאה ראשונה).
- לז. הצעת חוק לתיקון פקודת זיכיונות החשמל. התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
- לח. עידוד שירות קבע של קצינים זוטרים בצבא — הצעת חבר הכנסת י' שריד.
- לט. הודעת ראש הממשלה בדבר הסדרים חדשים לניהול חיי התושבים בשטחים — הצעות חברי הכנסת ז' עטשי, ש' אלוני, א' גרנות, כ' בן-אליעזר, מ' איתן וג' כהן.
- מ. נאום תוסין ומשמעויותיו — הצעות חברי הכנסת א' לין, ר' כהן, י' צבן, מ' מעארי וי' נאמן.

- מא. הקמת מנזר הכרמליטים באושביץ — הצעות חברי הכנסת ד' שילנסקי וח' גרוסמן.
- מב. העלאת מחירי הדלק לחעשייה — הצעת חבר הכנסת א' גרנות.
- מג. סקירת שד החוץ על פעולות משרדו.
- מד. הצהרת ישראל בעצרת האו"ם על הפסקת אש בלבנון ועל נסיגה הדרגתית מדרום-לבנון — הצעת חבר הכנסת א' גרנות.
- מה. ועידת הפסגה הבין-ערבית בעמאן, תוצאותיה והשלכותיה — הצעות חברי הכנסת י' צבן ות' טובי.
- מו. הצתת כנסיית "סנט-פאול" בירושלים — הצעת חבר הכנסת ת' טובי.
- מז. ביטול החוזה עם המרכז המורמוני — הצעת חבר הכנסת א"י שפירא.
- מח. היחידה לפיקוח על שעות עבודה ומנוחה במשרד העבודה והרווחה — הצעת חבר הכנסת ש' כן-שלמה.
- מט. דיווחשבון צה"ל על האירוע בכפר ביתא — הצעות חברי הכנסת ג' יציב ור' כהן.
- נ. מערכת הבריאות — הצעות חברי הכנסת ר' כהן, ג' שפט, ד' דנינו, י' צבן, ת' זיאר, ש' כן-שלמה ומ' גלזריתעסה.
- נא. ועידת הפסגה במוסקבה — הצעות חברי הכנסת ג' יציב ומ' וילנר.
- נב. החלטת ועדת הכנסת על הרחקת חבר הכנסת מאיר כהנא מחמש ישיבות הכנסת.
- נג. הצעת חוק לחיקון דיני הבחירות (הוראת שעה), התשמ"ח — 1988 (קריאה ראשונה).
- נד. הצעת חוק העמותות (תיקון), התשמ"ח — 1988 (קריאה ראשונה).
- נה. הצעת חוק לעידוד השקעות הון (תיקון מס' 35), התשמ"ח — 1988 (קריאה ראשונה).
- נו. הצעת חוק החברות הממשלתיות (תיקון מס' 3), התשמ"ח — 1988 (קריאה ראשונה).
- נז. הצעת סיעת חד"ש להביע אי-אמון לממשלה נוכח הצעת השלום של כסאם אבו-שריף.
- נח. הצעת סיעת המפלגה הדמוקרטית הערבית להביע אי-אמון לממשלה בשל ביצוע צווי גירוש.
- נט. הצעת סיעת תנועת "כך" להביע אי-אמון לממשלה בשל מדיניותה בעניין הריהבית.
- ס. הצעות חוק של חברי הכנסת.

ב. הצעות לסדר-היום לשיבות תנ"ז ותנ"ט

- 135 — 139. "כור" — הצעות חברי הכנסת ד' דנינו, ר' כהן, י' צבן, ג' שפט ור' שמאי.
140. פרויקטים לאומיים לנגב — הצעת חבר הכנסת י"ז אמיר.
- 141 — 142. טאבה — הצעות חברות הכנסת ש' אלוני וג' כהן.
143. מה "מפת השלום" שלך, אדוני שר החוץ? — הצעת חבר הכנסת ע' לנדאו.
144. מערכת האימון בישראל — הצעת חברת הכנסת ע' סולודר.
145. אימוץ הילדה מכרזיל — הצעת חבר הכנסת ר' צוקר.
- 146 — 153. אספקת נשק מבדיטניה לסעודיה — הצעות חברי הכנסת ג' יציב, י' שריד, אמ' לין, א"ח שאקל, א' רובינשטיין, פ' גולדשטיין, א' ולדמן וא"י שפירא.
154. המצב בעוף הביטוח בישראל נוכח מאזן "הסנה" — הצעת חבר הכנסת א' ורדיגר.

ג. הצעת חוק הגנת הצרכן (ביטוח מפני התמוטטות כלכלית של ספקים), התשמ"ח — 1988

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

1. הגדרות
- בחוק זה — "ספק" — ספק של מוצרים בני-קיימא; "מוצר ברי-קיימא" — מוצר צריכה שמחירו מעל 500 ש"ח.
2. חובת ביטוח
- לא ימכור ספק מוצר ברי-קיימא לצרכן אלא אם כן יש לו ביטוח המבטיח הספקת מוצרים אלה לצרכן גם במקרה של התמוטטות כלכלית.
3. עונשין
- העובר על הוראת חוק זה דינו מאסר שישה חודשים.
4. ביצוע
- שר התעשייה והמסחר ממנה על ביצוע חוק זה.

דברי הסבר

לאחרונה נחרבו התופעות של התמוטטות כלכלית של בתי-עסק, התמוטטויות אלה פגעו בצרכנים שהזמינו מוצרים באותם בתי-עסק, ואלה נותרו בלא כספים וכלא המוצרים שהזמינו. מוצע בזאת לחייב את הספקים בביטוח עסק באופן שבכל מקרה יובטח לצרכנים המוצר שאותו הזמינו, או ערכו.

ד. הצעת חוק חינוך מיוחד, התשמ"ח — 1988

פרק א': פרשנות

1. הגדרות

(א) בחוק זה —

חינוך מיוחד, לרבות כיתה במוסד חינוך מוכר שבה ניתן חינוך מיוחד.

"שירותים נלווים" — שירותי הסעה וארוחות, עזרים מסייעים, שירותים רפואיים, פרא-רפואיים, פסיכולוגיים וסוציאליים, וכל שירות אחר שהשר קבע בצו, בהתייעצות עם שר הבריאות או עם שר העבודה והרווחה, לפי העניין.

"ארגון ציבורי" — ארגון ארצי של מתנדבים העוסק בטיפול בילדים בעלי חריגות מסוג מסוים או בקידום עניינם, שהשר הכיר בו בצו.

"השר" — שר החינוך והתכנון.

(ב) מונחים אחרים תהא להם המשמעות שיש להם בחוק לימוד חובה, התש"ט—1949, ובחוק חינוך ממלכתי, התשי"ג—1953, אלא אם כן ניתן להם פירוש אחר בחוק זה.

"חינוך מיוחד" — הוראה, לימוד וטיפול שיטתיים הניתנים לפי חוק זה לילד חריג, לרבות טיפולי פיסיותרפיה, ריפוי כדיכור, ריפוי בעיסוק וטיפולים בתחומי מקצועות נוספים שייקבעו ולרבות שירותים נלווים, הכול לפי צרכיו של הילד החריג.

"ילד חריג" — אדם בגיל שלוש עד עשרים ואחת, שמחמת התפתחות לקויה של כושרו הגופני, השכלי, הנפשי או ההתנהגותי מוגבלת יכולתו להתנהגות מסתגלת והוא נזקק לחינוך מיוחד.

"מוסד חינוך מוכר" — כמשמעותו בחוק לימוד חובה, התש"ט—1949.

"מוסד לחינוך מיוחד" — מוסד חינוך מוכר שניתן בו

פרק ב': חינוך מיוחד חנים

2. מטרת החינוך המיוחד

(ב) קיום מוסדות לחינוך מיוחד לפי חוק זה בתחום שיפוטת של רשות חינוך מקומית, יהיה מוטל על המדינה ועל רשות החינוך המקומית במשותף.

(ג) רשות חינוך מקומית ששלחה ילד חריג למוסד לחינוך מיוחד הנמצא בתחום שיפוטת של רשות חינוך מקומית אחרת (להלן — הרשות השולחת), תשתתף בהוצאות קיום המוסד האמור בגין הילד החריג ששלחה: השר יקבע בצו את שיעורי ההשתתפות של הרשות השולחת; לעניין זה יראו רשות חינוך מקומית כרשות שולחת גם אם הילד החריג שוהה מחוץ לתחום שיפוטת במעון, כמשמעותו בחוק הפיקוח על המעונות, התשכ"ה—1965¹ (להלן — חוק הפיקוח).

(ד) השר רשאי לחייב רשות חינוך מקומית או רשויות חינוך מקומיות אחדות במשותף, לפתוח ולקיים מוסד לחינוך מיוחד לילדים חריגים הגרים בתחום שיפוטת של אותה רשות חינוך מקומית או של אותן רשויות חינוך מקומיות.

מטרת החינוך המיוחד היא לקדם ולפתח את כישוריו ויכולתו של הילד החריג, לתקן ולשפר את תפקודו הגופני, השכלי, הנפשי וההתנהגותי, להקנות לו ידע, מיומנות והרגלים ולסגל לו התנהגות מקובלת בחברה, במטרה להקל על שילובו בה ובמעגל העבודה.

3. חינוך מיוחד חנים

ילד חריג זכאי לחינוך מיוחד חנים במוסד לחינוך מיוחד באזור מגוריו; לא נמצא מוסד כאמור באזור מגוריו אחראית רשות החינוך המקומית למתן חינוך מיוחד לילד במוסד מתאים, קרוב ככל האפשר לאזור מגוריו, אף אם המוסד נמצא בתחום שיפוטת של רשות מקומית אחרת.

4. אחראית למתן חינוך מיוחד חנים

(א) המדינה אחראית למתן חינוך מיוחד חנים לפי חוק זה.

פרק ג': אבחון והשמה

5. מינוי ועדות השמה

(2) שני מפקחים של משרד החינוך והתכנון, שאחד מהם הוא מפקח לחינוך מיוחד, או נציגיהם;

השר ימנה ועדות השמה לילדים חריגים ויקבע את אזור פעולתן.

6. הרכב ועדת השמה

(3) פסיכולוג חינוכי לפי חוק הפסיכולוגים, התשל"ז—1977² (להלן — פסיכולוג חינוכי), מטעם הרשות המקומית;

(א) בוועדת השמה יהיו שבעה חברים כמפורט להלן:

(4) רופא מומחה ברפואת ילדים מתוך רשימה שיקבע שר הבריאות;

(1) נציג רשות חינוך מקומית, והוא יהיה הישבראש;

¹ ס"ח התש"ט, עמ' 287.

² ס"ח התשי"ג, עמ' 137.

³ ס"ח התשכ"ה, עמ' 48.

⁴ ס"ח התשל"ז, עמ' 158.

10. דיון חוזר

(א) מנהל מוסד לחינוך מיוחד יביא אחת לשלוש שנים, את עניינו של ילד חריג הלומד במוסד, לדיון חוזר לפני ועדת ההשמה (להלן — דיון חוזר).

(ב) דיון חוזר יכול שיתקיים גם לאחר תקופה קצרה מזו שנקבעה בסעיף קטן (א), בין ביוזמת מנהל מוסד כאמור ובין לבקשת ארגון ציבורי.

(ג) הורה רשאי, בכל עת, להביא את עניינו של ילדו החריג לדיון חוזר, ובלבד שחלפה שנה ממועד ההחלטה הקודמת בעניינו.

(ד) בדיון חוזר כאמור בסעיפים קטנים (ב) ו-(ג) רשאית ועדת ההשמה להחליט על סמך מסמכים בלבד.

11. החלטת ועדת ההשמה

החלטת ועדת ההשמה תתקבל ברוב דעות חבריה המשתתפים בישיבה ובלבד שמספרם לא יפחת משלושה.

12. מינוי ועדת ערר

(א) השר ימנה ועדת ערר בת שבעה חברים.

(ב) חברי ועדת ערר יהיו:

(1) מנהל מחוז של משרד החינוך והתרבות או נציגו, והוא יהיה היושב־ראש;

(2) פסיכולוג חינוכי מחוזי של משרד החינוך והתרבות;

(3) מפקח לחינוך מיוחד;

(4) עובד סוציאלי מתוך רשימה שיקבע שר העבודה והרווחה;

(5) רופא מומחה מתוך רשימה שיקבע שר הבריאות;

(6) נציג ועד ההורים הארצי לחינוך מיוחד, מתוך רשימה שיקבע ועד ההורים;

(7) נציג של ארגון ציבורי מתוך רשימות שהגישו הארגונים הציבוריים לשר.

(ג) יושב־ראש ועדת ערר יזמן את הוועדה.

13. ערר

(א) על החלטת ועדת ההשמה רשאי ילד חריג, הורה או נציג של ארגון ציבורי להגיש ערר לוועדת ערר, בתוך עשרים ואחד ימים מיום שקיבל את ההחלטה.

(ב) ועדת ערר רשאית —

(1) לקבל את הערר ולשנות את החלטת ועדת ההשמה;

(2) להחזיר את העניין לוועדת ההשמה לדיון נוסף, עם הוראות או בלעדיהן;

(3) לדחות את הערר.

(5) כשיר לעבודה סוציאלית, כמשמעותו בחוק שירותי הסעד, התשי"ח — 1958⁵, בעל ניסיון של 5 שנים לפחות בטיפול בילדים חריגים (להלן — עובד סוציאלי), מתוך רשימה שיקבע שר העבודה והרווחה;

(6) נציג ועד ההורים הארצי לחינוך מיוחד, מתוך רשימה שיקבע ועד ההורים.

(ב) יושב־ראש ועדת ההשמה יזמן את הוועדה.

7. קביעת זכאות

(א) ועדת ההשמה תקבע את זכאותו של ילד חריג לחינוך מיוחד ואת השמתו במוסד לחינוך מיוחד.

(ב) בבואה לקבוע השמתו של ילד חריג, תעניק ועדת ההשמה זכות קדימה להשמתו במוסד חינוך מוכר שאינו מוסד לחינוך מיוחד.

(ג) החליטה ועדת ההשמה על השמתו של ילד חריג במוסד כאמור בסעיף קטן (ב), תמליץ הוועדה על טיפולים או שיעורים מיוחדים שיינתנו לו באותו מוסד.

(ד) הובא לפני ועדת ההשמה עניינו של ילד חריג שוועדת אבחון לפי חוק הסעד (טיפול במפגרים), התשכ"ט — 1969⁶, קבעה שהוא מפגר, תתחשב ועדת ההשמה, לצורך קבלת החלטתה, בקביעת ועדת האבחון לעניינו.

8. הפנייה לוועדת ההשמה

ועדת ההשמה תדון בעניינו של מי שהופנה אליה בידי הורה, מוסד חינוך מוכר, רשות חינוך מקומית, ארגון ציבורי או מי שהשר, שר העבודה והרווחה או שר הבריאות, הסמיך לכך.

9. סמכויות ועדה והדיון בה

(א) ועדת ההשמה רשאית לצוות על כל אדם להמציא לה כל מסמך שברשותו וכן חוות דעת רפואית או פסיכולוגית הנוגעים לילד חריג, ולהפנות את הילד לבדיקות נוספות, לפי הצורך, והכול כדרוש לה לצורך החלטתה.

(ב) הוועדה תזמין את הורי הילד החריג ותאפשר להם או למי מטעמם להשמיע את טיעוניהם; כמו כן רשאית היא לשמוע את הילד החריג.

(ג) דיוני הוועדה יירשמו בפרוטוקול; הפרוטוקול, המסמכים הרפואיים וכל מסמך אחר שבידי הוועדה הם סודיים, אך מותר להביאם לידיעת אדם אשר נזקקים לשירותיו לצורך ההחלטה; אדם שלידיעתו הובא פרוטוקול או מסמך כאמור חייב בשמירת סודיותם.

(ד) הוועדה תודיע בכתב להורי הילד החריג או למי מטעמם על החלטתה ונימוקיה, אלא אם כן החליטה הוועדה שמטעמים מיוחדים אין להביא את נימוקיה לידיעתם, ואולם פסיכולוג חינוכי, רופא או עובד סוציאלי מטעמם יהיה רשאי, בכל מקרה, לעיין בפרוטוקול כולו.

⁵ ס"ח התשי"ח, עמ' 103.

⁶ ס"ח התשכ"ט, עמ' 132.

(ד) החלטת ועדת ערר תתקבל ברוב דעות חבריה המשתתפים בישיבה, וכלכד שמספרם לא יהיה קטן משלושה.

(ג) ועדת ערר תיתן את החלטתה בתוך עשרים ואחד ימים מיום שהוגש הערר, וזאת אם האריכה את המועד מטעמים מיוחדים שיירשמו.

(ה) החלטת ועדת ערר תהיה סופית.

פרק ד': הלימודים במוסד לחינוך מיוחד

התלמידים המרבי בכיתה של מוסד לחינוך מיוחד, לפי סוגו ואופיו של המוסד.

18. מטפלים שאינם מורים

(א) השר רשאי לקבוע תקנים ואמות-מידה מקצועיות לפסיכולוגים ולבעלי מקצועות פרא-רפואיים ואחרים שאינם מורים, המועסקים בחינוך המיוחד; קביעה כאמור תהא בהסכמת שר הבריאות או בהתייעצות עם שר העבודה והרווחה, לפי העניין.

(ב) בעלי מקצועות כאמור בסעיף קטן (א) יהיו בעלי הסמכה או רישוי כנדרש במקצועם, לפי העניין.

19. תוכנית לימודים אישית

(א) בראשית כל שנת לימודים ולא יאוחר ממועד שקבע השר בתקנות, יקבע הצוות המטפל במוסד לחינוך מיוחד תוכנית לימודים אישית לכל ילד חריג הלומד באותו מוסד.

(ב) לצורך קביעת תוכנית הלימודים האישית יוזמנו הורי הילד החריג או מי שהשר קבע לעניין זה בתקנות.

(ג) בסעיף זה, "תוכנית לימודים אישית" — תוכנית המתארת את דמת תפקודו של הילד החריג בעת הכנתו, מטרתו ויעדיו לימודיים, פרק הזמן להשגתם, האמצעים הדרושים להשגתם ואמות-מידה לבריקת השגתם.

20. הערכה מסכמת

בסיום שנת הלימודים יקבלו הורי ילד חריג הלומד במוסד לחינוך מיוחד הערכה בכתב על מידת התקדמותו של הילד בתחומים שונים, בהתייחס לתוכנית הלימודים האישית.

פרק ה': שונות

(1) מתן חינוך מיוחד לילדים חריגים בגיל שלוש וארבע או בגיל העולה על שמונה-עשרה שנים;

(2) מתן שירותים נלווים, יוחלו בהדרגה, החל בשנת הלימודים התשי"ן, על-פי צורכים שיקבע השר, בהסכמת שר האוצר, לכל אחד מהעניינים האמורים, כולו או מקצתו, וכלכד שההחלה תושלם לא יאוחר מראשית שנת הלימודים התשנ"ז.

(ב) תחילתן של יתר הוראות חוק זה שישה חודשים מיום פרסומן.

14. משך שנת לימודים

השר, בהסכמת שר האוצר, רשאי לקבוע כי שנת הלימודים במוסדות לחינוך מיוחד, כולם או מקצתם, תוארך מעבר לשנת לימודים רגילה; כמו כן רשאי השר לקבוע, כי לימודים במוסדות כאמור יתקיימו גם בחקופות של חופשת לימודים רגילה.

15. יום לימודים ארוך

(א) השר, בהסכמת שר האוצר, רשאי לקבוע יום לימודים ארוך במוסדות לחינוך מיוחד, כולם או מקצתם, ואת מספר שעות הלימוד ביום לימודים כאמור.

(ב) השר יקבע את השירותים הנלווים המתחייבים מקיום יום לימודים ארוך.

(ג) קביעה כאמור בסעיפים קטנים (א) ו-(ב), לגבי מוסד לחינוך מיוחד הנמצא במעון המשמש מקום מגורים כמשמעותו בחוק הפיקוח, תיעשה בהתייעצות עם שר העבודה והרווחה.

16. מורים

(א) מורה במוסד לחינוך מיוחד יהיה מורה מוסמך כעל הכשרה לחינוך מיוחד או מורה שקיבל היתר זמני מאת המנהל הכללי של משרד החינוך והתרבות לשמש מורה במוסד לחינוך מיוחד.

(ב) האמור בסעיף קטן (א) אינו כדאי למנוע העסקתו של אדם שאינו מורה כאמור בסעיף קטן (א), כמסייע למורה במוסד לחינוך מיוחד, כפי שיקבע המנהל הכללי של משרד החינוך והתרבות.

17. כיסה

השר, בהסכמת שר האוצר, יקבע בתקנות את מספר

21. תיקון חוק לימוד חובה

בחוק לימוד חובה, התש"ט — 1949, סעיפים 4א עד 4ה, (1א) 9 — בטלים.

22. שמירת דינים

חוק זה בא להוסיף על האמור בכל חוק ולא לגרוע ממנו.

23. ביצוע ותקנות

השר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו.

24. תחילת ותחולה

(א) הוראות חוק זה לעניין —

ה. הצעת חוק הנגב (תיקון מס' 2), התשמ"ח — 1988 (הצעת קבוצת חברי הכנסת)

1. תיקון סעיף 4 בסעיף 4(א) לחוק הנגב, התשמ"ז — 1986 — בפסקה (1), אחרי "חבר הכנסת" יבוא "או חבר הכנסת לשעבר";
- (2) בפסקה (6), במקום "עשרה" יבוא "שנים-עשר".

¹ ס"ח התשמ"ז, עמ' 186.

דברי הסבר

מוצע לאפשר ליושבים ראש של מועצת הנגב למנות להם ממלאי-מקום גם מקרב חברי המועצה שהם חברי

ו. הצעת חוק גנים לאומיים, שמורות טבע ואחרי האדם (תיקון מס' 7), התשמ"ח — 1988

1. ביטול סעיף 44 סעיף 44 לחוק גנים לאומיים, שמורות טבע ואחרי האדם, התשכ"ג — 1963 (להלן — החוק העיקרי) — בטל.
2. הוראת מעבר צו עבירות קנס שניתן מכוח סעיף 44 לחוק העיקרי יראוהו כאילו ניתן כדין לפי סעיף 221 לחוק סדר הדין הפלילי (נוסח משולב), התשמ"ב — 1982.²

¹ ס"ח התשכ"ג, עמ' 149; התשמ"ב, עמ' 34.
² ס"ח התשמ"ב, עמ' 43.

ז. הצעת חוק ביטוח בריאות, התשמ"ז — 1987 (הצעת קבוצת חברי הכנסת)

פרק א': המבוטחים

1. ביטוח חובה כל תושב ישראל מבוטח ביטוח בריאות לפי חוק זה (להלן — מבוטח). הביטוח מתחיל עם לידתו או עם היותו לתושב ישראל וקיים כל עוד הוא תושב ישראל. בסעיף זה, "תושב ישראל" — לרבות מי שיושב בישראל וכידו אשרה או רשיון לישיבת ארעי.
2. דין חיילים ומבוטחי חוץ לא יהיו מבוטחים לפי סעיף 1 — מי שנמנה עם הכוחות הסדירים של הצבא על-פי חוק שירות ביטחון, התשי"ט — 1959 [נוסח משולב]¹, או על-פי התנדבות בין בהתחייבות לשירות קבע ובין בדרך אחרת.
- (2) מי שעל-פי דיני מדינת חוץ מבוטח בה ביטוח בריאות או זכאי בה לקבל חלק מהוצאות רפואיות או ביטוח בריאות, וכל עוד הוא מבוטח או זכאי כאמור, ובמידה שלא נבצר ממנו, מסיבות שאינן תלויות בו, לממש את הביטוח או הזכויות האמורים.
4. ביטוח רשות שר הבריאות, באישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת (להלן — ועדת העבודה והרווחה), רשאי לקבוע בתקנות, דרך כלל או לסוגים, כללים, לביטוח רשות של חושבים כאמור בסעיף 2 שאינם מבוטחים לפי סעיף 3. בתקנות כאמור ייקבעו, בין השאר, שיעור דמי הביטוח כמשמעותם בפרק ה' שישולמו בביטוח רשות, והשירותים — לפי סעיף 6 בלבד — שייכללו בו.
5. שוויון זכויות כל מבוטח זכאי, ללא הפליה, לשירותים שלפי חוק זה והתקנות לפיו.

פרק ב': ביטוח בריאות

6. שירותי הבריאות (א) ביטוח בריאות יכלול את השירותים המפורטים להלן, בהיקף, במידה ולפי פירוט שיקבע שר

¹ ס"ח התשי"ט, עמ' 286.

9. הסדרים למתן השירותים

(א) קופת-החולים תספק את השירותים למבוטחים הן במישרין במסדוניה הרפואיים, עלי-די עובדיה הרפואיים והאחרים, והן עלי-די מוסדות רפואיים, רופאים ובעלי מקצועות רפואיים אחרים הפועלים כדין במדינה, לפי הסכמים שבין קופת-החולים או שבין קופת-החולים לבין מוסד רפואי, רופא או בעל מקצוע רפואי אחר כאמור, או עלי-די השתתפות של קופת-החולים בחשלומו של המבוטח תמורת שירות או כדרך אחרת, והכול כפי שנקבע בתקנון.

(ב) שר הבריאות, לאחר התייעצות במועצה, רשאי לחייב קופת-החולים לקיים במקום פלוני שירותים רפואיים ישיירים למבוטחים בהיקף שיוורה עליו.

10. מקום שאין בו שירות רפואי

מבוטח שאינו יכול לקבל שירות רפואי במקום מגוריו משום שקופת-החולים שהוא חבר בה אינה מקיימת באותו מקום שירות כאמור, יקבל שירות זה ממוסד או מגוף ממשלתי, עירוני או ציבורי או מקופת-החולים אחרת, המקיימים את השירות באותו מקום, לפי הסכם שבין קופת-החולים ובין המוסד, הגוף או קופת-החולים האחרת, ובאין הסכם — יקבע שר הבריאות באילו דרכים ינתן השירות, כדי להבטיח את רמת השירות וכדי שלא תיפגע זכותו של המבוטח.

11. טיפול אמבולטורי

טיפול רפואי אמבולטורי ינתן למבוטח במרפאה של קופת-החולים, במרפאת הרופא, במרפאת בית-החולים או במרפאה של מוסד או גוף אחרים, או בביתו או במרפאתו של בעל מקצוע רפואי אחר, או בביתו של המבוטח, הכול כפי שנקבע בתקנון.

12. הספקת תרופות

הספקת תרופות למבוטחים תיעשה עלי-די בתי-מרקחת או חדרי תרופות של קופת-החולים או עלי-די בתי-מרקחת פרטיים או אחרים, הכול כפי שנקבע בתקנון.

13. השירות ינתן בישראל

בכפוף לתקנות שיתקין שר הבריאות, תיתן קופת-החולים/שירותים למבוטחים לפי תקנונה בישראל בלבד, וזולת אם לפי קביעת ועדה רפואית שהסמיך שר הבריאות לכך אין בישראל אפשרות לתת את השירות הנדון; שירותים מחוץ לישראל ינתנו בתנאים ובשיעורים שייקבעו בתקנות שיתקין שר הבריאות, באישור ועדת העבודה והרווחה.

14. מתן שירות רפואי על חשבון גוף ציבורי

הזכאי לקבל שירותים רפואיים מאת גוף ממלכתי, עירוני או ציבורי עלי-די חיקוק יקבל אותם מקופת-החולים שבה הוא מבוטח, והגוף החייב כמתן השירות לפי החיקוק יחזיר לקופת-החולים את תמורת השירות שנתנה, לפי תעריפים שקבע שר הבריאות בהתייעצות עם ועדת הכספים של המועצה; אין בהוראות סעיף זה כדי לגרוע מסמכות לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט—1959 [נוסח משולב]² לתת לנכה טיפול לפי החוק האמור עלי-די קופת-החולים.

(1) רפואה אישית מונעת, טיפול אמבולטורי וטיפול בבית החולה, לרבות ביקורי בית;

(2) טיפולים במחלות כרוניות או במחלות ממושכות ושירותים גריאטריים;

(3) טיפולי סיעוד אחרים שקבע שר הבריאות לאחר התייעצות עם המועצה;

(4) אשפוז, לרבות אשפוז סיעודי;

(5) שירותי מעבדה ומכונים רפואיים לאבחון וריפוי;

(6) תרופות ואספקה רפואית אחרת;

(7) הספקת מכשירי עזר רפואיים ושירותי שיקום רפואי;

(8) הסעה לשם אשפוז או טיפול רפואי אחר, לרבות שירותי מגן-דוד-אדום, לגבי מקומות ומקרים שייקבעו;

(9) טיפול ראשוני וטיפול מונע בריפוי שיניים. כל טיפול אחר בשיניים ינתן בחשלומו של ע-לי-די תעריפון שיקבע שר הבריאות.

(ב) ביטוח בריאות יכלול גם שירותי בריאות בעבודה, פעולה מונעת ומחקר כענייני בריאות בעבודה — לרבות בעבודה מעשית בבתי-ספר מקצועיים במקומות, בדרכים ובהיקף שיקבעו שר הבריאות והעבודה והרווחה בתקנות לאחר התייעצות עם שר האוצר, ומימנם של שירותים ופעולות אלה לסוגיהם.

(ג) שר הבריאות, באישורה של המועצה, רשאי לקבוע שירותים נוספים על המפורטים בסעיפים קטנים (א) ו-(ב), שיכללו בביטוח הבריאות ואת מידתם ופירוטם.

7. נותני השירותים

(א) השירותים לפי סעיף 6 ינתנו למבוטח עלי-די קופת-החולים מוסמכת כאמור בפרק ג' (להלן — קופת-החולים) שהמבוטח הצטרף אליה לפי חוק זה, הכול בכפוף להוראות חוק זה והתקנות לפיו ובדרך ולפי הסדרים שייקבעו בתקנות של קופת-החולים (להלן — התקנון).

(ב) שר הבריאות, בהתייעצות עם המועצה, רשאי להתיר לקופת-החולים לספק שירותים רפואיים מהסוגים שאינם כלולים בסעיף 6 ושיפורטו בהיתר ובתנאים שיפורטו בו.

8. תשלום בעד שירות

שר הבריאות, בהתייעצות עם המועצה ובאישור ועדת העבודה והרווחה, רשאי להתיר בתקנות לקופת-החולים לגבות תשלום, בשיעורים שייקבעו, בעד השירותים הכלולים בסעיפים 6 ו-7, ובתקנות כאמור רשאי לפטור סוגי מבוטחים מן התשלום כולו או מקצתו; סדרי גביית התשלום ייקבעו בתקנון במידה שלא נקבעו בחוק זה או בתקנות לפיו.

² ס"ח התשי"ט, עמ' 276.

פרק ג': קופות-חולים

21. תקנון קופת-חולים

- (א) לכל קופת-חולים יהיה תקנון, והוא יקבע —
- (1) את דרך פעולתה וניהולה, את היחסים שבין קופת-חולים לבין המבוטחים בה, זכויות המבוטחים וחובותיהם, הדרכים, הסידורים, התנאים והמקומות למתן השירותים, וכל עניין אחר הדרוש לפעולתה לפי חוק זה;
- (2) את מוסדותיה, ררכי בחירתם ודרכי פעולתם.
- (ב) כל שינוי בתקנון טעון אישור של שר הבריאות.
- (ג) קופת-חולים חייבת להעמיד את התקנון לעיונו של כל מבוטח בה לפי דרישתו.

22. מבקר פנימי

לכל קופת-חולים יהיה מבקר פנימי שסמכויותיו ייקבעו בתקנון.

23. הגשת תקנון תנאי להסמכה

קופת-חולים המבקשת הסמכה תגיש את תקנונה לשר הבריאות, ואם הוראה פלונית בתקנון סותרת או אינה תואמת את הוראות חוק זה או התקנות לפיו, רשאי הוא להורות לקופת-חולים לשנותה, והשינוי יהיה תנאי להסמכה.

24. נציגי השר בקופת-חולים

שר הבריאות יקבע בכל קופת-חולים את המוסד — למעט המינהלה — שאליז ימנה שני נציגים כזכות הצבעה.

25. ביטול הסמכה

שר הבריאות רשאי לבטל הסמכה של קופת-חולים, אם נוכח, לאחר שנתן לה הזדמנות להשמיע טענותיה, באחת מאלה:

- (1) אין הקופה נותנת למבוטחים בה את השירותים כולם או מקצתם שהיא חייבת להם על-פי חוק זה;
- (2) הקופה הפרה תנאי מהתנאים שנקבעו בהתאם לסעיף 17;
- (3) הקופה הפרה הוראה מההוראות חוק זה או את התקנות לפיו.

26. תחילת הביטול

החליט שר הבריאות על ביטול הסמכה, ייכנס הביטול לתוקף במרעד שקבע, ובלבד שלא יהיה לפני 90 יום לאחר היום שבו נמסרה לקופה הודעה עליו בכתב.

27. ערעור על ביטול הסמכה

- (א) קופת-חולים רשאית לערער על ביטול הסמכתה לפני כית'המשפט העליון בתוך 60 יום מיום מסירת ההודעה. לא הוגש ערעור יעוכב ביטול ההסמכה עד למתן פסק-הדין בערעור.
- (ב) כית'המשפט העליון הדן בערעור כאמור רשאי לאשר את ביטול ההסמכה או לבטלה, וכן לקבוע הסדרים בקשר לביטול.

15. הסמכת קופת-חולים

שר הבריאות, באישורה של מועצת הבריאות, יסמך את קופת-חולים שיתנו את שירות הבריאות לפי חוק זה; הודעה על הסמכה תפורסם ברשומות.

16. הכשירות להיות קופת-חולים

שר הבריאות לא יסמך קופת-חולים אלא אם ראה כי —

- (1) יש בה 50,000 מבוטחים;
- (2) יש בכוחה, מבחינה כספית, מינהלית ורפואית מקצועית, לתת את השירותים לפי חוק זה לכל המבוטחים בה, בחלקי הארץ השונים, ולבצע את יתר התפקידים המוטלים עליה לפי חוק זה;
- (3) הוצאותיה למינהל ולגביית דמי ביטוח, ביחס לכלל הוצאותיה, אינן עלולות על השיעור שנקבע בתקנות;

- (4) פעולותיה אינן לשם הפקת רווחים, ותקנונה אוסר את חלוקת נכסיה או הכנסותיה בין מבוטחיה ככל צורה שהיא או את השימוש בהם למתן טובות הנאה למנהליה, לעובדיה או לאדם שאינו מבוטח בה.

17. הסמכה בתנאים מיוחדים

- (א) שר הבריאות, באישור ועדת העבודה והרווחה, רשאי להתנות הסמכתה של קופת-חולים במילוי תנאים מיוחדים, לרבות סידורים כספיים ומינהליים, הדרושים, לרעתו, כדי למלא את תפקידיה לפי חוק זה, ולאחר ההסמכה רשאי לשנות תנאים אלה או להוסיף עליהם, אם נראה לו ששינוי הנסיבות מחייב זאת.

- (ב) שינוי תנאים או תוספת עליהם, כאמור בסעיף קטן (א), תחילתם 120 יום לאחר שהודיע שר הבריאות עליהם בכתב, וזולת אם נאמר בהודעת שתחילתם במועד אחר.

18. ערעור

קופת-חולים ששר הבריאות סירב להסמיכה, או שנהג בה באחת הדרכים האמורות בסעיף 17, רשאית לערער לפני בית'המשפט העליון בתוך 60 יום מיום שנמסרה לה החלטתו; היה הערעור על שינוי תנאי או תוספת תנאי — יעוכב ביצוע ההחלטה עד שיינתן פסק-דין בערעור.

19. תקנות בדבר בקשת הסמכה

- (א) שר הבריאות יקבע בתקנות מייד לאחר פרסום חוק זה ברשומות הוראות בדבר הגשת בקשה להסמכת קופת-חולים, המסמכים שיש לצרף לבקשה והנהלים לדין בבקשה.

- (ב) על אף האמור בסעיף 97, יגישו קופת-חולים הקיימות ביום פרסום חוק זה ברשומות את בקשות ההסמכה בתוך שלושה חודשים מיום הפרסום כאמור.

20. מיזוג קופות-חולים

קופת-חולים שהוסמכו לפי פרק זה והתמזגו, רואים אותן כקופת-חולים מוסמכת לפי חוק זה.

הודעה על ביטול הסמכתה או הנמצאת בהליכי פירוק מרצון. לפי מה שנראה לו דרוש להבטחת מתן השירותים או רמתם.

(ב) שר הבריאות רשאי, לאחר התייעצות עם שר המשפטים, לקבוע בדרך-כלל או לענין פירוק מסרים הסדרים מיוחדים להבטחת זכויות המבוטחים בקופת-חולים שבפירוק, לרבות סדרי צירופם של מבוטחים לקופת-חולים אחרות, אם לא הצטרפו מרצונם לקופת-חולים.

31. סמכות למכור נכסי קופה שבפירוק כתנאים מיוחדים שר הבריאות רשאי להורות לכונס הנכסים הרשמי למכור מנכסי הקופה המתפרקת, ששימשו לה במישור למתן שירותים לפי חוק זה, לאדם פלוני ובחמורה שקבע השר לאחר אישור של כלל הנראה לו דרוש כדי להקל על קליטתם של מבוטחי הקופה בקופת-חולים אחרת, או לשם שימור שירותי הבריאות במדינה או במקום פלוני שונה.

32. יתרת נכסי קופה שפורקה קופת-חולים פורקה, תועבר יתרת נכסיה, לאחר כיסוי חובותיה, למוסד לצורכי צדקה שהקימו אותו שר הבריאות כאישור שר המשפטים, ושיעורו בריאות העם.

33. התיעוד הרפואי כל התיעוד הרפואי בקשר למבוטח פלוני בקופת-חולים שבפירוק יועבר לקופת-חולים שקלטת את המבוטח.

פרק ד': ההשתייכות לקופת-חולים

34. זכות מעבר מקופה לקופה (א) מבוטח בקופת-חולים רשאי לפרוש ממנה בתום שישה חודשים מיום הצטרפותו לקופה או מיום תחילתו של חוק זה, הכול לפי המאוחר, ובלבד שהצטרף לקופת-חולים אחרת.

(ב) שר הבריאות יקבע הסדרים בדבר המשך טיפול רפואי, לרבות מסירת ידיעות והעברת התיעוד הרפואי — של מבוטח שפרש מקופת-חולים פלונית והצטרף לקופת-חולים אחרת.

(ג) שר הבריאות רשאי לקבוע הסדרים בדבר דרכי הפרישה מקופת-חולים והצטרפות לקופת-חולים אחרת, לרבות סילוק חובות והעברת מסמכים שאינם תיעוד רפואי.

39. ביטול סייגים

לא יהיו הגבלות לביטול בקופת-חולים מטעמי גיל, מצב בריאות או כל סיבה אחרת, ולא יהיו חקופות המתנה או הכשרה לקבלת השירותים שהמבוטח זכאי להם לפי חוק זה.

פרק ה': דמי ביטוח

"הכנסה" — הכנסה מהמקורות המפורטים בסעיף 2 לפקודת מס הכנסה 4, למעט אותם מקורות הכנסה שמהם לא מגיעים דמי ביטוח לאומי לפי חוק הביטוח, אולם בכפוף לאמור בסעיף 44 (א).

28. תנאים לפירוקה של קופת-חולים

(א) על אף האמור בכל דין, לא יפורק תאגיד שהוא קופת-חולים פירוק שלא מרצון, אלא לאחר ביטול הסמכתה.

(ב) על אף האמור בכל דין ובחקנון של קופת-חולים, לא תתקבל החלטה בדבר פירוק מרצון של הקופה, אלא אם נמסרה למבוטחים בה הודעה בכתב על הצעת ההחלטה, לפחות 90 יום לפני המועד שנקבע לדיון בהצעה.

(ג) קבע בית-משפט כי קיימים תנאים המצדיקים פירוק תאגיד שהוא קופת-חולים פירוק שלא מרצון — יבטל השר את ההסמכה.

29. הנהל בפירוק

קופת-חולים שהסמכתה בוטלה או שהחליטה על פירוק מרצון, תפורק על-ידי כונס הנכסים הרשמי בדרך שמפרקים חברה על-ידי בית-משפט, ובכפוף להוראות פרק זה והוראות שניתנו לפיו; ורואים את ביטול ההסמכה או את ההחלטה על פירוק מרצון, כאילו היו צו בית-משפט לפירוק חברה.

30. הבטחת זכויות המבוטחים בקופה שבהליכי ביטול, הסמכה או פירוק

(א) שר הבריאות יקבע בתקנות דרכים להבטחת מתן שירותים למבוטחיה של קופת-חולים שנמסרה לה

34. חובת מבוטח להצטרף לקופה

כל מבוטח חייב להצטרף לקופת-חולים אחת לפי בזירתו על-מנת לקבל את שירותי הבריאות שהוא זכאי להם לפי חוק זה.

35. חובת קופה לקבל מבוטח

לא תסרב קופת-חולים לקבל מבוטח המבקש להצטרף אליה.

36. סייג למעבר מקופה לקופה

לא תקבל קופת-חולים כמבוטח בה אדם המבוטח בקופת-חולים אחרת, שלא לפי הוראות חוק זה בעניין מעבר מקופה אחת לאחרת.

37. מעמדם של חברי קופת-חולים קיימות

(א) מבוטח לפי חוק זה שהיה מבוטח בקופת-חולים קיימת בתכופו לפני הסמכתה לפי חוק זה, יהיה מיום הסמכתה מבוטח בה לפי הוראות חוק זה.

(ב) שר הבריאות יקבע דרכים להבטחת מתן שירותים לפי חוק זה למבוטחים של קופת-חולים קיימת שלא קיבלה הסמכה עד ליום תחילתו של חוק זה.

40. פרשנות

לענין חוק זה —

"חוק הביטוח" — חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשכ"ה — 1968³, והתקנות לפיו;

³ סי"ח התשכ"ח, עמ' 108.

- (3) עובד כמשק בית;
- (4) מבוטח השווה מחיר לישראל;
- (5) אסיר או עציר;
- (6) מבוטח שעיקר זמנו ללימודים ואינו עובד ולא עובד עצמאי;
- (7) סוג אחר של מבוטחים.

47. דמי ביטוח בריאות שונים

שר הבריאות רשאי לקבוע בתקנות דמי ביטוח בריאות שונים למבוטח שיש עמו בן זוג מבוטח שאינו חייב בתשלום דמי ביטוח ולמבוטח שאין עמו בן זוג כזה; וכן את דינו של מבוטח שחל שינוי במצבו כאמור ושיטת הדיווח על שינויים.

48. בני משפחה של חיילים

שר הבריאות רשאי, בהתייעצות עם שר האוצר, לקבוע בתקנות —

- (1) כי דמי ביטוח הבריאות המשתלמים בעד בני משפחה של חיילים כאמור בסעיף 46 פסקה (1), ישולמו מאוצר המדינה;
- (2) בהסכמת שר הביטחון — כי הוראות סעיף 46 (1) ופסקה (1) לסעיף זה יחולו גם על מי שמשרת שירות מילואים פעיל לפי חוק שירות ביטחון, החשי"ט — 1959 [נוסח משולב].

49. שוטרים וסוהרים

שר הבריאות יקבע בהתייעצות עם שר האוצר והמשרה כי אותו חלק מדמי ביטוח בריאות בעד שוטר או סוהר כפי שייקבע בתקנות יושלם מאוצר המדינה.

50. דמי ביטוח בריאות בעד עובד ישולמו לקופת-חולים

(א) דמי ביטוח בריאות בעד עובד כאמור בסעיף 42 ישלם מעבידו — או אחר החייב בתשלום או התחייב לכך כדין — לקופת-החולים שבה מבוטח העובד.

(ב) עובד חייב להודיע למעבידו באיזו קופת-חולים הוא מבוטח ועל כל שינוי שחל בעניין זה; שר הבריאות יקבע בתקנות את דרכי מתן ההודעה ומועדיה ומה דינו של עובד שלא מסר הודעה.

51. עובד של מעבידים שונים

היה העובד מועסק אצל כמה מעבידים ינכה כל מעביד את דמי ביטוח בריאות משכר העובד וישלם בעדו מס מקביל, כאילו היה הוא בלבד מעבידו; אולם, אם ניכו משכרו בסך-הכול דמי ביטוח בריאות העולים על הסכום שהוא חייב בהם לפי חוק זה, תחזיר קופת-החולים את העודף לעובד לפי כללים שקבע שר הבריאות.

52. איך למנוע שירותים בגלל פיגור בתשלום

לא תסרב קופת-חולים ליתן למבוטח בה שירותים לפי חוק זה, אף אם לא שילם, או לא שולמו בעדו, דמי הביטוח.

53. זכות תְּקוּפָה לשיפוי הוצאותיה בגלל פיגור

(א) לא שילם מעביד את דמי הביטוח, כולם או מקצתם, בעד עובד פלוני, ואחרי שעבר מועד

"מעביד", "עובד עצמאי" ו"מי שאינו עובד ולא עובד עצמאי" — כמשמעותם בחוק הביטוח;

"דמי ביטוח" — דמי ביטוח בריאות, לרבות המס המקביל לעניין מי שחייב בו.

41. חובת תשלום דמי ביטוח

בעד כל מבוטח שמלאו לו 18 שנים ישולמו דמי ביטוח.

42. תשלומי עובד

עובד מבוטח שמעבידו חייב לשלם בעדו דמי ביטוח לאומי לפי חוק הביטוח ישלם המעביד בעדו גם דמי ביטוח בריאות ומס מקביל לפי חוק זה, בשיעור שייקבע, לפי סעיף 44 (א) מהכנסתו של העובד.

43. תשלומי שאר סוגי המבוטחים

דמי ביטוח בריאות בעד מבוטח שהוא עובד עצמאי או מי שאינו עובד ולא עובד עצמאי ישולמו בשיעור מהכנסתם, כפי שייקבע לפי סעיף 44 (א).

44. שיעורי דמי הביטוח

(א) שר הבריאות יקבע בצו, לאחר התייעצות עם שר האוצר ובאישור ועדת הכספים של הכנסת, את שיעור דמי הביטוח לסוגי המבוטחים לפי סעיפים 42 ו-43; הסכום המקסימלי והמינימלי של ההכנסה שלפיה משתלמים דמי ביטוח יהיה כפי שנקבע בחוק הביטוח לעניין תשלום דמי ביטוח לאומי, והוראות סעיף 167 לחוק הביטוח יחולו, בשינויים המחויבים; אולם, לא יהיה סכום מקסימלי של הכנסה לעניין תשלום מס מקביל.

(ב) צו לפי סעיף קטן (א) יהא ניתן לשינויים ויכול שיהיה כללי או לפי סוגי המבוטחים בסעיפים 42 ו-43, ובלבד ששיעור דמי הביטוח שייקבע לסוגים שלפי סעיף 43 לא יעלה על השיעור שייקבע לדמי ביטוח בריאות ומס מקביל ביחד לסוג האמור בסעיף 42.

45. פטור מתשלום דמי ביטוח בריאות

אלה פטורים מתשלום דמי ביטוח בריאות:

(1) מי שהוא ילדו של מבוטח לרבות נכדו שכל פרנסתו עליו, והוא אינו מסוגל לכלכל עצמו ואין לו הכנסה כדי מחיה;

(2) בן זוג של מבוטח כשאותו בן זוג אינו עובד ולא עובד עצמאי ואינו חייב להיות מבוטח בביטוח לאומי.

(3) נתמכי סעד ומקבלי הטבות סוציאליות.

46. דמי ביטוח מיוחדים

שר הבריאות, בהתייעצות עם שר האוצר, ובאישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת, רשאי לקבוע בתקנות, בדרך כלל או לסוגים, הוראות מיוחדות בדבר דמי ביטוח ועל מי מוטלת החובה לתשלומם, בעד —

(1) בני משפחה של חיילים, שאינם מבוטחים כאמור בסעיף 2 פסקה (1);

(2) שופטים וסוהרים ותלויים בהם, כפי שיוגדרו בתקנות;

של פקיד גבייה או של ממונה על הגבייה לעניין אותה פקודה.

(ג) שר הבריאות רשאי לקבוע בתקנות הוראות מיוחדות לעניין התשלום והגבייה של דמי הביטוח המשתלמים לקופת-חולים כאמור בסעיף זה, וכללים למינוי נושאי תפקידים בקופות-חולים שהוענקו להם סמכויות לפי סעיף זה.

56. דמי ביטוח שישולמו למוסד לביטוח לאומי

(א) מבוטח שאינו עובד והוא חייב בתשלום דמי ביטוח לאומי לפי חוק הביטוח, ישלם את דמי הביטוח המגיעים ממנו למוסד לביטוח לאומי.

(ב) מי שחייב, או התחייב כדן, לשלם דמי ביטוח בעד מבוטח שאינו עובד, ישלם אותם למוסד לביטוח לאומי.

(ג) מעביד ישלם את המס המקביל המגיע ממנו למוסד לביטוח לאומי.

57. סמכות הגבייה של המוסד לביטוח

(א) המוסד לביטוח לאומי יגבה את דמי הביטוח לפי סעיף זה בדרך שבה זו גובה דמי ביטוח לאומי, ולעניין זה יחולו הוראות חוק הביטוח בשינויים המחויבים, כאילו היו דמי ביטוח לאומי.

(ב) שר העבודה והרווחה רשאי לקבוע בתקנות הוראות מיוחדות לעניין דרכי הגבייה והתשלום של דמי הביטוח לפי סעיף זה.

58. מבוטח הפטור מדמי ביטוח לאומי לקופת-חולים

מבוטח הפטור מתשלום דמי ביטוח לאומי לפי חוק הביטוח אם בדרך כלל ואם לתקופה מסוימת, ודמי הביטוח שלו אינם משתלמים לפי סעיפים 45 ו-48, ישלם כל אותו זמן את דמי הביטוח במישרין לקופת-החולים שבה הוא מבוטח; אולם, שר הבריאות רשאי לקבוע בתקנות שדמי הביטוח ישולמו באמצעות גוף אחר או בדרך אחרת, לרבות ניכויים מגמלה המשתלמת לאותו אדם.

59. חלוקת דמי הביטוח שגבה המוסד לביטוח לאומי

המוסד לביטוח לאומי יחלק את דמי הביטוח שגבה בין קופות-החולים בשיעור יחסי, שיחושב על-פי כללים ודרכי חישוב ובמועדים שיקבעו שר העבודה והרווחה והבריאות בתקנות, באישור ועדת העבודה והרווחה.

60. מסירת מידע למוסד לביטוח לאומי

(א) כל קופת-חולים חייבת להעביר למוסד לביטוח לאומי, לפי דרישתו, מידע שידרוש לעניין חוק זה לפי כללים שיקבעו שר העבודה והרווחה והבריאות; לא הגישה קופת-חולים פרט כנדרש ממנה רשאי המוסד לביטוח לאומי לעכב כספים המגיעים לה לפי סעיף 59.

(ב) כל המשלם דמי ביטוח למוסד לביטוח לאומי חייב להמציא למוסד, לפי דרישתו, כל נתון לעניין חוק זה לפי כללים ששרי העבודה והרווחה והבריאות יקבעו בתקנות.

התשלום ולפני שסולק הפיגור נזקק העובד לשירותי קופת-חולים שהוא זכאי להם לפי חוק זה — רשאית קופת-החולים לתבוע מהמעביד שיפוי הוצאותיה לשירותים שנתנה או שהיא עתידה ליתן לעובד.

(ב) מבוטח אחר שלא שולמו בעדו דמי ביטוח כולם או מקצתם, והפיגור נמשך תקופה שקבע שר הבריאות ואחרי מועד התשלום, ולפני שסולק הפיגור נזקק המבוטח לשירותי קופת-חולים שהוא זכאי להם לפי חוק זה — רשאית קופת-החולים לתבוע ממנו שיפוי הוצאותיה בעד השירותים שנתנה או שהיא עתידה לתת לו.

(ג) שר הבריאות, לאחר התייעצות עם ועדת התעריפים של המועצה, יקבע בתקנות את הכללים, התעריפים ודרכי חישוב לעניין שיפוי הוצאות בעד שירותים לפי סעיף זה.

54. גבייה באמצעות מוסד אחר

דמי ביטוח הבריאות המשתלמים לקופת-חולים במישרין לפי חוק זה רשאית הקופה לגבות גם באמצעות לשכת המס של ארגון עובדים או באמצעות מוסד גבייה כיוצא בזה, או על-פי הסכם בין כל הקופות או לשכת מס של ארגון עובדים לבין המוסד לביטוח לאומי, על-ידי המוסד לביטוח לאומי, או על-ידי מוסד לגבייה סוציאלית שיוקם על-ידי החוק.

55. סמכות הגבייה של קופת-חולים

(א) בכפוף להוראות חוק זה תגבה קופת-חולים את דמי הביטוח המשתלמים לה במישרין באותה דרך שבה גובה המוסד לביטוח לאומי דמי ביטוח לאומי.

(ב) לעניין גביית התשלום וקביעת ההכנסה החייבת בדמי הביטוח יחולו הוראות חוק הביטוח בשינויים המחויבים ובשינויים אלה:

(1) סמכות שביד המוסד לביטוח לאומי, או ביד מי שמינה המוסד לכך על-פי חוק הביטוח, כלפי המבוטח לפי אותו חוק או כלפי מי שחייב בתשלום דמי ביטוח בעדו — תהיה בידי קופת-חולים, או בידי מי שמינה לכך, כלפי המבוטח בה או כלפי מי שחייב בתשלום דמי ביטוח בעדו, לפי העניין;

(2) חובה המוטלת על אדם על-פי הוראות חוק הביטוח כלפי המוסד לביטוח לאומי, וכן להיפך, תהא מוטלת עליהם, לפי העניין, כלפי קופת-חולים שהאדם או מי שחייב בתשלום דמי ביטוח בעדו מבוטח בה;

(3) שר הבריאות, בהתייעצות עם שר האוצר, רשאי לקבוע בתקנות תנאים להחלת פקודת המסים (גבייה)⁴ על גביית דמי הביטוח על-ידי קופת-חולים, ורשאי הוא למנות אדם שיהיו לו לעניין תשלום דמי ביטוח הסמכות

⁴ דני מדינת ישראל, נוסח חדש 6, עמ' 120.

61. מסירת מידע לקופת-חולים

המוסד לביטוח לאומי רשאי למסור לקופת-חולים, בדרך ובהיקף שיקבעו שרי העבודה והרווחה והבריאות, מידע שבידו העשוי להיות דרוש לה לגביית דמי ביטוח.

62. פיקוח

מי שניתנו לו סמכויות פיקוח לפי סעיף 196 לחוק הביטוח (להלן — המפקח) רשאי להשתמש בהן גם לעניין כיצוע תפקידיו של המוסד לביטוח לאומי לפי חוק זה.

פרק ו': תקציב קופת-חולים

63. קביעת התקציב ואישורו

- (א) קופת-חולים תקבע את תקציבה לפי הוראות תקנונה ובכפוף להוראת חוק זה והתקנות על-פיו; הצעת התקציב תוגש לשר הבריאות, בדרך שקבע לאחר התייעצות במועצה.
- (ב) תקציבה של קופת-חולים טעון אישור שר הבריאות.

64. הנחיות לקביעת התקציב

- הצעת התקציב של קופת-חולים תיקבע על-פי הנחיות שר הבריאות שינתנו בהתאם למדיניות שירותי הבריאות ובהתחשב בשיקולים אלה:
- (1) חובותיה של קופת-חולים כלפי המבוטחים בה לפי חוק זה והתקנות על-פיו;
 - (2) שירותים שהיא נותנת נוסף על אלה שהיא חייבת לתיתם על-פי החוק;
 - (3) הצעת תוכנית הפיתוח שלה;
 - (4) אומדן הכנסותיה.

65. מקורות הכנסה שיפורטו

- אומדן הכנסותיה של קופת-חולים בתקציבה יפורט במיוחד ממקורות אלה:
- (1) דמי ביטוח;
 - (2) תקבולים בעד שירותים על-פי חוק זה;
 - (3) הקצבות;
 - (4) מענקים ומלוות של המדינה הניתנים באמצעותה או באמצעות גופים אחרים, ותורמות מכל אדם אחר, לרבות מענקי מחקר ופירוט יעדיהם, של כל אלה, הכול באישור כאמור בסעיף 68(ב);
 - (5) תקבולים מאת המוסד לביטוח לאומי בעד שירותים רפואיים;
 - (6) תקבולים אחרים בעד מתן שירותים רפואיים לזכאי להם על-פי כל חוק;
 - (7) תקבולים מאת מוסדות חרץ ומדינות חרץ בעד מתן שירותים רפואיים לזכאים לקבל אותם על-פי דיני חרץ;
 - (8) תקבולים בעד מתן שירותים רפואיים מכוח זכות שיפוי לפי כל דין.

66. תקציב רגיל ותקציב פיתוח

התקציב של קופת-חולים יהיה מחולק לתקציב רגיל לכיצוע פעולותיה השוטפות ולתקציב פיתוח להקמת מוסדות רפואיים, לרבות בתי-חולים, הרחבתם, שיפורם וצידודם.

67. שינויים בתקציב

שינויים בתקציב של קופת-חולים שאושר —

68. מענקים מלוות ותורמות

- (א) המדינה רשאית להשתתף בתקציב קופת-חולים בסכומים שאושרו למטרה זו בתקציבה, לפי מבתנים שיקבע שר הבריאות באישור ועדת העבודה והרווחה, וכלכד שהשתתפות המדינה בתקציב כל קופה לא תפחת משליש התקציב.
- (ב) מענקים, מלוות ותורמות שלא מאת המדינה לקופת-חולים טעונים אישור שר הבריאות והאוצר.

69. איוון נטל מיוחד

- (א) המדינה תשתתף באיוון הנטל המיוחד שנושאות בו קופת-חולים בהגשת שירותים רפואיים לפי חוק זה בתנאים בלתי רגילים.
- (ב) לענין זה, יראו כהגשת שירותים רפואיים בתנאים בלתי רגילים הגשתם באזור כפר או ספר, או באזור פיתוח, או באזורים שבהם קיימים תנאי בריאות מיוחדים, או שהם במצב ביטחוני מיוחד, או לקבוצות אוכלוסין מיוחדים או במצב מיוחד וכלתי צפוי, לרבות מקרי מגפות; והכול כפי שתקבע המועצה.
- (ג) קביעת המועצה תובא לידיעת קופת-חולים בהצעה בכתב ואינה טעונה פרסום ברשומות.
- (ד) השתתפות המדינה לענין זה תינתן בהתחשב בשיקולים אלה:
- (1) הכנסותיה של קופת-חולים ודמי הביטוח, בסכום כולל ובמועצת לכל מבוטח בה;
- (2) תוצאותיה של קופת-חולים בסכום כולל ובמועצת לכל מבוטח בה;
- (3) השירותים שקופת-חולים נותנת לפי הוראות חוק זה בחלקי הארץ השונים ולקבוצות האוכלוסייה השונות;
- (4) ההוצאות שנושאת בהן קופת-חולים להגשת שירותים רפואיים בתנאים בלתי רגילים בהשוואה.

70. אין הוצאה מחוץ לתקציב

קופת-חולים לא תוציא כל הוצאה שלא אושרה בתקציבה.

71. חובת דיווח

קופת-חולים תגיש לשר הבריאות או למי שהוא קבעו לצורך זה דוח שנתי וכן דוחות תקופתיים או אחרים על פעולותיהם, לרבות דוחות כספיים, הכול כפי שקבע שר הבריאות בתקנות.

פרק ז': המועצה לביטוח בריאות

73. מינוי המועצה, הרכבה ותקופת כהונתה

(א) על-פי המלצת שר הבריאות תקבע הממשלה את מספר חברי המועצה. מחציתם יהיו נציגי קופות-חולים. מספר הנציגים מכל קופה יהיה יחסי למספר המבוטחים בה, ובלבד שיהא נציג אחד לפחות לכל קופה, ומחציתם יהיו —

- (1) נציגי הממשלה;
 - (2) נציגי המוסד לביטוח לאומי;
 - (3) נציגי ארגוני עובדים ומעבידים, שלדעת שרי הבריאות והעבודה והרווחה הם נוגעים בדבר;
 - (4) נציגי מקצועות רפואיים ופרא-רפואיים;
 - (5) נציגי ציבור;
 - (6) נציג בתי-החולים הציבוריים;
 - (7) נציגי השלטון המקומי;
 - (8) נציגי מוסדות להשכלה רפואית גבוהה.
- (ב) שר הבריאות ימליץ לגבי מינוי הנציגים על-פי הצעת הגופים הנוגעים בדבר; לא הגיש גוף כאמור הצעה שמית של נציגים בתוך חודש מיום הפנייה אליו מטעם שר הבריאות — רשאי השר להמליץ על נציגים של אותו גוף.
- (1) שר הבריאות רשאי להמליץ לגבי מינוי ממלא-מקום לכל חבר מועצה בדרך האמורה בסעיף קטן (ב) לגבי חברים;
- (2) נעדר חבר משיבת המועצה או משיבת ועדה מועדותיה, יחא לממלא-מקומו מעמד של חבר לאותה ישיבה.
- (3) הוראות חוק זה לגבי חברי מועצה יחולו גם על ממלא-מקום.
- (ד) תקופת כהונתה של המועצה ארבע שנים.

74. העברה מכהונה

הממשלה רשאית להעביר חבר מועצה מכהונתו אם —

- (1) ניטל ממנו הכושר הגופני או הנפשי או נבצר ממנו מסיבה אחרת למלא את תפקידיו;
- (2) הורשע בעבירה פלילית שיש עמה קלון;
- (3) עזב את הארץ לצמיתות;
- (4) נעדר ממספר ישיבות רצופות של המועצה שקבעה המועצה מראש לענין זה;
- (5) חדל לייצג את הגוף הנוגע בדבר והובא הדבר בכתב מאת אותו גוף לידיעת יושב-ראש המועצה.

75. יושב-ראש המועצה וסגניו

- (א) שר הבריאות יהיה יושב-ראש המועצה;
- (ב) ליושב-ראש המועצה יהיו שני סגנים, אחד מהם יהיה המנהל הכללי של משרד הבריאות, והוא יהיה

72. המועצה ותפקידיה

(א) הממשלה תמנה מועצה לביטוח בריאות, אשר סמכויותיה ותפקידיה יהיו, ככל שהדבר דרוש לביצוע חוק זה —

- (1) תיאום ארצי ואזורי של פעולות שירותי הבריאות הממלכתיים, קופות-החולים המוסמכות וגופים אחרים שיפעלו לפי חוק זה, ושל חלוקת השירותים הרפואיים לכל אזורי הארץ, לרבות שילובן של מרפאות במסגרת של בתי-חולים באזורים השונים;
- (2) חכנון וריסות ארצי ואזורי של כוח האדם הרפואי למקצועותיו השונים, וענייני עלייה וקליטה של כוח אדם רפואי;
- (3) חכנון השירותים הרפואיים, לרבות השירותים של בתי-חולים, לפי המקצועות הרפואיים השונים ואזורי הארץ השונים, ותכנון פיתוחם;
- (4) קביעת תקציב לניהולם ולתחזוקתם של שירותים רפואיים, לרבות שירותים אמבולטוריים, על כוח האדם שבהם;
- (5) קביעת תקנים לבניין בתי-חולים, ריהוטם, ציודם וצוותם;
- (6) קביעת נהלים וסדרים לאשפוזם של מבוטחים וחולים אחרים, לרבות חלוקתם האזורית של שירותי בתי-חולים וסדרי תורנות שלא בשעות העבודה וכימי העבודה הרגילים;
- (7) קביעת סדרי תורנות של רופאים ושירותים אמבולטוריים אחרים, לרבות אספקת תרופות, שלא בשעות העבודה וכימי העבודה הרגילים;
- (8) קביעת תעריפי השירותים למבוטחים ולשאינם מבוטחים;
- (9) קביעת הנחיות לדיווח סטטיסטי ולהערכת שירותים של קופות-חולים מוסמכות, מוסדות מאשפוזים ומוסדות רפואיים אחרים שהוסמכו לענין חוק זה;
- (10) הצעת שירותים נוספים שיכללו בביטוח בריאות, פירוטם, היקפם ומידתם;
- (11) ייעוץ והמלצה לשר בדבר התקציב של קופות-החולים;
- (12) ייעוץ והמלצה לשר בדבר התקנת תקנות לפי חוק זה;
- (13) ייעוץ לשר ולממשלה בכל עניין אחר הקשור בביצוע חוק זה;
- (14) כל פעולה אחרת וכל תפקיד אחר שיטילו עליה הממשלה או השר לשם ביצוע חוק זה.

79. החלטות המועצה

(א) בעניינים שבתחום הסמכויות של הרשות או של ועדה, לא תחליט המועצה אלא אם הוכאה לפנייה הצעה של הרשות או של אותה ועדה; לא הוגשה הצעה כאמור בתוך שלושה חודשים מיום שהוכאה בפניה בקשה לדיון בעניין שבתחום סמכותה, רשאית המועצה, על-פי פנייה של רבע מחברי הרשות או של אותה ועדה, להחליט בעניין.

(ב) החלטות המועצה בעניינים האמורים בפסקאות (4), (5) ו-(8) לסעיף 72 טעונות אישור שר הבריאות.

(ג) בכפוף לאמור בסעיף קטן (ב), כל החלטה של המועצה תחייב כל קופת-חולים, בית-חולים, מוסד רפואי וגוף או רופא הפועלים במסגרת חוק זה.

80. ועדות אזוריות ומרחביות

שר הבריאות, בהתייעצות עם המועצה, רשאי להקים ועדות אזוריות או ועדה משותפת לאזורים אחרים, להפעלת השירותים הרפואיים ולתיאום האזורי, כאמור בסעיף 72 (א)(1); סמכויותיהן של הוועדות כאמור ייקבעו בתקנות.

81. תאגידים

שר הבריאות, בהתייעצות עם המועצה, רשאי להקים תאגידים לניהול, לאספקה ולהפעלתם של שירותים רפואיים. כל תאגיד יהיה כשר לכל חובה, זכות או פעולה משפטית.

82. נציב קבילות

(א) שר הבריאות ימנה נציב קבילות לשירותי הבריאות; נציב הקבילות ימונה לתקופה של ארבע שנים, וניתן להאריך תקופה זו מדי פעם, לפי שיקול דעתו של השר.

(ב) כל מבוטח יהיה רשאי לפנות לנציב הקבילות בתלונה על שירות בריאות שקיבל או שנמנע ממנו ועל קופת-חולים או על כל עובד של שירותי הבריאות.

(ג) שר הבריאות יקבע בתקנות כללים לטיפול בתלונות כאמור ולדרך שבה יבוצעו המלצות נציב הקבילות.

פרק ח': האשפוז

הניתנים למבוטחי קופת-חולים פלונית על-ידי בית-חולים פרטי ייקבעו בהסכם שיתערך בין הקופה לבית-החולים; באין הסכם יקבע את התשלומים וההסדרים האמורים שר הבריאות, לאחר התייעצות במועצה.

85. אשפוז חיילים

(א) הרשות לאשפוז תקבע את בתי-החולים שהיו חייבים לאשפוז חיילים ולחת להם שירותים רפואיים אחרים, לפי הסדרים שיקבע שר הבריאות, בהתייעצות עם שר הביטחון.

(ב) אוצר המדינה ישלם לבתי-החולים בעד האשפוז ומתן השירותים הרפואיים לפי סעיף זה, על-פי תעריפים שתקבע ועדת הכספים של הכנסת.

ממלא-מקומו הקבוע של יושב-ראש המועצה ואחד מנציגי קופת-החולים אשר לה מספר המבוטחים הגדול ביותר.

76. מוסדות המועצה

(א) המועצה תבחר מקרב חבריה מוסדות אלה ותקבע את מספר חבריהם —

(1) ועדה מסדרת;

(2) רשות לאשפוז ולשירותים רפואיים;

(3) ועדה לכוח-אדם רפואי;

(4) ועדה לתקציב ולתעריפים;

(5) ועדת תקנות וחקיקה.

(ב) המועצה רשאית לבחור מקרב חבריה ועדות נוספות אחרות.

(ג) המועצה רשאית להאציל מסמכויותיה לוועדות ולפעול באמצעותן. החלטות ועדה מכוח אצילת סמכויותיה כאמור דינן כדין החלטת המועצה.

77. תפקידי הוועדה המסדרת

הוועדה המסדרת תציע למועצה את הרכבן האישי של הרשות ושל הוועדות, את היושבים-ראש שלהן ואת תחומי סמכויותיהן ותפקידיהן, וכלבד שברשות לאשפוז ולשירותים הרפואיים ייקבע הייצוג בהתחשב במספר המיטות ובמספר המבוטחים שאותם מייצגים חברי המועצה. יושב-ראש הרשות יהיה סגן ראש המועצה, שנבחר מקרב נציגי קופת-חולים שלה מספר המבוטחים הגדול ביותר.

78. תקנון המועצה

(א) המועצה באישור שר הבריאות תקבע בתקנונה את סדרי העבודה שלה ושל מוסדותיה ואת סמכויותיהם.

(ב) המועצה תתכנס לפחות אחת לשישה חודשים;

(ג) על-פי דרישת שר הבריאות או רבע מחברי המועצה תיקרא ישיבה שלא מן המניין. כן רשאי רבע מחברי הרשות או כל ועדה מוועדות המועצה לדרוש ישיבה שלא מן המניין.

83. סדרי קבלה לאשפוז

(א) המבחנים שלפיהם יתקבלו המבוטחים לאשפוז בכל בית-חולים יהיו מבחנים רפואיים בלבד, ובבתי-החולים יקבלו את המבוטחים לאשפוז על בסיס אזורי ועל-פי הפניית הרשות לאשפוז ולשירותים רפואיים של המועצה (להלן — הרשות לאשפוז).

(ב) הרשות לאשפוז תקבע את האזורים ואת בתי-החולים שבהם לעניין סעיף קטן (א).

84. הסכם עם בתי-חולים פרטיים

התנאים והתשלומים לאשפוז ולשירותים רפואיים אחרים

(ב) לא יוקם בית-חולים חדש ולא יורחב בית-חולים קיים אלא לפי תוכנית אשפוז שאושרה כאמור.

88. תחולה

לעניין פרק זה, דין בית-חולים שבבעלות המדינה כדין בית-חולים אחר.

פרק ט': הוראות שונות

92. דין המדינה

לעניין חוק זה, דין המדינה כמעביד כדין כל מעביד אחר.

93. שמירת דינים

חוק זה אינו גורע מכל סמכות של שר הבריאות, המנהל הכללי של משרד הבריאות וכל בעל משרה אחרת על-פי חיקוק אחר, בעניין פיקוח על מוסדות רפואיים, רופאים ובעלי מקצוע אחרים ובכל עניין אחר הנוגע לבריאות העם.

94. עונשין

(א) מי שהפר חובה או איסור המוטלים עליו בחוק זה, או צו בתקנות לפיו, למעט חובת חשלוש דמי ביטוח, דינו קנס 10,000 ש"ח או קנס 500 ש"ח בשל כל אדם שלגביו נעברה העבירה.

(ב) מי שמסר הצהרה כוזבת ביועצין או העלים עובדות שיש להן חשיבות בכל הנוגע לחוק זה או התקנות על-פיו, דינו — מאסר שנה או קנס 5,000 ש"ח.

(ג) מי שהפריע למפקח בביצוע סמכויותיו לפי סעיף 62, דינו — מאסר שנה או קנס 3,000 ש"ח.

(ד) מי שלא הצטרף לקופת-חולים בהתאם להוראות חוק זה, דינו קנס 1,000 ש"ח.

(ה) נעברה עבירה לפי חוק זה בידי חבר בני אדם, רואים כאחראי לה כל מי שביצע אותה בפועל, וכן מי שבשעת ביצועה היה מנהל פעיל או עובד אחראי בחבר אם לא הוכיח שהעבירה נעברה שלא בידיעתו או שנקט אמצעים סבירים למניעתה.

פרק י': ביצוע ותקנות

(1) לאחר התייעצות עם המועצה בדבר הפעולות הדחופות של קופת-חולים לקראת תחילת חוק זה;

(2) לאחר התייעצות עם המועצה ושר האוצר — בדבר הגשת תקציבים של קופות-החולים לששת החודשים הראשונים שלאחר תחילת חוק זה, לשם אישורם, ובדבר חשלוש מקדמות לקופת-החולים מאוצר המדינה לקראת תחילת חוק זה.

(ב) שר הבריאות רשאי לקבוע הסדרים הבאים להבטיח שעם תחילתו של חוק זה יבוטח כל אדם החייב בביטוח לפיו והוא אינו מבוטח אותה שעה בקופת-חולים.

86. זכויות שמורות

אין בהוראות פרק זה כדי לפגוע במעמד המשפטי והמינהלי העצמאי של בית-חולים כלשהו.

87. תוכנית פיתוח לאשפוז

(א) ועדת האשפוז תכין תוכנית ארצית לפיתוח שירותי האשפוז ותגיש אותה לאישור המועצה.

89. תביעות נגד צד שלישי

היה המקרה שחייב קופת-חולים לתת שירות למבוטח לפי חוק זה משמש עילה לחייב צד שלישי לשלם פיצויים לאותו מבוטח לפי פקודת הנויקין [נוסח חדש]⁵, או חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה — 1975⁶, יהיה המבוטח שקיבל את השירות חייב להושיט כל עזרה ולנקוט כל פעולה סבירה כדי לסייע לקופה במימוש זכותה לשיפוי הצד השלישי לפי כל דין, ולא יעשה כל פעולה לפגוע בזכויותיה של הקופה כלפי הצד השלישי כאמור, או למנוע בעד מימושה; הפר המבוטח חובה זו, רשאית הקופה לתבוע פיצוי על הנזק שגרם לה עקב ההפרה.

90. תביעות

(א) כיוור תביעות של מבוטח או חליפו נגד קופת-חולים ושל קופת-חולים נגד מבוטח או חליפו יתנהל כך —

(1) תביעה שערכה עולה על 1,000 ש"ח, למעט תביעה לחשלוש דמי ביטוח, תתברר כוועדת בורות שתוקם על-ידי קופת-חולים לפי תקנות;

(2) כל תביעה אחרת, למעט תביעת נזיקין, תתברר בבית-הדין לעבודה.

91. תביעות

(א) תביעות בין קופת-חולים לבין מעבידים וחליפיהם יתבררו בבית-הדין לעבודה.

(ב) תביעות של קופת-חולים בין לבין עצמן בעניינים הנוגעים לחוק זה יתבררו בבית-הדין לעבודה.

95. ביצוע ותקנות כלליות

שר הבריאות ממונה על ביצוע חוק זה, והוא רשאי להתקין תקנות לביצועו.

96. תקנות לביצוע הסכמי חוץ

שר הבריאות, בהתייעצות עם שר החוץ ועם המועצה ובאישור ועדת העבודה והרווחה, רשאי להתקין תקנות לביצוע הסכמים שנעשו בין מדינת ישראל לבין מדינת חוץ לעניין יחסי גומלין בענייני ביטוח בריאות, אף אם יש בהסכמים סטייה מהוראות כל חיקוק.

97. תקנות והסדרים לקראת הפעלת החוק

(א) שר הבריאות רשאי להתקין תקנות —

⁵ דני מדינת ישראל, נוסח חדש 10, עמ' 266.
⁶ סיח התשל"ה, עמ' 234.

דברי הסבר

9. תעשה רגיונליזציה של השירותים, ושירותי הבריאות יושתחו על בסיס אזורי;
 - א. כל מבוטח יקבל את מכלול השירותים הרפואיים בתוככי אזור מגוריו, תוך הבטחת רציפות הטיפול והפעלת רשימה רפואית אחידה. שיטה זו מבטיחה ניצול אופטימלי, יעיל וחסכוני של כלל המשאבים;
 - ב. עקרון אזוריות האשפוז יביא לארגון שירותי האשפוז על בסיס חדש;
 - ג. ישולבו השירותים הרפואיים, ללא קשר לבעלות על המוסדות או למסגרות הביטוח;
 - ד. יוקמו ועדות אזוריות לצורך הפעלת המשולבת של השירותים.
10. דמי הביטוח ותעריפי שירות אחרים יהיו טעונים אישור ונתונים לביקורת.
11. יהיה פיקוח מטעם המדינה על תקציבי קופות-החולים.
12. תהיה ביקורת של מבקר המדינה על פעולות הקופות.
13. הסמכת הקופות תעשה על-ידי שר הבריאות.
14. תהיה התאמה של תקנוני הקופות להוראות התוק. רפואי דיווח, מינהל ומינוח, הצטיידות, כוח אדם וכ"י — כל אלה יהיו לפי קריטריונים אחידים של מערכת השירותים כולה.
15. תהיה כתובת משפטית ליישוב סכסוכים בין המבוטח לבין הקופה, והוא בית-הדין לעבודה.
 - לכל קופה יהיה תקנון פתוח לעיון ציבור מבוטחיה, שיפרט את דרך פעילותה וניהולה, את היחסים בינה לבין המבוטחים, את זכויות המבוטחים וחובותיהם, את התנאים והמקומות למתן השירותים, את מוסדות הקופה ודרכי בחירתם, וכ"י. לכל קופה יהיה מבקר פנימי. במקרים קיצוניים של פגיעה במבוטחים ובהוראות החוק — ניתן יהיה ליטול מקופה את הסמכתה.
 - כל קופה תהיה פתוחה לכל מבוטח, היא תהיה חייבת לקבלו לשורותיה. ניתן יהיה לעבור מקופה לקופה כל ששה חודשים.
 - דמי הביטוח ישולמו החל מגיל 18. נועד עובד ולומד יהיה פטור מתשלום, וכן יהיו פטורים, כאמור, נחמכי סער. שיעור דמי הביטוח ייקבע על-ידי שרי הבריאות והאוצר, כאישור ועדת הכספים או ועדת העבודה והרווחה של הכנסת. יהיו שיעורי רצפה ושיעורי תקרה, אך לא תהיה תקרה למס המקביל. על-ידי קביעת שיעורים נאותים, מגוונים ומשתנים, ניתן יהיה להבטיח את הפרוגרסיביות של דמי הביטוח. לסוגי מבוטחים מסוימים (בני משפחות חיילים, עובדות במשק-בית, סטודנטים ואחרים) ייקבעו שיעורי דמי ביטוח מיוחדים. אין למנוע מתן שירותים בשל פיגור בתשלום דמי הביטוח.
- חוק ביטוח בריאות — תוכנו ודרכי ביצועו — נוגע לכל אזור במדינה. חוק זה שייך לחוקים המעצבים את פני החברה, הוא מורה מה היא מגמת פניו של המשטר, מה סדר העדיפויות שהוא קובע בהקצאת משאביו, ולמי ולמה מופנית תשומת-הלב.
- מדינת ישראל הייתה, וכך היא עד היום, אחת המדינות המחקריות בעולם בתחום הבטחת שירותי הבריאות לכול — זאת בלי להתעלם מן הקשיים ומן העיוותים שהיו.
- עקרונותיה של הצעת החוק הן:
 - א. היא מבססת את ביטוח הבריאות על קופות-החולים הקיימות, כאגודות וולונטריות של המבוטחים בהן.
 - ב. היא באה לעודד שירות רפואי אוניברסלי ושווה לכול.
 - ג. היא מטילה על המדינה השתתפות בתקציב הקופות, אחרי שאושר תקציב זה, על הכנסותיו והוצאותיו, על-ידי המדינה. בכל מדינת העולם המתוקנות משתתף תקציב המדינה בחלק נכבד מתקציב ביטוח הבריאות — בין 30% ל-70% בארצות מפותחות, כמו ארצות סקנדינביה, ועד 90% בארצות תתי-מפותחות, כמו ארצות אמריקה הלטינית או ארצות אפריקה.
 - ד. משרד הבריאות יהיה משרד מפקח, קובע מדיניות, נותן רישוי לקופה, אך הוא לא יהיה סוכנות לאספקת שירותים.
- ההצעה מביאה את ההטבות והשיפורים האלה לאורח:
 1. יונהג ביטוח חובה לכול.
 2. יבוטלו כל ההגבלות שחלו עד עכשיו על אוכלוסיית מבוטחים מסוימת. לדוגמה: ביטול תקופת המתנה והכשרה עד לחברות מלאה; ביטול ההגבלות הרפואיות של מחלות כרוניות, על מבוטחים החל מגיל גבוה; ביטול הביטוח החלקי; הנהגת ביטוח מלא להורי חברים ולפנסיונרים.
 3. בתוקף החוק, ולא לפי הסכמים, יוגדרו הרמה, הטיב והיקף שירותי החובה, תוך פיקוח על רמתם.
 4. תורחב הזכאות לשירותים נוספים. לדוגמה: טיפול ביתי, אשפוז חינוך, שיקום, מכשירים רפואיים והסעות.
 5. טיפול שיניים מונע וראשוני יינתן חינוך. שאר סוגי הטיפול יינתנו בתשלום, לפי תעריפון שייקבע ותחת פיקוח.
 6. כל מבוטח יהיה זכאי לקבל שירותים ללא התניה, אף אם לא שילם דמי ביטוח.
 7. נחמכי סער ומקבלי הטבה סוציאלית יהיו פטורים מתשלום דמי ביטוח בריאות.
 8. שירותי רפואה מונעת יהיו פונקציה ממלכתית, אוניברסלית, במסגרת שירותי החובה.

תורניות רופאים ובתי־מרחקת, וכו'. בראש המועצה יעמוד שר הבריאות. תוקמנה ועדות נפרדות לנושאים השונים וכן ועדות אזוריות לחיאות במקום. החלטות הוועדות תחייבנה את הקופות.

תוקם רשות אשפוז, וכן יוקמו תאגידים לניהול ולאספקה ולהפעלת השירותים האזוריים (תאגיד ארצי לאספקת תרופות, או לכביסה לבתי־חולים, וכו'). במסגרת המועצה הארצית והגופים האזוריים יהיה ייצוג חזק למבוטחים.

אומכודסמן — נציב קבילות — יהיה צינור נוסף להבטחת האינטרסים של המבוטחים. שר הבריאות יהיה אחראי לכיצוע חוק זה, בשיתופם של שר האוצר ושר העבודה והרווחה, בנושאים המתבקשים בסעיפי החוק השונים.

ח. הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשמ"ח — 1988*

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

שירותי הבריאות יינתנו במסגרת ביטוח בריאות ממלכתי, שיהיה בעל אופי סוציאלי מובהק. שירותים אלה יובטחו ויתואמו על־ידי גוף מרכזי — מינהלת הבריאות הארצית — ועל־ידי הנהלות אזוריות, שתהינה אחראיות להבטחת הפעלת השירותים כולם, לפרטיהם, לכלל התושבים, על בסיס של חלוקה גיאוגרפית־אזורית.

לרשותו של הביטוח יעמוד מנגנון גבייה מאורגן היטב במוסד לביטוח לאומי, הנהנה מיוקרה ומאמון הציבור. המוסד לביטוח לאומי מסוגל לבצע את גביית דמי הביטוח בעלות נמוכה, ללא צורך בהקמת מנגנון חדש.

לא יועברו לרשות ההנהלות האזוריות והמינהלה הארצית מוסדות רפואיים, לא בדרך של רכישה או הפקעה ולא בכל דרך אחרת. ההנהלות והמינהלה יפעלו על בסיס של הסכמים עם גורמי הרפואה נותני השירותים הקיימים במדינה — קופות־החולים ומוסדות רפואה אחרים, ציבוריים ופרטיים. נכסיהם ומוסדותיהם של נותני השירותים, תפעולם וניהולם, יקוימו ברשות בעליהם ובאחריותם, באופן עצמאי, ולא יחול שום שינוי במעמדם ובתפקודם. השינוי יחול רק במעמד מקבלי השירות.

לא יהיו עוד חברים ומשלמי מס חבר למוסדות, אלא תושבים הזכאים לקבל שירותי בריאות בתוקף היותם תושבים במדינת ישראל.

בעתיד תיעשה הגבייה על־ידי מוסד לגבייה סוציאלית, שירכז את כל הגבייה הסוציאלית במדינה. המוסד יוקם מכוח חוק מיוחד. עד אז, תבצע הגבייה באמצעות לשכות המס של ארגוני העובדים, או על־פי הסכם בין לשכת המס לבין המוסד לביטוח לאומי. המס המקביל ודמי הביטוח של עצמאים ישולמו לביטוח הלאומי, והוא יחלקם בין הקופות, בהתאם למספר המבוטחים, לגודל ההכנסה וכו'.

המבנה המוסדי של השירות הרפואי יהיה כדלקמן:

תוקם מועצת ביטוח בריאות, לשם ייעוץ והנחיה, תיאום השירותים, תכנון כוח האדם הרפואי, תכנון השירותים, לרבות אשפוז, קביעת תקנים לניהול השירותים ותקנים לבניין בתי־חולים, קביעת נוהלי אשפוז, לפי הסדרים אזוריים, קביעת

חוק ביטוח בריאות ממלכתי בא להגשים את העיקרון כי הבטחת שירותי בריאות לתושב, בדומה להבטחת חינוך וביטחון אישי, היא חובה המוטלת על החברה ועל המדינה.

בישראל קיימים תנאים מן המשובחים בעולם למתן שירותי רפואה, הן מבחינת שיעור הרופאים באוכלוסייה והרמה הגבוהה של הרפואה, והן מבחינת הציוד ומודעות האוכלוסייה לבעיות בריאות.

חרף כל זאת, אין הציבור שבע רצון מטיב השירות. השירות מסורבל, מפוצל ואטי, וגזול זמן רב מהחולה.

קיימת הפרדה בין הרפואה המונעת לבין הרפואה הקורטיבית, בין הרפואה הכללית לבין מרפאת המומחים, וכן בין מרפאת המומחים לבין שירותי האשפוז. קיים גם פיצול במערכת האשפוז.

כדי לחקן מצב זה מוצעת רפורמה בארגון שירותי הבריאות, שמטרתה להבטיח שירות רפואי רצוף ושוטף, ברמה שווה לכל.

שירותי הבריאות, שהם חלק מזכויותיו של כל תושב, יינתנו לכל התושבים על בסיס שוויוני, ללא כל זיקה ארגונית מפלגתית, עדתית או אחרת, וללא תלות באפשרויותיו הכספיות הכלליות של התושב.

פרק א': עקרונות

- (4) שירותי אבחון וריפוי של מעבדות ומכונים רפואיים;
- (5) אספקת תרופות וציוד רפואי אחרים;
- (6) אספקת מכשירים ואבזרי עזר רפואיים;
- (7) שירותים רפואיים לנפגעי סמים;
- (8) שירותי רפואה תעסוקתית, לרבות בריאות בעבודה;
- (9) טיפולי עזרה ראשונה, לרבות הסעה לשם אשפוז או לשם טיפול רפואי אחר הכרוך בהם;

1. זכויות לשירותי בריאות

כל תושב ישראל מכונה בביטוח בריאות ממלכתי ויהיה זכאי לקבל שירותי בריאות בהתאם לחוק זה ולתקנות על־פיו (להלן — מכונת).

2. תחומי השירותים

(א) שירותי הבריאות לפי חוק זה יהיו בתחומים אלה:

- (1) רפואה מונעת;
- (2) שירותים אמבולטוריים;
- (3) שירותי בתי־חולים, לרבות אשפוז פסיכיאטרי, אשפוז כרוני־סיעודי ואשפוז ילדות;

* הצעת חוק תרצ"ה.

(10) שירותי רפואה ביתיים וקהילתיים;

(11) ריפוי השן;

(12) שיקום רפואי.

(ב) שר הבריאות (להלן — השר), בהסכמת שר האוצר ובאישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת, רשאי בצו להוסיף על שירותי הבריאות שנקבעו בסעיף קטן (א).

לא קבע השר בצו כאמור, שום דבר בחוק זה, לא יתפרש כמחייב את המדינה לתת שירותי בריאות מעבר לשירותים שהיו ניתנים לפי הכללים, הנהלים וההגבלים שהיו מקובלים במוסדות הבריאות הממשלתיים והציבוריים ערב תחילתו של חוק זה ומעבר לאמצעים שיוקצבו מדי שנה על-פי סימן ג'.

3. היקף השירותים

השר יקבע בתקנות את היקף השירותים, סוגיהם ופירוטם, ויכול שיקבע בהן היקפים ופירוטים שונים לגבי קבוצות מבוטחים; תקנות בדבר היקף השירותים וסוגיהם יהיו בהסכמת שר האוצר ושר העבודה והרווחה ובאישור ועדת הכספים של הכנסת.

4. תשלום בעד שירות

לא יידרש תשלום בעד שירותי בריאות הניתנים לפי חוק זה והתקנות על-פיו אלא כמידה שהשר, לאחר החייעצות עם שר העבודה והרווחה ובהסכמת שר האוצר ובאישור ועדת הכספים של הכנסת, קבע תשלומים בעד שירותים מסוימים; קביעה כאמור יכול שתהיה כללית או לגבי סוגי מבוטחים.

5. מתן שירותים בישראל

שירותי הבריאות לפי חוק זה יינתנו בישראל.

פרק ב': ארגון

סימן א': אזורי בריאות

10. פקיעת כהונה

(א) כהונתו של חבר הנהלת אזור תפקע לפני תום תקופת כהונתו באחת מאלה:

(1) הוא התפטר במסירת כתב התפטרות לשר;

(2) נבצר ממנו דרך קבע למלא את תפקידו;

(3) הוא הורשע בעבירה שלדעת היועץ המשפטי לממשלה יש עמה קלון;

(4) הוא פשט את הרגל או נתמנה כונס לנכסיו מטעם בית-המשפט;

(5) השר החליט להעבירו מכהונתו מסיבה סבירה אחרת.

(ב) עובד המדינה שנמתנה להיות חבר בהנהלת אזור, תפקע כהונתו כאשר יחדל להיות עובד המדינה, אך ניתן למנותו מחדש.

11. החלפת חבר ומינוי ממלא-מקום

(א) חבר הנהלת אזור שכהונתו פקעה, ימנה השר חבר במקומו שיכהן עד תום התקופה שבה היה אמור לכהן החבר שכהונתו פקעה.

(ב) חבר הנהלת אזור שנבצר ממנו דרך ארעי למלא תפקידו — ימנה לו השר ממלא-מקום שיכהן עד שיוכל החבר לשוב לתפקידו.

12. נוהלי עבודה

(א) השר רשאי לקבוע בתקנות נוהלי עבודה של הנהלת אזור.

(ב) הנהלת אזור רשאית לקבוע את נוהלי עבודתה במידה שלא נקבעו בחוק זה או בתקנות לפיו.

13. עובדים ונכסים

(א) הנהלת אזור רשאית להעסיק עובדים לשם מילוי תפקידיה, באישור המינהלה הארצית.

6. חלוקת המדינה לאזורים

לעניין חוק זה תחולק המדינה לאזורי בריאות (להלן — האזורים), כפי שיקבע השר בצו.

7. הנהלת אזור

(א) ככל אזור תהיה הנהלת אזור שימנה השר.

(ב) מספר חברי הנהלת אזור לא יפחת משלושה.

(ג) בראש הנהלת אזור יעמוד מנהל האזור שימנה השר מקרב חברי אותה הנהלה.

(ד) מנהל אזור יהיה עובד במשרה מלאה של מינהלת הבריאות הארצית והיא תשלם את שכרו; חברי הנהלה האחרים לא יקבלו שכר בעד תפקידם זה.

(ה) לא יהיו חברים בהנהלת אזור חברי הנהלה ארצית או מקומית של גותן שירותים לפי חוק זה או עובד בהנהלה של גותן שירותים כאמור, במספר העולה על מחצית מחברי הנהלת האזור.

8. תפקידי הנהלת אזור

(א) תפקידה של הנהלת אזור לארגן, לתכנן ולתאם את מתן שירותי הבריאות באזור, להבטיח נתינתם ולמלא כל תפקיד נוסף, הכול כפי שיוטל עליה על-ידי השר ומינהלת הבריאות הארצית וכפי שנקבע בחוק זה ובתקנות לפיו.

(ב) הנהלת האזור תתקשר בהסכמים עם גותני שירותי בריאות באזור לצורך מתן השירותים באזור; השר ושר האוצר רשאים לקבוע בתקנות הוראות בדבר הבסיס לתשלומים בעד השירותים לפי הסכמים אלה.

9. תקופת כהונה

תקופת כהונתו של חבר הנהלת אזור היא חמש שנים, וניתן לחזור ולמנותו; בכל מקרה ימנה השר לפחות שליש מחברי ההנהלה היוצאת להיות חברי ההנהלה החדשה.

עניין הנוגע לצורכי הבריאות באזור, ולשם כך תהיה זכאית לקבל דיווח ומידע מהנהלת האזור, לפי בקשתה.

(ב) במועצה יהיו —

- (1) נציגים של נותני שירותי בריאות;
- (2) נציגים של המקצועות הרפואיים, הסיעודיים והפרא-רפואיים ומגיש שירותי רווחה;
- (3) נציגים של רשויות מקומיות, ארגונים ציבוריים, ארגונים יציגים של עובדים ומעסיקים באזור;
- (4) נציגי השר.

(ג) השר ימנה את חברי המועצה במספר שלא יעלה על 21 וימנה את היושב-ראש שלה מבין חבריה.

(ד) תקופת הכהונה של חבר במועצה היא שלוש שנים, וניתן למנותו מחדש.

17. החלת סעיפים

הוראות סעיפים 10 עד 12 יחולו גם על מועצה, בשינויים המחויבים.

סימן ב': מינהלת בריאות ארצית

הפעלת שירותי בריאות על בסיס אזורי ובין-אזורי, כפי שיוורה שר הבריאות.

20. תקופת כהונה

תקופת כהונה של חבר במינהלה היא חמש שנים, וניתן לחזור ולמנותו; בכל מקרה ימנה השר לפחות שליש מחברי המינהלה היוצאת להיות חברי המינהלה החדשה.

21. דיווח

המינהלה תדווח לשר על פעולותיה לפי דרישתו ולפחות אחת לשנה.

22. החלת סעיפים

הוראות סעיפים 10 עד 14 יחולו גם על המינהלה, בשינויים המחויבים.

סימן ג': תקציב

(ב) המדינה תשתתף בהוצאות התקציב האמור בשיעור ובדרך שתקבע הממשלה, ובלבד שהשיעור לא יעלה על 40% מסך דמי ביטוח הבריאות החלים על כלל המעסיקים והמבוטחים.

25. הכנת התקציב

השר, בהסכמת שר האוצר, רשאי להתקין תקנות בדבר הכנת הצעת התקציב ודרכי הגשתו לשר ולשר האוצר.

(ב) מספר המשרות שבהן הנהלה רשאית להעסיק עובדים כאמור ייקבע בתקנות בהסכמת שר האוצר.

(ג) דרכי קבלת העובדים ומינוים יהיו כשל עובדי המדינה, בתיאומים שייקבעו בתקנות.

(ד) שכרם ותנאי העבודה האחרים של העובדים יהיו כשל עובדי המדינה, וייקבעו בהסכמת שר האוצר.

(ה) הנהלת אזור רשאית לרכוש ולקבל לשימושה נכסים לשם מילוי תפקידיה בהתאם לכללים שיקבע השר לאחר התייעצות עם שר האוצר.

14. הנהלת אזור צד להליך משפטי

בעניינים שבהם רשאית הנהלת אזור להחקש בהסכמים, ולעניין סעיפים 39 ו-40, היא כשירה להיות בעל דין בהליך משפטי.

15. דיווח

הנהלת אזור תדווח על פעולותיה לשר ולמינהלת הבריאות הארצית אחת לשנה וכן לפי דרישתם.

16. מועצת בריאות אזורית

(א) בכל אזור תוקם מועצת בריאות אזורית (להלן — מועצה), שתפקידה לייעץ להנהלת האזור בכל

18. מינהלת בריאות ארצית

(א) השר ימנה מינהלת בריאות ארצית (להלן — המינהלה) ויקבע את חבריה.

(ב) מספר חברי המינהלה לא יפחת מחמישה.

(ג) השר ימנה את יושב-ראש המינהלה ואת סגנו, מקרב חבריה.

(ד) יושב-ראש המינהלה וסגנו יהיו עובדי המינהלה במשרה מלאה.

(ה) לא יהיו חברים במינהלה חברי הנהלה ארצית או מקומית של נותן שירותים לפי חוק זה או עובד בהנהלה של נותן שירותים כאמור, במספר העולה על _____ מחברי המינהלה.

19. תפקידה של המינהלה

תפקידה של המינהלה לפקח על הנהלת האזור ולהבטיח

23. אישור התקציב

השר ושר האוצר יקבעו את תקציב שירותי הבריאות. הצעת התקציב של שירותי הבריאות תוגש על-ידי המינהלה הארצית בדרך שתקבע בתקנות.

24. מימון שירותי הבריאות

(א) מימון שירותי הבריאות יבוא מדמי ביטוח בריאות, מהשתתפות המדינה, מתשלומים בעד שירותים ומתקבולים אחרים לפי חוק זה והתקנות על-פיו.

פרק ג': מתן שירותי הבריאות

חוק זה והתקנות לפיו כפופה למילוי חובותיו לפי חוק זה: אולם פיגור בתשלום דמי ביטוח שאינו עולה על שלושה חודשים רצופים לא ייראה לעניין זה כאי-מילוי חובה לפי חוק זה.

(ג) האמור בסעיף קטן (ב) לא יחול על מקרה שבו הרופא המטפל סבור שיש צורך בטיפול דחוף מחשש כי עיכוב במתן השירות עלול לסכן את חייו של המבוטח או לגרום נזק לכריאות.

(ד) שר הבריאות, בהסכמת שר העבודה והרווחה ושר האוצר, יקבע בתקנות את הדרכים להוכיח כי מולאה החובה לשלם דמי ביטוח בריאות בעד המבוטח, לרבות מתן פתרונות על החייב בתשלום והעברת הפרטים למוסד לביטוח לאומי (להלן — המוסד) ולהנהלות האזורים.

(ה) היה אדם חייב לפי חוק זה ותקנותיו לשלם דמי ביטוח בריאות בעד הזולת ולא שילם, יראו, לעניין קבלת שירותי הבריאות, כאילו שולמו.

31. חיוב במתן שירותים

(א) ראה השר שהדבר חיוני להבטחת מתן שירותי בריאות סדירים, רשאי הוא לחייב בצו לתקופה שיקבע, בתנאים או ללא תנאים, נותן שירותי בריאות פלוני לתת שירותי בריאות לפי חוק זה.

(ב) לא ייתן השר צו כאמור בסעיף קטן (א) אלא לאחר שניתנה לנותן השירות הזדמנות להביא את טענותיו בכתב.

(ג) נותן שירותים הרואה עצמו נפגע על-ידי צו לפי סעיף זה רשאי לערער עליו לפני בית-המשפט המחוזי.

(ד) הגשת ערעור לפי סעיף זה לא תעכב את ביצוע הצו.

פרק ד': דמי ביטוח בריאות

33. שינוי שיעור דמי ביטוח בריאות

(א) השר רשאי, בהסכמת שר האוצר ושר העבודה והרווחה ובאישור ועדת הכספים של הכנסת, לשנות את השיעורים האמורים בסעיף 32 (א) ו-(ב) ולקבוע שיעורים שונים לגבי סוגי חייבים בתשלום, הכול בתנאי שישמר היחס בין חלקו של העובד לבין דמי הביטוח המשולמים בעדו.

(ב) על אף האמור בסעיף 32 ובסעיף קטן (א) רשאי השר, בהסכמת שר העבודה והרווחה ושר האוצר ובאישור ועדת הכספים של הכנסת, לקבוע בצו שיעורים מופחתים של דמי ביטוח בריאות לגבי חלק מהכנסתו של מבוטח שהוא עובד עצמאי או של מבוטח שאינו עובד ולא עובד עצמאי או להחיל שיעורים מופחתים על הכנסתו של מבוטח כאמור, שלא תעלה על סכום שייקבע בצו.

34. בסיס לגביית דמי ביטוח בריאות

דמי ביטוח בריאות ייגבו מהכנסה שלפי חוק הביטוח הלאומי מגיעים ממנה דמי ביטוח לאומי.

26. מתן שירותי בריאות

ביטוח בריאות יתבצע באמצעות קופות-החולים אשר תוסמכנה לכך על-ידי שר הבריאות.

27. בקשת אישור

דרכי הגשת הבקשה, הכללים והמבחנים לאישור לפי סעיף 26 (2) ייקבעו בתקנות.

28. רשימת נותני השירותים

רשימת נותני שירותי הבריאות לפי חוק זה בכל אזור ורשימת נותני שירותי הבריאות כאמור על בסיס בין-אזורי תובא לידיעת המבוטחים באופן שייקבע בתקנות.

29. חופש בחירה

(א) כל מבוטח יהיה רשאי לבחור לו נותן שירותי בריאות לתקופה שתיקבע בתקנות מבין אלה שכאזור.

(ב) מבוטח יהא רשאי לבחור באזורי שירותי בריאות הניתנים במרפאות ציבוריות, במרפאות של רופאים עצמאיים, כמכונים, כמעבדות ובשירותי רוקחות, בתנאי שהם נמצאים בבעלותו או קשורים עם אותו נותן שירות מוכר כאמור בסעיף 26 שבו בחר המבוטח.

(ג) השר, בהסכמת שר העבודה והרווחה, רשאי לקבוע כללים בדבר בחירה כאמור, לרבות לעניין תקופת מינומוס וסדרי מעבר, וכדבר מתן הודעות בקשר לכך.

30. מתן שירותי בריאות

(א) השר רשאי לקבוע בתקנות דרכים וסדרים למתן שירותי הבריאות לפי חוק זה והתקנות לפיו.

(ב) זכותו של המבוטח לקבלת שירותי בריאות לפי

32. חובת תשלום דמי ביטוח בריאות

(א) כל מבוטח שגילו 18 שנים ומעלה חייב בתשלום דמי ביטוח בריאות, אולם אם הוא עובד, כמשמעותו בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשכ"ח — 1968 (להלן — חוק הביטוח הלאומי), שמעסיקו חייב לשלם בעדו דמי ביטוח לאומי, ישלם המעסיק בעדו דמי ביטוח בריאות לפי חוק זה, כשיעור של 8.45% מהכנסת העובד, ויובה שיעור של 2.8% מהכנסת העובד, בהתאם לתקנות שיתקין השר בהסכמת שר האוצר.

(ב) דמי ביטוח בריאות החלים על מבוטח שאינו עובד כמשמעותו בסעיף קטן (א) יהיו כשיעור של 5.6% מהכנסתו.

(ג) על אף האמור בסעיף קטן (א), אשה נשואה של מבוטח, העובדת במשק ביתה בלבד או שאינה עובדת ולא עובדת עצמאית, פטורה מתשלום דמי ביטוח בריאות.

35. גביית דמי ביטוח בריאות

- (א) המוסד יגבה את דמי ביטוח הבריאות, ולעניין גבייתם ותשלומם יחולו הוראות חוק הביטוח הלאומי והתקנות לפיו כאילו היו דמי ביטוח לאומי, בשינויים המחויבים.
- (ב) שר העבודה והרווחה רשאי לקבוע בתקנות, בהתייעצות עם שר האוצר, הוראות בדבר דרכי גביית דמי ביטוח בריאות, אם לא נקבע אחרת בחוק זה.

35א. תקופות כשלוחות המוסד לביטוח לאומי

- (א) דמי ביטוח בריאות משכירים ייגבו באמצעות לשכות המס של קופות-החולים, אשר תוסמכנה לעניין זה על-ידי המוסד לביטוח לאומי לעניין הגבייה לשמש כשלוחות, והוא יכלול גם את מס החבר להסתדרות העובדים שאלה משתייך המובטח.
- (ב) לעניין גביית התשלום וקביעת ההכנסה החייבת בדמי ביטוח בריאות תהייה לקופה הגובה הסמכויות הנתונות למוסד, כפי שהן קבועות בחוק הביטוח הלאומי בשינויים המחויבים.

36. יעד דמי ביטוח הבריאות

- (א) המוסד יעביר את דמי ביטוח הבריאות שגבה לרשותו של משרד הבריאות, בדרך ובמועדים שיקבעו השר ושר העבודה והרווחה בתקנות.
- (ב) דמי ביטוח הבריאות ייועדו למימון שירותי הבריאות לפי חוק זה והתקנות לפיו, לרבות הוצאות מינהליות הכרוכות בהפעלת חוק זה ולרבות מחקרים ופעולות מונעות כאמור בסעיף קטן (ג), ומשרד הבריאות יעמיד את דמי הביטוח לרשותן של הנהלות האזורים והמנהלה בהתאם לתקציב שירותי הבריאות, הכול כפי שייקבע בתקנות בהסכמת שר האוצר.

- (ג) השר ושר העבודה והרווחה רשאים להורות על ביצוע מחקרים ופעולות מונעות כשטח הבריאות בעבודה, באופן שייקבעו בתקנות, ובלבד שסך כל ההוצאה הכספית של הפעולות האמורות לפי סעיף קטן זה לא יעלה בשנת כספים פלונית על 1% מסך התקבולים של דמי ביטוח הבריאות שהמעסיקים משלמים בעד עובדיהם, למעט השיעור שהם מניכים משכרם של העובדים.

- (ד) המוסד רשאי לנכות מסכומים שגבה כאמור את ההוצאות שהיו לו בקשר למלחי תפקידיו לפי חוק זה, בשיעור שלא יעלה על 1%; השר ושר העבודה והרווחה רשאים לשנות בתקנות את השיעור האמור.

37. ניכוי במקור ממקבלי גמלה

שר העבודה והרווחה, לאחר התייעצות עם השר ושר האוצר, רשאי לקבוע בתקנות כי דמי ביטוח בריאות של המקבלים גמלה מגוף ציבורי פלוגי, כמשמעותו בסעיף 196א(ב) לחוק הביטוח הלאומי, ינוכו ממקבל הגמלה במקור וישולמו למוסד.

38. חלוקה יחסית של חובות

קיבל המוסד מאדם שהיה חייב בעת התשלום דמי ביטוח בריאות וגם דמי ביטוח לאומי, ייוקף כל תשלום באופן יחסי לסכום שהמשלם היה חייב לכל אחד מהם בעת התשלום, וזולת אם קבע אותו אדם אחרת בכתב לא יאוחר מעת ביצוע התשלום.

39. שיפוי ממעסיק או ממבוטח

- (א) מעסיק שלא שילם את דמי ביטוח הבריאות, כולם או מקצתם, בעד עובד שהוא חייב בתשלוםם בעדו, ולאחר שעבר מועד התשלום ולפני סילוק הפיגור נזקק העובד או בני משפחתו לשירותי בריאות לפי חוק זה והתקנות על-פיו, רשאית הנהלת האזור לתבוע מהמעסיק שיפוי בשל ההוצאות לשירותי הבריאות שניתנו לעובד ולבני משפחתו כאמור.

- (ב) מבוטח שלא שילם את דמי ביטוח הבריאות, כולם או מקצתם, שהוא חייב בתשלוםם בעד עצמו, ולאחר שעבר מועד התשלום ולפני סילוק הפיגור נזקק הוא או בני משפחתו לשירותי בריאות לפי חוק זה והתקנות לפיו, רשאית הנהלת האזור לתבוע ממנו שיפוי בשל ההוצאות לשירותי הבריאות שניתנו לו ולבני משפחתו כאמור.

- (ג) השר, לאחר התייעצות עם שר האוצר, רשאי לקבוע בתקנות דרכי חישוב השיפוי ההוצאות כאמור בסעיפים קטנים (א) ו-(ב) ודרכי תשלום, והוא רשאי להתחשב בתקופת הפיגור וכן לקבוע ניכוי דמי ביטוח הבריאות מהשיפוי.

- (ד) לעניין סעיף זה "בני משפחה" — אשתו הנשואה של מבוטח הפטורה מתשלום דמי ביטוח לפי סעיף 32(ב), וכן ילדו או נכדו של מבוטח שכל פרנסתם עליו ובלבד שלא מלאו להם 18 שנים.

40. שיפוי מצד שלישי

- (א) היה המקרה שחייב מתן שירותי בריאות לפי חוק זה משמש עילה גם לחייב צד שלישי לשלם פיצויים לאותו זכאי לפי פקודת הנוזיקין [נוסח חדש], לפי פקודת ביטוח רכב מנועי [נוסח חדש], התשל"א — 1970, או לפי חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה — 1975, רשאית הנהלת האזור לתבוע מאותו צד שלישי שיפוי בשל ההוצאות בעד שירותי הבריאות שניתנו או שעתידיים להינתן לפי חוק זה.

- (ב) מי שנזקק לשירותי בריאות בנסיבות המתוארות בסעיף קטן (א) (בסעיף זה — הנפגע) חייב להושיט כל עזרה הדרושה להנהלת האזור ולנקוט כל פעולה סבירה כדי לתבוע ולממש זכותה לפי סעיף זה, ולא יעשה כל פעולה העלולה לפגוע בזכויות הנהלת האזור לפיצויים ולתביעה לפי סעיף זה או למנוע בעד מימושה; הפד הנפגע חובה זו, רשאית הנהלת האזור לתבוע ממנו פיצוי על הנוק שגרם עקב ההפרה.

- (ג) השר רשאי לקבוע בתקנות, לאחר התייעצות עם שר האוצר, דרכי חישוב השיפוי ההוצאות שניתנו או שעתידיים להינתן כאמור.

41. סמכויות פיקוח וחקירה

סמכויות הפיקוח והחקירה שניתנו בחוק הביטוח הלאומי או על-פיו לעובדי המוסד לעניין ביטוח לאומי יחולו גם לעניין דמי ביטוח בריאות.

42. חובת רישום

השר ושר העבודה והרווחה רשאים לקבוע בחקנות הוראות בדבר רישום המבוטחים והמעסיקים לעניין חוק זה, ובדבר שינוי בפרטי הרישום.

פרק ה': נציב קבילות

43. מינוי נציב קבילות

השר ימנה נציב קבילות לשירותי הבריאות (להלן — הנציב). על מינוי הנציב לא תחול חובת המכרז לפי סעיף 19 לחוק שירות המדינה (מינויים), התשי"ט — 1959.

44. הגשת קובלנה

כל אדם רשאי לקבול לפני הנציב על שירותי בריאות שקיבל או שנמנעו ממנו ועל נותן שירות או על הנהלת האזור או המינהלה או על עובד מעובדיהם, במסגרת תפקידיהם לפי חוק זה והתקנות על-פיו.

סעיפים 41, 42, 43 ו-45 לחוק מבקר המדינה, התשי"ח — 1958 [נוסח משולב], יחולו גם על הנציב, בשינויים המתאימים.

46. טיפול בקובלנה

השר רשאי לקבוע בחקנות הוראות בדבר רכיבי הגשת קובלנה ובדבר כיצוד המלצות הנציב, ככל שלא נקבעו לפי פרק זה.

פרק ו': עונשין

47. עונשין

(א) נותן שירותים המפר חובה, איסור או הוראה שנקבעו בפרק ג', או בחקנות על פיו, דינו, ביחיד — מאסר שנה או קנס 20,000 שקלים, ובחבר-בני-אדם — קנס 200,000 שקלים.

(ב) המפר חובה, איסור או הוראה אחרת שניתנו לפי סעיף 4 או מפר חקנה לפי חוק זה שנקבע, שאי-קיומה תהיה עבירה, דינו, ביחיד — מאסר שישה חודשים או קנס 10,000 שקלים.

ובחבר-בני-אדם — קנס 50,000 שקלים, זולת אם נקבע לאותה הפרה עונש נמוך מהאמור.

(2) נעברה עבירה לפי חוק זה בידי חבר-בני-אדם, יאשם בעבירה גם כל אדם אשר בשעת ביצועה היה באותו חבר-בני-אדם מנהל פעיל, שותף — למעט שותף מוגבל — או עובד מינהלי בכיר האחראי לאותו תחום, אם לא הוכיח שהעבירה נעברה שלא בדיעתו ושנקט את כל האמצעים הסבירים להבטחת שמירתו של חוק זה.

פרק ז': שונות

48. שירותי בריאות לפי חוקים אחרים

(א) שירותי בריאות הניתנים לפי חוק הביטוח הלאומי יינתנו על-ידי נותני השירותים לפי חוק זה.

(ב) השר רשאי בצו, בהתייעצות עם שר העבודה והרווחה, להוסיף חוקים לעניין סעיף קטן (א).

(ג) הזכות לקבלת שירותי בריאות לפי חוק הביטוח הלאומי וחוקים אחרים שיתוספו לפי סעיף קטן (ב) לא תיפגע בשל כל הוראה שבחוק זה.

49. מבוטחי חוץ

על אף האמור בחוק זה, מי שעל-פי דיני מדינת חוץ מבוטח בה ביטוח בריאות או זכאי לקבל בה חלק מההוצאות רפיו או ביטוח בריאותו, לא יהיה מבוטח לפי חוק זה במידה שהוא מבוטח או זכאי כאמור, אלא אם הודיע בכתב למנהל הכללי של משרד הבריאות או למי שהסמיך לכך, על רצונו להיות מבוטח במסגרת חוק זה והתקנות לפיו.

50. הסדרים מיוחדים

(א) השר רשאי לקבוע בחקנות —

(1) הסדרים בדבר מתן שירותי בריאות —

(א) לחיילים;

(ב) לשוטרים;

(2) לעובדים בשירות צבא-הגנה לישראל;

(ד) למבוטח — באזור שאינו אזור מגוריו;

(ה) למבוטח המתגורר במעון כמשמ' עותו בחוק הפיקוח על המעונות, התשכ"ה — 1965;

(ו) לשוהה בישראל ולתושבים שאינם מבוטחים לפי חוק זה, בהיקף ובתנאים כפי שיקבע;

(2) הסדרים לביצוע הסכמים שנעשו בין ישראל לבין מדינות חוץ לענין יחסי הגומלין בענייני ביטוח בריאות;

(3) הסדרים בדבר הכרה, על בסיס הדדי, בשירותי בריאות הניתנים מחוץ לישראל;

(4) פטורים, תשלומים מיוחדים ודרכי גבייה —

(א) למבוטח השוהה מחוץ לישראל;

(ב) למגויים בפסקה (1);

(ג) למגויים בסעיף 186 (1), (2), (3) ו-(5) לחוק הביטוח הלאומי.

(5) הסדרים בדבר מתן זכויות, הטלת חובות ומתן סמכויות לפי חוק זה והתקנות לפיו

וקיום חובה לפי חוק זה אינו פוטר מקיום חובה לפי חיקוק אחר.

54. אגרות

השר רשאי לקבוע אגרות בעד בקשות, תעודות ואישורים לפי חוק זה והתקנות על-פיו.

55. תקנות

השר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות משלימות בכל הנוגע לביצועו.

56. ביטולים

ביטולים —

(1) סעיף 45 לחוק הביטוח הלאומי;

(2) חוק מס מקביל, התשל"ג — 1973.

57. תחילה

תחילתו של חוק זה כאחד כחורש, לאחר תום שישה חודשים מיום פרסומו.

58. תחילה חלקית

על אף האמור בסעיף 57, רשאי השר להכריז בצו כי תחילתם של חלקים מחוק זה תהיה לפני המועד שנקבע בסעיף 57, אם ראה שיש צורך בכך לקראת הפעלת החוק עם תחילתו.

לגבי תושבי ישראל המהגורים ברמת הגולן, ביהודה ובשומרון, בחבל-עזה או בכל אזור המוחזק על-ידי צבא-הגנה לישראל, על אף האמור בסעיף 5.

(ב) תקנות לפי סעיף קטן (א)(1)(א) ו-(ב) יותקנו בהתייעצות עם שר הביטחון.

(ג) תקנות לפי סעיף קטן (א)(1)(ב) יותקנו בהתייעצות בשר הפנים.

(ד) תקנות לפי סעיף (א)(1)(ה) יותקנו באישור שר העבודה והרווחה.

(ה) תקנות לפי סעיף קטן (א)(1)(ו) יותקנו באישור שר האוצר.

(ו) תקנות לפי סעיף קטן (א)(4) יותקנו באישור שר האוצר ושר העבודה והרווחה.

51. סמכות בית-הדין לעבודה

הסמכות הייחודית לדון בתביעות הקשורות בתשלום דמי ביטוח וגבייתם, לרבות לפי סעיף 39, הנובעות מחוק זה, ובשאלת היותו של אדם מבוטח כמשמעותו בסעיף 1, תהא לבית-הדין לעבודה.

52. המדינה — מעסיק

לענין חוק זה, דין המדינה כמעסיק כדין כל מעסיק אחר.

53. שמירת סמכויות וחובות אחרות

סמכות לפי חוק זה אינה גורעת מסמכות לפי חיקוק אחר.

דברי הסבר

זיכטחו במסגרת בין-אזורית או ארצית על-ידי מינהלת הבריאות הארצית.

כדי להבטיח שצורכי התושבים בכל אזור ימולאו, חוקם בכל אזור מועצת בריאות אזורית, שתפקידה לייעץ להנהלת האזור בכל ענין הנוגע לצורכי הבריאות באזור.

למען שמירת אי-תלותן של הנהלות האזורים ומינהלת הבריאות הארצית נקבע שלא יהיו חברים בהן חברי הנהלה ארצית או מקומית של נותני שירותים או עובדים בהנהלות של נותני שירותים, במספר העולה על מחצית מחברי הנהלת האזור או המינהלה. כדי להבטיח רציפות בפעולות הנהלות האזורים והמינהלה נקבע, כי לפחות שליש מחברי הנהלה או המינהלה היוצאות ימונו להיות חברי הנהלה או המינהלה החדשות.

לשירותי הבריאות יהיה תקציב נפרד, ותקציב זה ייקבע בידי שר הבריאות ושר האוצר. את חלקה של המדינה בהוצאות תקציב שירותי הבריאות תקבע הממשלה, והתקרה של חלק זה קבועה בחוק.

לפרק ג'

נותני שירותי הבריאות יהיו בתי-החולים, מוסדות אחרים שהכיר בהם משרד הבריאות לפני תחילת החוק, לפי כל דין, כמוסד רפואי ציבורי הפועל שלא לשם הפקת רווחים, והם קופות-החולים השונות, וכן נותני שירותים אחרים שאושרו לפי כללים ומבחנים שייקבעו בתקנות.

כל מבוטח יהיה רשאי לבחור ולהחליף את נותני שירותי הבריאות מקרב אלה שבאזורו. בחירה זו תחול על שירותי

לפרק א'

ביטוח הבריאות יחול מכוח החוק על כל תושב המדינה וכל עור הוא תושב. התחומים שבהם יינתנו שירותי הבריאות מנויים בחוק ושר הבריאות באישור שר האוצר וועדת העבודה והרווחה של הכנסת רשאי להוסיף עליהם. היקף השירותים, סוגיהם ופירוטם ייקבעו בתקנות. כעיקרון לא יידרש תשלום נפרד בעד שירותי בריאות הניתנים לפי חוק זה, אך ניתן יהיה לקבוע תשלומים בעד שירותים מסוימים באופן כללי או לגבי סוגי מבוטחים. קביעה כזו יכולה להיעשות רק בתקנות שיחקק שר הבריאות לאחר התייעצות עם שר העבודה והרווחה וועדת העבודה והרווחה ובאישור שר האוצר וועדת הכספים של הכנסת.

שירותי הבריאות לפי חוק זה יינתנו בישראל, אולם מכוח הסדרים בין-לאומיים, שייקבעו לפי סעיף 50 להלן, ויכללו תושבי ישראל הנמצאים בחוץ-לארץ ליהנות משירותי בריאות הניתנים שם.

לפרק ב'

ביטוח הבריאות יושתת על בסיס של חלוקת הארץ לאזורי בריאות. בכל אזור יובטח מתן שירותי הבריאות על-ידי הנהלת אזור, שתפקידה יהיה לארגן, לחנך ולתאם את השירותים ולהבטיח את נתינתם. לשם כך יהיה על הנהלת האזור להתקשר בהסכמים עם נותני שירותי בריאות באזור. בכל אזור יובטח מתן שירותי הבריאות על בסיס צורכי התושבים באותו אזור ובשילוב מלא של המוסדות הרפואיים שבו — קופות-החולים, בתי-החולים, מכונים, מעבדות וכו'. שירותים מתוחכמים יותר

כאשר המקרה שחייב את נתינתו משמש עילה לחייב צד שלישי לשלם פיצויים לפי פקודת הנויקין [נוסח חדש], לפי פקודת ביטוח רכב מנועי [נוסח חדש], התשל"א — 1970, או לפי חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה — 1975. במקרה זה תביעת השיפוי תוגש כנגד המזיק או הפוגע.

לפרק ה'

על שירותי הבריאות לפי חוק זה, על נותני שירותי הבריאות, על הנהלות האזורים ועל המנהלה ניתן יהיה לקבול לפני נציב קבילות לשירותי הבריאות, סמכויותיו של הנציב יהיו דומות לסמכויותיו של נציב תלונות הציבור, ונוסף על כך יהיה שר הבריאות רשאי לקבוע בתקנות גם דרכי ביצוע להמלצות הנציב.

לפרק ז'

כדי להביא לאיחוד השירותים ולהפסקת פיצולם נקבע, כי שירותי בריאות הניתנים לפי חוק הביטוח הלאומי וחוקים נוספים שייקבעו, יינתנו על ידי נותני שירותי הבריאות לפי החוק המוצע, בלי שיפגעו זכויותיהם של הזכאים לאותם שירותים לפי החוקים האחרים.

החוק מאפשר לקבוע בתקנות הסדרים מיוחדים לגבי מתן שירותי בריאות, פטורים וסדרי תשלום לסוגי תושבים שמצבם מצריך זאת, כגון חיילים, שוטרים, מבוטחים המתגוררים במעונות, לתיירים וכן לתושבים השוהים בחוץ-לארץ באופן זמני.

לבית הדין לעבודה מוקנית הסמכות לדון בחביעות הקשורות בתשלום דמי ביטוח בריאות וגבייתם וכן בשאלה אם אדם פלוני הינו מבוטח במסגרת החוק.

אין חוק זה כא לגרוע מסמכויות לפי חיקוק אחר, כגון סמכויותיהם של שר הבריאות, המנהל הכללי של משרד הבריאות וכל בעל משרה אחרת, בעניין פיקוח על מוסדות רפואיים, רופאים ובעלי מקצוע אחרים ובכל עניין אחר הנוגע לבריאות הציבור, ואין קיום חובה לפי חוק זה פוטר מקיום חובה לפי כל חיקוק אחר.

האחריות לביצוע החוק מוטלת על שר הבריאות, והוא רשאי להתקין תקנות משלימות בכל הנוגע לביצועו.

חוק מס מקביל יבוטל, מכיוון שהוראותיו נכללו בחוק זה.

אף כי תחילתו של החוק תהיה באחד בחדש, לאחר תום שישה חודשים מיום פרסומו, יהיה שר הבריאות רשאי להכריז על תחילתם של חלקים ממנו עוד קודם לכן, כדי שניתן יהיה לעשות את ההכנות הדרושות להפעלתו ביום תחילתו.

ט. הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשמ"ח — 1988*

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

חרף כל זאת, אין הציבור שבע רצון מטיב השירות. השירות מסורבל, מפוצל ואט, וגזול זמן רב מהחולה.

קיימת הפרדה בין הרפואה המונעת לבין הרפואה הקורטיבית, בין הרפואה הכללית לבין מרפאת המומחים, וכן בין מרפאת המומחים לבין שירותי האשפוז. קיים גם פיצול במערכת האשפוז.

בראות הניתנים במרפאות, כמכונים, במעבדות ובשירותי רוקחות. דרכי הבחירה וההחלפה ייקבעו בתקנות.

זכותו של מבוטח לקבל שירותי בריאות לפי חוק זה כסופה למילוי חובותיו לפי החוק. אך בכל מקרה שבו הרופא המטפל סבור שיש צורך בטיפול דחוף וכי עיכוב במתן השירות עלול לסכן את חיי המבוטח או לגרום נזק לבריאותו, יינתן השירות גם אם המבוטח לא מילא את כל חובותיו. כיוצא בזה, אם חרבת תשלום דמי ביטוח הבריאות בעד מבוטח מוטלת על אדם אחר, כגון מעסיק שהחובה לתשלום דמי ביטוח הבריאות בעד עובדו חלה עליו, יהיה אותו מבוטח וכאי לקבל את מלוא שירותי הבריאות, גם אם החייב בתשלום לא מילא את כל חובותיו. בכל מקרה, פיגור בתשלום דמי ביטוח עד שלושה חודשים רצופים לא יראה לעניין זה כאימילוי חובה לפי חוק זה.

לפרק ד'

כל מבוטח מגיל 18 שנים ומעלה חייב בתשלום דמי ביטוח בריאות. מבוטח שהוא עובד, כמשמעותו בחוק הביטוח הלאומי, מעסיקו יהיה חייב בתשלום דמי ביטוח בריאות בעדו. המעסיק ינכה חלק מדמי הביטוח משכרו של העובד. שיעור דמי הביטוח החלים על כל מבוטח, לרבות אלה החלים על עובד ומעסיק, קבועים בחוק. דמי ביטוח בריאות יגבו מהכנסה שבהתאם לחוק הביטוח הלאומי מגיעים ממנה דמי ביטוח לאומי.

דמי ביטוח הבריאות ישולמו למוסד לביטוח לאומי. המוסד לביטוח לאומי יעביר את דמי ביטוח הבריאות שגבה למשרד הבריאות, לאחר ניכוי הוצאותיו כשיעור שלא יעלה על 1%. משרד הבריאות יעמיד לרשותו של המנהל האזורים והמנהלה הארצית את הכספים בהתאם לתקציב שירותי הבריאות.

על גביית דמי ביטוח בריאות יחולו הוראות חוק הביטוח הלאומי כאילו היו דמי ביטוח לאומי.

שר הבריאות ושר העבודה והרווחה רשאים להורות על ביצוע מחקרים ופעולות מונעות כשטח הבריאות בעבודה. ההוצאה המרבית לכך לא תעלה על 1% מסך התקבולים של דמי ביטוח הבריאות שמשלמים המעסיקים בעד עובדיהם, למעט השיעור שהם מנכים משכרם של העובדים.

ניתנו שירותי בריאות למבוטח שלא שולמו בעדו דמי ביטוח בריאות, ניתן יהיה לתבוע ממנו או מהחייב בתשלומם, בהתאם למקרה, שיפוי בשל ההוצאות שהוצאו בפועל. כיוצא בזה, אפשר יהיה לקבוע שיפוי בשל הוצאות שירותי בריאות

חוק ביטוח בריאות ממלכתי כא להגשים את העיקרון כי הבטחת שירותי בריאות לחושב, בדומה להבטחת חינוך וביטחון אישי, היא חובה המוטלת על החברה ועל המדינה.

בישראל קיימים תנאים מן המשובחים בעולם למתן שירותי רפואה, הן מבחינת שיעור הרופאים באוכלוסייה והרמה הגבוהה של הרפואה, והן מבחינת הציוד ומודעות האוכלוסייה לבעיות בריאות.

* הצעת חוק תשל"ט.

במוסד לביטוח לאומי, הנהנה מיוקרה ומאמון הציבור. המוסד לביטוח לאומי מסוגל לבצע את גביית דמי הביטוח בעלות נמוכה, ללא צורך בהקמת מנגנון חדש.

לא יועברו לרשות ההנהלות האזוריות והמינהלה הארצית מוסדות רפואיים, לא בדרך של רכישה או הפקעה ולא בכל דרך אחרת. ההנהלות והמינהלה יפעלו על בסיס של הסכמים עם כל גורמי הרפואה נותני השירותים הקיימים במדינה — קופות-החולים ומוסדות רפואה אחרים, ציבוריים ופרטיים, וכסיהם ומוסדותיהם של נותני השירותים, תפעולם וגיהולם, יקוימו ברשות בעליהם ובאחריותם, באופן עצמאי, ולא יחול שום שינוי במעמדם ובתפקודם. השינוי יחול רק במעמד מקבלי השירות.

לא יהיו עוד חברים ומשלמי מס חבר למוסדות, אלא תושבים הזכאים לקבל שירותי בריאות בחוקף היותם תושבים במדינת ישראל.

כדי לחקן מצב זה מוצעת רפורמה בארגון שירותי הבריאות, שמטרתה להבטיח שירות רפואי רצוף ושוטף, ברמה שווה לכול.

שירותי הבריאות, שהם חלק מזכויותיו של כל תושב, יינתנו לכל התושבים על בסיס שוויוני, ללא כל זיקה ארגונית-מפלגתית, עדתית או אחרת, וללא תלות באפשרויותיו הכספיות הכלליות של התושב.

שירותי הבריאות יינתנו במסגרת ביטוח בריאות ממלכתית, שהיה בעל אופי סוציאלי מובהק. שירותים אלה יובטחו ויתואמו על-ידי גוף מרכזי — מינהלת הבריאות הארצית — ועל-ידי הנהלות אזוריות, שתהיינה אחראיות להבטחת הפעלת השירותים כולם, לפרטיהם, לכלל התושבים, על בסיס של חלוקה גיאוגרפית-אזורית.

לרשותו של הביטוח יעמוד מנגנון גבייה מאורגן היטב

פרק א': עקרונות

1. זכאות לשירותי בריאות

כל תושב ישראל מבוטח בביטוח בריאות ממלכתי ויהיה זכאי לקבל שירותי בריאות כהתאם לחוק זה ולתקנות על-פיו (להלן — מבוטח).

2. תחומי השירותים

(א) שירותי הבריאות לפי חוק זה יהיו בתחומים אלה:

- (1) רפואה מונעת;
- (2) שירותים אמבולטוריים;
- (3) שירותי בתי-חולים, לרבות אשפוז פסיכיאטרי, אשפוז כרוני-סיעודי ואשפוז יולדות;
- (4) שירותי אבחון וריפוי של מעבדות ומכונים רפואיים;
- (5) אספקת תרופות וצורכי רוקחות אחרים;
- (6) אספקת מכשירים ואבזרי עזר רפואיים;
- (7) שירותים רפואיים לנפגעי סמים;
- (8) שירותי רפואה תעסוקתית, לרבות בריאות בעבודה;
- (9) טיפולי עזרה ראשונה, לרבות הסעה לשם אשפוז או לשם טיפול רפואי אחר הכרוך בהם;
- (10) שירותי רפואה ביתיים וקהילתיים;
- (11) ריפוי השן;

3. היקף השירותים

השר יקבע בתקנות את היקף השירותים, סוגיהם ופירוטם, ויכול שיקבע בהן היקפים ופירוטים שונים לגבי קבוצות מבוטחים; תקנות בדבר היקף השירותים וסוגיהם יהיו בהסכמת שר האוצר ושר העבודה והרווחה ובאישור ועדת הכספים של הכנסת.

4. תשלום בעד שירות

לא יידרש תשלום בעד שירותי בריאות הניתנים לפי חוק זה והתקנות על-פיו אלא במידה שהשר, לאחר החייעצות עם שר העבודה והרווחה ובהסכמת שר האוצר ובאישור ועדת הכספים של הכנסת, קבע תשלומים בעד שירותים מסוימים; קביעה כאמור יכול שתהיה כללית או לגבי סוגי מבוטחים.

5. מתן שירותים בישראל

שירותי הבריאות לפי חוק זה יינתנו בישראל.

פרק ב': ארגון

סימן א': אזורי בריאות

7. הנהלת אזור

- (א) בכל אזור תהיה הנהלת אזור שימנה השר.
- (ב) מספר חברי הנהלת אזור לא יפחת משלושה.

6. חלוקת המדינה לאזורים

לעניין חוק זה תחולק המדינה לאזורי בריאות (להלן — האזורים), כפי שיקבע השר בצו.

- (ג) בראש הנהלת אזור יעמוד מנהל האזור שימנה השר מקרב חברי אותה הנהלה.
- (ד) מנהל אזור יהיה עובד במשרה מלאה של מינהלת הבריאות הארצית והיא תשלם את שכרו; חברי ההנהלה האחרים לא יקבלו שכר בעד תפקידם זה.
- (ה) לא יהיו חברים בהנהלת אזור חברי הנהלה ארצית או מקומית של נותן שירותים לפי חוק זה או עובד בהנהלה של נותן שירותים כאמור, במספר העולה על מחצית מחברי הנהלת האזור.
8. תפקידי הנהלת אזור
- (א) תפקידה של הנהלת אזור לארגן, לתכנן ולתאם את מתן שירותי הבריאות באזור, להבטיח נתינתם ולמלא כל תפקיד נוסף, הכול כפי שיוטל עליה על-ידי השר ומינהלת הבריאות הארצית וכפי שנקבע בחוק זה ובתקנות לפיו.
- (ב) הנהלת האזור תחקשר בהסכמים עם נותני שירותי בריאות באזור לצורך מתן השירותים באזור; השר ושר האוצר רשאים לקבוע בתקנות הוראות בדבר הבסיס לתשלומים בעד השירותים לפי הסכמים אלה.
9. תקופת כהונתו
- תקופת כהונתו של חבר הנהלת אזור היא חמש שנים, וניתן לחזור ולמנותו; בכל מקרה ימנה השר לפחות שליש מחברי ההנהלה היוצאת להיות חברי ההנהלה החדשה.
10. פקעת כהונה
- (א) כהונתו של חבר הנהלת אזור תפקע לפני תום תקופת כהונתו באחת מאלה:
- (1) הוא התפטר במסירת כתב התפטרות לשר;
- (2) נבצר ממנו דרך קבע למלא את תפקידו;
- (3) הוא הורשע בעבירה שלדעת היועץ המשפטי לממשלה יש עמה קלון;
- (4) הוא פשט את הרגל או נתמנה כונס לנכסיו מטעם בית-המשפט;
- (5) השר החליט להעבירו מכהונתו מסיבה סבירה אחרת.
- (ב) עובד המדינה שנתמנה להיות חבר בהנהלת אזור, תפקע כהונתו כאשר יחדל להיות עובד המדינה, אך ניתן למנותו מחדש.
11. החלפת חבר ומינוי ממלא-מקום
- (א) חבר הנהלת אזור שכהונתו פקעה, ימנה השר חבר במקומו שיכהן עד תום התקופה שבה היה אמור לכהן החבר שכהונתו פקעה.
- (ב) חבר הנהלת אזור שנבצר ממנו דרך ארעי למלא תפקידו — ימנה לו השר ממלא-מקום שיכהן עד שיוכל החבר לשוב לתפקידו.
12. נוהלי עבודה
- (א) השר רשאי לקבוע בתקנות נוהלי עבודה של הנהלת אזור.
- (ב) הנהלת אזור רשאית לקבוע את נוהלי עבודתה כמידה שלא נקבעו בחוק זה או בתקנות לפיו.
13. עובדים ונכסים
- (א) הנהלת אזור רשאית להעסיק עובדים לשם מילוי תפקידיה, באישור המינהלה הארצית.
- (ב) מספר המשרות שבהן ההנהלה רשאית להעסיק עובדים כאמור ייקבע בתקנות בהסכמת שר האוצר.
- (ג) ררכי קבלת העובדים ומינוים יהיו כשל עובדי המדינה, בתיאומים שייקבעו בתקנות.
- (ד) שכרם ותנאי העבודה האחרים של העובדים יהיו כשל עובדי המדינה, וייקבעו בהסכמת שר האוצר.
- (ה) הנהלת אזור רשאית לרכוש ולקבל לשימוש נכסים לשם מילוי תפקידיה בהתאם לכללים שיקבע השר לאחר התייעצות עם שר האוצר.
14. הנהלת אזור צד להליך משפטי
- בעניינים שבהם רשאית הנהלת אזור להחקשר בהסכמים, ולעניין סעיפים 39 ו-40, היא כשרה להיות בעל דין בהליך משפטי.
15. דיווח
- הנהלת אזור תדווח על פעולותיה לשר ולמינהלת הבריאות הארצית אחת לשנה וכן לפי דרישתם.
16. מועצת בריאות אזורית
- (א) בכל אזור תוקם מועצת בריאות אזורית (להלן — מועצה), שתפקידה ליעץ להנהלת האזור בכל עניין הנוגע לצורכי הבריאות באזור, ולשם כך תהיה זכאית לקבל דיווח ומידע מהנהלת האזור, לפי בקשתה.
- (ב) במועצה יהיו —
- (1) נציגים של נותני שירותי בריאות;
- (2) נציגים של המקצועות הרפואיים, הסיעודיים והפרא-רפואיים ומגיש שירותי רווחה;
- (3) נציגים של רשויות מקומיות, ארגונים ציבוריים, ארגונים יציגים של עובדים ומעסיקים באזור;
- (4) נציגי השר.
- (ג) השר ימנה את חברי המועצה במספר שלא יעלה על 21 וימנה את היושב-ראש שלה מבין חבריה.
- (ד) תקופת כהונתו של חבר במועצה היא שלוש שנים, וניתן למנותו מחדש.
17. החלטות סעיפים
- הוראות סעיפים 10 עד 12 יחולו גם על מועצה, בשינויים המחויבים.

סימן ב': מינהלת בריאות ארצית

הפעלת שירותי בריאות על בסיס אזורי ובין-אזורי, כפי שיראה שר הבריאות.

20. תקופת כהונה

תקופת כהונה של חבר במינהלה היא חמש שנים, וניתן לחזור ולמנותו; בכל מקרה ימנה השר לפחות שליש מחברי המינהלה היוצאת להיות חברי המינהלה החדשה.

21. דיווח

המינהלה תדווח לשר על פעולותיה לפי דרישתו ולפחות אחת לשנה.

22. החלת סעיפים

הוראות סעיפים 10 עד 14 יחולו גם על המינהלה, כשינויים המחויבים.

18. מינהלת בריאות ארצית

(א) השר ימנה מינהלת בריאות ארצית (להלן — המינהלה) ויקבע את חבריה.

(ב) מספר חברי המינהלה לא יפחת מחמישה.

(ג) השר ימנה את יושב-ראש המינהלה ואת סגנו, מקרב חבריה.

(ד) יושב-ראש המינהלה וסגנו יהיו עובדי המינהלה במשרה מלאה.

(ה) לא יהיו חברים במינהלה חברי הנהלה ארצית או מקומית של נותן שירותים לפי חוק זה או עובד כהנהלה של נותן שירותים כאמור, במספר העולה על _____ מחברי המינהלה.

19. תפקידה של המינהלה

תפקידה של המינהלה לפקח על הנהלת האזור ולהבטיח

סימן ג': תקציב

(ב) המדינה תשתתף בהוצאות התקציב האמור בשיעור ובדרך שתקבע הממשלה, וכלבד שהשיעור לא יעלה על 40% מסך דמי ביטוח הבריאות החלים על כלל המעסיקים והמבוטחים.

25. הכנת התקציב

השר, בהסכמת שר האוצר, רשאי להתקין חקנות בדבר הכנת הצעת התקציב ודרכי הגשתו לשר ולשר האוצר.

23. אישור התקציב

השר ושר האוצר יקבעו את תקציב שירותי הבריאות. הצעת התקציב של שירותי הבריאות תוגש על-ידי המינהלה הארצית בדרך שתקבע בחקנות.

24. מימון שירותי הבריאות

(א) מימון שירותי הבריאות יכוא מדמי ביטוח בריאות, מהשתתפות המדינה, מתשלומים בעד שירותים ומתקבולים אחרים לפי חוק זה והתקנות על-פיו.

פרק ג': מתן שירותי הבריאות

כללים בדבר בחירה כאמור, לרבות לענין תקופת מינימום וסדרי מעבר, ובדבר מתן הודעות בקשר לכך.

30. מתן שירותי בריאות

(א) השר רשאי לקבוע בתקנות דרכים וסדרי מתן שירותי הבריאות לפי חוק זה והתקנות לפיו.

(ב) זכותו של המבוטח לקבלת שירותי בריאות לפי חוק זה והתקנות לפיו כפופה למילוי חובותיו לפי חוק זה; אולם פיגור בחשולם דמי ביטוח שאינו עולה על שלושה חודשים רצופים לא יראה לענין זה כאי-מילוי חובה לפי חוק זה.

(ג) האמור בסעיף קטן (ב) לא יחול על מקרה שבו הרופא המטפל סבור שיש צורך בטיפול דחוף מחשש כי עיכוב במתן השירות עלול לסכן את חייו של המבוטח או לגרום נזק לבריאותו.

(ד) שר הבריאות, בהסכמת שר העבודה והרווחה ושר האוצר, יקבע בתקנות את הדרכים להוכיח כי מולא החובה לשלם דמי ביטוח בריאות בעד המבוטח, לרבות מתן פריטים על החייב בחשולם והעברת הפרטים למוסד לביטוח לאומי (להלן — המוסד) ולהנהלות האזוריים.

(ה) היה אדם חייב לפי חוק זה ותקנותיו לשלם דמי ביטוח בריאות בעד הזולת ולא שלם, יראו, לענין קבלת שירותי הבריאות, כאילו שולמו.

26. מתן שירותי בריאות

ביטוח בריאות יתבצע באמצעות קופות-החולים אשר תוסמכנה לכך על-ידי שר הבריאות.

27. בקשת אישור

דרכי הגשת הבקשה, הכללים והמבחנים לאישור לפי סעיף 26(2) ייקבעו בתקנות.

28. רשימת נותני השירותים

רשימת נותני שירותי הבריאות לפי חוק זה בכל אזור ורשימת נותני שירותי הבריאות כאמור על בסיס בין-אזורי תובא לידיעת המבוטחים באופן שייקבע בתקנות.

29. חופש בחירה

(א) כל מבוטח יהיה רשאי לבחור לו נותן שירותי בריאות לתקופה שתקבע בתקנות מבין אלה שבאזור.

(ב) מבוטח ירא רשאי לבחור באזורי שירותי בריאות הניתנים במרפאות ציבוריות, במרפאות של רופאים עצמאיים, במכונים, במעבדות ובשירותי רוקחות, כתנאי שהם נמצאים כבעלותו או קשורים עם אותו נותן שירות מוכר כאמור בסעיף 26 שבו כחר המבוטח.

(ג) השר, בהסכמת שר העבודה והרווחה, רשאי לקבוע

שניתנה לנותן השירות הזדמנות להביא את טענותיו בכתב.

(ג) נותן שירותים הרואה עצמו נפגע על-ידי צו לפי סעיף זה רשאי לערער עליו לפני בית-המשפט המחוזי.

(ד) הגשת ערעור לפי סעיף זה לא תעכב את ביצוע הצו.

31. חיוב במתן שירותים

(א) ראה השר שהדבר חיוני להבטחת מתן שירותי בריאות סדירים, רשאי הוא לחייב בצו לתקופה שיקבע, בתנאים או ללא תנאים, נותן שירותי בריאות פלוני לתת שירותי בריאות לפי חוק זה.

(ב) לא ייתן השר צו כאמור בסעיף קטן (א) אלא לאחר

פרק ד': דמי ביטוח בריאות

גביית דמי ביטוח בריאות, אם לא נקבע אחרת בחוק זה.

32. חובת תשלום דמי ביטוח בריאות

(א) כל מבוטח שגילו 18 שנים ומעלה חייב בתשלום דמי ביטוח בריאות, אולם אם הוא עובד, כמשמעותו בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשכ"ח—1968 (להלן — חוק הביטוח הלאומי), שמעסיקו חייב לשלם בעדו דמי ביטוח לאומי, ישלם המעסיק בעדו דמי ביטוח בריאות לפי חוק זה, כשיעור של 8.45% מהכנסת העובד, וינכה שיעור של 2.8% מהכנסת העובד, בהתאם לתקנות שיתקין השר בהסכמת שר האוצר.

(ב) דמי ביטוח בריאות החלים על מבוטח שאינו עובד כמשמעותו בסעיף קטן (א) יהיו כשיעור של 5.6% מהכנסתו.

(ג) על אף האמור בסעיף קטן (א), אשה נשואה של מבוטח, העובדת במשק ביתה בלבד או שאינה עובדת ולא עובדת עצמאית, פטורה מתשלום דמי ביטוח בריאות.

33. שינוי שיעור דמי ביטוח בריאות

(א) השר רשאי, בהסכמת שר האוצר ושר העבודה והרווחה ובאישור ועדת הכספים של הכנסת, לשנות את השיעורים האמורים בסעיף 32 (א) ו-(ב) ולקבוע שיעורים שונים לגבי סוגי חייבים בתשלום, הכול בתנאי שיישמר היחס בין חלקו של העובד לבין דמי הביטוח המשולמים בעדו.

(ב) על אף האמור בסעיף 32 ובסעיף קטן (א) רשאי השר, בהסכמת שר העבודה והרווחה ושר האוצר ובאישור ועדת הכספים של הכנסת, לקבוע בצו שיעורים מופחתים של דמי ביטוח בריאות לגבי חלק מהכנסתו של מבוטח שהוא עובד עצמאי או של מבוטח שאינו עובד ולא עובד עצמאי או להחיל שיעורים מופחתים על הכנסתו של מבוטח כאמור, שלא תעלה על סכום שייקבע בצו.

34. כסיס לגביית דמי ביטוח בריאות

דמי ביטוח בריאות ייגבו מהכנסה שלפי חוק הביטוח הלאומי מגיעים ממנה דמי ביטוח לאומי.

35. גביית דמי ביטוח בריאות

(א) המוסד יגבה את דמי ביטוח הבריאות, ולעניין גבייתם ותשלומם יחולו הוראות חוק הביטוח הלאומי והתקנות לפיו כאילו היו דמי ביטוח לאומי, בשינויים המחויבים.

(ב) שר העבודה והרווחה רשאי לקבוע בתקנות, בהתייעצות עם שר האוצר, הוראות בדבר דרכי

33א. תקופות כשלוחות המוסד לביטוח לאומי

(א) דמי ביטוח בריאות משכירים ייגבו באמצעות לשכות המס של קופות-החולים, אשר תוסמכנה לעניין זה על-ידי המוסד לביטוח לאומי לעניין הגביה לשמש כשלוחות, והוא יכלול גם את מס התבר להסתדרות העובדים שאליה משתייך המוכסח.

(ב) לעניין גביית התשלום וקביעת ההכנסה החייבת כדמי ביטוח בריאות תהייה לקופה הגובה הסמכויות הנתונות למוסד, כפי שהן קבועות בחוק הביטוח הלאומי בשינויים המחויבים.

36. יעד דמי ביטוח הבריאות

(א) המוסד יעביר את דמי ביטוח הבריאות שגבה לרשותו של משרד הבריאות, בדרך וכמועדים שיקבעו השר ושר העבודה והרווחה בתקנות.

(ב) דמי ביטוח הבריאות יועדו למימון שירותי הבריאות לפי חוק זה והתקנות לפיו, לרבות הוצאות מינהליות הכרוכות בהפעלת חוק זה ולרכות מחקרים ופעולות מונעות כאמור בסעיף קטן (ג), ומשרד הבריאות יעמיד את דמי הביטוח לרשותו של הנהלות האזורים והמינהלה בהתאם לתקציב שירותי הבריאות, הכול כפי שייקבע בתקנות בהסכמת שר האוצר.

(ג) השר ושר העבודה והרווחה רשאים להורות על כיצוע מחקרים ופעולות מונעות בשטח הבריאות בעבודה, באופן שייקבעו בתקנות, ובכלד שסך כל ההוצאה הכספית של הפעולות האמורות לפי סעיף קטן זה לא יעלה בשנת כספים פלונית על 1% מסך התקבולים של דמי ביטוח הבריאות שהמעסיקים משלמים בעד עובדיהם, למטע השיעור שהם מנכים משכרם של העובדים.

(ד) המוסד רשאי לנכות מסכומים שגבה כאמור את ההוצאות שהיו לו בקשר למילוי תפקידיו לפי חוק זה, כשיעור שלא יעלה על 1%; השר ושר העבודה והרווחה רשאים לשנות בתקנות את השיעור האמור.

37. ניכר במקור ממקבלי גמלה

שר העבודה והרווחה, לאחר התייעצות עם השר ושר האוצר, רשאי לקבוע בתקנות כי דמי ביטוח בריאות של המקבלים גמלה מגוף ציבורי פלוני, כמשמעותו בסעיף

196א(ב) לחוק הביטוח הלאומי, ינוכו ממקבל הגמלה במקור וישולמו למוסד.

38. חלוקה יחסית של חובות

קיבל המוסד מאדם שהיה חייב בעת התשלום דמי ביטוח בריאות וגם דמי ביטוח לאומי, יזקק כל תשלום באופן יחסי לסכום שהמשלם היה חייב לכל אחד מהם בעת התשלום, וזאת אם קבע אותו אדם אחרת בכתב לא יאוחר מעת ביצוע התשלום.

39. שיפוי ממעסיק או ממבוטח

(א) מעסיק שלא ישלם את דמי ביטוח הבריאות, כולם או מקצתם, בעד עובד שהוא חייב בתשלוםם בעדו, ולאחר שעבר מועד התשלום ולפני סילוק הפיגור נזקק העובד או בני משפחתו לשירותי בריאות לפי חוק זה והתקנות על-פיו, רשאית הנהלת האזור לתבוע מהמעסיק שיפוי בשל ההוצאות לשירותי הבריאות שניתנו לעובד ולבני משפחתו כאמור.

(ב) מבוטח שלא ישלם את דמי ביטוח הבריאות, כולם או מקצתם, שהוא חייב בתשלוםם בעד עצמו, ולאחר שעבר מועד התשלום ולפני סילוק הפיגור נזקק הוא או בני משפחתו לשירותי בריאות לפי חוק זה והתקנות לפיו, רשאית הנהלת האזור לתבוע ממנו שיפוי בשל ההוצאות לשירותי הבריאות שניתנו לו ולבני משפחתו כאמור.

(ג) השר, לאחר התייעצות עם שר האוצר, רשאי לקבוע בחקנות דרכי חישוב לשיפוי ההוצאות כאמור בסעיפים קטנים (א) ו-(ב) ודרכי תשלומן, והוא רשאי להתחשב בחקופת הפיגור וכן לקבוע ניכוי דמי ביטוח הבריאות מהשיפוי.

(ד) לענין סעיף זה "בני משפחה" — אשתו הנשואה של מבוטח הפטורה מתשלום דמי ביטוח לפי סעיף 32(ב), וכן ילדו או נכדו של מבוטח שכל פרנסתם עליו ובלבד שלא מלאו להם 18 שנים.

40. שיפוי מצד שלישי

(א) היה המקרה שחייב מתן שירותי בריאות לפי חוק זה משמש עילה גם לחייב צד שלישי לשלם פיצויים לאותו זכאי לפי פקודת הנוזיקין [נוסח חדש], לפי פקודת ביטוח רכב מנועי [נוסח חדש], התשל"ו-1970, או לפי חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה-1975, רשאית הנהלת האזור לתבוע מאותו צד שלישי שיפוי בשל ההוצאות בעד שירותי הבריאות שניתנו או שעתידים להינתן לפי חוק זה.

(ב) מי שנוקק לשירותי בריאות בנסיבות המתוארות בסעיף קטן (א) (בסעיף זה — הנפגע) חייב להושיט כל עזרה הדרושה להנהלת האזור ולנקוט כל פעולה סבירה כדי לתבוע ולממש זכותה לפי סעיף זה, ולא יעשה כל פעולה העלולה לפגוע בזכויות הנהלת האזור לפיצויים ולתביעה לפי סעיף זה או למונע בעד מימושה; הפר הנפגע חובה זו, רשאית הנהלת האזור לתבוע ממנו פיצוי על הנזק שגרם עקב ההפרה.

(ג) השר רשאי לקבוע בחקנות, לאחר התייעצות עם שר האוצר, דרכי חישוב לשיפוי ההוצאות שניתנו או שעתידים להינתן כאמור.

41. סמכויות פיקוח וחקירה

סמכויות הפיקוח והחקירה שניתנו בחוק הביטוח הלאומי או על-פיו לעובדי המוסד לענין ביטוח לאומי יחולו גם לענין דמי ביטוח בריאות.

42. חובת רישום

השר ושר העבודה והרווחה רשאים לקבוע בחקנות הוראות בדבר רישום המבוטחים והמעסיקים לענין חוק זה, וכבר שניו בפרטי הרישום.

פרק ה': נציב קבילות

43. דרכי הבדור

סעיפים 41, 42, 43 ו-45 לחוק מבקר המדינה, התשי"ח-1958 [נוסח משולב], יחולו גם על הנציב, בשינויים המתאימים.

44. טיפול בקובלנה

השר רשאי לקבוע בחקנות הוראות בדבר דרכי הגשת קובלנה ובדבר ביצוע המלצות הנציב, ככל שלא נקבעו לפי פרק זה.

פרק ו': עונשין

ובחבר-בני-אדם — קנס 50,000 שקלים, וזאת אם נקבע לאותה הפרה עונש נמוך מהאמור.

(ג) נעברה עבירה לפי חוק זה בידי חבר-בני-אדם, יאשם בעבירה גם כל אדם אשר בשעת ביצועה היה כאותו חבר-בני-אדם מנהל פעיל, שותף — למעט שותף מוגבל — או עובד מינהלי בכיר האחראי לאותו חומר, אם לא הוכיח שהעבירה נעברה שלא בדיעתו ושנקט את כל האמצעים הסבירים להבטחת שמירתו של חוק זה.

47. עונשין

(א) נתן שירותים המפר חובה, איסור או הוראה שנקבע בפרק ג', או בחקנות על פיו, דינו, ביחיד — מאסר שנה או קנס 20,000 שקלים, ובחבר-בני-אדם — קנס 200,000 שקלים.

(ב) המפר חובה, איסור או הוראה אחרת שניתנו לפי סעיף 4 א מפר חקנה לפי חוק זה שנקבע, שאי-קיומה תזיה עברה, דינו, ביחיד — מאסר שישה חודשים או קנס 10,000 שקלים

פרק ז': שונות

בכל אזור המוחזק על-ידי צבא-הגנה לישראל, על אף האמור בסעיף 5.

(ב) תקנות לפי סעיף קטן (א)(1)(א) ו-(ב) יותקנו בהתייעצות עם שר הביטחון.

(ג) תקנות לפי סעיף קטן (א)(1)(ב) יותקנו בהתייעצות בשר הפנים.

(ד) תקנות לפי סעיף (א)(1)(ה) יותקנו באישור שר העבודה והרווחה.

(ה) תקנות לפי סעיף קטן (א)(1)(ו) יותקנו באישור שר האוצר.

(ו) תקנות לפי סעיף קטן (א)(4) יותקנו באישור שר האוצר ושר העבודה והרווחה.

51. סמכות בית-הדין לעבודה

הסמכות הייחודית לדון בתביעות הקשורות בחשלוש דמי ביטוח וגבייתם, לרבות לפי סעיף 39, הנובעות מחוק זה, ובשאלת היותו של אדם מבוסס כמשמעותו בסעיף 1, תהא לבית-הדין לעבודה.

52. המדינה — מעסיק

לעניין חוק זה, דין המדינה כמעסיק כדין כל מעסיק אחר.

53. שמירת סמכויות וחובות אחרות

סמכות לפי חוק זה אינה גורעת מסמכות לפי חיקוק אחר, וקיום חובה לפי חוק זה אינו פוטר מקיום חובה לפי חיקוק אחר.

54. אגרות

השר רשאי לקבוע אגרות בעד בקשות, תעודות ואישורים לפי חוק זה והתקנות על-פיו.

55. תקנות

השר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות משלימות ככל הנוגע לבירורו.

56. ביטולים

בטלים —

(1) סעיף 45 לחוק הביטוח הלאומי;

(2) חוק מס מקביל, התשל"ג — 1973.

57. תחילה

תחילתו של חוק זה באחד בחודש, לאחר תום שישה חודשים מיום פרסומו.

58. תחילה-חלקית

על אף האמור בסעיף 57, רשאי השר להכריז בצו כי תחילתם של חלקים מחוק זה תהיה לפני המועד שנקבע בסעיף 57, אם ראה שיש צורך בכך לקראת הפעלת החוק עם תחילתו.

48. שירותי בריאות לפי חוקים אחרים

(א) שירותי בריאות הניתנים לפי חוק הביטוח הלאומי יינתנו על-ידי נותני השירותים לפי חוק זה.

(ב) השר רשאי בצו, בהתייעצות עם שר העבודה והרווחה, להוסיף חוקים לעניין סעיף קטן (א).

(ג) הזכות לקבלת שירותי בריאות לפי חוק הביטוח הלאומי וחוקים אחרים שיתווספו לפי סעיף קטן (ב) לא תיפגע בשל כל הוראה שבחוק זה.

49. מבוטחי חוץ

על אף האמור בחוק זה, מי שעל-פי דיני מדינת חוץ מבוסס בה ביטוח בריאות או זכאי לקבל בה חלק מהוצאות ריפוי או ביטוח בריאותו, לא יהיה מבוסס לפי חוק זה במידה שהוא מבוסס או זכאי כאמור, אלא אם הודיע בכתב למנהל הכללי של משרד הבריאות או למי שהסמיך לכך, על רצונו להיות מבוסס במסגרת חוק זה והתקנות לפיו.

50. הסדרים מיוחדים

(א) השר רשאי לקבוע בחקנות —

(1) הסדרים בדבר מתן שירותי בריאות —

(א) לחיילים;

(ב) לשוטרים;

(ג) לעובדים בשירות צבא-הגנה לישראל;

(ד) למבוססות — באזור שאינו אזור מגוריו;

(ה) למבוסס המתגורר במעון כמשמ" עותו בחוק הפיקוח על המעונות, התשכ"ה — 1965;

(ו) לשוהה בישראל/ ולתושבים שאינם מבוססים לפי חוק זה, בהיקף ובתנאים כפי שיקבע;

(2) הסדרים לביצוע הסכמים שנעשו בין ישראל לבין מדינות חוץ לענין יחסי הגומלין בענייני ביטוח בריאות;

(3) הסדרים בדבר הכרה, על בסיס הדדי, בשירותי בריאות הניתנים מחוץ לישראל;

(4) פטורים, תשלומים מיוחדים ודרכי גבייה —

(א) למבוסס השוהה מחוץ לישראל;

(ב) למגויים בפסקה (1);

(ג) למגויים בסעיף 186 (1), (2), (3) ו-(5) לחוק הביטוח הלאומי.

(5) הסדרים בדבר מתן זכויות, הטלת חובות ומתן סמכויות לפי חוק זה והתקנות לפיו לגבי תושבי ישראל המתגוררים ברמת-הגולן, ביהודה ובשומרון, בחבל-עזה או

דברי הסבר

לפרק א'

זכותו של מבוטח לקבל שירותי בריאות לפי חוק זה כפופה למילוי חובותיו לפי החוק. אך בכל מקרה שבו הרופא המטפל סבור שיש צורך בטיפול דחוף וכי עיכוב במתן השירות עלול לסכן את חיי המבוטח או לגרום נזק לבריאותו, יינתן השירות גם אם המבוטח לא מילא את כל חובותיו. כיוצא בזה, אם חובת תשלום דמי ביטוח הבריאות בעד מבוטח מוטלת על אדם אחר, כגון מעסיק שהחובה לתשלום דמי ביטוח הבריאות בעד עובדו חלה עליו, יהיה אותו מבוטח זכאי לקבל את מלוא שירותי הבריאות, גם אם החייב בתשלום לא מילא את כל חובותיו. בכל מקרה, פיגור בתשלום דמי ביטוח עד שלושה חודשים רצופים לא יראה לענין זה כאי-מילוי חובה לפי חוק זה.

לפרק ד'

כל מבוטח מגיל 18 שנים ומעלה חייב בתשלום דמי ביטוח בריאות. מבוטח שהוא עובד, כמשמעותו בחוק הביטוח הלאומי, מעסיקו יהיה חייב בתשלום דמי ביטוח בריאות בעדו. המעסיק ינכה חלק מדמי הביטוח משכרו של העובד. שיעור דמי הביטוח החלים על כל מבוטח, לרבות אלה החלים על עובד ומעסיק, קבועים בחוק. דמי ביטוח בריאות ייגבו מהכנסה שבהתאם לחוק הביטוח הלאומי מגיעים ממנה דמי ביטוח לאומי.

דמי ביטוח הבריאות ישולמו למוסד לביטוח לאומי. המוסד לביטוח לאומי יעביר את דמי ביטוח הבריאות שגבה למשרד הבריאות, לאחר ניכוי הוצאותיו בשיעור שלא יעלה על 1% משרד הבריאות יעמיד לרשותו של הנהלת האזורים והמינהלה הארצית את הכספים בהתאם לתקציב שירותי הבריאות.

על גביית דמי ביטוח בריאות יחולו הוראות חוק הביטוח הלאומי כאילו היו דמי ביטוח לאומי.

שר הבריאות ושר העבודה והרווחה רשאים להורות על ביצוע מחקרים ופעולות מונעות בשטח הבריאות בעבודה. ההוצאה המרבית לכך לא תעלה על 1% מסך התקבולים של דמי ביטוח הבריאות שמשלמים המעסיקים בעד עובדיהם, למעט השיעור שהם מנכים משכרם של העובדים.

ניתנו שירותי בריאות למבוטח שלא שולמו בעדו דמי ביטוח בריאות, ניתן יהיה לתכנן ממנו או מהחייב בתשלום, בהתאם למקרה, שיפוי בשל ההוצאות שהוצאו בפרוע. כיוצא בזה, אפשר יהיה לקבוע שיפוי בשל הוצאות שירותי בריאות כאשר המקרה שחייב את נתינתו משמש עילה לחיוב צד שלישי לשלם פיצויים לפי פקודת הנויקן [נוסח חדש], לפי פקודת ביטוח רכב מנועי [נוסח חדש], התשל"ל — 1970, או לפי חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה — 1975, במקרה זה תביעת השיפוי תוגש כנגד המזיק או הפוגע.

לפרק ה'

על שירותי הבריאות לפי חוק זה, על נותני שירותי הבריאות, על הנהלות האזורים ועל המינהלה ניתן יהיה לקבול לפני נציג קבילות לשירותי הבריאות, סמכויותיו של הנציג יהיו דומות לסמכויותיו של נציג תלונות הציבור, ונוסף על כך יהיה שר הבריאות רשאי לקבוע בחקנות גם דרכי ביצוע להמלצות הנציג.

ביטוח הבריאות יחול מכוח החוק על כל תושב המדינה וכל עוד הוא תושב. התחומים שבהם יינתנו שירותי הבריאות מנויים בחוק ושר הבריאות באישור שר האוצר וועדת העבודה והרווחה של הכנסת רשאי להוסיף עליהם. היקף השירותים, סוגיהם ופירוטם ייקבעו בתקנות. כעיקרון לא יידרש תשלום נפרד בעד שירותי בריאות הניתנים לפי חוק זה, אך ניתן יהיה לקבוע תשלומים בעד שירותים מסוימים באופן כללי או לגבי סוגי מבוטחים. קביעה כזו יכולה להיעשות רק בתקנות שיתקין שר הבריאות לאחר התייעצות עם שר העבודה והרווחה וועדת העבודה והרווחה ובאישור שר האוצר וועדת הכספים של הכנסת.

שירותי הבריאות לפי חוק זה יינתנו בישראל, אולם מכוח הסדרים בין-לאומיים, שייקבעו לפי סעיף 50 להלן, יוכלו תושבי ישראל הנמצאים בחוץ לארץ ליהנות משירותי בריאות הניתנים שם.

לפרק ב'

ביטוח הבריאות יושג על בסיס של חלוקת הארץ לאזורים בריאות. בכל אזור יובטח מתן שירותי הבריאות על-ידי הנהלת אזור, שתפקידה יהיה לארגן, לתכנן ולתאם את השירותים ולהבטיח את נתינתם. לשם כך יהיה על הנהלת האזור להתקשר בהסכמים עם נותני שירותי בריאות באזור. בכל אזור יוכשר מתן שירותי הבריאות על בסיס צורכי התושבים באותו אזור ובשילוב מלא של המוסדות הרפואיים שבו — קופות-חולים, בתי-חולים, מכונים, מעבדות וכו'. שירותים מתוכם ייתר יוכשרו במסגרת בין-אזורית או ארצית על-ידי מינהלת הבריאות הארצית.

כדי להבטיח שצורכי התושבים בכל אזור ימולאו, תוקם ככל אזור מועצת בריאות אזורית, שתפקידה ליעץ להנהלת האזור בכל עניין הנוגע לצורכי הבריאות באזור.

למען שמירת אי-תלותן של הנהלות האזורים ומינהלת הבריאות הארצית נקבע שלא יהיו חברים בהן חברי הנהלה ארצית או מקומית של נותני שירותים או עובדים בהנהלות של נותני שירותים, כמספר העולה על מחצית מחברי הנהלת האזור או המינהלה. כדי להבטיח רציפות בפעולות הנהלות האזורים והמינהלה נקבע, כי לפחות שליש מחברי הנהלה או המינהלה היוצאות ימונו להיות חברי הנהלה או המינהלה החדשות.

לשירותי הבריאות יהיה תקציב נפרד, ותקציב זה ייקבע בידי שר הבריאות ושר האוצר. את חלקה של המדינה בהוצאות תקציב שירותי הבריאות תקבע הממשלה, והתקרה של חלק זה קבועה בחוק.

לפרק ג'

נותני שירותי הבריאות יהיו בתי-החולים, מוסדות אחרים שהכיר בהם משרד הבריאות לפני תחילת החוק, לפי כל דין, כמוסד רפואי ציבורי הפועל שלא לשם הפקת רווחים, והם קופות-החולים השונות, וכן נותני שירותים אחרים שיאושרו לפי כללים ומבחנים שייקבעו בתקנות.

כל מבוטח יהיה רשאי לבחור ולהחליף את נותני שירותי הבריאות מקרב אלה שבאזורו. בחירה זו תתחיל על שירותי בריאות הניתנים במרפאות, במכונים, במעבדות ובשירותי וקחות. דרכי הבחירה וההחלפה ייקבעו בתקנות.

לפרק ז'

כדי להביא לאיחוד השירותים ולהפסקת פיצולם נקבע, כי שירותי בריאות הניתנים לפי חוק הביטוח הלאומי וחוקים נוספים שייקבעו, ינתנו על-ידי נותני שירותי הבריאות לפי החוק המוצע, כלי שיפגעו זכויותיהם של הזכאים לאותם שירותים לפי החוקים האחרים.

החוק מאפשר לקבוע בתקנות הסדרים מיוחדים לגבי מתן שירותי בריאות, פטורים וסדרי השלום לסוגי תושבים שמצבם מצריך זאת, כגון חיילים, שוטרים, מבוססים המתגוררים במעונות, תחירים וכן לחושבים השוהים בחוץ-לארץ כאופן זמני.

לכית-הדין לעבודה מוקנית הסמכות לדון בחביעות הקשורות בתשלום דמי ביטוח בריאות וגבייתם וכן בשאלה אם אדם פלוני הינו מבוטח במסגרת החוק.

אין חוק זה בא לגרוע מסמכויות לפי חיקוק אחר, כגון סמכויותיהם של שר הבריאות, המנהל הכללי של משרד הבריאות וכל בעל משרה אחרת, בעניין פיקוח על מוסדות רפואיים, רופאים ובעלי מקצוע אחרים ובכל עניין אחר הנוגע לבריאות הציבור, ואין קיום חובה לפי חוק זה פוטר מקיום חובה לפי כל חיקוק אחר.

האחריות לביצוע החוק מוטלת על שר הבריאות, והוא רשאי להתקין תקנות משלימות בכל הנוגע לביצועו.

חוק מס מקביל יבוטל, מכיוון שהוראותיו נכללו בחוק זה.

אף כי תחילתו של החוק תהיה באחד בתורש, לאחר תום שישה חודשים מיום פרסומו, יהיה שר הבריאות רשאי להכריז על תחילתם של חלקים ממנו עוד קודם לכן, כדי שניתן יהיה לעשות את ההכנות הדרושות להפעלתו ביום תחילתו.

י. הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון סעיף 34), התשמ"ח — 1988
(הצעת חבר הכנסת א' רובינשטיין)

לשירות מילואים שניתן לפי סעיף קטן (א) וכן צו של מפקד או פוקד להתייצב ולשרת כאמור, יובאו על-ידי שר הביטחון, בהקדם ככל האפשר אחרי היתנם, לידיעת ועדת החוק והביטחון של הכנסת.

1. תיקון סעיף 34

בסעיף 34 לחוק שירות ביטחון [נוסח משולב], התשמ"ז — 1986¹, במקום סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ב) צו של שר הביטחון להתייצב לשירות סדיר או

¹ ס"ח התשמ"ז, עמ' 107; התשמ"ח, עמ' 137.

דברי הסבר

הפרלמנטרי על גיוס אנשי מילואים רק למקרים מיוחדים, ומן הראוי הוא שיישקל אם אומנם השיג הנוסח המחוקק את המטרה, העולה מן הדיונים בכנסת, דווקא להגביר את הפיקוח הפרלמנטרי בנושא האמור. המלצתו היא שהסעיף יחוקק, כדי למנוע אי-הבנות ותקלות בעתיד.

הצעת חוק זו באה למלא אחרי המלצת בית-המשפט העליון ולחקן אבסורד ועיוות, המסלקים את הפיקוח החיוני של ועדת החוק והביטחון דווקא כאשר זו ררושה ביותר.

במצב המשפטי הקיים טעון צו לגיוס אנשי מילואים מעבר למכסת הימים הרגילה לצורכי כוננות אישור של ועדת החוק והביטחון, בעוד גיוס חריג מעין זה הנועשה בצורה שגרתית מדי שנה, על-פי תכנון מראש, בהתאם להערכת צורכי הצבא בשנה זו, איננו נתון לכל פיקוח פרלמנטרי. על האבסורד שבתופעה זו הצביע הבג"ץ בסדרה של החלטות שניתנו ב-2 ביולי 1987 — בג"ץ 68/87 עור. בסיום פסק-הדין נאמר: "ייתכן שפרשנותו של סעיף 34 לחוק מובילה לתוצאה של צמצום הפיקוח

יא. הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (יושבראש מועצת עירייה), התשמ"ז — 1987
(הצעת חבר הכנסת מ' וירשובסקי)

פחות מעשרים ואחד אף יותר משישה-עשר רשאים לבחור מקרב חבריה יושבראש.

(2) במקום סעיף קטן (ג) יבוא:

ג. החלטה על בחירת יושבראש מועצה כשאין חובה לבחור בו, תתקבל בישיבה מיוחדת וברוב חברי המועצה, ויכול שהבחירה תתקיים באותה ישיבה.

1. תיקון סעיף 30

בסעיף 130 לפקודת העיריות¹ —

(1) במקום סעיף קטן (א) יבוא:

א. מועצת עירייה שמספר חבריה עשרים ואחד או יותר חייבת לבחור מקרב חבריה יושבראש, ומועצת עירייה שמספר חבריה

¹ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 8, עמ' 197; ס"ח התשמ"ז, עמ' 86.

דברי הסבר

הרשות המבצעת והרשות המחוקקת בערים הגדולות לעיקרון מחייב, הקבוע בחוק הראשי וחל על כל הערים הגדולות.

בנוסף החוק הקיים מנוסח כלל הקובע הפרדה אישית בין ראש העירייה ליושבראש מועצת העירייה בערים הגדולות. כלל זה הינו חסר משמעות. יש להפוך את הפרדה

יב. הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (מס' 21), התשמ"ח — 1988
(הצעת חברת הכנסת ע' סולודר)

חייבים להעמיד לרשותו את מלוא כוח עבודתם
להעביר לו את נכסיהם."

בסעיף 69 ג לפקודת התעבורה¹, אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ג) 'תאגיד', לעניין סעיף זה — למעט תאגיד שחבריו

¹ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 7, עמ' 173: ס"ח 1242, התשמ"ח, עמ' 50.

דברי הסבר

האגודה, להעביר לה את כל נכסיהם והכנסותיהם. מכאן
שלמעשה אין החבר נושא לברו בתשלום הקנס, והוא משולם
על-ידי האגודה, תוך שהיא מתחשבת עם החבר במסגרת
הפנימית.

מצע לשחרר את התאגידים האמורים מן האיסור.

לפני זמן קצר קיבלה הכנסת תיקון לפקודת התעבורה,
שלפיו הוטל איסור על תאגיד לשלם קנס שהוטל על זולתו בשל
עבירת תעבורה.

הוראה זו לא הביאה בחשבון את העובדה שחברי
הקיבוצים, המאוגדים כאגודה שיתופית, חייבים על-פי תקנון